

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 65 • 1. april
Sesjonen 2024–2025

Møte tirsdag den 1. april 2025 kl. 10

President: Svein Harberg

Dagsorden (nr. 65):

1. Stortingets vedtak til lov om endringer i utlendingsloven (tilpasninger som følge av nye SIS-forordninger mv.)
(Lovvedtak 38 (2024–2025), jf. Innst. 162 L (2024–2025) og Prop. 32 L (2024–2025))
2. Stortingets vedtak til lov om endringer i havresurslova (hjemmel for Fiskeridirektoratet til å beslaglegge og destruere eller avhende umerket fiskeredskap)
(Lovvedtak 39 (2024–2025), jf. Innst. 173 L (2024–2025) og Prop. 45 L (2024–2025))
3. Stortingets vedtak til lov om statsforetak (statsforetakslova)
(Lovvedtak 40 (2024–2025), jf. Innst. 167 L (2024–2025) og Prop. 44 L (2024–2025))
4. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteen si avgjerd nr. 319/2023 om innlemming i EØS-avtala av forordning (EU) 2019/1149
(Innst. 182 S (2024–2025), jf. Prop. 8 LS (2024–2025))
5. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Lov om den europeiske arbeidsmarknadsstyresmakta (ELA-lova)
(Innst. 181 L (2024–2025), jf. Prop. 8 LS (2024–2025))
6. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mímir Kristjánsson og Seher Aydar om å styrke sykelønnsordningen
(Innst. 190 S (2024–2025), jf. Dokument 8:47 S (2024–2025))
7. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Une Bastholm, Rasmus Hansson og Sigrid Zurbuchen Heiberg om å utrede jaktfrie områder i nasjonalparker
(Innst. 184 S (2024–2025), jf. Dokument 8:56 S (2024–2025))
8. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mathilde Tybring-Gjedde, Bård Ludvig Thorheim, Tina Bru, Trond Helleland, Mahmoud Farahmand og Liv Kari Eskeland om raskere konsesjonsbehandling og mer kraft
(Innst. 183 S (2024–2025), jf. Dokument 8:54 S (2024–2025))
9. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjell Ingolf Ropstad, Olaug Vervik Bollestad og Dag-Inge Ulstein om å be det internasjonale atomenergibyrået foreta en gjennomgang av forutsetningene for å etablere kjernekraft i Norge
(Innst. 185 S (2024–2025), jf. Dokument 8:57 S (2024–2025))
10. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Morten Wold, Himanshu Gulati, Silje Hjemdal, Terje Halleland, Sylvi Listhaug, Bård Hoksrud, Hans Andreas Limi og Marius Arion Nilssen om mer vannkraft – grunnsteinen i Norges energiforsyning
(Innst. 191 S (2024–2025), jf. Dokument 8:40 S (2024–2025))
11. Innstilling fra finanskomiteen om Lov om innkreving av statlige krav mv. (innkrevingsloven) og endringer i tvangsfullbyrdsloven mv.
(Innst. 177 L (2024–2025), jf. Prop. 37 L (2024–2025))
12. Innstilling fra finanskomiteen om Endringer i eiendomsmeglingsloven (budgivning, egnethetskrav og sanksjoner mv.)
(Innst. 178 L (2024–2025), jf. Prop. 41 L (2024–2025))
13. Innstilling fra finanskomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 145/2024 og nr. 170/2024 om innlemmelse i EØS-avtalen av rettsakter på finansmarkedsområdet
(Innst. 188 S (2024–2025), jf. Prop. 46 LS (2024–2025))
14. Innstilling fra finanskomiteen om Lov om endringer i finansforetaksloven mv. (syntetisk STS-verdipapirisering mv.)
(Innst. 187 L (2024–2025), jf. Prop. 46 LS (2024–2025))
15. Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantane Olve Grotle, Helge Orten, Nikolai Astrup, Liv Kari Eskeland, Mari Holm Lønseth, Erlend Svardal Bøe og Sveinung Stensland om å avvikle normprisordninga ved fastsetting av grunnrenteskatt i havbruket
(Innst. 179 S (2024–2025), jf. Dokument 8:53 S (2024–2025))
16. Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sigrid Zurbuchen Heiberg, Rasmus Hansson og Une Bastholm om strengere regulering av Temu
(Innst. 186 S (2024–2025), jf. Dokument 8:69 S (2024–2025))
17. Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Pollestad,

Trygve Slagsvold Vedum og Gro-Anita Mykjåland om å fase ut elavgiften

(Innst. 189 S (2024–2025), jf. Dokument 8:83 S (2024–2025))

18. Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Jan Tore Sanner og Tina Bru om en nordisk produktivitetskommisjon

(Innst. 176 S (2024–2025), jf. Dokument 8:173 S (2023–2024))

19. Innstilling fra finanskomiteen om Perspektivmeldingen 2024

(Innst. 180 S (2024–2025), jf. Meld. St. 31 (2023–2024))

20. Interpellasjon fra representanten Mudassar Kapur til digitaliserings- og forvaltningsministeren:

«Statsminister Jonas Gahr Støre la 6. februar fram regjeringens politiske prioriteringer. Statsministeren pekte på byene som et område der regjeringen vil gjøre en ekstra innsats. For å skape bedre vilkår for storbyene og deres innbyggere kreves det en systematisk innsats fra flere statsråder og fra flere forvaltningsnivåer. For å skape en effektiv forvaltning av byene der innbyggernes tjenester settes i sentrum, er digitalisering et viktig virkemiddel. Digitaliseringsstrategien tar opp mange viktige temaer, men Stortinget har fått få konkrete saker i etterkant av at denne ble lagt fram.

Hvilke konkrete forslag vil statsråden fremme for Stortinget, i tide til at Stortinget kan behandle dem før sommeren, som vil bidra til å skape bedre vilkår for byene og deres innbyggere, innenfor det som er særlig relevant for statsrådets portefølje?»

21. Referat

Presidenten [10:00:02]: Representanten Sveinung Stensland vil framsette et representantforslag.

Sveinung Stensland (H) [10:00:19]: På vegne av representantene Erna Solberg, Tina Bru, Kari-Anne Jønnes, Tone Wilhelmsen Trøen og meg selv vil jeg framsette et forslag om strategi for livsvitenskapsnæringen i Norge.

Presidenten [10:00:39]: Representanten Tage Pettersen vil framsette et representantforslag.

Tage Pettersen (H) [10:00:55]: På vegne av representantene Svein Harberg, Turid Kristensen og meg selv vil jeg få legge fram et representantforslag om å omfatte Svalbard i Norsk filminstituttts forskrift.

Presidenten [10:01:07]: Representanten Une Bastholm vil framsette et representantforslag.

Une Bastholm (MDG) [10:01:20]: På vegne av representantene Rasmus Hansson, Sigrid Zurbuchen Heiberg og meg selv vil jeg gjerne framsette et forslag om å ta over finansieringen av klimaforskningsstasjonen Mauna Loa.

Presidenten [10:01:34]: Representanten Erlend Wiborg vil framsette to representantforslag.

Erlend Wiborg (FrP) [10:01:49]: Det er en glede på vegne av stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen, Dagfinn Henrik Olsen og meg selv å framsette to representantforslag. Det første er om å stramme inn reglene for nye statsborgerskap, og det andre er om en restriktiv familieinnvandringspolitikk.

Presidenten [10:02:08]: Representanten Seher Aydar vil framsette et representantforslag.

Seher Aydar (R) [10:02:22]: På vegne av representanten Marie Sneve Martinussen og meg selv vil jeg fremme forslag om å gjennomføre en ordentlig tannhelsereform.

Presidenten [10:02:32]: Representanten Morten Stordalen vil framsette et representantforslag.

Morten Stordalen (FrP) [10:02:49]: På samme dag som bilavgiftene øker, vil jeg på vegne av representantene Hans Andreas Limi, Roy Steffensen, Frank Edvard Sve, Marius Arion Nilsen og meg selv framsette et forslag om endringer i engangsavgiften for kjøretøy.

Presidenten [10:03:03]: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag fortsetter utover kl. 16.

Sakene nr. 1–3 vil bli behandlet under ett.

Sak nr. 1 [10:03:22]

Stortingets vedtak til lov om endringer i utlendingsloven (tilpasninger som følge av nye SIS-forordninger mv.) (Lovvedtak 38 (2024–2025), jf. Innst. 162 L (2024–2025) og Prop. 32 L (2024–2025))

Sak nr. 2 [10:03:22]

Stortingets vedtak til lov om endringer i havresurslova (hjemmel for Fiskeridirektoratet til å beslaglegge og destruere eller avhende umerket fiskeredskap) (Lovvedtak 39 (2024–2025), jf. Innst. 173 L (2024–2025) og Prop. 45 L (2024–2025))

Sak nr. 3 [10:03:22]

Stortingets vedtak til lov om statsforetak (statsforetakslova) (Lovvedtak 40 (2024–2025), jf. Innst. 167 L (2024–2025) og Prop. 44 L (2024–2025))

Presidenten [10:03:23]: Ber noen om ordet? – Kari Elisabeth Kaski, vær så god.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [10:03:41]: Ved behandlingen av Innst. 167 L for 2024–2025 om statsforetaksloven ble det ved en inkurie lagt til et romertall for mye. Derfor fremmer jeg forslag om at II avvises.

Presidenten [10:03:57]: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 1–3.

Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil sakene nr. 4 og 5 bli behandlet under ett.

Sak nr. 4 [10:04:11]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteen si avgjerd nr. 319/2023 om innlemming i EØS-avtala av forordning (EU) 2019/1149 (Innst. 182 S (2024–2025), jf. Prop. 8 LS (2024–2025))

Sak nr. 5 [10:04:32]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Lov om den europeiske arbeidsmarknadsstyresmakta (ELA-lova) (Innst. 181 L (2024–2025), jf. Prop. 8 LS (2024–2025))

Presidenten [10:04:47]: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:05:22] (ordfører for sakene): Sakene gjelder innlemming av EU-forordning i ny norsk lov, om den europeiske arbeidsmarkedsmyndigheten ELA, altså ELA-loven, samt endringer i folketrygdloven med flere. Stortingets samtykke er nødvendig etter Grunnloven § 26 andre ledd.

Bakgrunnen for ELA-loven – ELA har altså blitt en myndighet, en «authority», og ikke et byrå, et «agency» – er et åpent EU/EØS-arbeidsmarked med fri bevegelse av arbeidstakere og tjenester. Gjennom EØS-avtalens hoveddel har Norge sluttet seg til regelverket om fri beve-

else av arbeidstakere, utsending av arbeidstakere i samband med tjenesteyting og koordinering av trygdeytelser.

Hele komiteen unntatt Høyre understreker at medlemsstatene har ulikt lovverk for arbeidslivet og for trygdeordninger. Det er et stort problem med håndheving og utveksling av informasjon mellom land, noe som øker faren for arbeidslivskriminalitet, sosial dumping og at de som lever på trygdeytelser, ikke får rettmessige utbetalinger.

Det har vært ulike syn blant EU-land angående ELAs utvikling fra «agency», altså byrå, til «authority», altså myndighet. Imidlertid er ELAs kompetanse overfor medlemsstatene i dag så langt tuftet på frivillighet. Da komiteen møtte ELAs administrerende direktør i Bratislava 28. januar i år, ble det opplyst at det er svært usikkert hva som blir resultatet av den pågående evalueringsprosessen mellom EU-parlamentets resolusjon av 18. januar 2024, som innebærer mer myndighetsoverføring, og EU-kommisjonen.

En samlet komité støtter mer internasjonalt samarbeid mellom ulike lands arbeidstilsyn for å slå ned på arbeidslivskriminalitet. Komiteens flertall, alle unntatt Arbeiderpartiet, fremmer derfor forslag hvor vi ber regjeringa ta initiativ til flere bilaterale samarbeidsavtaler mot arbeidslivskriminalitet med aktuelle tredjeland. Det er svært viktig, og betyr altså avtaler mellom Norge og land utenfor EU/EØS-området, eksempelvis asiatiske land.

Senterpartiet har en omfattende særmerknad hvor vi påpeker at det i dag er mer enn 15 millioner EU/EØS-borgere som bor og arbeider i ulike EU/EØS-land. Denne ukontrollerte fri-flyt-av-arbeidstaker-politikken legger sjølsagt press på lønns- og arbeidsvilkårene i land som Norge, som jevnt over har strengere arbeidslivslovgivning og bedre velferdsordninger. Senterpartiet er motstander av å knytte Norge nærmere ELA som myndighet og stemmer mot ny ELA-lov og lovendringer. Men Senterpartiet er sterk tilhenger av å styrke bilateralt samarbeid med andre lands arbeidstilsyn, politi og skattemyndigheter. Dette arbeidet må intensiveres og gjennomføres slik at det er i begge lands felles interesse.

Per Vidar Kjølmoen (A) [10:08:40]: Stortinget behandler i dag den såkalte ELA-loven. Arbeiderpartiets utgangspunkt er at dette er et godt og viktig initiativ fra EU. Det viser at de tar utfordringene i arbeidslivet på alvor. Jeg vil minne om at ELA ble etablert for at EU-kommisjonen mer effektivt skal kunne håndheve EU-retten.

Jeg ønsker å sitere fra Eldring-utvalget:

«Et sentralt utviklingstrekk det siste tiåret er det som gjerne omtales som EUs sosiale vending. EU

har vedtatt en rekke nye direktiver på arbeidslivets område, og flere er underveis. Disse bestemmelsene bygger i hovedsak opp under det som er nasjonal politikk i Norge.»

Og videre:

«Partene i Norge var positive til at ELA kan styrke det grensekryssende arbeidet mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet.»

Arbeidskraft fra EU har tjent Norge godt i flere årter, og det har skapt en stor økning i aktiviteten vår. Arbeidskraft er en knapp ressurs, og Norge har vært helt avhengig av å kunne hente arbeidskraft fra andre EU/EØS-land. Bare i Møre og Romsdal alene er omtrent én av ti arbeidere folk fra EU/EØS-området. Det sier alt om hvor viktig det har vært for Norge å være en del av EØS, og det er selvsagt også viktig for norske arbeidstakere å kunne jobbe fritt i andre EU/EØS-land.

Når arbeidslivet blir internasjonalt, blir også arbeidslivskriminaliteten internasjonal. Da er det selvsagt viktig at vi jobber internasjonalt for å bekjempe den, og da trenger vi organisasjoner som ELA. Derfor mener Arbeiderpartiet at det selvsagt er i Norges interesse å være med i slike samarbeid, og vi mener at Arbeiderpartiet har vært i førersetet for å tilpasse lov- og regelverket etter situasjonen i arbeidslivet.

Flere partier vil i dag stemme imot dette forslaget. Det er selvsagt lov å stemme ut fra prinsipper man har mot EU eller EØS-avtalen, men jeg må si at jeg synes det er litt rart å velge akkurat en slik sak, mot et organ som har et formål som burde vært forholdsvis ukontroversielt.

Arbeidstilsynet mener at dette vil bidra til et bedre og styrket samarbeid mellom medlemsstatene og mer kunnskap om arbeidsmobilitet. Det er bra for arbeidstakerne i EU/EØS, og spesielt for de arbeidstakerne som arbeider i et annet land enn der de bor og har tilhørighet.

Det er kanskje 600 000 arbeidere som jobber i den eksportrettede industrien i Norge. De menneskene har behov for en politikk som sikrer markedsadgang og trygger arbeidsplassene deres, og de som ikke er norske, men som jobber i Norge, har behov for en politikk som passer for dem. Derfor mener Arbeiderpartiet at det er riktig at Norge blir med på det europeiske initiativet for å sikre ordnede forhold for arbeidere både i Norge og i EU/EØS.

Aleksander Stokkebo (H) [10:11:57]: Arbeidslivskriminaliteten blir stadig grovere og mer systematisk, og den skjer på tvers av landegrenser i Norden, Europa og verden. Dette er globalisert kriminalitet, som ikke bare kan bekjempes med lokale og nasjonale virkemidler. Internasjonal koordinering må til. Vi trenger mer samarbeid med tilsynene i våre naboland.

Derfor tok Solberg-regjeringen i sin tid initiativ overfor EU-kommisjonen for å styrke innsatsen mot ar-

beidslivskriminalitet og forsterke det internasjonale samarbeidet mellom kontrollmyndighetene, og derfor er vi fra Høyres side klinkende klare på at Norge bør bli et fullverdig medlem av Det europeiske arbeidsmarkedsbyrået, ELA. Det kommer til å bli en utrolig viktig plattform – som ingen enkeltstående samarbeidsavtale kan måle seg med – for å dele informasjon, gjennomføre flere felles kontroller og effektivt slå ned på arbeidslivskriminaliteten.

Selv om vi skal samarbeide med våre venner i EU, og samarbeide tettere med dem, vil et slikt samarbeid ikke geografisk dekke alle land Norge har arbeidsinnvandring fra. Derfor er jeg glad for at vi i dag også får gjennomslag for flere bilaterale samarbeidsavtaler mot arbeidslivskriminalitet med aktuelle tredjeland, også utenfor EU. Det er spesielt viktig opp mot land vi har en høy arbeidsinnvandring fra, og hvor vi av erfaring vet at det er utfordringer med arbeidslivskriminalitet og utnyttelse av sårbare arbeidstakere.

Arbeidslivskriminaliteten blir stadig grovere og mer systematisk, og den kjenner ingen landegrenser. Derfor er dagens vedtak så ufattelig viktige. At vi går sammen med våre naboland, gir grunn til optimisme, og jeg har tro på at vi sammen skal sklitakle denne arbeidslivskriminaliteten en gang for alle.

Statsråd Tonje Brenna [10:14:46]: Regjeringen ønsker et trygt, seriøst og organisert arbeidsliv. For å få dette til må vi ta i bruk et bredt spekter av virkemidler og verktøy. Vi vet at arbeidslivskriminalitet og useriøsitet er grensekryssende. Derfor er internasjonalt samarbeid sentralt i arbeidet for å fremme det trygge og seriøse arbeidslivet.

I regjeringens handlingsplan mot sosial dumping slår vi fast at European Labour Authority, ELA, representerer en mulighet for å styrke det europeiske samarbeidet mot grenseoverskridende arbeidslivskriminalitet. Økt samarbeid gir oss økt slagkraft mot denne formen for kriminalitet.

ELA er et samarbeidsorgan for å styrke myndigheters evne og mulighet til å håndheve felles regelverk for utsendte arbeidstakere og koordinering av trygdeytelser. ELA skal fremme mer rettferdig arbeidsmobilitet og gjøre dette bl.a. gjennom formidling av informasjon til arbeidstakere og arbeidsgivere, felles inspeksjoner og ved utvikling av kompetanse og deling av informasjon mellom nasjonale tilsynsmyndigheter.

ELA har også overtatt ansvaret for den europeiske plattformen mot svart arbeid. Norske myndigheter har deltatt aktivt i plattformen siden den ble startet i 2016. ELA har dessuten fått i oppgave å koordinere det europeiske arbeidsformidlingsarbeidet, EURES, som Norge har hatt gode erfaringer med å delta i siden 1994.

Vi i Norge kan med full deltakelse i ELA nyttiggjøre oss av felles kunnskap, bedre informasjonsflyt og støtte ved tilsyn som blir gjennomført sammen med andre stater. ELA representerer også en plattform for å formidle arbeidskraft gjennom EURES. Vi kommer i tiden framover til å trenge mer arbeidskraft og har behov for å se de muligheten EØS-markedet gir oss. Også her vil ELA spille en rolle.

Det er viktigere enn noen gang at vi ivaretar et nært og godt samarbeid med EU, og at vi viser at vi er målrettede i gjennomføring av EU-rettsakter på vårt område. Mitt utgangspunkt er derfor at loven som gjennomfører ELA-forordningen, skal tre i kraft straks.

Til slutt vil jeg knytte noen kommentarer til forslaget fra Høyre om bilaterale avtaler med tredjeland. Regjeringen er enig i at bilaterale avtaler kan være et virkemiddel i kampen mot arbeidslivskriminalitet. Det er Arbeidstilsynet som inngår slike avtaler, basert på vurdering av behov og nytte, og dagens avtaler omfatter flere EU-land, som de baltiske statene, Polen og Romania. De operative aktivitetene på området har i stor grad vært finansiert ved hjelp av EØS-midler. Tiltak av denne typen overfor tredjeland må vurderes opp mot behov og nytte, også med hensyn til finansiering.

Presidenten [10:17:41]: De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:18:02]: Komiteen besøkte hovedkontoret til ELA i Bratislava. Det var en meget viktig komitétur for å sette seg grundig inn i hva ELA er for noe.

Det vi ble klar over der, er at ELA har en veldig beskjeden posisjon i håndteringen av disse spørsmålene i dag, for å si det diplomatisk. Det pågår en evaluering av hva som skal bli ELAs rolle framover, og det er en uenighet mellom EU-parlamentets resolusjon fra 18. januar i 2024 og EU-kommisjonen. Den uenigheten går på kjernen i det som nå er problemet i Den europeiske union, nemlig spørsmålet om en enda tettere integrasjon, altså en enda større myndighetsoverføring til EUs organer i forhold til de nasjonale myndigheter.

Det er et faktum at arbeidslivskriminaliteten er omfattende, og det er veldig krevende å greie å håndtere den. Det er ulikt lovverk i de ulike land, og det som er viktig for oss, er å få en trygghet for at det arbeidet som utføres i Norge, er lovlig etter norsk lov. Dermed er vi i noen krevende situasjoner. Etter Senterpartiets vurdering har dette vært en situasjon i mange år, og det har dessverre ikke blitt særlig mye bedre. Men norske myndigheter og den norske regjeringen, Arbeiderparti-Senterparti-regjeringen, strammet inn bl.a. på bemanningsbyråer, som gjorde at det ble et mindre omfang av den typen innleie av arbeidskraft og dermed mindre proble-

mer. Det underslår ikke det faktum at det er et meget omfattende og krevende problem.

Det er ganske spesielt i komiteens innstilling at Arbeiderpartiet er motstander av bilaterale samarbeidsavtaler med land utenfor EU/EØS-området. Alle andre partier i komiteen er for det, og jeg er veldig glad for det. Vi har også regulert arbeidsinnvandring fra land utenfor EU/EØS-området som er svært omfattende, og hvor utfordringene i mange tilfeller er enda større fordi lønns- og arbeidsvilkår i de landene arbeidstakerne kommer fra, er enda dårligere enn de er i EU/EØS-land. Det hadde vært vesentlig viktig i denne debatten å få en klargjøring fra Arbeiderpartiets side av hvorfor de er motstandere av bilaterale samarbeidsavtaler med land utenfor EU/EØS-området. Men nå blir dette vedtatt, håper jeg, og det innebærer da at regjeringen må legge fram sin plan for det fram til neste år.

Presidenten [10:21:02]: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 4 og 5.

Sak nr. 6 [10:21:10]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mimir Kristjánsson og Seher Aydar om å styrke sykelønnsordningen (Innst. 190 S (2024–2025), jf. Dokument 8:47 S (2024–2025))

Presidenten [10:21:27]: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Anette Trettebergstuen (A) [10:21:53] (ordfører for saken): Sykelønnsordningen er en av de viktige pilarene i den norske velferdsmodellen: trygghet for lønn under sykdom for alle. Det har vært en viktig rettighet for arbeidsfolk siden 1970-tallet.

Dessverre er den ordningen, som alle andre velferdsordninger, ikke noe vi kan ta for gitt. Det viser definitivt vinterens debatt til fulle. Det står fortsatt en kamp om å bevare dagens sykelønnsordning, og høstens valg vil også bli et retningsvalg for den. Skal vi bevare full lønn under sykdom, eller risikerer vi at partier som vil svekke ordningen, får og tar makt?

Slaget står nå altså om å bevare den ordningen vi har. Intensjonen i representantforslaget her i dag, om å styrke ordningen med flere konkrete forslag, kan virke

forlokkende og kan nok være god, men er en dårlig idé akkurat nå. Etter at dette representantforslaget ble fremmet, har det blitt inngått en ny intensjonsavtale om et inkluderende arbeidsliv. I avtalen understreker partene viktigheten av at eventuelle endringer baseres på brede forlik, og partene er enige om å bruke 2025 og 2026 til en bred kunnskapsinnhenting, for så å bruke 2027 og 2028 til å diskutere eventuelle behov for justeringer i ordningen.

For Arbeiderpartiet er respekt for partene, partsamarbeidet og for denne avtalen helt avgjørende. Eventuelle forbedringer i ordningen må derfor gjøres i tråd med IA-avtalens prosesser og gjennom brede forlik. Derfor er dette forslaget i dag prematurt.

Til slutt vil jeg også slå fast og minne om at det for Arbeiderpartiet ikke er aktuelt å gå med på endringer som gjør sykelønnsordningen dårligere for arbeidsfolk – bare bedre. Vi er fortsatt garantisten for full lønn under sykdom, også framover.

Anna Molberg (H) [10:23:57]: I Norge skiller vi oss ut med et vedvarende høyt sykefravær etter pandemien. Sykefraværet er på sitt høyeste nivå på 15 år, og det er det egenmeldte sykefraværet som øker mest. Representantforslaget fra Rødt som vi behandler i dag, ser ikke ut til å ta inn over seg denne alvorlige utviklingen. På bare ett år skal vi bruke over 21 mrd. kr mer på helse-relaterte ytelser, og Rødts løsning på dette er altså å utvide antall egenmeldingsdager. De som har fulgt debatten i media, har fått med seg at Rødt vil ha hele 16 egenmeldingsdager fra dagens lovfestede tre dager. Det betyr at du kan gå syk i over tre uker uten å trenge sykmelding. Hvis du er syk i tre uker, mener jeg faktisk at du må gå til legen, og hvis dette er ment å være et forslag for å løse fastlegekrisen, er det en dårlig snarvei som flere analyser og ekspertutvalg har sagt bare vil øke sykefraværet.

Vi trenger politikk for å få ned sykefraværet, ikke øke det. Høyre har derfor tatt til orde for flere graderte sykmeldinger som den absolutte hovedregel for å sikre at flere som kan jobbe noe, får brukt sin restarbeidsevne. I tillegg ønsker vi å gjennomgå takstsystemet for fastlegene, slik at vi heller kompenserer fastlegene bedre for å bruke tid på å følge opp den sykmeldte eller unngå sykmelding. Vi mener det er feil at fastlegene skal få ekstra betalt for å sykmelde, når det burde vært motsatt. Vi foreslår også at fastlegene må begrunne hver enkelt sykmelding og gjøre en arbeidsevnevurdering i hvert tilfelle. Til slutt mener vi at det trengs en sykefraværskommisjon som skal kartlegge årsaker til sykefravær, og at vi eventuelt vurderer endringer i samråd med partene. Dette er også helt i tråd med den framforhandlede IA-avtalen som kom på plass nylig.

Høyre vil ikke at du skal få mindre lønn når du er syk. Vi har andre verktøy som kan ha effekt på det høye sykefraværet uten å redusere sykepengeutbetalingen. Med økt gradering vil også den enkelte sykmeldte beholde kontakten med arbeidsplassen. Gjør vi i tillegg om på ansvarsfordelingen mellom arbeidsgiver og staten, kan vi sikre at flere arbeidsgivere gjør mer for å tilrettelegge for dem som står i fare for å falle ut av arbeidslivet ved langtidsfravær.

I en tid med rekordhøyt sykefravær er det logisk å jobbe for å få det ned, ikke vedta forslag som potensielt vil få det opp. Høyre kommer derfor ikke til å stemme for forslagene i denne saken.

Presidenten [10:25:48]: Vil representanten ta opp forslag?

Anna Molberg (H) [10:26:51]: Ja.

Presidenten [10:26:51]: Da har representanten Anna Molberg tatt opp forslag nr. 1 i saken.

Alf Erik Bergstøl Andersen (FrP) [10:27:03]: Sykelønnsordningen er en viktig del av det norske velferds-systemet, men Fremskrittspartiet mener det er avgjørende at ordningen forblir bærekraftig både for arbeidstakere og for bedriftene, som bærer store deler av kostnadene. Vi må derfor finne en balanse mellom rettigheter og forpliktelser og ikke blindt kaste oss inn i kostnadsdrivende forslag som kan svekke konkurransekraft og arbeidsinkludering.

Det vi ser i dette forslaget, kan potensielt få svært skadelig omfang, særlig for næringslivet, og særlig for de små og mellomstore bedriftene. Pålegg om å forskuttere sykepenger, f.eks., vil ramme hardt. Det vil føre til likviditetsproblemer, ansettelsesvegring og i verste fall tapte jobber.

Istedenfor å innføre nye pålegg og kostnader bør vi gjøre ordningen mer fleksibel og forutsigbar, særlig for dem som er langtidssyke. Derfor fremmer vi forslag om å etablere en tidskonto for sykepenger med varighet på inntil to år. Dette vil gi mennesker med alvorlig sykdom større trygghet, samtidig som vi bevarer bærekraften i systemet. I forlengelsen av dette fremmer også Fremskrittspartiet forslag om å sikre at oppsigelsesvernet ved langtidssykdom opprettholdes ved en utvidet sykepengeperiode.

Fremskrittspartiet er opptatt av at arbeidsgiver og arbeidstaker sammen finner løsninger, ikke at staten trer ytterligere regulering ned over hodet på dem. Valgfrihet, ansvarlighet og økonomisk handlefrihet må være ledestjerner i den politikken vi fører. Derfor støtter vi ikke forslaget om å utvide antall egenmeldingsdager gjennom statlig regulering. Dette bør avgjøres lokalt, i

samspill mellom partene. Vi er positive til gode tiltak som faktisk virker, men vi sier nei til symbolpolitikk som gjør det dyrere å skape arbeidsplasser i Norge. Derfor stemmer Fremskrittspartiet imot representantforslaget, men fremmer samtidig egne, realistiske og framtidsrettede forslag som legger til rette for både trygghet og frihet for enkeltmennesket.

Med det tar jeg opp forslagene i saken fra Fremskrittspartiet og Rødt.

Presidenten [10:29:24]: Representanten Alf Erik Bergstøl Andersen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:29:43]: Sjukelønnsordningen er grunnleggende viktig. Hvorfor det? Jo, fordi den sikrer inntekt under sykdom. Regelverket er sånn at det for lønnsinntakere er 100 pst. dekning fra første dag, mens det for sjølstendig næringsdrivende er 16 dager en må betale sjøl, og så er det 85 pst. etter det. Det er altså veldig stor forskjell mellom lønnsinntakere og sjølstendig næringsdrivende.

Fra Senterpartiets side er vi veldig opptatt av det samme som Arbeiderpartiet, nemlig at eventuelle endringer i sykelønnsordningen kun kan gjøres i tråd med IA-avtalens prosesser og gjennom breie forlik. Det er ikke aktuelt for oss å gå med på endringer som gjør sykelønnsordningen dårligere for arbeidstakerne. Dette er et utrolig viktig punkt, og det er også viktig med tanke på arbeidsgiverne. Hvis arbeidsgiverne pålegges økte utgifter, vil det redusere deres interesse for å ansette dem som kanskje står i randsonen av arbeidslivet i dag.

Det er mange forslag, og et av dem er forslaget om at en skal se på arbeidsgivers bestridelse av sjukmeldinger. Det er Senterpartiet imot at en skal gjøre endringer på, men vi er veldig klar på at saksbehandlingstida har vært altfor lang, og det trengs målrettede tiltak for å få det ned. Det krever kvalifiserte fagfolk, og det er det manko på i hele Nav-systemet.

Det andre forslaget går litt ut på det samme, nemlig at det foreslås at en skal pålegge arbeidsgiver å forskuttede utbetaling av sykepengene. Det vil i virkeligheten være en privatisering av et offentlig problem, ved at private arbeidsgivere da må betale sykepengene fordi det offentlige ikke greier å få utbetalt dette i rett tid. Det er ytterligere et eksempel på behovet for systemendringer i Nav, sånn at de viktige velferdsytelsene får en praksis som gjør at de som trenger det, får hjelp på rett tidspunkt.

Forslaget om å utvide antall egenmeldingsdager ser ikke Senterpartiet grunn til å gå inn på uten at en ser på en nærmere helhetsvurdering av konsekvensene.

Når det gjelder forslaget om en tidsskonto ved gradert sjukmelding, er det noe som var en sentral del av Senterparti–Arbeiderparti-regjeringas plattform, og vi

vil understreke at et slikt forslag må sendes ut på høring så raskt som mulig.

Det siste forslaget går ut på at regjeringa skal legge fram forslag til hvordan frilansere og sjølvstendig næringsdrivende kan gis bedre inntektssikring ved sykdom. Det er ganske oppsiktsvekkende at det bare er Senterpartiet, SV og Rødt som fremmer det. De andre partiene, som snakker om at de er sentrale med hensyn til sjølstendig næringsdrivende, glimrer altså med sitt fravær her. Det bør det gjøres noe med.

Jeg tar opp forslagene Senterpartiet er med på.

Presidenten [10:32:54]: Representanten Per Olaf Lundteigen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Mímir Kristjánsson (R) [10:33:03]: Jeg vil innledningsvis ta avstand fra det skremmebildet og den moralske panikken som er skapt av NHO og de borgerlige partiene, om at Norge nærmest ikke har råd til sykelønnsordningen lenger. Det var et enstemmig storting som i 1978 valgte å innføre full lønn under sykdom. Faktisk var en av dem som tok ordet da, tidligere Høyre-leder Jo Benkow, som påpekte den åpenbare urettferdigheten i at de sterkeste gruppene i arbeidslivet allerede hadde gode sykelønnsordninger. Det gjelder f.eks. alle oss som er stortingsrepresentanter, som har vedtatt gode sykelønnsordninger for oss selv, mens de som jobbet på golvet i privat sektor, der man er mest utsatt for skade og sykdom i arbeidslivet, ikke hadde det samme vernet. Derfor konkluderte Benkow med – og fikk med seg hele Stortinget på – at man måtte ha en sykelønnsordning som gjaldt likt for alle, med full lønn under sykdom. Det hadde vi råd til i 1978, og det har vi råd til den dag i dag.

Den sykelønnsordningen har også i hovedtrekk ligget fast siden 1978, så når sykefraværet stiger eller synker et år, skyldes det ikke kompensasjonsgraden i folketrygden. Vi har hatt det samme sykelønnsystemet både når vi har hatt høyt sykefravær og når vi har hatt lavere sykefravær enn det vi har i dag.

Samtidig er det hull i sykelønnsordningen. Det er et stort problem med bestridelse av sykmeldinger i deler av arbeidslivet. Vi hørte at representanten fra Fremskrittspartiet var veldig bekymret for likviditeten til bedriftene hvis de må forskuttede sykepengene. Hva så med likviditeten til dem som blir syke? Den går kaputt den dagen man ikke får lønn. Når mange opplever å stå uker og til og med måneder uten å få sykepengene i det hele tatt, fordi arbeidsgiver bestrider sykmeldinger, er det ingen likviditet å snakke om.

Et annet slikt hull er ordningen for bønder som har jobb ved siden av, ordningen for selvstendig næringsdrivende, eller ordningen for f.eks. kreftsyke som er gradert sykmeldte over lengre tid enn et år. Jeg tror at det vil

styrke sykelønnsordningen hvis vi tetter de hullene. Jeg tror den beste måten vi kan bevare legitimiteten til sykelønnsordningen på, er å tette denne typen åpenbart urettferdige og meningsløse hull. Da vil vi styrke den folkelige oppslutningen om det som allerede er en veldig populær ordning.

Jeg slutter meg fullt og helt til det både Arbeiderpartiet og Senterpartiet har sagt om å bevare sykelønnsordningen, men noen ganger er man også nødt til å forandre for å bevare. I dette tilfellet er den beste måten vi kan bevare sykelønnsordningen på, å tette de urettferdighetene som finnes i ordningen i dag.

Med det tar jeg opp forslagene Rødt har alene, og dem vi har sammen med SV.

Presidenten [10:36:00]: Representanten Mímir Kristjánsson har tatt opp de forslagene han refererte til.

Statsråd Tonje Brenna [10:36:13]: La meg starte med å slå fast at den norske sykelønnsordningen er god. Den sikrer økonomisk trygghet for yrkesaktive ved sykdom og er en av grunnpillarene i vårt velferdssamfunn. Den norske sykepengeordningen er en av de både mest sjenerøse og mest inkluderende ordningene i verden, og Arbeiderpartiet er garantisten for full lønn under sykdom.

Rødt presenterer seks forslag i representantforslaget, og i innstillingen er det også noen nye forslag. Jeg forstår det slik at alle forslagene er ment å skulle styrke sykelønnsordningen, men min vurdering er at der kampen står akkurat nå, er ved spørsmålet om vi lykkes med å bevare dagens ordning eller ikke. Jeg mener at flere av Rødts forslag vil rokke ved noe av det som er balansen, og som er viktig i dagens ordning, og at noen av forslagene kan bidra til en betydelig økning i utgiftene i sykepengene. Jeg vil peke på at vi også har et godt sikkerhetsnett etter at man har brukt opp sykepengerettighetene, gjennom arbeidsavklaringspenger eller eventuell uføretrygd.

Vi skal ikke underslå at vi har høyt sykefravær i Norge, og at dette er en utfordring. Vi må derfor fokusere på å få ned fraværet. Gjennom den nye IA-avtalen har myndighetene og partene i arbeidslivet blitt enige om konkrete tiltak som skal forsterke arbeidet med å redusere sykefraværet de neste fire årene. Det viktigste arbeidet knyttet til sykefravær, både forebygging, tilrettelegging, medvirkning og oppfølging, skjer på den enkelte arbeidsplass. Godt samarbeid mellom arbeidsgiver og arbeidstaker før og under sykefravær er avgjørende for å redusere antall sykedager, lengden på fraværet og varig frafall fra arbeidslivet. Det er derfor jeg er så opptatt av at vi skal ha en IA-avtale og et forpliktende partssamarbeid.

Pliktene i arbeidet med å få ned sykefraværet må følges opp bedre, og det gjelder alle parter. Arbeidstaker,

arbeidsgiver, sykmelder og Nav må gjøre mer for å følge opp sin del av ansvaret. I den nye IA-avtalen er vi enige om tiltak for bedre og mer målrettet sykefraværsoppfølging som treffer alle aktører. I avtalen er vi også enige om å bruke 2025 og 2026 til en bred kunnskapsinnhenting om sykefraværet. Basert på kunnskapen vil vi bruke 2027 og 2028 til å diskutere behov for justering og iverksetting av eventuelle nye tiltak for å få ned fraværet.

Dette er ikke tidspunktet for å gjøre endringer som kan ha mange utilsiktede konsekvenser, og som partene ikke har vært med på å diskutere. Dersom kunnskapsinnhenting vi får gjennom IA-avtalen, tilsier at det er hensiktsmessig å gjøre justeringer i tråd med forslagene, vil jeg selvfølgelig vurdere dette på nytt sammen med partene.

Presidenten [10:38:54]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [10:38:59]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Une Bastholm, Rasmus Hansson og Sigrid Zurbuchen Heiberg om å utrede jaktfrie områder i nasjonalparker (Innst. 184 S (2024–2025), jf. Dokument 8:56 S (2024–2025))

Presidenten [10:39:24]: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen. De som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [10:39:55] (ordfører for saken): Først vil jeg takke forslagsstillerne for et interessant forslag og komiteen for et godt arbeid.

Vi har heldigvis en del nasjonalparker i Norge. Mange av oss ønsker enda flere av dem, for det er viktig å ta vare på urørt natur. Forslagsstillerne er opptatt av hvordan en kan gjøre det enda bedre gjennom å få flere jaktfrie områder. Det forslagsstillerne peker på, er spesielt å kunne gi allmennheten tilgang til flere områder, og også at en kan se på forskning og gi muligheten til å ta vare på eventuelle truede dyrearter o.l. som er i disse områdene.

I sitt svarbrev til komiteen peker statsråden på at det allerede er reguleringer, og at det finnes flere nasjonalparker som allerede har jaktfrie områder i dag.

Komiteen deler seg egentlig litt i tre. Det er et mindretall med Miljøpartiet De Grønne, Venstre, SV og Rødt som fremmer forslaget til Miljøpartiet De Grønne

om å utrede flere jaktfrie områder. Så er det Senterpartiet, Kristelig Folkeparti, Fremskrittspartiet og Høyre som peker spesielt på at jakt også har en annen viktig side – at det gir viktige inntekter for mange, og at det er mye kultur ved det og viktig å kunne drive jakt. Det kan også være utfordringer for bestandene, særlig storvilt, hvis en ikke driver jakt. Vi vil også løfte fram det at hvis en velger å frede flere områder, kan det utløse erstatningskrav fra private. Det er noen av disse momentene statsråden også er inne på i sitt svarbrev.

Fra Kristelig Folkepartis side er jeg ikke veldig redd for at dette forslaget eventuelt skulle få flertall, og at en ser på eventuelt å ha enda flere områder som er jaktfrie. Det er sann jeg opplever statsråden også, at dette er noe en kan se på. Samtidig er jeg tydelig på at det i så fall må komme fra et lokalt initiativ. Hvis en finner ut av det lokalt og det heller ikke er i strid med de lokale interessene, mener jeg det kan være positivt. Det er i alle fall Kristelig Folkepartis linje i dette, og derfor kommer vi til å stemme imot forslaget.

Marit Arnstad (Sp) [10:42:40]: Senterpartiet deler ikke forslagsstillerens ønske om å utrede jaktfrie områder i nasjonalparkene. Vi mener at dette er et forslag som er både unødvendig og uheldig.

I dag er jakt stort sett tillatt i nasjonalparkene våre, og i mange tilfeller er det både riktig og nødvendig å gjennomføre jakt i disse områdene. Når det gjelder storviltjakt, kan det være nødvendig bl.a. for å holde hjorteviltbestanden nede på et bærekraftig nivå, og når det gjelder småvilt, er det ofte ikke jakta i seg sjøl som er utfordringen, men at en f.eks. har en så stor bestand av rødrev at det er utfordrende for andre truede arter, bl.a. fjellreven. Det å kunne ta ut den typen predatorer er viktig både i og utenfor nasjonalparkene.

Derfor er det ikke noen automatisk sammenheng mellom det å innføre jaktfrie områder og samtidig få større og sunnere bestander av ulike arter – tvert imot. Den forvaltningen vi i dag har gjennom fjellstyrene og gjennom Statskog, er kunnskapsbasert, den er god, den er fleksibel, og den gir raskt mulighet til å endre vilkår for jakt når det er nødvendig.

Norge har lang tradisjon for å høste ressurser fra naturen også gjennom jakt, og det oppleves for svært mange som en viktig del av både friluftstradisjoner og allemannsretten i Norge. Et forslag om jaktfrie områder vil være et alvorlig inngrep mot disse interessene. I tillegg er jakt underlagt et godt system for kvoter, for tilpasninger basert på de ulike viltenes bestander og utvikling.

Senterpartiet ser derfor ingen grunn til å gripe inn mot en tradisjon som representerer en klok forvaltning, og som gir samfunnet vesentlige ressurser både økonomisk og kulturelt. Denne typen forslag innebærer en

slags osteblokkering om at det bare å verne natur skal gi en beskyttelse. Senterpartiet mener at det er en misforstått tankegang, og at en fornuftig forvaltning og bruk av naturen er den beste måten å ivareta utmarksområder generelt og nasjonalparker spesielt på.

Jeg må også si at jeg er litt undrende til at partiet Høyre ikke har noen mening om denne saken, iallfall har de ikke tegnet seg på talerlisten. Jeg er også litt undrende til hva Arbeiderpartiet egentlig mener i denne saken. De er mildt sagt sparsomme i sine merknader i innstillingen. Statsråden har i sitt svarbrev til komiteen vist til at jaktfrie områder kan ha både fordeler og ulemper, og at departementet kan legge til rette for en utredning om jaktfrie områder dersom det lokalt tas til orde for det. Betyr det at Arbeiderpartiet nå er villig til å kompromisse på det som hos Arbeiderpartiet har vært en uttalt og viktig tradisjon for jakt og for høsting av naturressurser? I så fall fortjener Arbeiderpartiets støttespillere utover på bygdene å få høre om det, for jakttradisjoner og høsting av naturressurser står veldig sterkt også innad i det partiet. Jeg tror de forventer at Arbeiderpartiet i Stortinget har en klar og tydelig rolle i dette spørsmålet, og det gjelder for så vidt også Høyre.

Terje Halleland (FrP) [10:46:02]: Om jeg forstår forslagsstillerne rett, ønsker de å etablere jaktfrie områder for å høste kunnskap og legge grunnlag for forskning og eventuelt en endret forvaltning. Det bør da glede forslagsstillerne stort at slike områder finnes i dag.

Statsråden er veldig tydelig i sitt svar på at det finnes områder som har jaktforbud, og det finnes områder som har jaktrestriksjoner, som bør kunne innfri alt det som forslagsstillerne ønsker seg, og at en må kunne gjennomføre ønsket fra forslagsstillerne med dagens regelverk.

Når det allikevel blir fremmet forslag om et lite antall områder – og ja, som det altså allerede er sagt, er det et lite antall områder som finnes allerede – er spørsmålet: Er det forskning en er ute etter? Er det en endret forvaltning en er ute etter? Eller er det bare å sikre at flere områder blir jaktfrie?

Tilbake til statsrådens svar: Skal en se på områder og legge til rette for flere jaktfrie områder, bør det komme fra lokalt hold. Nasjonalparkstyrene, som er lokalpolitisk sammensatt, har alle muligheter for å påvirke det og være med på å få innspill fra lokalt hold.

Til slutt: Jeg tror det er veldig viktig ikke å framstille jakt som noe uvesentlig i norsk natur. Allemannsretten er veldig viktig i dag. Jeg synes det er helt feil at vi setter noen friluftsinnteresser foran andre, som f.eks. jakt, som er et veldig viktig og avgjørende tiltak i forvaltningen av natur i dag. Jakt er positivt, og det er helt nødvendig også i nasjonalparker.

Ola Elvestuen (V) [10:48:32]: Venstre støtter forslaget om å innføre flere jaktfrie områder i nasjonalparker i Norge. Som det er påpekt tidligere, har vi det allerede på Svalbard, og vi har det i Øvre Pasvik og i Øvre Dividal, og en har også begrensninger noen andre steder. Vi mener at det i norske nasjonalparker er flere områder med opprinnelig natur der naturverdiene kan forsterkes med en jaktfrihet, og der en har bestander av rovdyr som kan gi en ekstra verdi. Det vil også kunne utnyttes innenfor forskning.

Det er vanlig ute i verden at en har nasjonalparker med jaktforbud, og det er virkelig ingen som har foreslått at alle nasjonalparker skal ha en slik begrensning. Det må være de verneformålene som ligger bak beslutningen om å ha en nasjonalpark, som selvfølgelig også må være førende for hvilke begrensninger man har i en nasjonalpark. Da er den bruken vi har, altså i nasjonalparker, en del av de verneformålene. Dette er jo forskjellig flere steder.

Fra Venstres side mener vi det er viktig og riktig at vi ser etter flere områder hvor en kan ha et jaktforbud, hvor det kan være med og forsterke verneverdiene. Jeg tror det er riktig at dette ikke bare passivt overlates til lokale initiativ. Jeg tror det er riktig og viktig at en har en nasjonal føring som gjør at en kan se de ulike nasjonalparkene i sammenheng, og som også kan gi råd til dem som skal være med på å støtte det lokalt, eller ikke. Jeg tror den nasjonale delen av dette er viktig.

Jeg tror også vi skal være forberedt på at dette er verneformål som kan etterspørres internasjonalt. Vi har en naturavtale der vi skal verne 30 pst. og restaurere 30 pst. innen 2030, og der en også skal definere og kategorisere hvor strengt vern verneområdene våre har. Dette vil være ett av de virkemidlene vi har for å vise at vi følger opp, også fra norsk side, de verneformålene som er internasjonalt.

Hvis man skal se på ett område hvor dette kanskje enkelt kan gjøres, er det i det siste verneområdet som vi har fått på plass i Norge, i nasjonalparken i Østmarka. Der vil jeg tro det fort kan være lokal støtte. Det er også den eneste nasjonalparken hvor vi har bestand av ulv, og det er også bestand av gaupe.

Jeg tar jeg opp det forslaget som Venstre er med på.

Presidenten [10:51:26]: Da har representanten Ola Elvestuen tatt opp det forslaget han refererte til.

Une Bastholm (MDG) [10:51:36]: La meg først si at jakt har lange tradisjoner i Norge, flotte, rike tradisjoner, og også annen høsting har det. Det er noe som også jeg er opptatt av å bevare. Det er en måte å bruke og oppleve naturen på som gir naturglede, som gir folkehelse, rekreasjon og identitet. Alt det er jeg også for.

Dette forslaget handler om å etablere noen områder innenfor nasjonalparkene våre som er jaktfrie. Jeg mener at med den utviklingen vi har i naturen nå, hvor veldig mye av dyrelivet og faunaen også er preget av andre inngrep fra menneskene – vi har store hyttebyer, vi har kraftlinjer, og vi har mange andre inngrep som påvirker – er den samlede belastningen på natur og dyreliv i Norge stor. Det øker behovet for at vi tillater at flere slike områder finnes i Norge, der hvor det gir mening faglig – og det er bl.a. der man har etablert rovdyr, slik at det vil være et økosystem som fungerer – for forskning, men også for at de 95 pst. av Norges befolkning som ikke jakter, kan ha glede av urørt natur som ikke er påvirket så direkte av mennesker, f.eks. ved at vi tar ut topp-predatorer.

Jaktfrie områder kan også bli verdifulle referanser for forskning – noe det jo er i flere land – som kan gi oss bedre kunnskap om urørt natur og for så vidt også effekter av jakt, og det kan påvirke hvordan vi ønsker å drive den delen av forvaltningen som skjer gjennom jakt.

Jeg mener også at jaktfrie områder i nasjonalparker vil styrke allemannsretten, ved å tilby denne typen naturopplevelser som vi ikke kan ha i dag fordi dyrelivet over hele Norge er preget av at det knapt finnes en kvadratmeter på det norske fastlandet der dyrelivet kan utvikle seg upåvirket av jakt. Unntaket er, som noen har nevnt, noen svært små områder i nasjonalparkene i Pasvik og Dividal, i tillegg til Svalbard.

Det er bred enighet både lokalt og nasjonalt om at det har stor verdi i seg selv for folk å vite at slike urørte naturområder fortsatt finnes. Rikere og mer intakt natur kan gi større inntekter og flere arbeidsplasser i lokalsamfunnene rundt jaktfrie områder. For eksempel vil det kunne være enda mer attraktivt å besøke denne typen natur. Erfaringen fra Sverige, som i Sarek og Fulufjället, som vi kunne ha tilknyttet oss med et jaktfritt område på norsk side, viser at jaktfrie områder også kan være en viktig lokal økonomisk ressurs.

Jeg ser at statsråden i sitt brev egentlig er åpen for mer kunnskap om jaktfrie soner, og at departementet legger til rette for en nærmere utredning dersom det tas lokale initiativer. Det er litt pussig, for det er Stortinget og nasjonale myndigheter som har ansvaret for naturmangfoldet i Norge. Altså synes jeg det er rart å vente på lokalt initiativ, men jeg skjønner at debatten er der i dag, og jeg tar for så vidt med meg de signalene som noe positivt i det videre arbeidet.

Bård Ludvig Thorheim (H) [10:54:54]: Høyres posisjon i denne saken er at vi avviser forslaget som er kommet. Vi mener at det ikke vil styrke allemannsretten hvis dette blir innført. Vi er også negative til å sette andre friluftsinnteresser foran jaktinteresser, og vi vil under-

streke den gode forvaltningstradisjonen vi har i Norge når det gjelder jakt. Jakt er helt grunnleggende for en bærekraftig forvaltning av både storvilt- og småviltbestander, noe vi har en god tradisjon for, og vi har vært et foregangsland også for å forvalte marine ressurser på en måte som er bærekraftig. For Høyres del er det viktig at den tradisjonen videreføres.

Vi er også sikre på at dersom det var et sterkt behov som regjeringen og den gode forvaltningen vi har på området, identifiserte, ville de foreslå endringer for Stortinget som vi da kunne tatt stilling til.

Stein Erik Lauvås (A) [10:56:34]: Jeg får starte med å forsikre Senterpartiet om at vi ikke har endret syn vesentlig, så dette skal gå veldig bra. Arbeiderpartiet vil fremdeles være for å drive fornuftig jakt i Norge.

I Norge er det stort sett tillatt med jakt i nasjonalparkene våre. Dette er et system vi har hatt lenge, og det lever vi godt med. Vi lever også godt med de enkelte unntakene som finnes, med noen jaktfrie områder. De har vel stort sett kommet med grunnlag i et lokalt initiativ, hvor lokalsamfunnet lever veldig godt med at det er enkelte områder som er jaktfrie.

Det er fornuftig å drive jakt fordi man må regulere bestanden. Det gjør vi i nasjonalparkene. Det gjør vi i vernede områder. Hjemme hos meg, i Marker, har vi heldigvis fått vernet ganske store områder. Der kan vi drive jakt og friluftsliv uten at det kommer i konflikt med hverandre i det hele tatt, slik jeg opplever det. Dette er noe vi tenker har vært et system vi lever godt med. Jakt og fiske har lange tradisjoner i Norge. Det har Arbeiderpartiet vært en del av og støttet opp om. Det skal vi fortsette å gjøre, og derfor støtter vi heller ikke det forslaget som er lagt fram.

Statsråd Terje Aasland [10:58:09]: Det er hyggelig å kunne diskutere jakt i nasjonalparkene, selv om dette ikke er mitt konstitusjonelle ansvar ordinært. Jeg synes det er et veldig viktig tema, for jakt har stolte og lange tradisjoner i Norge, og for mange er det den ultimate naturopplevelsen å kunne komme på jakt og selvfølgelig høste av de naturressursene som er tilgjengelige.

Jeg tror også dette temaet er viktig for at jakttradisjonen og jaktkunnskapen i befolkningen skal bestå i tiden framover. Da trenger vi jaktområder som er tilgjengelige for alle. Mange av nasjonalparkene ligger på statlig eid grunn og er derfor av stor betydning for allmennhetens mulighet for å drive jakt.

Med enkelte unntak er det tillatt å jakte i norske nasjonalparker, og jeg tror det er en god historisk binding knyttet til det, men det er f.eks. jaktforbud i deler av Øvre Pasvik nasjonalpark og i deler av Øvre Dividal nasjonalpark. Vi har også nasjonalparker med ekstra restriktive regler for en del typer jakt, f.eks. jakt på storvilt i Rago, og

i Anárjohka nasjonalpark er det bare reindriftsutøvere som får jakte. Samlet er allikevel områdene der jakt er regulert strengere enn det som følger av viltloven, få og små.

Selv om mange nordmenn jakter, jakter de aller fleste som ferdes i nasjonalparkene, ikke. På meg virker det som det ikke er noe høyt konfliktnivå mellom jegere og andre utøvere av friluftsliv. Det er et forhold som i utgangspunktet balanseres veldig godt. Jeg har notert meg at forslagsstillerne er klare på at jakt er nødvendig i en del nasjonalparker, og det er jo helt riktig – f.eks. for å regulere hjorteviltbestanden til et bærekraftig nivå.

Representantene har heller ikke foreslått å innføre jaktfrie soner i slike områder. Jeg legger derfor til grunn at vi snakker om jaktforbud i områder der jakt ikke er nødvendig.

Det ville være både positive og negative sider ved å innføre jaktfrie områder i eksisterende nasjonalparker. Som jeg allerede har skrevet til Stortinget, er jeg åpen for at mer kunnskap om disse avveiningene kan være nyttig, men jeg forutsetter da at det er initiativer som må tas lokalt gjennom det lokale forvaltningsansvaret for nasjonalparkene. Hvis det tas slike initiativer, kan jeg være åpen for å legge til rette for en utredning av dette, men det må da være en nytteverdi som kommer fram i forbindelse med det.

Presidenten [11:01:05]: Det blir replikkordskifte.

Ola Elvestuen (V) [11:01:18]: Ut fra noen av innleggene kan en få inntrykk av at dette er et spørsmål om man er for eller mot jakt. Det er ingen her som er mot jakt. Jakt er kjempeviktig, og det er kjempeviktig også i de fleste nasjonalparker. Men det som gjør meg litt forundret, er at statsråden er helt enig i alle de begrensningene som er i dag, enten det er i Øvre Dividal, Pasvik eller på Svalbard, men samtidig totalt avvisende til et initiativ for å se om det kan være flere områder hvor det kan være riktig å ha jaktfrie områder. Det eneste man åpner for, er den vanlige, litt passive holdningen at man må ha et lokalt initiativ. Men kunnskapen om nasjonalparkene og det å kunne se dem i sammenheng ligger jo i departementet, så spørsmålet er: Hvorfor vil ikke statsråden og regjeringen ha en gjennomgang av dette? Ville det være riktig også å kunne støtte dem som da kan få råd også lokalt når det gjelder nasjonalparkene og myndigheten der?

Statsråd Terje Aasland [11:02:29]: Jeg mener den ordningen vi har i dag, hvor hovedregelen er at jakt er tilgjengelig, er kjempebra, kjempeviktig. Det gir også en følelse av en sterk tilknytning til naturen og ivaretagelse av naturen som jeg tror er særdeles viktig, så regjeringen kommer ikke til å ta initiativ til å gå gjennom nasjo-

nalparkene for så å foreslå jaktfrie områder. Men som sagt, og som jeg har svart Stortinget: Hvis det tas lokale initiativ, vil vi selvfølgelig vurdere dette.

Ola Elvestuen (V) [11:03:03]: Ja, alle er enige om at i hoveddelene av nasjonalparkene skal det være tillatt med jakt. Det ville være helt meningsløst hvis vi ikke hadde det, ut fra hvordan bestanden er, og ut fra hvordan den tradisjonelle utnyttelsen også i nasjonalparker er. Samtidig er det overraskende at man ikke er villig til å se på dette, for dette er jo spørsmål som man kan bli møtt med også internasjonalt, hvorfor det ikke er flere jaktfrie områder i Norge.

Da blir det siste spørsmålet: Hvis det kommer et slikt initiativ lokalt, vil regjeringen da jobbe raskt med å få en avklaring av om man er for å ha jaktfrie områder?

Statsråd Terje Aasland [11:03:49]: Det må jo da vurderes. Jeg har lyst til bare å understreke at jaktforbud i nasjonalparker i liten grad har vært et tema i Norge, og det er vel på grunn av at det ikke har vært behov for det. Det er lite diskutert både i forvaltningen og i folkevalgte organer. De som har kommet med innspill til dette temaet, er Norskog og Norges Jeger- og Fiskerforbund. Begge er imot. Jeg tror den varsomme bruken av natur som ligger til grunn for jaktutøvelse i Norge, er en særdeles god tilnærming til dette. Men som sagt: Kommer det lokale initiativ, må vi vurdere dem når de kommer.

Marit Arnstad (Sp) [11:04:42]: Jeg synes det er betryggende at statsråden sier fra om at det ikke er aktuelt med noen gjennomgang av områder for å kunne opprette jaktfrie områder.

Et begrep som ofte går igjen fra dem som ønsker denne typen jaktfrie områder, er at de vil ta vare på «opprinnelig natur». Det virker som et nokså oppkonstruert begrep i denne sammenheng. Opprinnelig natur i Skjækerfjella og Børgefjell ville antakelig ha betydd at en hadde utryddet fjellreven, for da hadde en ikke kunnet jakte ut rødrev på samme måte som en har gjort de siste årene og dermed tatt vare på en truet art. Opprinnelig natur på Dovrefjell og i Rondane ville antakelig betydd en hjortebestand ute av kontroll og mer sykdom hos hjortebestanden enn det vi ser i dag.

Er statsråden enig i at den reguleringen vi har, og den jobben som både Statskog og andre grunneiere gjør når det gjelder å regulere bestanden av både småvilt og storvilt, er fornuftig og et mye bedre alternativ enn å verne jaktfrie områder?

Statsråd Terje Aasland [11:05:49]: Jeg deler oppfatningen som representanten har om at forvaltningen av naturressursene og viltlevende ressurser er god i Norge.

Det er i alles interesse at vi har en forvaltning som sikrer at levedyktigheten og robustheten i bestandene er god, og at det er jaktbart vilt som også er tilgjengelig. Det er alle tjent med, om det er grunneiere, nasjonalparkstyrrer eller forvaltningen som sådan. Det er å videreføre en tradisjon som står sterkt i Norge, og som er viktig, ut fra de naturverdiene som er der. Så det å ivareta det på en god måte i fortsettelsen er særdeles viktig. Det betyr at man ikke bør gå inn fra statens side og vurdere vern av enkelte områder med tanke på å innføre jaktfrie soner.

Une Bastholm (MDG) [11:06:46]: Det har vært nyttig å lytte til hva energiministeren mener om jaktfrie områder i nasjonalparkene. Jeg regner med at han taler på vegne av regjeringen som sådan.

Når energiministeren sier at grunnen til at det ikke har kommet lokale initiativ, er at det ikke er noe bruk for det, tror jeg nok sannheten er mer at det i det hele tatt er veldig stor motstand mot å reise denne typen diskusjoner, for man får veldig fort et veldig ideologisk preget svar, slik jeg også opplever at debatten i stortingssalen i dag har båret preg av. Den siste delen av innlegget fra energiministeren var likevel nyansert, faglig nysgjerrig og mer åpen, vil jeg si, dersom det hadde kommet initiativer lokalt. Jeg stusser likevel på at dette initiativet skal komme lokalt. Hvis det er en faglig begrunnelse, at det kan være viktig for å samle kunnskap om natur og vilt dyreliv, hvorfor skal ikke nasjonale myndigheter da ta et initiativ?

Statsråd Terje Aasland [11:07:53]: Som klima- og miljøministeren har svart Stortinget, er grunnlaget at det må være lokale initiativ som fremmer dette. Regjeringen tar ikke initiativ og kommer ikke til å ta initiativ til å gjøre store, omfattende kartlegginger for å gjennomføre eventuelle jaktfrie soner. Det er basert på at forvaltningen i utgangspunktet fungerer veldig bra. Vi har en god forvaltning av de viltlevende naturressursene, noe som er viktig. Det å ha høstingstradisjoner knyttet til dette er verdifullt. Jeg mener det er en veldig god ordning som ligger der. Det er hovedbegrunnelsen for det.

Ellers er jeg glad for at representanten syntes det var godt å høre også energiministeren uttale seg i dette spørsmålet. Jeg kan for øvrig understreke at energiministeren er svært opptatt av jakt, eller i alle fall var han det fram til han ble valgt inn på Stortinget. Det å ha god forvaltning av viltet vårt er en kjempeviktig del av naturforvaltningen.

Une Bastholm (MDG) [11:08:58]: Mye av svaret er jo egentlig bare en gjentakelse av det som allerede sies om at lokale initiativ skal være startpunktet. Forslaget handler om å utrede om det hadde vært hensiktsmessig

at nasjonale myndigheter tar et initiativ. Jeg spør hvorfor initiativet må komme lokalt. Jeg kan se for meg at man er redd for f.eks. friksjon og konflikt rundt det, men jeg tror at man trenger litt politisk ledelse som med trygg stemme forteller at her er det ikke snakk om å gå til angrep på jakt som høstingsform eller på de lange tradisjonene. Man kan bruke mye tid på å snakke om dette på en veldig positiv måte. Man kan være undrende til hvordan naturen vil utvikle seg i noen av disse nasjonalparkene uten jakt. Det er fordi vi har en forvaltning som i nesten alle tilfeller er bærekraftig, som er veldig velfungerende på mange områder, men det er jo kunnskap som vi her mangler fordi vi ikke har prøvd.

Statsråd Terje Aasland [11:10:04]: For det første: Jeg aksepterer at dette ikke er et generelt angrep på jaktinteressene i Norge eller på at vi fortsatt skal ha jakt. Jeg understreket det da jeg holdt mitt innlegg. Jeg mener at vi ut fra den forvaltningen vi har, har kunnskap om naturen, om det biologiske mangfoldet, om de viltlevende ressursene og hvordan disse forvaltes – etter mitt skjønn på en veldig bærekraftig måte innenfor det systemet vi har i dag.

Når det gjelder nasjonalparkene, er det et område hvor man har viktig tilgang for jakt og jaktinteressene til mange av dem som ikke har tilgang utenfor disse områdene. Det er også et sterkt engasjement knyttet til det å kunne bevare det, til ikke å utfordre det, med mindre det kommer lokale initiativ med god begrunnelse for hvorfor man vil ha jaktfrie soner. Da mener jeg det er relevant å vurdere dette på en god og faglig måte.

Une Bastholm (MDG) [11:11:08]: Jeg skal prøve å formulere det litt bedre denne gangen. Det kan være det er kunnskap vi ikke vet at vi mangler. Det kan være det er natur vi ikke har sett fordi vi ikke har prøvd. I hvert fall har ingen av oss som lever nå, f.eks. sett elg med gigantiske gevirer eller fått den typen nærkontakt med et dyreliv som ikke har blitt mer sky på grunn av jakt. Dette er noe man vil kunne innføre, og som det er veldig lett å fjerne igjen, dersom det viser seg at det ikke er hensiktsmessig, ikke er nyttig eller ikke gir oss noen ny kunnskap. Jeg synes det er rart når vi har signert en global naturavtale med voldsomme ambisjoner på vegne av naturen, at det ikke skal bety noen ting for forvaltningen av nasjonalparkene våre, hvor vi har et aktivt vern på et visst nivå for å ta vare på natur. Jeg synes det hadde vært naturlig å være nysgjerrig også på hva slags kunnskap vi ikke engang vet at vi mangler, fordi vi har en forvaltning som legger opp til at mennesker skal påvirke sterkt.

Statsråd Terje Aasland [11:12:11]: Som jeg har understreket flere ganger, mener jeg vi har veldig god

kunnskap gjennom den forvaltningen vi allerede har. Vi kan mye om det biologiske mangfoldet knyttet til de viltlevende ressursene vi har, og om forvaltningen av disse. Jeg er ikke imot at vi skal få mer kunnskap, men det er også ganske komplisert å treffe riktig på hvilke områder en eventuelt skulle hatt jaktfrie basert på dette, for én nasjonalpark er ikke lik den andre, og de ulike områdene er heller ikke lik de andre. Det vil være forskjellig utgangspunkt for både de viltlevende ressursene, det biologiske mangfoldet og sånne typer ting, så hvis en skulle fått mer kunnskap generelt, måtte det vært et område i hvert enkelt økosystem, for å bruke det uttrykket – jeg vet ikke om det er helt riktig – som måtte danne grunnlag for det. Dette er ikke noe regjeringen kommer til å ta initiativ til.

Presidenten [11:13:06]: Replikordskiftet er dermed omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Bengt Fasteraune (Sp) [11:13:30]: Nasjonalparkene består av natur vi skal ta vare på. Høsting av overskuddet gjennom jakt, fiske, bærplukking og utmarksbeite er en viktig del av det. Det samme er regulering av rovvilt, og det gjelder både små og store rovvilt.

Det har vært forvaltet på samme måten i hundrevis av år, bl.a. derfor ble det nasjonalparker. I mange av våre verneområder, f.eks. Rondane, den første nasjonalparken, er denne forvaltningen en viktig del av verneformålet gjennom å ta vare på unikt seterlandskap, seterbyggelse og jaktbuer. I tillegg er en del av verneformålet å ta vare på gamle fangstanlegg som har vært der i tusenvis av år.

Bare for å slå det fast: Alle nasjonalparker berører store arealer. Jaktfredning i fjellregioner vil være ekstremt inngripende, også når det gjelder småvilt. I Dovre i Nord-Gudbrandsdalen, min hjemkommune, der 80 pst. av arealene er fredet og enda større arealer er leveområde for villrein, er jakt en dypt rotfestet tradisjon. Rein i utmarka var det første grunnlaget for all bosetting i Norge, og jakt- og høstingstradisjonene står meget sterkt. Skal dette falle bort til fordel for en drøm for besøkende og bli markedsført som upåvirket natur, hva nå det måtte bety, en attraksjon og en tumleplass for forskere? I hva slags tidsperspektiv ser forslagsstillerne for seg at f.eks. villrein skal bli mindre sky? Er det et mål i seg selv? I mitt hode er en var og sky villreinflokk som lever i ville fjellområder, så nært vi kan komme urdyret som mulig.

Jaktfredning i villreinområdet vil føre til en ukontrollerbar bestandsøkning, og tilstanden for villreinen vil komme på et lavmål, med lav vekt og dårlig kondisjon på dyrene. Dette skjedde i Snøhetta-området på

1950- og 1960-tallet. Leveområdet ble sterkt overbeitet av for mange rein, med bakgrunn i for lite jakt. I det samme området ble Aursjømagasinet bygd på 1950-tallet, noe som medførte en oppdeling av villreinområdet i Snøhetta øst og Snøhetta vest. Snøhetta vest har en mindre villreinstamme, som delvis har hatt utveksling med Snøhetta øst-området. De er likevel sårbare for endringer og uforutsette hendelser. I 2006 ble om lag 40 pst. av bestanden i Snøhetta vest, minst 245 dyr, tatt av snøskred. Jaktkvotene ble selvfølgelig regulert, og senest i 2024 var reinen i Snøhetta vest-området fredet. Lignende episoder har skjedd også i Rondane, og senest i øst-området i vinter, hvor over 50 dyr gikk med i et skred. Slike løsninger i forvaltningsøyemed er selvfølgelig nødvendig. Den norske jakten er kunnskapsbasert og godt regulert, og den norske jegerbestanden holder et svært høyt nivå.

Mani Hussaini (A) [11:16:42]: Arbeiderpartiet støtter ikke forslaget fra Miljøpartiet De Grønne om å innføre jaktfrie områder i våre nasjonalparker. Det blir sagt her at dette ikke er et angrep på jaktinteressene, men det er det når man skal ta ut områder og ha færre områder hvor man kan jakte. Jakt er et av de mest gjennomregulerte områdene vi har i forvaltningen. Jakt er også noe titusener av nordmenn nyter godt av. Det å innføre jaktfrie områder i våre nasjonalparker i store deler av Norge vil dermed innebære å ta fra folk den retten.

Det blir også skrevet i forslaget at det å innføre jaktfrie områder vil være med og bidra til større oppslutning om allemannsretten. Jeg tror det motsatte kommer til å skje, at det blir mindre tilslutning til allemannsretten ved å innføre et sånt jaktforbud.

Jeg må si at dette føyer seg inn i rekken av forslag som kommer fra Miljøpartiet De Grønne – og for så vidt andre her også – hvor man ikke har tillit til lokale beslutningsorganer. Nasjonalparkstyrene er dem vi hører på, og de har muligheten til å fremme forslag om å innføre sånne områder. Dette er organ sammensatt av politikere, fagfolk og folk i kommunen som har peiling på disse områdene.

Vi i Arbeiderpartiet vil ikke være med på å sentralstyre enda flere ting og sette natur som en begrunnelse. Skal vi ta vare på mer natur, må det skje i samspill mellom nasjonale myndigheter, kommunene og fylkene. Det er da vi kan ta vare på mest mulig natur på en mest mulig kunnskapsbasert måte. Det understreket vi da vi behandlet naturmeldingen tidligere i år, hvor hovedforskjellen mellom oss var at vi mener at skal vi ta vare på mer natur, må det skje i et samspill mellom de ulike beslutningsorganene – selvfølgelig med klare og tydelige mål og støtte fra nasjonale myndigheter, men de lokale må være med.

Vi aksepterer ikke premisset om at lokale beslutningsorgan skal fratas mulighet til å være med på å bestemme over natur i naturens navn.

Ola Elvestuen (V) [11:19:27]: Det var egentlig innlegget fra representanten Hussaini som fikk meg til å ta ordet igjen. Han har helt rett i at det er en helt klar forskjell på hvordan regjeringen fører sin naturvernpolitikk – eller mangel på naturvernpolitikk – og det vi mener. Jeg har full tillit til nasjonalparkstyrene, det er dyktige folk. De jobber innenfor de verneformålene som er vedtatt av Kongen i statsråd for hver nasjonalpark, og de følger disse.

Det som er problemet med dagens regjering – og forrige regjering, da den var litt større, med Senterpartiet – er en total mangel på nasjonal ledelse for å oppnå målene etter naturavtalen vi har inngått, og også naturmangfoldmeldingen vi fikk, som nettopp går bort fra nasjonal ledelse og bare legger seg på at det er lokale vedtak som skal være førende, med den bit-for-bit-nedbyggingen vi ser i Norge. Jeg er helt enig i at lokale myndigheter og nasjonalparkstyrene er kjempeviktig, men det handler om at man skal jobbe innenfor det som også er en nasjonal ledelse. Det er derfor vi har en miljøvernminister, det er derfor vi har en klima- og miljøminister som nettopp skal føre den.

Det er ingen her som har foreslått at vi ikke skal ha jakt, verken i nasjonalparker eller ellers. Den historien skal vi ta vare på, og bestandsregulering må vi ha, men det handler om at vi også kan ha noen flere områder hvor det ikke er jakt, som er helt vanlig i nasjonalparker rundt omkring i verden. Jeg synes det er helt forunderlig at man ikke ønsker flere slike områder, som man har i Dividalen og i Pasvik.

Hvis det skulle vært et forslag om det, bør det selvfølgelig være nasjonale myndigheter og Klima- og miljødepartementet som har en gjennomgang og et initiativ, og som kommer med forslag. Så kan nasjonalparkstyrene forholde seg til det og ha en mening om det, og så tas det en nasjonal beslutning om det.

Mani Hussaini (A) [11:21:56]: Jeg måtte tegne meg da representanten Elvestuen gjorde noe han har gjort ved flere anledninger fra denne talerstolen, nemlig kom med en historieomskrivning av hva regjeringens naturpolitikk er. Denne regjeringen var i Montreal og var med på å forhandle at vi skal verne og bevare 30 pst. på land og i hav innen 2030, og var en sterk pådriver. Denne regjeringen har fremmet en naturmelding hvor man etterkommer de aller fleste av de målene man satte seg i Montreal, og viser konkret hvordan man skal styrke naturens posisjon i forvaltningen, hvordan man skal bidra til at natur er et samspill mellom nasjonale og lokale myndigheter, og hjelpe lokale myndigheter med å

ta bedre beslutninger på vegne av naturen. Vi er ikke med på den historieomskrivningen til representanten Elvestuen.

Det er lov å være uenige om hvorvidt staten skal bestemme mer på bekostning av lokale myndigheter, eller motsatt. Vi mener at vi har truffet en fin balanse for nettopp å ta vare på mest mulig natur, ved å kunne samarbeide med lokale myndigheter. Noen initiativ kommer til å komme fra oss, andre initiativ må komme fra lokale myndigheter. Hva fasiten på det er, er ikke lett å si, men sånn vi ser det nå, mener vi at vi har truffet en fin balanse som ivaretar mest mulig natur, og på den måten også tar vare på mest mulig natur.

Presidenten [11:23:28]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [11:23:31]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mathilde Tybring-Gjedde, Bård Ludvig Thorheim, Tina Bru, Trond Helleland, Mahmoud Farahmand og Liv Kari Eskeland om raskere konsesjonsbehandling og mer kraft (Innst. 183 S (2024–2025), jf. Dokument 8:54 S (2024–2025))

Presidenten [11:23:54]: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen. De som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Sofie Marhaug (R) [11:24:19] (ordfører for saken): Vi har mange saker i energi- og miljøkomiteen denne våren. Det er egentlig ikke så rart, for vi har fått en mindretallsregjering som har blitt enda mindre, og akkurat i kraftsaker kan flertallet – potensielt, i alle fall – gå litt på kryss og tvers.

Jeg har vært saksordfører for denne saken, der Høyre ber om fortgang i konsesjonsbehandlingen i kraftutbyggingssaker for å få bygget ut mer kraft. Høyre ønsker en helhetlig reform og lister opp en rekke forslag som kan inngå i en sånn reform. Partiet får støtte fra Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, altså de borgerlige partiene.

Statsråden antyder i sitt brev til komiteen at forslagene er overflødige fordi departementet allerede har iverksatt flere av forslagene som inngår i denne listen til en reform, og skriver at en helhetlig reform til og med kan virke mot sin hensikt fordi det å sette i gang en sånn

reform vil forsinke typiske konsesjonsbehandlingssaker.

Det er den ene forklaringen på hvorfor forslaget ikke får flertall i komiteen. For Rødts del er grunnen til at vi ikke støtter forslaget, rett og slett at vi ikke er med på det kappløpet som jeg opplever at er mellom særlig Arbeiderpartiet og Høyre – med Senterpartiet og Fremskrittspartiet hakk i hæl, i alle fall i noen tilfeller – om å bygge ut og bygge ned, med kraftutbygging raskest mulig, enten det gjelder et krav om raskere konsesjonsbehandling eller mer kraft.

Jeg mener den politikken også får drahjelp fra EU og fornybardirektivet, som går ut på mye av det samme, at vi skal bygge mer kraft, og at vi skal bygge det enda raskere. Det finnes selvfølgelig eksempler på konsesjonsbehandling som kan være bra for naturen, f.eks. avslag, raske avslag, men det er ikke det som er hensikten med dette forslaget fra Høyre. Hensikten er å bygge ut enda mer kraft.

Jeg vil minne komiteen på at Miljødirektoratet i fjor vår kom med en rapport om nedbygging i inngrepsfri natur i Norge de siste fem årene. Kraft står for 55–60 pst. av nedbyggingen av inngrepsfri natur de siste fem årene – 55–60 pst.! Da er ikke svaret på det å bygge ut enda mer enda raskere. Vi bør i stedet ta større hensyn til naturen. Vi vet at kraftutbygging de siste årene er den største truselen, i alle fall i inngrepsfrie områder, og da er oppskriften fra Høyre en dårlig oppskrift. Det er grunnen til at Rødt ikke støtter Høyre, og jeg håper jeg også har redegjort for hvorfor andre partier har andre begrunnelser for ikke å gjøre det.

Stein Erik Lauvås (A) [11:27:37]: Regjeringen har som mål å sikre rimelig og rikelig med tilgang på kraft for både husholdninger og næringsliv. Det har vi gjentatt nå i tre et halvt år, og det skal vi fortsette å gjenta. Vi har jobbet siden dag én for å dempe husholdningenes strømregninger og for å effektivisere prosessene rundt å få raskere utbygging.

Da regjeringen tiltrådte for drøyt tre og et halvt år siden, var egentlig lite forberedt. Solberg-regjeringen hadde stoppet behandlingen av vindkraft i 2019, og det var ingen plan for videre oppfølging. Når dører blir lukket på den måten, tar det tid å bygge opp prosjekter og tillit igjen. Det har derfor ikke vært noe særlig kø i behandlingen av nye vindkraftprosjekter eller store vannkraftprosjekter siden det. Nå ser vi at det bildet er i ferd med å snu.

Vi deler forslagsstillernes intensjon om å gjøre konsesjonsprosessene mer effektive. Derfor har man også gjennomført eller følger opp mange av de tiltakene som er foreslått, bl.a. på solkraft, hvor kommunene nå får større mulighet til å ta beslutninger om dette. Vi har gitt

kommunene større innflytelse i vindkraftsaker, og kommunene har også fått større økonomisk utbytte dersom man velger å si ja og får bygd ut vindkraft. Vi har lansert en ny og uavhengig kompetansetjeneste som skal fungere som en veileder for kommunene når de setter i gang og skal behandle søknader om vindkraftprosjekter. Vi har styrket NVEs kapasitet, og vi har også fått i gang digitaliseringsprosjekter.

Det er viktig at vi unngår byråkrati og dobbeltregulering. En full reform av konsesjonssystemet kommer til å kreve ganske store ressurser, så jeg mener vi heller må bruke den tiden og kapasiteten vi har nå, på å få behandlet de konkrete prosjektene som ligger der, raskt og effektivt. Det å legge til rette for mer kraft og gjøre det raskere er svært viktig. Det vil Norge ha behov for, og da må vi bruke ressursene mest mulig effektivt.

Bård Ludvig Thorheim (H) [11:30:08]: Kjære kollegaer! Denne stortingsperioden har i vår komité vært veldig preget av høye strømpriser. Det gjør at vi kanskje ikke har fokusert nok på noen av de virkelig store utfordringene vi har. Når vi ser tilbake, helt fra den tidlige industrialiseringen i Norge på 1900-tallet, var suksessoppskriften at vi hadde et stort kraftoverskudd, og at ny industri fikk tilgang til den kraften. Som en konsekvens fikk vi lave strømpriser både for husholdninger og for næringslivet.

I dag står altså hundrevis av bedrifter i dette landet i kraftkø. Det er alt fra et nytt smoltanlegg, det er fiskerihavner som ikke får tilgang på kraft, det er prosessindustri over hele landet i alle regioner som står i kø, og som ikke får tilgang til kraft for å skape verdier i landet vårt, skape nye arbeidsplasser og omstille seg for å klare de klimamålene vi har satt i fellesskap. Det er en enorm utfordring som jeg mener denne komiteen ikke har tatt nok tak i.

Det er velkjent at ny kraftproduksjon som får konsesjon, har stoppet helt opp de siste tre og et halvt årene. Det er det flere grunner til, men det er et faktum, og man skulle tro at regjeringen var interessert i å gjøre noe med akkurat det. Nå skal det sies at det kommer noen forslag til endringer i energiloven – de kom etter at Høyre hadde lagt fram sitt forslag. Der er det noen positive endringer som vi skal behandle litt senere, om ikke lenge. Det er likevel slik at de 14 helt konkrete punktene som Høyre foreslår, ikke følges godt nok opp. De ville ha dannet grunnlaget for en reform av konsesjonssystemet.

Dette gjøres altså i hele Europa – man bruker kortere tid og får ned saksbehandlingstiden, for man ser hvor viktig dette er. Jeg synes det er skuffende, men ikke så overraskende, at Støre-regjeringen ikke prioriterer verdiskaping i dette tilfellet. Det er imidlertid utrolig viktig for oss. Det finnes en veldig enkel løsning, og det er at Høyre tar over, og at vi får et borgerlig flertall etter valget.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten [11:33:06]: Skal representanten ta opp forslag?

Bård Ludvig Thorheim (H) [11:33:09]: Ja.

Presidenten [11:33:10]: Da har representanten Bård Ludvig Thorheim tatt opp det forslaget Høyre har sammen med andre.

Gro-Anita Mykjåland (Sp) [11:33:17]: Behovet for mer fornybar kraft er udiskutabelt. Norsk næringsliv trenger mer energi framover. Nye næringsetableringer trenger tilgang på strøm, og da må tilstrekkelig med nett og kraftproduksjon bygges ut i et raskere tempo. Samtidig må kraftsystemet forvaltes på en måte som ivaretar lokaldemokratiet, naturen, folks tillit til forvaltningen og folks lommebok.

Senterpartiet er opptatt av at konsesjonsprosesser må være så effektive som mulig, men at kraftutbygging skal skje med forankring i de berørte lokalsamfunnene. Da Senterpartiet var i regjering, ble det tatt viktige grep. NVE fikk økte bevilgninger, og det er blitt ansatt 110 nye medarbeidere siden 2021, der 30 av disse jobber direkte med konsesjonssaker. Vi har også styrket digitalisering for å legge til rette for en effektiv saksbehandling, og vi har prioritert søknader om nettanlegg, noe som har fungert, og som resulterer i reduserte køer.

Dette viser at grepene fungerer, men vi er ikke i mål, og Senterpartiet mener at også andre tiltak kan være aktuelle for å redusere saksbehandlingstiden og legge til rette for mer kraftproduksjon. Derfor er vi åpne for flere grep som kan redusere saksbehandlingstiden, og vi støtter et nasjonalt kompetansesenter. Mange kommuner ønsker å vurdere mulighetene for kraftproduksjon, men de trenger kapasitet, og de trenger kompetanse.

Nylig har Riksrevisjonens undersøkelse av kapasiteten i strømmettet pekt på at det er et sterkt behov for mer samordning og helhetlig forvaltning av strømmettet, med tydelige politiske styringssignaler. Da er løsningen mer nasjonal kontroll og politisk styring for å sikre en langsiktig utvikling og oppnå målene Stortinget har satt. Dette er viktig.

Senterpartiet har pekt på at vi må endre hvordan vi forvalter og finansierer strømmettet. Det som ikke er løsningen, er å overstyre kommunene med krav og tidsfrister bestemt av Brussel. Fornybardirektivet vil gripe inn i norske myndigheters konsesjonsprosess, og faren er stor for at lokaldemokratiet blir overkjørt. Det bidrar ikke til flere saksbehandlere eller gjør prosesser mer effektive. Det bidrar ikke til mer lokal aksept, men legger tvert imot til rette for mer konflikt.

Senterpartiet mener det er helt avgjørende at vi har gode demokratiske prosesser. Lokalsamfunn må ikke bare informeres, de må involveres. De må høres, og de må kompenseres når deres natur og omgivelser tas i bruk for fellesskapets energibehov. Hvis vi bygger ut kraft uten lokal forankring, bygger vi også motstanden mot kraften. Det er gjennom tillit og medvirkning, ikke overstyring, at vi får en bærekraftig energiomstilling.

Senterpartiet vil ha nasjonale løsninger tilpasset norske forhold og et konsesjonssystem som kombinerer effektivitet med grundighet. Vi skal sikre industrien nok kraft og nok nett, men vi skal gjøre det på en måte som bevarer naturen, styrker lokalsamfunn og bygger legitimitet.

Terje Helleland (FrP) [11:36:31]: Konsesjonssystemet for etablering av ny kraftproduksjon og etablering av nytt kraftnett fungerer ikke. Vi trenger mer kraft, og vi trenger mer nett for å videreutvikle samfunnet vårt. Starter man prosessen i dag, enten man vil starte med kraftproduksjon, eller man ønsker å bruke den kraften, kan man kanskje være i mål om 15 år. Jeg er litt usikker på om forretningsideen vil være like god om 15 år, og om det er verdt å vente til 2040 med tanke på pengene man har i dag, som man ville investere.

Statsråden viser hele tiden til igangsatte tiltak, men det er fryktelig vanskelig å se resultatene. Til og med Riksrevisjonen har problemer med å se resultatene. Konklusjonen er veldig enkel: Det er for dårlig. Dette har pågått i lang tid. Statnett har ikke klart å forutse den økte etterspørselen etter kraft. Det skal ikke statsråden og regjeringen bære alene, men man kommer uansett ikke vekk fra at de tiltakene som har blitt igangsatt de siste tre og et halvt årene, er for dårlige, og de virker ikke.

Det er blitt bevilget mer penger, det har blitt flere ansatte og årsverk. Vi hørte nettopp at det var blitt 110 nye årsverk. 30 av dem jobber med konsesjoner. Hva de 80 andre gjør, vet vi ikke. Men er det kompetent, ledig arbeidskraft der ute? Kan man si at hvis jeg bare har penger til å ansette folk, kan jeg gå ut på gaten i dag, og så får jeg tak i den arbeidskraften jeg vil ha? Nei, det tviler jeg sterkt på. Det er altså ikke penger som er problemet, det er å få tak i arbeidskraft som er kompetent til oppgavene, som kan gjøre noe med den utfordringen vi står overfor. Hvor finner man den arbeidskraften? Jeg vil si at det er nærliggende å lete hos NVE, og da tror jeg at i den tiden vi er i i dag, må vi se på å endre oppgavene til NVE, eller utelate noen oppgaver. Når det gjelder vilkårsrevisjoner, f.eks.: Sverige utsatte det i tre år, de frigjorde arbeidskraft og fikk fortgang i de søknadene som hastet.

Dessverre ser vi ikke at regjeringen ønsker å ta de nødvendige grepene så en kan få frigitt arbeidskraft og få fortgang i de konsesjonssøknadene som haster. Jeg

beklager at dagens forslag ikke får flertall. Det betyr at de nødvendige endringene vi må gjøre, vil ta enda lengre tid.

Ola Elvestuen (V) [11:39:47]: Venstre støtter forslaget fra Høyre om en raskere saksbehandling og mener at det kan gjennomføres uten at det går ut over hensynet til naturverdier. Som det ble sagt tidligere, ser vi dette som en naturlig forlengelse av at vi ønsker at Norge skal følge de prosessene som er i EU. Fornybardirektivet burde vi ha vedtatt tidligere. Nå får vi det til behandling, og det er på tide, men Venstre mener vi trenger å ta inn hele ren energi-pakken, både den fra 2018 og også oppdateringen fra 2023. Klar for 55 og REPowerEU bør også tas inn i Norge. Vi mener dette kan gjennomføres med raskere saksbehandling, uten at det går ut over de naturverdiene som vi også skal ta vare på.

I EU gjør de dette innenfor en strengere lovgivning for naturvern. Habitatdirektivet krever mer naturvern enn det den norske lovgivningen gjør, så det går an å kombinere.

Det er også viktig at den reduserte saksbehandlingstiden settes sammen med en bedre nasjonal ledelse, som kommer med tydeligere både forventninger, råd og rammer for kommunene når de skal ta sine beslutninger.

I Venstre er vi bl.a. veldig tydelige på at vi burde ferdigbehandle nasjonal ramme for vindkraft. Det betyr ikke at den bør vedtas slik den ble lagt fram fra NVE i 2019, men at vi trenger å ferdigbehandle den for å gi tydeligere nasjonale føringer for hvor det er riktig at man har mer vindkraft, og hvor det ikke bør være vindkraft av hensyn til natur og andre formål som NVE og Miljødirektoratet har gått nøye gjennom.

Vi har, som det står i saken, også tidligere foreslått at man bør kartlegge grå arealer. Det henger også sammen med de prosessene som følger av EU-direktivene. Her kan man ha en raskere saksbehandling. Vi i Venstre er også veldig for å ha et nasjonalt kompetansesenter for kraft, der kommunene kan få støtte og bistand. Dette er en dansk modell, der de har en nasjonal energikrisestab, NEKST.

Vi må klare å ha en raskere saksbehandling. Det betyr ikke nødvendigvis at det er et raskere ja, det kan også være et raskere nei, men vi må klare å gjøre det som resten av Europa nå klarer, og å ta vare på naturen samtidig.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:43:00]: Dette blir litt i forlengelsen av de foregående innleggene, som jeg er enig i. Vi er jo ikke uenige om problembeskrivelsen. Vi trenger mye mer kraft, vi trenger mye mer nett, og vi trenger det raskt. Det har alle partier vært inne på. Vi skal klare å nå klimamålene. Det er mange av oss som er opptatt av at der må det bare akselerere, for vi må klare

omstillingen. Det kommer til å kreve mye mer kraft. Vi skal også lykkes med eksisterende industri som vil utvide, ny industri som kommer, og teknologiomstillingen. Alle disse tingene kommer til å kreve mer kraft, og da trenger vi mer, og vi trenger det raskt.

Thorheim var inne på at vi skal behandle endringer i energiloven. Det er bra at det kan komme noe der, men jeg opplever likevel motstanden mot raskere konsesjonsbehandling som litt rar. For meg er det ingen motsetning mellom en rask saksbehandling og gode demokratiske prosesser og ivaretagelse av natur. Poenget med rask konsesjonsbehandling og saksbehandling er at en skal få tildelt en saksbehandler raskt. Det skal gjøres raske avklaringer.

Jeg er enig i det Høyre har lagt opp til: Hvis det er uproblematisk og alt ser greit ut, kan en gå inn i et hurtigspor for å få enda raskere saksbehandling. Hvis det er store utfordringer, skal en selvsagt gå grundig inn i dem, men det betyr ikke at hvert direktorat eller hver etat skal kunne ha sin periode med saksbehandling. Det betyr å se mer parallelle prosesser, sånn at det blir avgjort på kortere tid. Som representanten Elvestuen var inne på, betyr det også at en sannsynligvis vil kunne få et raskere nei i saker. Hvis det er total motstand lokalt, vil det også bli et nei.

Poenget er bare at alle vil tjene på at det går raskt. Det skal selvsagt være innenfor ansvarlige rammer. Alle skjønner at det ikke kan gjøres på superkort tid, for det må gjøres grundige vurderinger, men det kan gjøres mer parallelt.

Som Elvestuen også var inne på, vil et nasjonalt kompetansesenter i veldig mange tilfeller være til veldig stor hjelp for de mindre kommunene som får store utfordringer med om de skal si ja til noe, hvordan prosessen er med utbygger, osv. Det vil være til stor hjelp.

Jeg undrer meg også litt over alle disse nye årsverkene, om det er 110, 30 eller 17 stykker som jobber med dette. Jeg ser at Høyres spørsmål i forbindelse med statsbudsjettet viser at det er 17 årsverk som jobber med konsesjonsbehandling av fornybar kraft. Jeg undrer meg litt over at det ikke er satt flere folk på det, men det kan sikkert statsråden være med og korrigere. Det er i alle fall viktig at det ikke er mangel på folk som jobber med disse sakene, som er grunnen til at det hoper seg opp.

Vi kommer til å støtte forslaget. Uavhengig av om det blir vedtatt eller ikke, håper jeg virkelig at departementet opprettholder trykket, noe jeg vet at statsråden også har delt, for at en skal få raskere konsesjonsbehandling, sånn at vi kan få bygd ut den kraften det er mulig å bygge ut, så raskt som mulig.

Statsråd Terje Aasland [11:46:09]: Jeg har lyst til å starte med å understreke en setning som ble sagt, som

jeg mener er veldig feil. Det er at det er stor motstand mot å få raskere konsesjonsprosesser. Det er tvert om veldig stor interesse for å få raske konsesjonsprosesser.

Den 14. oktober 2021 startet det egentlig en reformering av hele konsesjonsbehandlingssystemet. Det var da det ble regjeringsskifte. Det var blanke ark som møtte den som først gikk inn i Energidepartementet, når det gjelder dette med konsesjonsprosesser og raskere konsesjonsprosesser. Det er noe en jobber kontinuerlig med for å sikre at en får bedre og bedre resultater.

Representanten Thorheim sier at vi «ikke har fokusert nok». Det kan være en grei uttalelse fra Høyre. Alle de 14 tiltakene som opprinnelig er foreslått av Høyre, og som Kristelig Folkeparti har gitt sin tilslutning til i merknadsform, er forhold som enten er gjennomført, er under gjennomføring eller på en måte ikke har blitt akseptert inn i endringene i systemet.

Det gjøres et betydelig arbeid nå for å få ting inn i hurtigspor. Det tas betydelige grep for å fjerne ting fra konsesjonsbehandlingen. Ett eksempel er å overlate til kommunene å si ja eller nei til solkraft opp til 10 MW. En har styrket bemanningen. En har økt digitaliseringen. Det er jo et tankekors at de som hadde regjeringsansvaret før oktober 2021, ikke hadde satt i gang en eneste digitaliseringsprosess når det gjelder konsesjonsbehandling av noe så viktig som energi og energinfrastruktur. Vi har en rekke tiltak i forbindelse med dette.

Når vi skal forenkle og forbedre prosessene, er det viktig at vi ikke kortslutter lokaldemokratiet vårt. Kommunene er en viktig samarbeidspartner og ikke en motspiller når det gjelder både å utvikle mer fornybar energi og også å sørge for at vi får på plass et sterkere ledningsnett. Det demokratiet må være der.

Så er det viktig å tenke gjennom at hver gang en vedtar en sak eller regulering i Stortinget, medfører det at en må utrede f.eks. energisaker enda mer, om det er hensynet til natur, om det er hensynet til folk, eller hva det måtte være. Hver gang Stortinget vedtar en ny regulering som må utredes før en kan gi konsesjon til enten et nytt kraftanlegg eller en ny ledningsframføring, betyr det lengre saksbehandlingstid. Jeg er opptatt av at vi innenfor det regelverket Stortinget har satt, skal ha effektive, gode prosesser for å håndtere samfunnets kanskje absolutt viktigste spørsmål: hvordan vi får på plass nok nett og nok kraftproduksjon i tide til den samfunnsutviklingen som faktisk er der.

Presidenten [11:49:15]: Det blir replikkordskifte.

Ola Elvestuen (V) [11:49:35]: Jeg har bare ett spørsmål. Som flere har vært inne på, henger krav til saksbehandlingstid nøye sammen med EU-direktiver. Vil en sak om fornybardirektivet bli lagt fram av regjeringen

så raskt at dette stortinget vil kunne behandle det før sommeren?

Statsråd Terje Aasland [11:49:56]: Hensikten er at en skal legge det fram raskt, ja. Jeg husker ikke akkurat datoene i den framdriftsplanen. Det må jeg eventuelt ta direkte med representanten Elvestuen etterpå eller orientere Stortinget om på egnet måte. Men vi er klare til å innføre fornybardirektivet fra 2018.

Bård Ludvig Thorheim (H) [11:50:28]: Statsråden sier det er stor interesse for å få en raskere konsesjonsbehandling. Hvordan kan det da ha seg at direktøren for konsesjonsavdelingen i NVE for under et år siden skrev et innlegg om at det var veldig bra at det tar så lang tid som det gjør i dag. Det var en veldig viktig verdi å ta vare på, skrev hun i et innlegg i et fagtidsskrift. Det er underlig at statsråden gir uttrykk for noe annet.

Jeg vil spørre statsråden om han er fornøyd med sitt lederskap på feltet.

Statsråd Terje Aasland [11:51:11]: Jeg er særdeles godt fornøyd med de resultatene vi har oppnådd på tre år, spesielt når jeg tenker på hva Høyre oppnådde på åtte år, for det var ingenting. Det var ingenting som handlet om å legge til rette for at vi kom til å ha en betydelig økning i behovet for utbygging av kraftnett og mer produksjon – ingenting på åtte år.

Hvis jeg forsto spørsmålet riktig, handlet det om en konsesjonsdirektør i NVE som hadde uttalt at det var riktig å bruke lang tid på sakene. Det er feil. Vi jobber hver dag for å få ned konsesjonsbehandlingstiden. Vi har gjennomført en rekke tiltak. Av de fjorten punktene – jeg har ikke tid til å gå igjennom dem – som Høyre hadde i sitt opprinnelige forslag, kan vi kvittere ut tolv av dem umiddelbart. Vi tar ut ting av konsesjonsprosessene, og vi har innført hurtigspor. De fleste sakene går nå i en hurtigsporløsning. Vi har digitaliserte løsninger som introduseres også for nye områder i NVE kontinuerlig.

Bård Ludvig Thorheim (H) [11:52:18]: Jeg vil tro at statsråden tar en prat med sin fagetat når han kommer tilbake på kontoret, siden det tydeligvis er ulike meninger.

Jeg kan også fastslå at konsesjoner for 16 TWh med ny kraft angivelig er ingenting, mens det er helt fantastisk at det er gitt konsesjoner for 0,45 TWh under dagens regjering. Da vet vi det.

I tråd med det Stortinget har ønsket når det gjelder raskere konsesjonsbehandling, bevilget vi mer penger for at man raskere skulle få konsesjoner. NVE har ansatt 110 nye personer, og konsesjonsavdelingen er økt med kun én person.

Er det en riktig prioritering fra statsrådens side at det omtrent utelukkende styrkes på IT, analyse og drift i

NVE – ikke når det gjelder å få raskere konsesjonsbehandling og saksbehandlingsskapasitet for det?

Statsråd Terje Aasland [11:53:15]: Det er en helhet i NVE, og det er viktig at den helheten bygger opp under konsesjonssystemet. Det er det vi har prioritert. Derfor er vi også i gang med digitale løsninger for konsesjonsbehandlingen. Først ute er det som gjelder nett. Dette blir nå videreført og forsterket og tatt inn på nye områder.

Det er vesentlige endringer som ligger til grunn for det arbeidet som gjøres nå. Det behandles like mange nettsaker av det som til enhver tid kommer inn, som det blir ferdigbehandlet i systemet. Det betyr at køtiden går ned, ikke opp – som et eksempel på at det går bedre nå enn det noen gang har gjort.

Så til mantraet fra Høyre og de 16 TWh: Jeg hadde vært flau hvis jeg hadde vært Høyre og gjentatt det flere ganger. Årsaken til at det ble investert i disse 16 TWh, var at Jens Stoltenbergs regjering innførte grønne sertifikater, som la grunnlaget for subsidiene som gjorde at man bygde ut kraft på den tiden.

Gro-Anita Mykjåland (Sp) [11:54:36]: Jeg har lyst til å stille statsråden et spørsmål knyttet til en uttalelse han hadde i Europautvalget for noen uker siden. Da kom vi inn på fornybardirektivet, og statsråden ble spurt om han hadde tenkt å innføre det neste fornybardirektivet også. Svaret var ja, det var hensikten på sikt. For dette er det veldig strenge saksbehandlingstider. En av problemstillingene som ble tatt opp i høringen, kom fra NVE, som stilte seg kritisk til saksbehandlingsfristene som er en del av EUs nye fornybardirektiv. De mener det er urealistisk korte saksbehandlingsfrister, og de er redde for at dette kan føre til at mange av disse sakene – etter kort saksbehandlingstid – kan ende i rettsystemet.

Deler statsråden disse vurderingene, eller ser han annerledes på det?

Statsråd Terje Aasland [11:55:40]: Aller først: Det var hyggelig å få replikk fra representanten Mykjåland. Det er første gang på tre år, så det var bra. Jeg ble ikke forundret over at spørsmålet handlet om EU-direktiver.

Når det gjelder fornybardirektivet og saksbehandlingsfristene – jeg forstår at det er for 2023-direktivet også – er det fra det tidspunktet man leverer en fullendt saksbehandling til konsesjonsmyndighetene. I fornybardirektivet fra 2018 er det to år flatt og for alle. Det er litt justeringer i 2023-direktivet, etter det jeg har forstått. Blant annet har havvindkonsesjoner fått utvidet tiden med ett år, slik at det er tre år samlet sett.

Når det gjelder de ulike fristene og de ulike forholdene knyttet til fornybardirektivet fra 2023, må vi starte

en eventuell behandling av det og se på hvilke tilpasningsregler og behov som finnes i forhold til det norske systemet, som vi skal ivareta på en god måte.

Jeg har lyst til å understreke at det å utfordre lokaldemokratiet, som representanten nevnte i sitt første innlegg, ikke er aktuelt.

Presidenten [11:56:47]: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Sofie Marhaug (R) [11:57:05]: Takk for debatten. Jeg regner egentlig med at en del av de tingene vi debatterer i denne saken, kommer vi til å debattere også i neste sak, som også handler om bl.a. kraftutbygging.

Jeg tar egentlig ordet for å komme med noen fakta fra elektrisitetsdataene som Statistisk sentralbyrå bruker. Ut fra denne debatten, og særlig diskusjonen mellom Høyre og Arbeiderpartiet, kan man jo nærmest få inntrykk av at man kappes om å bygge ut mest mulig vindkraft raskest mulig, og at Norge allerede har et kraftunderskudd. Det er ikke tilfellet. Strømproduksjonen i fjor, i 2024, var rekordhøy: 157,2 TWh. Det var rekord i fjor, og det skyldtes særlig en økning i vannkraftproduksjonen. Dette er noe NVE har snakket om lenge. Klimaendringene gjør at vi får mer vann i magasinene, og det kommer vi til å oppleve mer av framover. Den andre økningen skyldes at det jevnt og trutt er en økning i solkraftproduksjonen.

Det er riktig at vindkraftutbyggingen har stoppet opp, og det er Rødt veldig glad for. Det handler om lokaldemokrati, og det handler om at vi begynner å ta større hensyn til natur. Det handler også om noe vi ikke har snakket så mye om i dag, men som jeg synes er viktig å understreke: at samiske interesser skal og bør høres.

Når NVE henges ut her i denne salen og nærmest blir idiotforklart når de sier at krav og saksbehandlingsfrister ikke er det som gir gode konsesjonsprosesser, vil jeg ta NVE i forsvar. Det er ikke alltid Rødt gjør det, men jeg vil gjøre det her. Det er helt riktig at det ikke er en automatikk i at det å stille slike krav gir bedre konsesjonsbehandling, og det er heller ingen automatikk i at kort saksbehandlingstid gir de riktige beslutningene. Det handler om natur, det handler om lokaldemokrati, og det handler også om samiske interesser og at vi faktisk bør prøve å overholde de sosiale og politiske menneskerettighetene som vi har forpliktet oss til.

Det er heller ikke gitt at det blir et kraftunderskudd i framtiden. Den fremste ekspertene på det, de som har dataene for kraftproduksjon i Norge, er NVE, Norges vassdrags- og energidirektorat. De tror ikke det blir et kraftunderskudd, og det har de sagt i flere år nå. De tror det blir en strammere kraftbalanse, ja, men jeg synes vi i denne salen må slutte å late som om virkeligheten til

Fornybar Norge og de som er tilhengere av fornybardirektivet til EU, er virkelighetens verden, for det er det ikke. Det er ikke sånn det ser ut, ut fra de prognosene og de faktaene vi har fra våre fremste eksperter i Norge, nemlig NVE. Det er ikke gitt at å bygge ut og bygge ned er bra for fellesskapet og samfunnet i stort.

Bård Ludvig Thorheim (H) [12:00:23]: Kort til siste taler: For oss som ønsker å bygge verdier og arbeidsplasser og få til klimaomstilling, er det behov for mer kraft, men det får være så sin sak.

Jeg vil gjerne kommentere innlegget til statsråd Aasland: Jeg håper vi kan ha en opplyst og saklig debatt. Når energiministeren mener at det er flaut å vise til at det ble gitt konsesjon til 16 TWh de foregående åtte årene, og kun 0,45 TWh under dagens regjering, er det et faktum. Det må vi kunne forholde oss til. Jeg mener at enhver ansvarlig regjering må kunne svare for hvor mye kraft det blir gitt konsesjon til mens man styrer.

Når det gjelder grønne sertifikater, var det bred enighet om det i sin tid. I mellomtiden ble vindkraft lønnsomt, og man skulle egentlig tro at det ble gitt enda flere konsesjoner til det. Det ble gitt mange konsesjoner til småkraft og oppgradering av vannkraft under Solberg-regjeringen. Husk at det var 30 mrd. kr i investeringer til oppgradering av vannkraft som ble lagt på is da Store-regjeringen innførte høyprisbidraget, og det var det samme med forslaget om grunnrenteskatt på vindkraft på land, som ble foreslått med tilbakevirkende kraft. Det var masse surr og rot som gjorde at investorene dro til Sverige og andre land, selv om det i utgangspunktet egentlig er dårligere lønnsomhet på prosjekter der.

Jeg vil oppfordre energiministeren til å ha en ordentlig debatt og ta ansvar for de manglende konsesjonene. Det er mange årsaker til det. Én ting er selvfølgelig det vi diskuterer i dag, at konsesjonssystemet ikke har en sterk nok evne til å håndtere søknader raskt nok. Det er skattepolitikk og mye annet i energipolitikken som virker inn. Ikke alt er innenfor regjeringens kontroll, men å karakterisere det som flaut av dagens energiminister at det under Solberg-regjeringen ble gitt konsesjon til 16 TWh ny kraftproduksjon: Er det den typen debatt vi skal ha? Går det an å ha et litt høyere nivå på diskusjonen?

Statsråd Terje Aasland [12:03:07]: Jeg tror det er ganske vesentlig at representanten gjengir det jeg har sagt, riktig. Jeg har ikke sagt at det er flaut at det ble bygget ut 16 TWh, men jeg har sagt at det er flaut at Høyre bruker det som et argument med tanke på det som var situasjonen og grunnlaget for hvorfor disse 16 TWh ble bygd ut. Det var subsidieringen gjennom de grønne sertifikatene som var årsaken til at det ble bygget ut 16 TWh i den tidslinjen. Det var det som var grunnlaget.

Når representanten tar anstøt av at det ikke er realisert mer kraft nå: En vesentlig årsak til det er at den forrige regjeringen stoppet konsesjonsbehandling av vindkraftanlegg på land. Det satte oss tilbake i tid. Vi tok det opp igjen våren 2022 og har laget trygge rammer rundt det.

Nå er det trygge rammer rundt vannkraftinvesteringene. Vi ser at flere og flere nå søker konsesjon til oppgraderinger og utvidelser av kapasiteten i vannkraft. Vi gir konsesjoner til småkraft. Det er ikke saksbehandling og ventetid knyttet til behandling av nye vannkraftkonsesjoner. Det behandles raskt og effektivt i NVE, men de må gå gjennom de forholdene de må, og høre de ulike forslagene. Ett eksempel er Røldal–Suldal, hvor fire statsforvaltere har hatt innsigelser på grunn av reinen i området og fare for mer utrygg is. Det er en plikt for NVE å vurdere de spørsmålene og de innsigelsene som kommer knyttet til dette.

Vi har fullt trykk på både å legge til rette for mer kraftproduksjon og raskere utbygging av nettet. Når det gjelder nettet, er det nå gledelig å se at flere og flere saker behandles i hurtigsporet, noe som gjør at man kan avklare disse viktige spørsmålene på relativt kort tid. I tillegg: Det som nå gjøres med tanke på digitalisering, burde vært startet for kanskje ti år siden. Vi er i full gang med det, og det vil forenkle prosedyrene og forenkle kontakten mellom de som søker konsesjon, og de som eventuelt får konsesjon. Det har vært en – for å si det slik – revolusjon i forvaltningen av energiprosessene i løpet av de siste tre årene.

Presidenten [12:05:50]: Representanten Bård Ludvig Thorheim har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Bård Ludvig Thorheim (H) [12:06:03]: Jeg skal ikke forlenge debatten, men jeg setter pris på det mer nyanterte svaret fra energiministeren nå nettopp.

Jeg vil bare kort kommentere at det var et bredt flertall i Stortinget som ønsket å stanse flere konsesjonsprosesser for vindkraft på land, inkludert Arbeiderpartiet, i påvente av at vi fikk gjort noen endringer i plan- og bygningsloven. Vi ønsket å gjøre det litt tidligere, men det er i hvert fall gjort nå. Jeg synes det skal ligge ved diskusjonen i denne debatten.

Presidenten [12:06:40]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

Sak nr. 9 [12:06:44]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjell Ingolf Ropstad, Olaug Vervik Bollestad og Dag-Inge Ulstein om

å be det internasjonale atomenergibyrået foreta en gjennomgang av forutsetningene for å etablere kjernekraft i Norge (Innst. 185 S (2024–2025), jf. Dokument 8:57 S (2024–2025))

Presidenten [12:07:05]: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Ordfører for saken, Ove Trellevik, er ikke til stede i salen.

Stein Erik Lauvås (A) [12:07:52]: Vi får tro at saksordføreren dukker opp – ellers skal vi nok klare å komme igjennom dette på en anstendig måte uansett.

Arbeiderpartiet, i likhet med flere, ser at det er behov for mer kunnskap om hvilken rolle kjernekraft eventuelt kan spille i det norske kraftsystemet. Nettopp derfor er det også oppnevnt et offentlig utvalg som nå er i gang med å utrede dette. Det utvalget skal levere rapporten sin om ca. ett års tid og vil gi et godt, bredt og oppdatert kunnskapsgrunnlag når vi skal gjøre videre vurderinger av kjernekraft i Norge. Derfor mener vi det ikke er hensiktsmessig å be Det internasjonale atomenergibyrået, IAEA, om en såkalt INIR-gjennomgang nå.

Erfaringer vi kan se fra andre land, og som vi har klart å spore opp, viser at det tar betydelig tid fra en stat tar kontakt med IAEA, til man mottar en rapport om dette. Polen får stå som et eksempel, hvor vi forstår at de brukte tre år på fase 1 og nesten to år på fase 2 – hvis disse opplysningene er riktige – og dette til tross for at de allerede hadde vært gjennom en første runde.

En forutsetning for en slik INIR-gjennomgang er at man skal ha hatt en omfattende selvevaluering, som skal dekke finansiering, regelverk, sikkerhet, beredskap og avfallshåndtering. Dette er temaer som kjernekraftutvalget som vi har nedsatt nå, allerede er i ferd med å utrede.

Å starte en dobbeltprosess når det gjelder dette, vil være å bruke betydelige ressurser på noe vi egentlig allerede har igangsatt. Enten må man da jobbe raskere og presse fram en konklusjon på kort tid, eller man må sette ned enda et utvalg. Jeg tror ikke noen av delene er klokt. Derfor mener vi det er mest hensiktsmessig å vente på vårt eget utvalgs rapport før vi vurderer eventuelle videre prosesser, for da sikrer vi i hvert fall et grundig og kunnskapsbasert beslutningsgrunnlag.

Noen ganger må man ta ting i rekkefølge. Kjernekraft er komplisert. Det er ikke rett fram hele tiden, og

noen ganger må man også finne seg i å skynde seg litt langsomt.

Bård Ludvig Thorheim (H) [12:10:49]: Først vil jeg beklage på vegne av Høyre at saksordføreren ikke er til stede i dag, men jeg representerer Høyre i denne sammenhengen.

Jeg vil si om denne saken at forslaget intensjon er god, og vi synes det er positivt å få en såkalt INIR-revisjon. Det har vært en litt spesiell sak på den måten at også en ekstern aktør, Norsk Kjernekraft AS, har vært veldig ivrig i diskusjonen og ment at saksgrunnlaget fra regjeringen har vært feil, at det er fullt mulig å be Det internasjonale atomenergibyrået, IAEA, om å få en INIR-revisjon tidligere, før arbeidet med utredningen om kjernekraft i Norge – som Høyre foreslår, og som regjeringen nå gjennomfører – er ferdig.

For Høyres del er vi et parti som liker å få et ordentlig faglig grunnlag fra regjeringen for å treffe beslutninger i Stortinget. Vi har forsøkt å informere oss godt om saken, men det er litt ulik informasjon om hva som er mulig. Det er bakgrunnen for at Høyre står bak forslaget til vedtak i denne saken, som jeg for øvrig også vil tilrå, og som jeg ser at det kan bli flertall for. Jeg tror også vi kan vente fram til kommisjonen har gjort ferdig arbeidet sitt. Det er tross alt ikke lenge til, det skjer neste år. Dette er jo også et forslag og mulig vedtak som vil fastslå at det er ønskelig med en INIR-revisjon som en forlenning av kommisjonens arbeid.

Gro-Anita Mykjåland (Sp) [12:13:25]: Ja, Senterpartiet mener også at vi må skaffe oss et solid kunnskapsgrunnlag før vi vurderer kjernekraft som en mulig del av et norsk energisystem. Vi mener derfor det er for tidlig å si ja eller nei til kjernekraft i Norge nå. Vi ønsker å vite mer.

Da vi satt i regjering, tok vi et riktig grep og steg videre sammen med Arbeiderpartiet. Det var at vi oppnevnte kjernekraftutvalget i juni 2024. De fikk i oppdrag å utrede hvilke muligheter og utfordringer som er knyttet til kjernekraft i en norsk kontekst, og de skal gi oss et faglig og faktabasert grunnlag for den debatten som vil komme. Det arbeidet pågår nå, og rapporten skal – i hvert fall ifølge det siste jeg hørte – leveres i april 2026.

Vi ser at det er flere andre land som har brukt denne såkalte INIR-gjennomgangen som en måte å kartlegge egne forutsetninger på. Derfor støtter vi forslaget fra Høyre, sånn det nå er utformet i komiteens tilråding, om at regjeringen i oppfølgingen av kjernekraftutvalgets rapport skal vurdere å sende en forespørsel til Det internasjonale atomenergibyrået, IAEA, om en INIR-revisjon. Dette synes Senterpartiet er en ryddig tilnærming, der vi først vurderer kunnskapsgrunnlaget fra kjernekraftutvalget. Vi gjennomfører ikke prosesser parallelt,

men bruker det kunnskapsarbeidet som allerede er i gang. Kjernekraftutvalgets arbeid vil kunne fungere som et grunnlag for en eventuell selvevaluering, som kreves før IAEA gjennomfører en sånn revisjon.

Senterpartiet mener at kjernekraft fortsatt er noe som ligger noe fram i tid. Da er det helt avgjørende at vi bygger den kunnskapen først. Vi trenger å vite mer om behovet, om teknologien og ikke minst om de samfunnsmessige kostnadene når vi tar stilling til om og hvordan dette skal innlemmes i Norge. Det arbeidet er startet, og dette forslaget synes vi er et naturlig neste steg på en ansvarlig og realistisk vei videre.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [12:15:56]: Min opplevelse er at det er litt misforståelser om hva dette egentlig er for noe. I utgangspunktet tenker jeg at alle burde være veldig positive. Vi kommer nettopp fra en diskusjon om raskere konsesjonsbehandling og å se på mulige parallelle prosesser som kan gjøres samtidig for å korte ned tid, mens vi nå skal vente lengst mulig før vi vurderer å be om en revisjon fra Det internasjonale atomenergibyrået, IAEA.

Det internasjonale atomenergibyrået er et uavhengig organ som Norge har vært medlem av helt siden starten, på 1950-tallet, og det er en ressurs og en mulighet for å kunne få mer kunnskap og mer hjelp til medlemslandene. Det har altså denne INIR-revisjonen som en mulighet. Det handler om å gå gjennom hva som er landets forutsetninger – både fordeler, ulemper, utfordringer og muligheter – knyttet til kjernekraft.

Dette er ikke et være eller ikke være for kjernekraft i Norge. Fra Kristelig Folkepartis side var det bare at vi syntes forslaget og denne muligheten var kjempespennende. Det vil gi Norge en enda bedre og kanskje enda mer opplyst debatt med tanke på å ta de vanskelige avveiningene, som flere har vært inne på, om hvorvidt en skal gå videre med å bygge kjernekraft. Derfor var jeg litt overrasket over svaret fra statsråden, så etter hvert tok jeg kontakt med Det internasjonale atomenergibyrået selv. I mailutvekslingen som jeg har hatt med dem, antyder de – som statsråden for så vidt også skriver, om ikke direkte, men han har de samme tidslinjene – at først må en ha en selvevalueringsprosess, som tar anslagsvis tre–fire måneder, så trenger IAEA seks uker før de reiser til landet og gjennomfører revisjonen, som skal ta ca. ti dager, og på den siste dagen får en overlevert rapporten. Når jeg spør direkte om dette vil være hensiktsmessig å gjøre før kjernekraftutvalget har lagt fram sin rapport, peker de på at de synes det er en fordel, at det bare vil opplyse diskusjonen, og at det vil kunne være mulig å legge fram i årsskiftet 2025–2026 – i god tid før fristen 1. april.

Jeg tenker at hadde en vært veldig framoverlent og tenkt at dette synes vi er spennende, nå kan vi se på mu-

lighetene Norge har, da kunne en lett gjort dette. Det er så å si gratis, kanskje en halv million kroner eller noe hvis en må dekke noen kostnader knyttet til saksbehandling osv., men dette burde vært mulig. Jeg er allikevel glad for at flertallet i hvert fall samler seg om noe, men som sagt burde en bare kunnet gjøre dette.

I det opprinnelige forslaget, som vi fremmet rundt årsskiftet, står det «innen juni 2025». Det innser til og med jeg er urealistisk, så dermed vil jeg, sammen med de andre forslagsstillerne, endre ordlyden til «innen nyttår 2025».

Jeg tar opp mindretallsforslaget, som Kristelig Folkeparti er en del av.

Presidenten [12:19:07]: Representanten Kjell Ingolf Ropstad har da tatt opp det forslaget han refererte til.

Marius Arion Nilsen (FrP) [12:19:22]: Kjernekraft representerer et langsiktig løp. Det er en kraftform for et generasjonsperspektiv. Det er en kraftform som vi tror kommer til å bli viktig både globalt, i Europa og også i Norge. Vi er med på dette forslaget til Kristelig Folkeparti, og vi har også sett litt med undring på den datoen som var skissert, at dette skal være ferdig innen juni 2025. Dette er såpass langsiktige, inngripende og store saker at det må gjøres grundig, så endringen til innen nyttår 2025 støtter vi absolutt, og vi står ved det forslaget. Subsidiært vil vi stemme for komiteens tilråding om å gjennomføre en slik utredning etter at kjernekraftutvalgets rapport kommer.

Jeg deler også den undringen som Kristelig Folkepartis Ropstad tar opp her, over at man ikke ønsker å kjøre flere parallelle løp. Her har man Det internasjonale atomenergibyrået, IAEA, som er eksperter på området, og man ønsker ikke den kompetansen. At man ikke ønsker det som et supplement til kjernekraftutvalgets arbeid, er for meg uforståelig. Der stiller vi oss svært undrende til flertallet, med Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og flere, som ikke ønsker å få dette på plass nå. Det hadde vært et bra supplement i arbeidet med en rapport fra kjernekraftutvalget, som har kommet litt skjært ut fra starten i og med at man valgte en svært uttalt kjernekraftmotstander til å lede hele utvalget. Et vedlegg med en slik INIR-rapport hadde gjort legitimiteten til konklusjonen vesentlig høyere.

Fremskrittspartiet har vårt eget kjernekraftforslag, så strengt tatt dreier dette seg først og fremst om kunnskapsinnhenting. Ellers kommer den satsingen vi ønsker, opp til behandling her om noen uker, det med nordisk kjernekraftsamarbeid, der man i tillegg til det som blir tatt til orde for her, kunnskapsinnhenting og kompetanse fra IAEA, også ønsker å dra veksler på våre nordiske naboer. Vi har tro på at kjernekraft kan bli en del av løsningen framover, muligens også for Norge, men

for å få en endelig konklusjon må vi ha et grundig faktaunderlag på plass. Da er en slik rapport som er foreslått her, en av løsningene. Vi synes det er trist at man ikke velger å støtte Kristelig Folkepartis forslag, men som et minimum blir det forhåpentligvis en slik rapport etter at kjernekraftutvalgets rapport har kommet.

Sofie Marhaug (R) [12:22:35]: Jeg skal være ganske kort, men jeg skal forklare Rødts stemmegivning. Vi støtter det litt reviderte forslaget som kommer fra Kristelig Folkeparti, med tanke på tidsaspektet. Da Kristelig Folkeparti leverte forslaget, var det kanskje realistisk, men så har tiden gått mens vi har behandlet saken, så vi håper den lille endringen kan komme inn. Vi støtter også innstillingen. Vi mener at det er et greit forslag.

Jeg vil forklare litt hvorfor Rødt er for å få en sånn vurdering fra Det internasjonale atomenergibyrået. Det handler litt om at vi selvfølgelig må bygge opp vår egen kompetanse hvis vi skal utrede kjernekraft i Norge, men at det ikke er farlig å få hjelp fra dem som kan det aller best i verden i dag. Det internasjonale atomenergibyrået har også jobbet veldig mye med å sørge for at atomteknologi skal gå til sivile formål, de kontrollerer nettopp at det ikke skal kunne brukes til utvikling av atomvåpen.

Når dette kommer mer og mer på trappene og diskuteres mer og mer i norsk sammenheng – som vi i Rødt er positive til – tenker jeg at det også er viktig at vi bruker den kompetansen. Vi har felles politikk, ikke minst i forsvarsforliket, om at vi ikke ønsker å bidra til atomopprustning i verden. Da er Det internasjonale atomenergibyrået et av redskapene for det. Jeg tenker at vi gjør klokt i å bruke den kompetansen, gjerne så raskt som mulig, men også på et senere tidspunkt. Begge deler er bedre enn ingenting, så takk til Kristelig Folkeparti som har tatt initiativet til dette.

Ola Elvestuen (V) [12:24:46]: Utvikling av mer kjernekraft er en del av det som er nødvendig både for å dekke kraftbehovet og for å få ned klimagassutslippene i Europa og ellers i verden. Om det vil være aktuelt også i Norge, og hvor lang tid det vil ta, er noe som må avklares framover.

Fra Venstres side er vi fornøyd med at det er nedsatt og utnevnt et kjernekraftutvalg, og vi venter på rapporten som kommer derfra.

Tidligere har vi lagt inn forslag om at vi må støtte opp under den forskningen som pågår på kjernekraft også i Norge, og der har vi forskningsmiljøer som ligger veldig langt fremme. Vi er også for et tettere samarbeid i Skandinavia. Vi har jo kjernekraft inn i det norske strømmettet allerede i dag, innenfor det samarbeidet som vi har i Skandinavia.

Vi har tidligere foreslått at Norge bør bli medlem i Euratom. Ved et medlemskap ville vi gjerne fått flere res-

surser tilbake enn det vi betaler inn – for vi har sterke fagmiljøer i Norge. Venstre har også foreslått at vi burde være en del av samarbeidet ellers i Europa om utvikling av små modulære reaktorer, der det pågår et arbeid. Vi ser ingen grunn til at ikke også vi skulle være en del av dette, og så må det være en avveining hva som kommer hit.

Som et ledd i dette støtter derfor Venstre det reviderte forslaget som representanten Ropstad la fram, om å be Det internasjonale atomenergibyrået, IAEA, foreta en gjennomgang av Norges forutsetninger for å etablere kjernekraft, en INIR-revisjon. Jeg vil også påpeke fra Venstres side at siden dette ikke får flertall, vil vi subsidiært stemme for innstillingen i saken.

Statsråd Terje Aasland [12:27:06]: Jeg har lyst til å understreke at regjeringen i hvert fall er for kompetanse, og at vi skal fatte vedtak basert på den best tilgjengelige kunnskapen som finnes, i de ulike temaene som gjelder, også når det gjelder kjernekraft. Derfor satte vi ned kjernekraftutvalget. De skal levere en rapport som jeg tror blir veldig viktig i den videre diskusjonen om kjernekraft i Norge. Jeg mener allikevel at det på nåværende tidspunkt ikke er hensiktsmessig å be Det internasjonale atomenergibyrået, IAEA, om en INIR-gjennomgang, for det må et arbeid til før vi kan gjøre det.

Til dette med tid: Erfaringer fra andre land, slik de er beskrevet i IAEA Mission Report, viser at tiden det tar fra en stat anmoder IAEA om en gjennomgang, til en slik rapport foreligger, er nærmere to år. For Polens vedkommende tok det over tre år å gjennomføre en fase 1-gjennomgang – dette i et land som hadde flere tiår med erfaring fra forskningsreaktorer med tilhørende lovgivning, ganske likt det som Norge har.

Polen har for øvrig nylig gjennomført en fase 2-gjennomgang. Dette anmodet Polen IAEA om i desember 2022, og rapporten ble overlevert i september 2024. Selv med erfaringene fra fase 1-gjennomgangen tok det nærmere to år før Polen kunne dra nytte av rapporten med anbefalinger fra IAEA.

Jeg minner om at kjernekraftutvalget skal levere sin rapport om nøyaktig ett år. Det er altså ikke realistisk at en slik gjennomgang vil foreligge i tide til at utvalget kan dra nytte av det i sitt arbeid. Regjeringen anser heller ikke en gjennomgang som hensiktsmessig ressursbruk på dette tidspunktet, som jeg sa.

En forutsetning for et besøk fra IAEA er at vertslandet har gjennomført en innledende selvevaluering i forkant. Selvevalueringen omfatter problemstillinger som finansiering, rettslig og regulatorisk rammeverk, sikkerhet og beredskap, avfallshåndtering, osv. Dette er problemstillinger som kjernekraftutvalget har fått i oppdrag å utrede. Det vil derfor være langt mer hensikts-

messig å avvente utvalgets vurderinger, som deretter vil kunne tjene som et grunnlag for en eventuell INIR-gjennomgang fra IAEA i etterkant. Derfor er jeg veldig glad for at komiteens flertall og mest sannsynlig Stortingets flertall kommer til å lande på det forslaget til vedtak som ligger i innstillingen.

Kari Henriksen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten [12:29:48]: Det blir replikkordskifte.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [12:29:59]: Jeg har egentlig bare ett enkelt spørsmål: Har statsråden eller departementet vært i kontakt med IAEA?

Statsråd Terje Aasland [12:30:08]: Vi har formell kontakt med IAEA. Når det gjelder konkret med fore-spørsel om dette tidspunktet og leveringer, kan jeg ikke svare på det på stående fot, men som sagt er det tidsperspektivet som jeg redegjorde for i mitt innlegg, det vi legger til grunn når vi har vurdert dette nå. Den selvranskelsen, holdt jeg på å si, eller den selvevalueringen som vi må ha i forkant, gjør egentlig dette utvalget for oss nå. Jeg tror det er veldig viktig at de nettopp gjør det arbeidet for eventuelt å få en god prosess videre. Det er grunnlaget og begrunnelsen for at jeg mener at innstillingen er riktig i denne sammenheng når det gjelder forskjellen mellom mindretallsforslaget og innstillingen.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [12:31:00]: Takk for svar. Grunnen til at jeg spør, er selvfølgelig at jeg tror en kan-skje kunne fått et annet svar. En kunne også fått en dia-log om hva dette utvalget eventuelt kan gjøre som en del av arbeidet, fylt ut noen av disse rapportene paral-lelt, og fått tilbakemeldinger fra IAEA mye raskere.

Som jeg refererte til, ba vi egentlig om å maille. Jeg har fått tydelige tilbakemeldinger og vet at det ikke nød-vendigvis er det offisielle svaret fra byrået, men jeg tror at hvis en hadde vært veldig ivrig på at dette kunne vært med på å utfylle debatten, tror jeg en kunne fått det. Der-for vil jeg egentlig gjerne bare oppfordre, eller kanskje også utfordre, statsråden på om det ikke kan være hen-siktsmessig at utvalget gjør et arbeid som bare kan fylles rett inn i en sånn type selvevaluering, sånn at det kan brukes 1. april neste år, og i alle fall er ferdig. Hvis stats-råden har rett i at det plutselig tar to år, er det i hvert fall bra at det arbeidet kan gjøres raskere enn det som er skissert, med å vurdere dette først etterpå.

Statsråd Terje Aasland [12:32:04]: Da jeg sa at sel-vevalueringen nå egentlig gjennomføres av utvalget, er det ingen grunn til at en skal bruke lang tid på å ha en formell prosess med IAEA etterpå knyttet til dette. Jeg går ut fra at utvalget kommer til å reise en del interes-

sante og viktige debatter. Jeg mener at skal vi lykkes med kjernekraft i Norge og legge et grunnlag for kjernekraft i Norge, trenger vi som punkt én god forståelse i opinionen og i befolkningen, og som punkt to veldig brede løsninger. Dette er kraftproduksjon som kanskje har 80–100 års tidsperspektiv, med betydelig ansvar for de kommende generasjoner knyttet til avfall osv.

Jeg er opptatt av at vi skal ha gode prosesser, gjennomtenkte beslutninger og en trygghet for at vi klarer å samle bredt, hvis vi først skal gå inn for det. Her trengs det ikke, hva skal vi si, enkle svar med varierende flertall.

Marius Arion Nilsen (FrP) [12:33:23]: Jeg vil også bore litt i det som Kristelig Folkepartis representant tar opp. Kjernekraftutvalgets rapport og arbeid som kommer, skal ikke være en fasit og en endelig anbefaling eller konklusjon på veien videre. Det må jo kompletteres. Det er underlaget som skal til for å starte kjernekraftdiskusjonen eller å føre den på et enda mer faktabasert grunnlag.

I den sammenheng er det litt underlig at man ikke igangsetter denne undersøkelsen med IAEA, som statsråden er bekymret for at skal ta så lang tid. Det hadde da vært naturlig å få det på plass nå og begynt med disse undersøkelsene og dette arbeidet med IAEA så fort som mulig, sånn at man har best mulig faktagrunnlag, om det så kommer før eller etter kjernekraftutvalgets rapport.

Kan statsråden avklare hvorfor man ikke tenker slik?

Statsråd Terje Aasland [12:34:26]: Det er fordi det ikke er hensiktsmessig ressursbruk. Jeg tror gjennomgangen som dette utvalget nå gjør i forbindelse med selvevalueringen vi må gjennomføre, er veldig god, veldig viktig å gjøre og riktig å gjøre.

Presidenten [12:34:45]: Replikordskiftet er over, og flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9.

Sak nr. 10 [12:34:54]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Morten Wold, Himanshu Gulati, Silje Hjemdal, Terje Halleland, Sylvi Listhaug, Bård Hoksrud, Hans Andreas Limi og Marius Arion Nilsen om mer vannkraft – grunnsteinen i Norges energiforsyning (Innst. 191 S (2024–2025), jf. Dokument 8:40 S (2024–2025))

Presidenten [12:35:26]: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringa.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil syv replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringa, og de som måtte tegne seg på talerlista utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Lisa Marie Ness Klungland (Sp) [12:35:57] (ordfører for saka): Først vil eg takka komiteen for samarbeidet denne travle våren, og eg vil òg takka komiteen for å gje meg tilliten til å bli saksordførar frå dag éin i ny komité.

Forslagsstillarane frå Framstegspartiet ønskjer ei auka satsing på vasskraft i Noreg, ettersom Noreg står overfor eit auka kraftbehov, og vasskrafta er ein fornybar og regulierbar ressurs som har skapt store verdier for Noreg. Ein stor andel av det realistiske vasskraftpotensialet i Noreg er allereie bygd ut, men NVE estimerer at det finst eit teknisk-økonomisk potensial innanfor verna vassdrag på 23 TWh. Prosjekt for opprusting og utviding er viktige for å vidareutvikla vasskrafta i tråd med behovet i kraftsystemet, og eg går ut frå at forslagsstillarane vil leggja fram forslaga sine og bakgrunnen for desse.

Komiteen meiner det er viktig å sikra ei føreseieleg energiforsyning for hushaldningar og næringsliv, og det blir understreka at balansen mellom omsynet til natur og kraftproduksjon er viktig, og at utbyggingar må vurderast på ein effektiv og grundig måte.

Senterpartiet har lagt inn eit forslag på bakgrunn av at ei stor hindring for auka norsk kraftproduksjon er folkeleg og lokal oppslutning om kraftutbyggingar, utvidingar og oppgraderingar. Eit meir enn hundreårig vasskraftregime med eigne reglar for å vareta dei lokalsamfunna det vedkjem, har vist seg vellykka og ført til at vasskraftutbygginga i stor grad får tilslutning frå ressursdistrikta. Den motsette erfaringa har ein dei seinare åra hatt rundt vindkraftsaker, med sterk lokal motstand mot utbygging. For å lykkast med energi- og klimapolitikk er det viktig at ein sikrar tilslutning frå kommunar og lokalsamfunn som må avstå meir av sine naturverdier.

Det er stor interesse for bl.a. effektoppgraderingar og pumpekraftverk, men vasskraftregimet av i dag gjev ikkje samfunnsmessig gunstige insentiv for mange prosjekt. Det er viktig at kraftkommunar ikkje må koma dårlegare ut enn at kraftselskap ønskjer å investera meir i vedlikehald, oppgraderingar og effekt. Inntektene til kraftselskap og kommunar må difor sest i samanheng for å sikra aksept for slike prosjekt.

Dei vasskraftprosjekta som er mest aktuelle framover, vil vera av ein annan karakter enn den tradisjonelle vasskrafta, og skatteregimet er ikkje tilpassa dette. Skatteregimet for vasskraft kan ha uheldige og utilsikta verknader. Samtidig er det komplekst, og det er mange omsyn å ta. Difor er det behov for ein heilskapleg gjen-

nomgang av skatteregimet som belyser korleis det bør innrettast for å motivera til vasskraftprosjekt som er ønske av samfunnet. Ein heilskapleg gjennomgang av gjeldande skatteregime, med mål om å styrkja insentiva for kraftkommunar og kraftselskap til å gjennomføre nye prosjekt, er difor nødvendig.

Senterpartiet er òg med på forslaget om kartlegging av potensiell vasskraft i Noreg, inkludert plan, forslaget om kostnadsfordelar for nettilknytning og anleggsbidrag og forslaget om å stilla krav om auka saksbehandlingskapasitet, redusert saksbehandlingstid og enklare prosessar.

Eg tek opp forslaga Senterpartiet har aleine eller saman med andre.

Presidenten [12:38:54]: Representanten Lisa Marie Ness Klungland har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Stein Erik Lauvås (A) [12:39:10]: Vannkraften er ryggraden i det norske kraftsystemet. Den gir oss fornybar energi og høy forsyningssikkerhet – i hvert fall i de årene det regner nok og på riktig sted – og det er en viktig regulerbar kraftkilde. Dette er vi enige med forslagsstillerne om, men vi må være litt realistiske og se at tilgangen på ny vannkraft er begrenset. Derfor trenger vi også andre energikilder, som solkraft og vindkraft både på land og i havet, og ikke minst mer effektiv energisparing for at vi skal møte framtidens behov.

Det er potensial for mer vannkraft, og derfor har regjeringen bedt NVE om å oppdatere disse anslagene. Vi ser også at det er en økende interesse for opprusting og utvidelse av eksisterende anlegg samt prosjekter med pumpekraft, som kan bidra med mer effekt når vi trenger det mest. Arbeiderpartiet er opptatt av å prioritere behandlingen av disse søknadene. Det meldes om flere prosjekter til behandling. Det er som sagt ingen lang kø – det er vel ingen kø – med hensyn til å få behandlet disse sakene, så dette er det mulig å få til.

Det er også viktig at vi gjennomfører vilkårsrevisjoner effektivt, for å kunne rette opp i ulemper fra eldre utbygginger, samtidig som vi behandler nye søknader. Stortinget vedtok i februar å åpne for behandling av prosjekter i vernede vassdrag der samfunnsnyttene vurderes som betydelig, og miljøkonsekvensene er akseptable. Det var en viktig justering. Samtidig ligger det fortsatt strenge rammer i vannressursloven. Det vil i praksis være krevende – for å bruke det uttrykket – å gjennomføre større utbygginger i vernede vassdrag. Det vil neppe komme på tale, selv om man kan gjøre noe dersom det ligger til rette for det.

Arbeiderpartiet vil legge til rette for fortsatt utvikling av vannkraften, men det viktigste potensialet ligger nok i å videreutvikle eksisterende anlegg og sørge for at

vi har effektiv utbygging av annen fornybar energi i landet vårt.

Marius Arion Nilsen (FrP) [12:41:45]: Fremskrittspartiet fremmet tidligere i år dette forslaget om en stortstilt satsing på vannkraft, som er grunnsteinen i Norges energiforsyning. Derfor er det litt forstemmende og foruroligende å høre representanten fra Arbeiderpartiet bagatellisere og framstille vannkraft som hell og lykke hvis det regner her og der. Vannkraft er grunnsteinen i norsk energiforsyning, det vi har bygd landet vårt på. Og det er det Fremskrittspartiet ønsker vi skal fortsette å bygge landet vårt på. Dette er ikke slumpmessig planlagte vannkraftanlegg her og der, men en gjennomført og gjennomarbeidet satsing på en meget god kraftproduksjonsmetode, som sørger for stabil, regulerbar og forutsigbar kraft.

Vi kan selvfølgelig ikke bare belage oss på vannkraft, for det kan også komme tørrår, men der har man allerede gode utvekslingsmuligheter og godt samarbeid med nordiske naboland.

I sum og essens ønsker vi en større satsing på vannkraft. Vi ønsker en bedre kartlegging og gjennomgang av potensialet, spesielt sett i sammenheng med en revisjon og gjennomgang av dagens skatteregime for å se på mulighetene det ville gitt å justere det for å få realisert mer kraftutbygging. Dette har vi hundre års kompetanse på og erfaring med. Det er det Norge er best på. Derfor er dette også den mest lavthengende frukten man burde satse mer på. I stedet ser vi at man går en annen vei, der man sørger for å gå for kraftformer som krever storstilte subsidiebehov.

Tilgangen på rimelig kraft har historisk vært et gode for norske husholdninger og en forutsetning for norsk næringsliv og konkurransekraft. Hele lokalsamfunn er bygd opp rundt tilgang på ren, rimelig og stabil vannkraft. Vi mener at rimelig kraft, vannkraft, fremdeles skal være Norges konkurransefortrinn.

Det er flere partier som sier de er for vannkraft. Med Arbeiderpartiets innlegg så langt ble jeg mer skeptisk, men det er primært i ords form og veldig lite i handling. Vi får ingen støtte fra Arbeiderpartiet til dette forslaget – verken for å få mer faktakunnskap på plass eller for å se på potensialet som ligger i å justere skatteregimet. Det har Støre-regjeringen vært særs villig til å gjøre tidligere med høye prisbidrag og grunnrentebeskatningsendringer, men ikke i positiv retning.

Med dette tar jeg opp Fremskrittspartiets forslag. Samtidig melder jeg støtte til Senterpartiets forslag nr. 7.

Presidenten [12:44:43]: Da har representanten Marius Arion Nilsen tatt opp de forslagene han refererte til.

Bård Ludvig Thorheim (H) [12:45:01]: Først vil jeg si at Høyre støtter intensjonen som ligger bak de forsla-

gene Fremskrittspartiet har framsatt. Det er at vannkraften, som utgjør nesten 90 pst. av kraftforsyningen vår, fremdeles er relevant innenfor noen veldig klare miljøbegrensninger, og at det er viktig å få bygd ut mer vannkraft der det er mulig innenfor de begrensningene. Samtidig er det viktig å ha med seg historikken, for energipolitikken følger noen lengre linjer.

Det ene er at Solberg-regjeringen i 2020 hadde en ganske grundig gjennomgang av skattemodellen for vannkraft, hvor vi foreslo – og fikk gjennomført i Stortinget – en endring til kontantstrømskatt. Det var en svært viktig endring for at flere vannkraftprosjekter skulle kunne investeres i og betales ned på kortere sikt enn man ellers måtte gjort. Det var også noe av bakgrunnen for at man i 2022 kunne lese i en artikkel i Europower om en ny renessanse for vannkraften i Norge. Som nevnt i et tidligere innlegg i dag, var det rundt 30 mrd. kr i investeringsvillig kapital til å oppgradere vannkraft i Norge, noe som er svært viktig og nyttig for effektoppgradering og for noe mer kraft. Dessverre kom høyprisbidraget og satte en stopper for de planene, men det er nå fjernet. Vi får håpe, etter de skattesjokkene, at tilliten gjenopprettes til å investere i kraft og kraftproduksjon i Norge.

Vi har også behandlet en annen sak i Stortinget, om vernede vassdrag. Der skal vi trå veldig varsomt. Jeg mener at de føringene som Stortinget har gitt nå, er at verneplanene ligger fast, men det skal i noen flere tilfeller være mulig særlig å oppgradere vannkraft, også i sidevassdrag som ligger i vernede vassdrag.

Vi er positive til å se på nye tiltak senere, også de forslagene som ligger på bordet, men vi mener at med det systemet vi har nå, ligger det godt til rette for å få mer vannkraft.

Sofie Marhaug (R) [12:48:16]: Rødt er enig i Fremskrittspartiets beskrivelse av at det er vannkraft som er bærebjelken i det norske kraftsystemet. Det kommer det til å være i framtiden også. Det vi derimot er uenig i, er at Norges naturressurser er uuttømmelige. Vi må huske på hvorfor vannkraft er bærebjelken i vårt kraftsystem. Jo, det er fordi vi har lagt to tredjedeler av alle elver i rør. Det har kommet med store kostnader, ikke minst for naturen. Vilårsrevisjonen, som en representant fra Fremskrittspartiet mente vi bare burde droppe, er en anledning til å bøte på noen av de store skadene som noe av den vannkraftutbyggingen har bydd på, f.eks. i Røldal, der man har demmet opp en hel dal. Vilårsrevisjon er viktig for å se på hvordan vannkraften vi allerede har bygget ut, kan bli enda mer miljøvennlig, for det er det åpning for.

Rødt er helt enig i at vi bør oppgradere eksisterende vannkraftverk, men vi går ikke med på å begynne å legge

flere elver i rør, i hvert fall ikke flere nye elver i rør. Det er veldig kjent at Rødt er mot å bygge ut vindindustri, men vi er heller ikke noe positiv til å gå løs på vernede vassdrag, eller for den del å bygge ned naturen bit for bit med småkraft. Det høres veldig flott og fint ut, men vi vet at nytteverdien målt opp mot arealinngrepene som småkraft utgjør, er liten, så det er ikke noen spesielt god kraftkilde. Det er heller ikke regulerbart. Det er mye bedre å prioritere ressursene i NVE til oppgradering av eksisterende vannkraft. Derfor kan vi ikke støtte disse forslagene fra Fremskrittspartiet. Vi vet også at småkraften i vesentlig grad er privatisert, og veldig mye av det er eid fra skatteparadis, så den oppstykkningen og privatiseringen av naturen vår er ikke Rødt tilhenger av.

Vi er derimot for en mer progressiv beskatning. Det vi har sett, er at en del kraftutbygginger har lagt seg rett under grensen for utbygging. Et mer progressivt skattesystem er ikke for å få fart på enda mer kraftutbygging. Det er tvert imot for å hindre at natur ikke prises i det hele tatt, noe som skjer med de minste utbyggingene, og at det er veldig billig for utbygger å ødelegge naturen. Det er et forslag vi fremmer sammen med SV. Vi fremmer også en rekke andre forslag – forslag nr. 4, forslag nr. 6, forslag nr. 8 og forslag nr. 9. Alle går egentlig ut på å verne naturen mer – ikke ødelegge naturen med enda mer kraftutbygging, som vi allerede vet er den viktigste grunnen til at inngrepsfri natur bygges ned i Norge nå.

Presidenten [12:51:22]: Da har representanten Sofie Marhaug tatt opp de forslagene hun refererte til.

Ola Elvestuen (V) [12:51:39]: Venstre er for så vidt enig med forslagsstillerne i at vi må satse på vannkraft i Norge, vannkraft er helt sentralt i det norske kraftnettet, men vi går ikke inn på forslagene fra Fremskrittspartiet. Fra Venstres side ser vi nok denne satsingen i sammenheng med det jeg har vært innom i tidligere innlegg i dag. Det handler om det samarbeidet vi må ha med resten av Europa, at vi trenger fornybardirektivet, energiøkonomiseringsdirektivet, og bygningsenergidirektivet, også de siste versjonene av disse, sammen med Klar for 55 og REPowerEU. Dette må vi kunne innføre i det norske systemet, akkurat som andre land i Europa klarer det innenfor sine systemer, og med den fleksibiliteten som både er der, og det krever.

Vi er veldig for at vi må ha en satsing på oppgradering av eksisterende anlegg. Det ble også vist til skatteendringene som ble gjort av forrige regjering, for å stimulere til mer investeringer i vannkraft. Nå er nok Venstre også for at man kan bygge flere mindre nye kraftverk. Det er en del av det vi kan etablere.

I denne runden kommer det igjen forslag om å gå inn og bygge ut i vernede vassdrag. Fra Venstres side mener vi det var en stor feil av Stortinget i februar å åpne for

flere utbyggingsprosjekter i vernede vassdrag. Vi mener at det vedtaket bør reverseres. Det ligger også forslag i denne saken som gjør det, som er viktig. Det får ikke flertall nå, men det er definitivt en kamp Venstre kommer til å fortsette.

Når det gjelder vilkårsrevisjoner, som Fremskrittspartiet også er inne på, må de først og fremst være rettet mot å bedre miljøforholdene. Det er selve formålet med vilkårsrevisjoner, og da må det gå på hvordan man gjør det best mulig, samtidig som man også har en kraftproduksjon.

Det vi derimot er for, er å se på bedre rammevilkår for pumpekraftverk. Der ligger det også et forslag inne som Venstre støtter.

Med det vil jeg ta opp forslaget Venstre er en del av.

Presidenten [12:54:11]: Representanten Ola Elvestuen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Statsråd Terje Aasland [12:54:24]: Det er ingen tvil om at vannkraften er selve juvelen i kraftsystemet vårt, og det er viktig at vi både videreutvikler den og tar i bruk det potensialet som eventuelt kan gjøres, på en skånsom måte. Men det blir feil å tro at tilgang på energi fra ny vannkraft kan tilfredsstille og løse alle framtidige utfordringer, for det er forholdsvis begrenset hva som er mulig av ny kraftproduksjon knyttet til vannkraft – forutsatt at man ikke bygger ned ethvert elveløp som finnes. Men effektkapasiteten og effektsikringen i eksisterende vannkraftanlegg, der hvor vannkraften har store magasiner, er betydelig, og den vil være særdeles verdifull i tiden framover. Effektbalansen og effektutfordringer har vi, og ikke minst i møte med mer uregulerbar kraft trenger vi oppgraderinger i vannkraften for å få ut effektpotensialet og for å sørge for at vi har en energisikkerhet som er tilfredsstillende i tiden framover.

Nå ser vi veldig tydelig at det er en stor og økende interesse for oppgraderinger og utviklingsprosjekter innenfor eksisterende vannkraftanlegg, som vil bidra til både mer strøm og mer effektkapasitet i tiden framover. Jeg er opptatt av at vi skal videreutvikle vannkraften, og NVE melder nå om at flere prosjekter er til behandling. Det er bra. Nye søknader om effektoppgraderinger og pumpekraftverk er interessante, og jeg vil prioritere behandlingen av slike prosjekter høyt. NVE tar slike saker fortløpende til behandling, og det er ingen kø nå på slike saker.

Konsesjonsprosessene må være gode og grundige for at man skal få tatt en vurdering av om det skal gis konsesjon eller ikke. Samtidig skal prosessene være effektive. Derfor har regjeringen prioritert å øke saksbehandlingsskapasiteten, og vi vil forenkle prosedyrene knyttet til det i fortsettelsen.

Jeg vil understreke at det også er viktig å gjennomføre vilkårsrevisjoner, for det har også vært et tema som har vært oppe til diskusjon, nettopp for å rette opp skader og ulemper fra eldre vannkraftreguleringer, samtidig som vi prioriterer konsesjonsbehandling av nye prosjekter. Men når det gjelder vilkårsrevisjonene, er det viktig at vi tar vare på vannet på en best mulig måte og sørger for at man ikke reduserer produksjonskapasiteten mer enn strengt tatt nødvendig for å bedre miljøforholdene i vassdragene.

Stortinget vedtok 13. februar å åpne for en generell adgang til å behandle prosjekter i vernede vassdrag der samfunnsnyttens vurderes som betydelig, samtidig som miljøkonsekvensene anses som akseptable. Jeg er positiv til denne lettelsen i adgangen til å få vurdert prosjekter, selv om Stortingets vedtak ikke endrer rammene for hva som kan tillates i vernede vassdrag. Her setter vannressursloven fortsatt veldig strenge rammer.

Presidenten [12:57:31]: Det blir replikkordskifte.

Lisa Marie Ness Klungland (Sp) [12:57:46]: Som statsråden sa i innlegget sitt, er det stor interesse for bl.a. effektoppgraderinger og pumpekraftverk. Me ser f.eks. i energikommisjonen at vasskraftregimet i dag ikkje er tilpassa dei effektoppgraderingane som no er planlagde, og at det bl.a. er eit behov for å endra prisreglane for konsesjonskraft, sånn at ikkje kommunane tapar på oppgraderingar. Eit eksempel er Røldal-Suldal, der ein av årsakene til at ein er skeptisk til utbyggingane, er at ein er redd for at lokalsamfunnet ikkje får nok tilbake. Kva er regjeringa si vurdering knytt til desse utfordringane?

Statsråd Terje Aasland [12:58:26]: Vi er opptatt av at vi skal kunne opprettholde kvaliteten i det som er den historiske kontrakten med de kommunene som stiller vannkraft til disposisjon for storsamfunnet, og at det skal ligge en betydelig andel av verdiskapingen igjen i disse kommunene. Så er det noen utfordringer knyttet til der det er effektoppgraderinger. Det må vi se på, sånn at ikke kommunene blir dem som får store økonomiske tap som konsekvens av oppgraderinger i vannkraften.

Marius Arion Nilsen (FrP) [12:59:06]: Det var godt å høre at statsråden anerkjente vannkraftens rolle i Norges energiforsyning, for jeg ble litt urolig da jeg tidligere hørte Arbeiderparti-representantens omtale, der det nærmest framsto som tilfeldig hvor vannkraften ble lagt, at vi var heldige hvis det ikke var tørrår, og at vi da gikk tom. Samtidig sier statsråden også at siden vannkraftutbygging og oppgradering ikke vil løse alle framtidige kraftutfordringer, skulle man ikke prioritere det-

te i noe særlig grad, virket det som. Regjeringen har jo på inn- og utpust de siste årene snakket om mer kraft, mer nett og mer energieffektivisering, og med den tidligere NVE-rapporten er det teknisk-økonomiske vannkraftpotensialet på 23 TWh, som har lavere grad av konfliktnivå, og som burde vært mulig å prioritere. Kan statsråden avklare hvorfor man ikke gjør det?

Statsråd Terje Aasland [13:00:12]: For det første har jeg bedt NVE om å få en oppdatert oversikt over potensialet for vannkraftutbygginger. Å si at regjeringen ikke prioriterer dette i noen særlig grad – vannkraftutvikling, oppgraderinger og utvidelser – er ikke riktig, det er direkte feil. Vi prioriterer dette svært høyt. Det er vannkraften som er, som jeg sa, juvelen i det norske kraftsystemet. Det som er spesielt viktig for vannkraftens funksjon i det norske kraftsystemet i tiden framover, er at det blir gjennomført effektoppgraderinger, for vi kommer til å møte mer uregulerbar kraft både i det norske kraftsystemet og også der vi tradisjonelt har hatt kraftutveksling, mot Sverige, Danmark osv. Det blir særdeles viktig at vi har den effektkapasiteten som skal til for å sikre energisikkerheten i tiden framover. Så vannkraft blir prioritert. Og som jeg sa: Det er heller ikke kø når det gjelder saksbehandlingskapasiteten i tilknytning til store vannkraftsaker i Norge.

Marius Arion Nilsen (FrP) [13:01:13]: Jeg takker for svaret. Nei, det er mulig at det ikke er kø når det gjelder store vannkraftsaker, men når det gjelder små vannkraftsaker og småkraft generelt, er det en kø som det tar årevis å vente på. Det kunne også bidratt med en kombinasjon av effekt og ikke minst energi. I tillegg kunne man sett på mulighetene for magasineringskapasitet av eksisterende småkraftverk for å bygge opp mer regulerbar kraft. Det kunne bidratt med kraft når man trenger det, effekt når man trenger det.

Forslag nr. 7, fra Senterpartiet, går ut på å se på mulighetene for å få flere insentiver for å oppgradere og bygge vannkraft. Det gjelder særskilt på disse effektoppgraderingene, der skatteregimet framstår uklart, og av og til slår negativt ut for kommuner. Kan statsråden avklare hva man gjør konkret med effektoppgraderinger for å gjøre skatteregimet mer forståelig og mer lukrativt?

Statsråd Terje Aasland [13:02:18]: Jeg kan ikke gå inn i detaljene på det nå, men vi er oppmerksomme på at enkelte kommuner som har vannkraftanlegg i sin kommune, hvor effektoppgraderinger er relevante, er bekymret for de framtidige inntektene til kommunene. Så er det ingen tvil om at skattesystemet sånn som det er innrettet for vannkraft, kan ha visse uheldige konsekvenser. Det ble pekt på i et av innleggene her, om 10 MW som innslagspunkt for grunnrenteskatten. Det

er klart at det forekommer skatteposisjoneringer i tilknytning til det. Jeg har vært med og åpnet veldig mange småkraftanlegg på 9,8 MW. Det er ingen tvil om at det mest sannsynlig er en skattemotivasjon som ligger bak det, og at det ikke er den reelle, skal vi si, effektkapasiteten i elva som utnyttes da.

Marius Arion Nilsen (FrP) [13:03:08]: Jeg takker igjen for svaret. Det er ingen tvil om at man posisjonerer seg med 9,9 og 9,8 på flere av disse. Det er et uforløst potensial som man kunne fått utredet og funnet mer ut av om man vedtok forslaget fra Fremskrittspartiet som går på å se på dette og kartlegge det.

Samtidig har man hatt en kontantstrømbeskatning, som man innførte her i 2020–2021, som ikke fikk virke før grunnrenteskatten ble satt opp fra 37 pst. til 45 pst., og før man innførte høyprisbidraget. Har statsråden kartlagt det tapte potensialet disse endringene har medført? Det var jo, som det ble nevnt her fra representanten fra Høyre tidligere, flere prosjekter som ble kansellert eller lagt på is grunnet disse uforutsigbare endringene i skatteregimet. Har statsråden oversikt over dette?

Statsråd Terje Aasland [13:04:10]: Det er ikke grunnlag for å tro at noen har utsatt eller forkastet sine prosjekter på grunn av økningen i grunnrenteskatten. Den er investeringsnøytral. Når det gjelder hva høyprisbidraget medførte og ikke medførte, ser vi at mange av dem som sa at de ville vente med sine prosjekter, er i gang med disse prosjektene nå, og det betyr at det er skapt forutsigbarhet rundt dette. Høyprisbidraget blir ikke aktuelt å gjeninnføre.

Presidenten [13:04:41]: Da er replikkordskiftet over.

De talerne som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Gro-Anita Mykjåland (Sp) [13:04:54]: Vi har hatt noen runder med debatt i salen tidligere i dag, og noe av kritikken kom fra Høyre, som mente at vi trenger en regjering styrt av Høyre for å få fortgang i energipolitikken. Den saken vi behandler nå, synes jeg viser det motsatte. Her snakker vi altså om grunnsteinen, vannkraften i Norge. Det er fremmet totalt 13 forslag, og det er ikke et eneste forslag fra Høyre. De kunne gått inn og skaffet flertall for flere forslag i dag.

Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti ber bl.a. regjeringen fremme sak for Stortinget med en kartlegging av potensialet for vannkraft i Norge, med en plan for oppgradering og utvidelse av eksisterende vannkraftverk, samt en realisering av potensialet for nye større og mindre vannkraftprosjekter. Det er akkurat det Høyre etterlyste tidligere i dag. De har sagt at vann-

kraftutbygging eller kraftutbygging går for sent. Vi ber dem også om å se på kostnadsmodeller for nettilknytning og anleggsbidrag. Det er et forslag fra Senterpartiet og Fremskrittspartiet om å be regjeringen stille krav om økt saksbehandlingskapasitet, redusert saksbehandlingstid og en enklere prosess for vannkraftprosjekter hos NVE.

I tre og et halvt år har Høyre sittet og kritisert at ting tar for lang tid, og at det ikke går fort nok. Energimeldingen som Senterpartiet og Arbeiderpartiet la fram i regjering, kom et halvt år etter at Høyre hadde lagt fram sin egen energimelding. Så fremmet de 66 nye tiltak. Poenget mitt er at det fremdeles er mulighet til å få flertall for flere ting hvis vi ønsker en fortgang i deler av energipolitikken. I dag kunne Høyre ha gjort det, men de velger å ikke gjøre det.

Stein Erik Lauvås (A) [13:07:25]: Jeg registrerer at Fremskrittspartiets representant Nilsen stadig morer seg med å gå til useriøse angrep på hva som er sagt og ikke sagt, og ment og ikke ment, fra undertegnede.

Vannkraften er ryggraden i det norske kraftsystemet. Den gir oss fornybar energi, høy forsyningssikkerhet og viktig regulerbar kraft. Så skal vi nok ta inn over oss at det blir tørrår. Vi skal ikke mange årene tilbake før vi hadde ekstremt lav magasinfylling. Til og med i det største magasinet vårt så man omtrent bunnen. Jeg tror at representanten Nilsen og Fremskrittspartiet skal ta inn over seg at det kan komme tørrår, og at vi må ha noe i bakhånd til det. Representanten sier samtidig at det som skal redde oss når tørrårene kommer, er utenlandskablene, som man nå er imot, men som man var for i regjering. Nå er de altså imot det. Å følge med på hva Fremskrittspartiet egentlig mener i kraftpolitikken, er en øvelse som ikke er veldig enkel.

Nå hyller Fremskrittspartiet vannkraften og eierskapet. Vi skal ikke mange år tilbake da Fremskrittspartiet ville foreslå å oppheve hjemfallsretten, og de ville delprivatisere Statkraft. Det er å selge ut det norske eierskapet til vannkraften vår.

Fremskrittspartiet bør ikke være svært stolte av hvordan de har håndtert energipolitikken sin – tvert imot. Det vingles fra den ene veikanten til den andre. Det er litt som med bompengeløftet vi fikk: Dersom Fremskrittspartiet kom i regjering, skulle det bli gratis å passere alle veibommer i Norge. Resultatet var tvert imot at Fremskrittspartiet tok inn rekordmye penger i bompenger. Det har aldri noen gang vært tatt inn så mye i bompenger i dette landet som da Fremskrittspartiet satt i regjering. Det er dette som er faren. Fremskrittspartiet forsøker å framsnakke sin energipolitikk, som det ikke er noen klar linje i. Det vingles fram og tilbake. I det ene øyeblikket skal de selge ut og delprivatisere, og i

det andre øyeblikket skal de gjøre det motsatte. De som er til å stole på i energipolitikken, er Arbeiderpartiet. Vi har hatt en klar linje i tiår tilbake, og vi kommer til å fortsette å ha den klare linjen også i årene som kommer.

Bård Ludvig Thorheim (H) [13:10:08]: Jeg vil ikke forlenge debatten, men svare representanten Mykjåland. Siden hun også har sittet lenge i komiteen, er hun klar over at Høyre har fremmet flere forslag om vannkraft for å få mer vannkraftutbygging allerede tidlig i denne perioden. Det gjelder bl.a. det som gikk på verne- de vassdrag, som vi foreslo veldig tidlig, og som Senterpartiet – som en del av Støre-regjeringen – var imot, og som ble forsinket. Jeg har nevnt kontantstrømskatten, som var svært viktig for å få mer oppgradering av vannkraft. NVE er i gang med en gjennomgang for å se hva vannkraftpotensialet er.

Som helt sikkert mange andre i komiteen også er jeg i direkte kontakt med kraftselskapene. Jeg har ennå ikke fått en forespørsel om at det er enda mer kartlegging som er utfordringen, men det handler om å ha stabile og gode rammevilkår, særlig på skattesiden. Det kommer en ny borgerlig regjering til å sørge for. Med alt det som har vært på trappene, er jeg helt sikker på at hvis det blir et regjeringsskifte og man får den forsikringen om at det nå er en regjering som holder fast ved stabile og gode rammevilkår for vannkraftutbyggingen, kommer den renessansen for vannkraften som var på trappene – som jeg nevnte tidligere – til å bli realisert.

Jeg vil også understreke at vi er positive til intensjonen bak Fremskrittspartiets forslag og også intensjonen bak de forslagene Senterpartiet har fremmet. Det vil ikke være noe som er bedre enn at vi får veldig brede flertall i neste storting for både å satse på og å ha forutsigbare og gode rammevilkår for vannkraft i Norge.

Marius Arion Nilsen (FrP) [13:12:22]: Med fare for å forlenge debatten er jeg nødt til å ta tak i en del av det som kom fra min gode kollega fra Arbeiderpartiet.

Han har rett i at jeg hang meg opp i en kommentar han hadde i sitt første innlegg, som kanskje ikke var ment slik det hørtes ut. Der ble vannkraft framstilt som om det var litt tilfeldig planlagt, at tørrår kunne komme når som helst, og at hell og lykke var det som skulle til for at vi ikke skulle få problemer. Sånn er det ikke.

Det ble også fremmet påstander om at Arbeiderpartiet hadde god energipolitikk. Jeg skal gi dem en god del av æren for at man bygget vannkraft i sin tid. Tidligere hadde man en god energipolitikk, og så har man sporet av og er mer opptatt av subsidiekrevene, grønne prosjekter, som i liten grad realiseres. Det vi har sett de siste årene, er veldig lite kraftutbygging og en omlegging fra den farten man hadde i regjeringen Fremskrittspartiet var en del av.

Det ble nevnt tomme flerårsmagasiner. Våren 2022 hadde man en storstilt krafteksport til utlandet selv om vi hadde et tørt år. Vi hadde ikke et tørrår, men vi hadde et tørt år, og likevel eksporterte vi for fullt. Og selvfølgelig: Hvis man da ikke styrer, men sitter og ser på og følger nøye med, får man problemer. Da kom heldigvis styringsmekanismen, godt i tråd med det Fremskrittspartiet fremmet forslag om mange ganger, at man skulle begrense og regulere krafteksporten. Den slår riktignok inn først når kraftkrisen er der, men det er bedre enn ingenting.

Så har Fremskrittspartiet ikke sagt at vi er imot utenlandskabler. Den samordningen, det nordiske samarbeidet, er jo kjempebra. Det er ei heller feil med utenlandskabler så lenge vi evner å operere dem riktig. Problemet er at når man har en storstilt krafteksport, og man har en storstilt prissmitte tilbake, får man store utfordringer og store problemer.

Det ble også nevnt noe om både Statkraft og bompenger, så jeg skal kjapt innom det. Statkraft er en episode i seg selv med de avsløringene som har kommet fram i det siste, om mer enn en dobling av antall ansatte, mer enn en dobling i lønnskostnader og tilnærmet på stedet hvil når det gjelder kraftutbygging. Hvordan man skal organisere og se på det, er en helt annen diskusjon. Det som gjøres i dag, bør i så fall gjennomgås grundig.

Og til bompenger: Fremskrittspartiet ønsker å bygge vei som bare det, vi – og gjerne statsfinansiert uten bompenger. Problemet er at vi trenger å få flere av partiene med. Bompenger er jo en av favorittøvelsene til de fleste andre partiene som sitter her, så det er bare å stemme for Fremskrittspartiets forslag om veier uten bompenger, så kommer de på rekke og rad når vi får styre.

Presidenten [13:15:13]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 10.

Sak nr. 11 [13:15:21]

Innstilling fra finanskomiteen om Lov om innkreving av statlige krav mv. (innkrevingsloven) og endringer i tvangsfullbyrdelsesloven mv. (Innst. 177 L (2024–2025), jf. Prop. 37 L (2024–2025))

Presidenten [13:15:38]: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 12 [13:15:55]

Innstilling fra finanskomiteen om Endringer i eiendomsmeglingsloven (budgivning, egnethetskrav og sanksjoner mv.) (Innst. 178 L (2024–2025), jf. Prop. 41 L (2024–2025))

Presidenten [13:16:16]: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringa.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringa, og de som måtte tegne seg på talerlista utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Helge Orten (H) [13:16:49] (ordfører for saken): Takk til komiteen for et godt samarbeid i denne saken. Det er stor grad av enighet om forslagene til endringer som regjeringa har lagt fram i Prop. 41 L for 2024–2025, og hele komiteen har samlet seg om et tillegg som vil gi Finanstilsynet hjemmel til å forby en person å være eiendomsmeglerfullmektig eller oppgjørsmedhjelper dersom personen anses uegnet.

Proposisjonen tar utgangspunkt i arbeidet til eiendomsmeglingsutvalget, som ble oppnevnt av Solberg-regjeringa i oktober 2019. Utvalget avga 4. juni 2021 NOU 2021: 7, Trygg og enkel eiendomsmegling. Eiendomsmeglingsutvalget er av den oppfatning at eiendomsmeglingsloven med forskrift har fungert på en god måte, og understreker behovet for at sentrale bestemmelser videreføres. Utvalget foreslo likevel en rekke lovendringer for å sikre ryddige og oversiktlige boligtransaksjoner og for å styrke boligkjøpernes rettigheter.

Regjeringa følger i proposisjonen opp noen av forslagene fra utvalget og viser til at de senere vil vurdere behovet for ytterligere regelverksendringer basert på utvalgets øvrige forslag og høringssvarene til disse. Det er gode grunner til å se nærmere på flere av forslagene, og det er en klar forventning om at regjeringa kommer tilbake til dette så raskt som mulig.

Komiteen viser også til at det i Prop. 41 L foreslås endringer som gjelder sikring av klientmidler, oppdragstakers undersøkelses- og opplysningsplikt, oppdragstakers plikter ved budgivning, enkelte forenklinger i regelverket og krav om egnethetsvurdering av eiendomsmeglerfullmektiger og oppgjørsmedhjelpere. Finanstilsynet gis utvidede sanksjonsmuligheter ved at de får hjemmel til å ilegge overtredelsesgebyr, i tillegg til at de kan trekke tilbake tillatelser til å drive eiendomsmegling.

I høringen er det i hovedsak tilslutning til regjeringas forslag til lovendringer. Når det gjelder reglene om såkalt kuppung, er det enkelte av høringsinstansene som mener regjeringa burde gå lenger, og forby det. Det ville vært et for stort inngrep i avtalefriheten, og det er betryggende at komiteen er enige om å videreføre dagens regler og verne om den generelle avtalefriheten.

Det har vært eksempler på at avskiltede eiendomsmeglere får fortsette sin virksomhet som eien-

domsmeglerfullmektig. Det er primært et arbeidsgiveransvar å sørge for at disse personene ikke blir ansatt i nye stillinger og kan fortsette sin virksomhet. Når det likevel er eksempler på at det skjer, kan det være hensiktsmessig at Finanstilsynet gis anledning til å forby en person å være eiendomsmeglerfullmektig eller oppgjørsmedhjelper dersom personen anses uegnet. Komiteen har derfor samlet seg om et forslag til en ny § 8-6 a, som i hovedsak er i samsvar med forslaget fra eiendomsmeglingsutvalget, hensyntatt høringsinnspill fra Finanstilsynet.

Tida renner ut, så jeg vil med dette ta opp forslaget Høyre er med på.

Presidenten [13:19:47]: Representanten Helge Orten har tatt opp det forslaget han refererte til.

Tellef Inge Mørland (A) [13:20:00]: Å kjøpe og selge bolig er normalt sett den største handelen vi som privatpersoner gjør i løpet av livet. Derfor er det særdeles viktig at bolighandelen er trygg og går rett for seg, både for boligkøper og for boligselger. De fleste betaler av den grunn betydelige summer for at en eiendomsmegler skal bistå i det arbeidet. Heldigvis går de fleste eiendomshandlene uproblematisk for seg, men noen ganger går det dessverre galt, og noen få av de gangene det går galt, har grunnen vært at den profesjonelle formidleren av salget ikke har gjort jobben sin.

E24 avdekket i fjor høst flere slike saker. De belyste på en god måte svakheter i dagens lovgivning som det var behov for å følge opp. Blant annet har en sett eksempler på at avskilte eiendomsmeglere har fått lov til å jobbe omtrent som før i eiendomsmeglerselskaper, men under en annen tittel, f.eks. som eiendomsmeglerfullmektig. Det har i enkelte tilfeller fått svært uheldige konsekvenser.

Svakheter i eksisterende lovgivning har regjeringen fulgt opp i sitt forslag til ny eiendomsmeglingslov. Blant annet foreslås det krav om egnethet og politiattest for eiendomsmeglerfullmektiger og oppgjørsmedhjelpere. Det gjøres innstramminger knyttet til såkalt kopping av bolig, og lovkrav til forsvarlig avvikling av budrunder tydeliggjøres. Alt dette er for å gjøre bolighandelen enda tryggere for oss som privatpersoner.

Arbeiderpartiet står også inne i en ytterligere innstramming som komiteen har gjort under sin behandling. Jeg vil først understreke at det primært må være eiendomsmeglingsselskapene selv som har ansvaret for at deres ansatte er egnet til den jobben de utfører. Likevel mener vi i Arbeiderpartiet det er riktig at Finanstilsynet også gis anledning til å forby en person å være eiendomsmeglerfullmektig eller oppgjørsmedhjelper. Vi har dessverre sett eksempler på at meglerselskap ikke har fulgt opp dette ansvaret, og da kan det være klokt at tilsynet har denne hjemmelen som en sikkerhetsventil.

Det er også i tråd med hva Finanstilsynet selv har bedt om i høringen.

Avslutningsvis vil jeg peke på det regjeringen selv skriver i sin proposisjon, og som gjentas innledningsvis i komiteens merknader. Det vil være fornuftig at departementet framover vurderer behovet for ytterligere regelverksendringer, bl.a. basert på forslagene i NOU-en og de høringsinnspillene som senere har kommet. To eksempler på dette kan være opplysningsplikten knyttet til innholdet i ferdigattestene og meglerforetakenes tilgang til relevant informasjon i folkeregisteret.

Bolighandel i Norge er godt regulert og derfor også stort sett veldig trygt, og med dagens lovendringer forsterkes dette ytterligere.

Ole André Myhrvold (Sp) [13:23:15]: Når vi skal kjøpe eller selge bolig, står de aller fleste av oss overfor en av livets store transaksjoner. Det er mye penger i omløp, enten boligen ligger i et pressområde, som Oslo, eller en skal kjøpe seg en bolig i Rendalen, enten boligen er liten eller stor. Det er uansett valg som har stor betydning for den enkeltes økonomi og ofte også livssituasjon for lang tid framover. De fleste velger derfor å ha med seg gode rådgivere i prosessen, enten det er banken for finansiering, håndverkere for å sjekke tilstanden og potensialet, takstmenn som går gjennom eiendommen, eller eiendomsmeglere for å gjennomføre selve salgs- og kjøpsprosessen.

Eiendomsmeglere er heldigvis i stor grad bundet av et omfattende regelverk og en rettspraksis knyttet opp til avhendingsloven og eiendomsmeglingsloven. Det innebærer bl.a. at megleren skal få belyst alle relevante opplysninger og sørge for at de er korrekte. Tillit er et stikkord, både i samfunnet og i disse prosessene. De fleste er avhengige av hjelp til å gjennomføre krevende prosesser med stor økonomisk betydning for eget liv og egen tilværelse.

Eiendomsmeglingsutvalget slår fast at vi i det store og hele har en bransje som fungerer godt, og en forskrift som har regulert næringen på en god måte samt sikret forbrukerne. Likevel har utvalget fremmet flere forslag til endringer for å sikre ryddige og oversiktlige transaksjoner og for å styrke boligkjøpernes rettigheter. Disse følges i stor grad opp i proposisjonen. Det er positivt. Det er også bra at en samlet komité ber regjeringen se nærmere på de forslagene som ikke følges opp nå.

Senterpartiet har med stor interesse lyttet til innspillene fra bransjen, spesielt representert ved Eiendom Norge og Norges Eiendomsmeglerforbund knyttet til egnethet for personer som bedriver eller bistår i eiendomsmegling. Som tidligere nevnt er tillit til eiendomsmeglingsprosessen svært viktig for bransjen og for den enkelte boligkøper. Tillit er avgjørende viktig når

folk står overfor store valg. Dessverre finnes det her, som i andre bransjer, råtnede egg i kurven. Derfor er det viktig at vi har et regelverk som luker ut disse.

Bransjen har pekt på spesielt én konkret endring de mener vil være nyttig for å hindre at avskilte eiendomsmeglere får fortsette i bransjen. Vi har sett flere eksempler på det, og nå sikrer vi altså at vi får effektive og tilstrekkelige tiltak for å beskytte forbrukerne, og også bransjen, mot uegnede personer. Vi er rett og slett glade for at Stortinget i dag strammer inn på dette feltet.

Roy Steffensen (FrP) [13:25:56]: Som representanten Tellef Inge Mørland var inne på, er eiendomskjøp en av de største investeringene folk gjør, noe en gjennomsnittsperson kanskje gjør fire–fem ganger i løpet av livet. Derfor er det viktig at vi har et regelverk som sikrer forbrukerne og en velfungerende bransje. Dagens sak er at regjeringen har foreslått endringer i eiendomsmeglingsloven, og de får i stor grad full oppslutning.

Noen av de viktigste punktene handler om å stramme inn på budgivning og gi mer åpenhet i prosessen. Det er i utgangspunktet gode intensjoner, men Fremskrittspartiet er også opptatt av at vi ikke overregulerer markedet på en måte som svekker konkurransen eller øker kostnadene for forbrukerne. Vi ønsker et eiendomsmarked som fungerer godt, der folk kan stole på prisene uten unødvendig byråkrati, og vi mener at reguleringer må være fornuftige og ikke bare symbolske tiltak. Vi har derfor sagt at vi ikke ønsker å lovfeste at eiendomsmegler skal oppfordre selger til ikke å ta imot bud direkte. Vi tror en lovfesting vil ha liten effekt, og at dette er en problematikk som fint håndteres mellom megler og selger, helt uten at staten skal måtte regulere det.

Samtidig er vi glad for at en samlet komité har gått sammen, og gått lenger enn regjeringens forslag, om å gi Finanstilsynet mulighet til å forby en person å være eiendomsmeglerfullmektig eller oppgjørsmedhjelper dersom personen anses uegnet.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [13:27:35]: Hadde man fått en krone for hver gang man gikk opp hit og sa at et boligkjøp er det største kjøpet mange gjør i løpet av livet, tror jeg det er mange som hadde fylt egenkapitalen slik at de faktisk kunne kommet seg inn på boligmarkedet. Men det er jo riktig at det å kjøpe bolig er et stort kjøp for de aller fleste, og det er nettopp derfor man er avhengig av dyktige fagpersoner, for å hjelpe mennesker når de gjør en så stor investering. Derfor er det positivt at det nå kommer flere endringer og oppdateringer i eiendomsmeglerloven, men flere tidligere talere og også fellesmerknadene i finanskomiteen er tydelige på at man forventer flere endringer, også med bakgrunn i NOU-en fra 2021, og man forventer at regjeringen følger dette opp.

Det har tidligere blitt gjort rede for de endringene som nå vedtas, men jeg vil understreke viktigheten av seriøsitet i bransjen. Boligkjøp er som sagt det største kjøpet mange gjør, og da er man som oftest avhengig av tillit til en eiendomsmegler. Når det viser seg at avskilte eiendomsmeglere får fortsette sin virksomhet som eiendomsmeglerfullmektig, svekker det tilliten til en hel bransje. Her er det viktig at bransjen er seg sitt ansvar bevisst, og jeg er glad for at en samlet komité i tråd med forslaget i NOU 2021: 7 også sikrer Finanstilsynet anledning til å forby en person å være eiendomsmeglerfullmektig eller oppgjørsmedhjelper dersom personen anses uegnet. Dette vil bidra til at man har et sterkt virkemiddel til å slå ned på alvorlige hendelser og sikre tilliten til bransjen. Det er bra.

Statsråd Jens Stoltenberg [13:29:31]: Forslaget som er til behandling i dag, skal bidra til en tryggere bolighandel.

Et viktig bidrag til økt trygghet er forslaget om å innføre krav om at eiendomsmeglerfullmektiger og oppgjørsmedhjelpere skal være egnede. Eiendomsmeglere som er blitt fratatt tillatelsen, vil dermed ikke lenger uten videre kunne jobbe som fullmektiger. Eiendomsmeglerforetakene får et ansvar for å vurdere egnetheten til fullmektigene, i tillegg til at det skal vurderes av Finanstilsynet. Manglende oppfølging eller tiltak fra foretaket overfor uegnede ansatte vil kunne følges opp av Finanstilsynet. Komiteen har i tillegg samlet seg om et forslag som vil gi Finanstilsynet mulighet til å vedta individuelle forbud mot at personer kan ha disse stillingene. Det blir opp til Finanstilsynet å utvikle gode ordninger for å bruke de nye verktøyene det nå får.

Regjeringen har også foreslått endringer som vil bidra til mer gjennomsiktige og rettferdige budrunder. Etter forslaget vil ikke megler ha lov til å formidle hemmelige bud, dvs. bud som er gitt med forbehold om at de ikke skal formidles til andre interessenter. Det foreslås også å lovfeste at megleren skal oppfordre selger til ikke å ta imot bud direkte fra budgiver – såkalt kuppung. Megler skal oppfordre selger til å konferere med megler dersom selger likevel opplever forsøk på kuppung.

Det er viktig at både selger og potensielle kjøpere får nok tid i budrunden. Derfor foreslås det å lovfeste at megler ikke skal formidle bud med kort frist. Den konkrete grensen skal i tråd med forslaget fra utvalget fastsettes av Finansdepartementet i egen forskrift. I arbeidet med forskriftsreglene vil jeg vurdere om minste akseptfrist bør være 30 minutter for alle bud, slik utvalget har foreslått.

Det er viktig at Finanstilsynet har hensiktsmessige virkemidler for å følge opp meglere som opererer på siden av loven. Derfor foreslås det at Finanstilsynet skal kunne gi overtredelsesgebyr for brudd på viktige regler i

loven. Det vil bidra til at tilsynets oppfølging av regelbrudd kan bli mer fleksibel og tilpasset overtredelsen ut fra hvor alvorlig den er.

Jeg er glad for at en samlet finanskomité går inn for lovendringer som bidrar til et mer gjennomslutlig og rettferdig boligmarked.

Presidenten [13:32:13]: Det blir replikkordskifte.

Helge Orten (H) [13:32:18]: Regjeringa har selv påpekt i proposisjonen at man vil komme tilbake til flere av forslagene som eiendomsmeglingsutvalget har kommet med. I tillegg står noen partier bak et felles anmodningsforslag om å se nærmere på forenklingstiltak – og de kan være av forskjellig sort, det er også påpekt av eiendomsmeglerutvalget.

Mitt spørsmål er: Hvordan tenker finansministeren å jobbe vidare med det som eiendomsmeglingsutvalget har lagt på bordet, og det som regjeringa selv har sagt at den vil følge opp nærmere? Dette ligger for så vidt i anmodningsforslaget, som kanskje ikke får flertall, men det er likevel et godt forslag.

Statsråd Jens Stoltenberg [13:33:16]: Et anmodningsforslag som får flertall, vil selvfølgelig stå sterkere enn et forslag som ikke får flertall, når regjeringen skal vurdere det, men vi lesar også de forslagene som ikke får flertall. Er det gode ideer, skal vi alltid ta dem med oss i det vidare arbeidet.

For øvrig er det slik at vi løpende vil arbeide med de andre spørsmålene som er tatt opp i utvalgets innstilling, og vi vil komme tilbake til dette når vi selv har grunnlag for å fremme konkrete forslag. Forenklinger er vi alltid tilhenger av, og alt som kan bidra til enklere regelverk og enklere håndheving av regelverket, er vi selvsagt for.

Presidenten [13:33:55]: Replikkordskiftet er omme. Flere har heller ikke bedt om ordet til sak nr. 12. Sakene nr. 13 og 14 vil bli behandlet under ett.

Sak nr. 13 [13:34:11]

Innstilling fra finanskomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 145/2024 og nr. 170/2024 om innlemmelse i EØS-avtalen av rettsakter på finansmarkedsområdet (Innst. 188 S (2024–2025), jf. Prop. 46 LS (2024–2025))

Sak nr. 14 [13:34:32]

Innstilling fra finanskomiteen om Lov om endringer i finansforetaksloven mv. (syntetisk STS-verdipapirisering mv.) (Innst. 187 L (2024–2025), jf. Prop. 46 LS (2024–2025))

Presidenten [13:35:05]: Ingen har bedt om ordet til sakene nr. 13 og 14.

Sak nr. 15 [13:35:15]

Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag frå stortingsrepresentantane Olve Grotle, Helge Orten, Nikolai Astrup, Liv Kari Eskeland, Mari Holm Lønseth, Erlend Svardal Bøe og Sveinung Stensland om å avvikle normprisordninga ved fastsetting av grunnrenteskatt i havbruket (Innst. 179 S (2024–2025), jf. Dokument 8:53 S (2024–2025))

Presidenten [13:35:45]: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringa, og de som måtte tegne seg på talerlista utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Eigil Knutsen (A) [13:36:13] (ordfører for saken): Grunnrenteskatter er en viktig ingrediens i det norske skattesystemet. De sørger for at verdier skapt gjennom våre felleseide naturressurser kommer fellesskapet til gode. I flere tiår har grunnrenteskattene på petroleum og vannkraft sørget for mer rettferdig fordeling og mer inntekter til velferden, samtidig som investeringene har fortsatt. Investeringene fortsetter fordi godt utformede grunnrenteskatter fungerer nøytralt. En investering som lønner seg før skatt, lønner seg også etter skatt.

Havbruksnæringen i Norge går svært godt. Det siste tiåret har avkastningen vært tre til fire ganger den i industrien. Dette skyldes dyktige og risikovillige bedriftsledere, ansatte og lokalsamfunn som legger til rette, men også retten til å bruke våre felleseide naturressurser. Derfor er det veldig bra at vi nå har fått en grunnrenteskatt også på havbruk, selv om motstanden var og er intens.

I skattesystemer som vi i dag diskuterer, er det store insentiver for skattyterne til å tilpasse seg på en måte som ikke bare reduserer inntektene til fellesskapet, men også svekker effektiviteten og rettferdigheten og i verste fall konkurransen selskapene imellom. Derfor er normpriser vanlig i grunnrenteskatter. For havbruk har vi nylig – faktisk etter at dette forslaget ble framsatt – fått fastlagt prisene for det første kvartalet med normpriser. Flere motstandere av normpriser i havbruk hevder at erfaringen med normprisene viser at systemet ikke fungerer. Vi har altså fått fastsatt de første prisene etter at forslaget ble framlagt.

Når det er sagt: Normpriser er ikke et mål i seg selv. Vi mener det er riktig løsning for fellesskapet og for næ-

ringen. På sikt vil det være mindre ressurskrevende og gi mindre byråkrati, både for selskaper og for skatteetaten. Når vi har fått tilstrekkelig erfaring, mer enn priser i ett kvartal og nye, automatiserte rapporteringsløsninger, er det naturleg at systemet evalueres.

Helge Orten (H) [13:38:24]: Regjeringa har innført nye skatter med tilbakevirkende kraft, midlertidige avgifter på flere milliarder og har mer enn doblet eierbeskatningen. Det har økt den politiske risikoen ved å investere i Norge og gjort skattesystemet mer uforutsigbart.

For havbruksnæringen har dette vært ekstra krevende. I en pressekonferanse 28. september 2022 foreslo regjeringa å innføre en grunnrenteskatt for havbruksnæringen på 40 pst. – kort tid etter at Solberg-regjeringa fikk et bredt flertall for å etablere en produksjonsavgift som også regjeringspartiene da knyttet seg til. Ikke nok med at det ble foreslått en svært høy grunnrenteskatt – den skulle også gjennomføres med tilbakevirkende kraft før høringen var ferdig, og lenge før Stortinget hadde fått behandlet saken. Sammen med en kraftig økning i eierbeskatningen, som også rammer store deler av denne næringen, bidro det til at investeringer for flere titalls milliarder ble satt på vent eller avlyst, med store konsekvenser for mange lokalsamfunn langs kysten.

Høyre er enig i at havbruksselskaper bør betale noe for bruk av sjøarealet, og at en del av dette skal tilbake til havbrukskommunene. Derfor etablerte vi et system med produksjonsavgift. Når grunnrenteskatten nå først er etablert og vedtatt, er det viktig å redusere byråkratiet, forbedre og forenkle modellen, redusere det samlede skattetrykket og bidra til forutsigbarhet. I vårt alternative budsjett har vi foreslått at skattesatsen bør reduseres til 15 pst., samtidig som vi fjerner normprisrådet og bunnfradraget. Sammen med fjerning av formuesskatt på arbeidende kapital vil det gi en enklere modell med et betydelig lavere samlet skattetrykk.

Som hovedprinsipp bør det være havbruksselskapenes faktiske overskudd som ligger til grunn for beregning av skatten. Vi mener derfor at grunnrenteskatten kan håndteres på tilsvarende måte som for selskapsskatten og basere seg på faktiske priser og reelle overskudd. Dersom det er tvil om det er brukt riktig pris, kan skattemyndighetene gjennomføre ettersyn og be om tilstrekkelig dokumentasjon på at prisingen mellom selskapene er riktig, på samme måte som for selskapsskatten. Vi fremmer derfor i denne saken et forslag om å avvike normprisrådet og er glad for at de andre partiene på borgerlig side slutter seg til det.

Vi hadde forhåpninger om at Senterpartiet ville støtte forslaget, siden de gjorde et tydelig vedtak om dette på sitt landsmøte i helgen. I stedet fremmer de et litt mer ullent forslag som kun vil bety nye utredninger og

en eller annen form for beregningsmetode, som for meg i praksis virker å være mer som en annen form for normpris.

Det er fremdeles en mulighet for Senterpartiet til å støtte vårt forslag, slik at Senterpartiet langs kysten får det resultatet de stemte for i landsmøtet, og at normprisrådet fjernes. At havbruksnæringen skal betale skatt av faktiske priser og overskudd, slik som for selskapsskatten, kan ikke være så vanskelig å akseptere.

Nå ser det kanskje ikke ut til at det blir votering før i neste uke – det får vi se – men jeg vil uansett anbefale Senterpartiet å bruke tida godt, tenke seg godt om og støtte vårt forslag. Jeg tar opp det forslaget vi står bak.

Presidenten [13:41:29]: Da har representanten Helge Orten tatt opp det forslaget han refererte til.

Geir Pollestad (Sp) [13:41:45]: Det er alltid interessant å høyra Høgre si historiefortelling om grunnrenteskatten. Dei pleier veldig ofte å hoppa over det faktum at dei som starta prosessen, var Erna Solberg og Siv Jensen. Men eg vil gje ros til representanten Orten for å vera tydeleg på éin ting, og det er at Høgre vil ha vekk botnfradraget på 70 mill. kr, eit botnfradrag som var heilt avgjerande for Senterpartiet si støtte til skatten, for me ønskjer å leggja til rette for eit mangfald av oppdrettsnæringar langs kysten, med lokalt eigarskap og lokal tilhøyrslø. Då er det viktig å ha ein profil på dette. Realiteten i Høgre sitt forslag om å kutta botnfradraget er at det blir mindre skatt på dei store oppdrettsselskapa og meir skatt på dei mindre.

Det har vore og er viktig at ein har ei berekning av skatten som er rettferdig, og som er reell. Det trur eg òg me er einige om. Me ønskte å gå for eit normprisråd fordi det er det som gjeld for andre grunnrenteskattar, det har fungert bra. Det har det vore stor motstand mot, og landsmøtet til Senterpartiet vedtok òg at ein ønskte å avvika normprisrådet. Det fylgjer me opp i Stortinget i dag.

Så lurar eg på kva Høgre og representanten Orten har imot forslaget frå Senterpartiet. Er det det å ha ein berekningsmetode som sikrar føreseielegheit han er imot? Er det det å sikra rett skattegrunnlag han er imot? Er Høgre imot å ta ned byråkratiet? Eller er det det siste punktet, som eg mistenkjer, nemleg at Senterpartiet vil sikra konkurranseevna til små og mellomstore aktørar, som gjer at Høgre vender tommelen ned? Innretninga på dette har ei betydning.

Me i Senterpartiet er opptekne av å finne løysingar. Difor la me fram dette forslaget, og eg vert svært overraska viss ikkje Høgre, Framstegspartiet, Venstre og Kristeleg Folkeparti ser at det nettopp ivaretek det som var føremålet med representantforslaget, nemleg å avvika normprisrådet.

Så er det det å seia at eg opplever at etter mykje støy er det brei politisk støtte til grunnrenteskatt på lakseoppdrett, og det er eg glad for. Nokre av oss har teke den belastninga det er å innføre ein sånn skatt.

Eg tek opp forslaget frå Senterpartiet.

Presidenten [13:44:53]: Da har representanten Geir Pollestad tatt opp det forslaget han refererte til.

Roy Steffensen (FrP) [13:45:02]: For snaue to år siden var Geir Pollestad saksordfører i en sak for å få innført den lakseskatten som han tidligere hadde vært bas- tant motstander av. Da var han så mye for at han til og med gikk til Rødt for å inngå et skatteforlik for å få den på plass. I debatten for to år siden sa han at han var trygg på at vedtaket de gjorde, ville stå seg over tid.

Siden har Pollestad blitt statsråd, og nå har Senterpartiet gått ut av regjering. De har fått et ferskt landsmøtevedtak som sier at de nå vil fjerne normprisrådet. Det er også grunn til ettertanke med hensyn til at Senterpartiet gikk inn i regjering for å lage ny politikk. Etter at de hadde fått sin egen politikk gjennomført, måtte de gå ut av regjering for å prøve å endre på sin egen politikk igjen. Jeg skal ikke dvele for mye ved det, men Pollestad utfordret representanten Orten på dette forslaget og forskjellige forslag og hvorfor de ikke kunne støtte dem.

Jeg kan ta en liten gjennomgang av hvorfor Fremskrittspartiet ikke vil støtte Senterpartiets forslag. Det er at vårt felles forslag med Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti er konkret. Det er at havbruksskatten skal base- res på reelle markedspriser. Senterpartiets forslag er å finne en ny metode, men uten å spesifisere det. Det ska- per uklarhet og åpner for skjønn og særordninger.

Vårt forslag sier hva som skal gjøres, mens Senterpartiets forslag bare sier at noe må gjøres. Vårt forslag bygger på etablerte og forståelige prinsipper. Vi vil ha et skattesystem som er rettfærdig og basert på likebehand- ling, mens Senterpartiets forslag åpner for spesialregler. Begge forslagene sier at de vil redusere byråkrati, men vårt forslag fjerner faktisk byråkrati, for vi vil fjerne normprisrådet og ha en enklere beregning. Senterparti- ets forslag reduserer ikke byråkrati, men det flytter byrå- krati, siden de vil lage en ny metode – en egen bereg- ningsmetode som må utvikles og forvaltes.

Fremskrittspartiet sier nei til Senterpartiets forslag, men vi anbefaler Senterpartiet å stemme for å sikre fler- tall for forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, slik at Senterpartiets landsmøte- vedtak kan bli oppfylt.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [13:47:28]: Hav- bruksnæringen er en av Norges mest lukrative nærin- ger. Gjennom å høste av våre naturgitte forutsetninger har mange skapt verdier for sine lokalsamfunn, sam-

funnet som helhet og seg selv. Når man får slike ekstra- ordinære inntekter fra ressurser som eies av fellesska- pet, som havet og fjordene våre, er det helt på sin plass med en grunnrenteskatt på havbruk.

Skatten som ble innført i 2023, var viktig fordi den sørger for at fellesskapet får ta del i den massive verdi- skapingen som er i havbruksnæringen. Men skatten som ble innført, kunne vært mye bedre. Vi i SV foreslo i behandlingen forbedringer i skatten og viktige mil- jøkrav. Det som er verdt å bemerke, er at til tross for dommedagsprofetier fra næringen om hvor ødeleggen- de en grunnrenteskatt ville bli, går det så det griner i næ- ringen i dag, uten at viljen til å betale skatten blir noe på- virket av det.

Vi er enig med dem som har kritisert utformingen av skatten, som i dag gjør at selskapene tilpasser seg den for å bidra minst mulig tilbake til fellesskapet. NRK har skrevet godt om hvordan selskapene gjør dette. En typ- isk modell nå er at oppdretterne lager et eget selskap som kun inneholder fisken, lakseselskapet. De andre delene av sjømatproduksjonen, som de ansatte, utstyr, brønnbåter og slakteri, plasseres i andre selskaper, ut- styrselskapene. Deretter leier lakseselskapet inn tjenes- ter fra utstyrselskapene. I praksis sender de en regning til seg selv for en jobb de gjør for seg selv.

Hvorfor gjør de dette? Jo, fordi det kun er aktiviteten i sjøen som utløser grunnrenteskatt. Produksjon av set- tefisk, slakting, filetering, pakking eller inntekter fra salg og distribusjon er fritatt for lakseskatt. Men det er ikke disse hullene Høyre ønsker å tette med sitt forslag; vi ser nettopp det motsatte. Høyre er mer opptatt av å foreslå modeller som sørger for at næringen bidrar mindre til fellesskapet, ikke mer.

Konsekvensen av å avvike ordningen med norm- prisrådet er at skattepliktige får langt større mulighet til å påvirke prisene gjennom internprising, prissamarbeid og andre tilpasningsmetoder. I skattetilpasningsøye- med har de største og mest lønnsomme selskapene en klar konkurransefordel ved at de ofte besitter eller har tilgang til mer juridisk kompetanse. Ved å åpne for at selskapene selv skal innrapportere markedspris på merdkanten og skatte grunnrenteinntekter etter disse, øker skatterisiko og ulovlige skattetilpasninger betrak- telig. Dette vil særlig være til økonomisk ugunst for mange mindre aktører, slik man også ser i forbindelse med selskapsbeskatningen. Derfor er det bra at dette forslaget ikke får flertall i dag.

Geir Jørgensen (R) [13:50:37]: Vi har hørt fra hav- bruksnæringen hvor viktig det er med forutsigbarhet og en avklart politikk, sånn at de kan planlegge ut fra sine behov. Vi som har holdt på med denne grunnren- teskatten siden før den ble innført, har kjent på lob-

bytrykket fra denne næringen. Det tror jeg alle partier her kan skrive under på. Når vi har landet et opplegg, en grunnplanke for hvordan denne grunnrenteskatten skal beregnes, er det det motsatte av forutsigbarhet å begynne å rokke ved det nå.

I Rødt er vi helt klare på at vi ikke legger noen stor prestisje i det å justere på en ordning hvis det viser seg at byråkratiet blir uhåndterlig, at den ikke virker etter intensjonen, osv. Det har vi ingen problemer med. Dette normprisrådet er jo akkurat kommet i gang med sitt arbeid etter overgangen fra en midlertidig ordning.

Det vi imidlertid ser nå, i form av to forslag, har ikke med dette å gjøre. Dette er rene valgkamputspill, som kommer for å tekkes rike støttespillere langs kysten. Det er ganske uheldig at dette i det hele tatt kommer opp slik det gjør. Jeg registrerer at Nordland Senterparti fikk god støtte på Senterpartiets landsmøte for å tale Roma midt imot, men hvem er det man taler imot? Jo, det er faktisk sitt eget opplegg, som ble til da Senterpartiet hadde finansministeren og gikk i føringen for dette. Det samme gjelder for Høyres forslag.

Vi vet at denne grunnrenteskatten sjokkerte næringen ganske kraftig, og vi har ventet på hvor angrepene skulle komme, men grunnrenteskatten er kommet for å bli. Jeg tror heller ikke at Høyre skal være så høy i hatten her, når det gjelder deres eget forslag. Alle vi som bor langs kysten, vet hva vi trenger: Vi må ha hurtigbåter som går, vi må ha skole og helsevesen, og vi må ha veier som både laksetrailere og vanlige folk kan kjøre på. Derfor er det helt nødvendig, når vi har en slik utgiftsside, at vi også har en inntektsside som er rettferdig.

Det er ikke uvanlig, verken i havbruksnæringen eller i andre næringer, at man klarer å gjøre strategisk skatteplanlegging. Man kan lage fiktive internpriser og selge varen til seg selv. Dette er ikke noe nytt, verken i havbruket eller ellers. Derfor synes vi at dette normprisrådet skal få stå, så kan næringen få den forutsigbarheten de har ønsket seg.

Alfred Jens Bjørlo (V) [13:53:50]: Det er ikkje kvar dag Venstre går til kamp i Stortinget for å få gjennomført Senterpartiet sitt landsmøtevedtak, men i dag er det faktisk tilfellet. Etter landsmøtet til Senterpartiet er vi faktisk der at vi burde ha nådd det som for Venstre er ein viktig milepæl i politikken overfor ei av våre viktigaste næringar, havbruksnæringa, nemleg at det er etablert eit rimeleg solid fleirtal for 1) at det skal vere prinsipp for grunnrenteskatt i havbruksnæringa, og 2) at vi får på plass ein enkel og forståeleg modell som det er mogleg for selskapa å forhalde seg til, og der grunnrenteskatten blir kravd inn og berekna på tilsvarende måte som for selskapsskatten – berekna ut frå overskota i selskapa, frå fakturerte prisar og reelle overskot.

Dermed burde vi no ha klart å rydde i ei sak som har ridd denne næringa som ei mare i fleire år. Det har vore kaos rundt kva skattar som skal gjelde, og ekstremt krevjande metodar for å berekne og krevje inn desse skattane.

Så Venstre står saman med dei andre borgarlege partia om at no skal det ikkje vere meir prat, ikkje fleire utgreiingar, ikkje nye rundar. Byråkratane i Finansdepartementet er flinke folk, men dei har jammen nok å halde på med. Dei skal arbeide med å finne modellar for å kutte særskattane på norsk eigarskap, få til betre opsjonsordningar og få til eit grønar skattesystem. Finansdepartementet har masse fornuftige ting, som vi støttar heilhjarta, å bruke tida si på. Dei skal sleppe å måtte bruke tid på å lage nye utgreiingar og finne på endå ein komplisert modell for å krevje inn denne grunnrenteskatten. Det treng vi ikkje å bruke tid på no. Modellen finst, den ligg i framlegget frå Høgre, Framstegspartiet, Venstre og Kristeleg Folkeparti: at havbruksskatten blir utmålt basert på reelle marknadspisar. Det bør vi greie å slå fast her i dag, også med eit fleirtal.

Til slutt må eg seie at eg blir både oppgitt og eigentleg litt forbanna når eg høyrer representanten frå SV seie at det her er snakk om ei næring, havbruksnæringa, som ønskjer å bidra minst mogleg tilbake til fellesskapet. Vi snakkar her om landets største eksportnæring utanom olje- og gassnæringa, ei næring som er etablert langs heile kysten av Noreg, som kvar dag skapar verdiar, skapar arbeidsplassar, fører skatteinntekter tilbake til både små og store kommunar langs kysten og til staten, og som gjer det mogleg å bu og leve eit godt liv i store delar av Distrikts-Noreg. Det er den største distriktsnæringa vi har utanom olje- og gassnæringa. Vi skal vere stolte av ho. Vi skal ikkje stå i denne salen og snakke ho ned.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [13:57:03]: En skjønner at det er ulike historiefortellinger om grunnrenteskatt på havbruk, og jeg kan bidra med min versjon. Da vi var i regjering og Solberg-regjeringa fikk en utredning om mulig grunnrenteskatt, var konklusjonen at en la det vekk, og at en valgte å innføre en produksjonsavgift. Et enkelt grep kunne vært å øke den for å kunne innhente et høyere proveny. En skal huske at grunnrenteskatt på havbruk kom på et tidspunkt da det var stort behov for proveny i en krevende situasjon. Det ble begrunnet med at det var helt nødvendig å gjøre det raskt.

Løsningen regjeringa kom med, kom over natten for oss alle. Det var en kaotisk innføring, med varsel om 40 pst. grunnrenteskatt. Det er nå én ting, men den skulle også ha tilbakevirkende kraft. Det var stor usikkerhet i bransjen, og ikke minst ble mange investeringer, for milliarder av kroner, lagt på is umiddelbart.

Det er skapt mye byråkrati. Hadde en valgt en annen løsning, hadde en unngått det. Dagens ordning med normprisråd er treg. Det tar tid å fastsette prisene, og det skaper usikkerhet om hvilket skattegrunnlag som faktisk kommer til å bli lagt til grunn, og all den rapporteringen som kreves, skaper mye irritasjon og byråkrati.

Jeg la merke til at representanten fra Senterpartiet sa noe sånt som at det er normprisråd på andre grunnrenteskatte. Det stemmer for så vidt, men det er jo helt umulig å sammenligne de ulike grunnrenteskattene når en ser f.eks. hva som er spotprisen på strøm, oljeprisen eller gassprisen, kontra prisene på laks. Jeg vet at representanten Pollestad vet veldig godt at det er stor forskjell på bl.a. kvalitet, noe som gjør at en oppnår veldig ulike priser. Dermed vil heller ikke en normpris treffe. Det betyr at det er noen som skatter for mindre og noen som skatter for mer enn det som blir normprisen. Jeg mener det burde være uproblematisk å heller legge til grunn de reelle markedsprisene, som er forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti, Fremskrittspartiet og Venstre.

Kristelig Folkepartis utgangspunkt er ikke at de skal betale minst mulig skatt. Jeg er enig med dem som har sagt at dette langt ifra er en næring som ikke er villig til å betale skatt; de har jo selv akseptert grunnrenteskatten fordi de ikke ønsker en omkamp, med den usikkerheten det ville skape. En grunnrenteskatt er også innrettet på en slik måte at det ville være krevende. Vi ønsker bare at de skal betale rett. Derfor mener jeg at det forslaget vi har fremmet i fellesskap, står seg veldig godt. Jeg blir veldig overrasket hvis Senterpartiet ikke kan støtte det, med tanke på det landsmøtet som var i helga, som har instruert ledelsen i Senterpartiet og representanten Pollestad så tydelig som de gjorde.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Jens Stoltenberg [14:00:12]: I Norge er det en lang tradisjon for at verdier som er skapt ved bruk av våre felles naturressurser, kommer fellesskapet til gode. Derfor innførte regjeringen grunnrenteskatt på havbruk i 2023. Høyere skattesats på grunnrenteinntekt enn på alminnelig inntekt, 47 pst. mot 22 pst., gir imidlertid selskapene insentiver til å redusere grunnrenteinntekten for å betale mindre skatt. Inntekten kan reduseres ved å øke kostnadene eller ved å prise fisken kunstig lavt. Normpriser motvirker slik overskuddsflytting og er derfor hovedregelen i alle grunnrenteskattene.

Det er særlig de store, integrerte selskapene som vil ha fordel av å gå bort fra normpriser. Det er disse selskapene som har mulighet til å flytte overskudd fra en del av konsernet til en annen.

Normpriser motvirker noe av konkurransefordelen ved slik skattetilpasning. Normpriser forenkler også

skattemeldingen for selskapene. Alternativet til normpriser er at selskapene selv må beregne markedsverdien av fisken på merdkanten, som skatteetaten så må kontrollere og eventuelt endre. Det vil være mye mer ressurskrevende enn at et prisråd kan fastsette normpriser, også for selskapene.

Det er for tidlig å fastslå at normpriser ikke fungerer. Representantforslaget kom allerede før prisrådet hadde fastsatt sine første bindende normpriser. Prisrådet har så langt bare satt priser for ett kvartal, tredje kvartal 2024. Det vil være en fordel om prisrådet får gjøre jobben sin, slik at vi sikrer at fellesskapet får en rettferdig del av grunnrenten også fra havbruk.

Presidenten [14:02:22]: Det blir replikkordskifte.

Helge Orten (H) [14:02:33]: Regjeringa har foreslått et system med bruk av normpris og prisråd. Vi har fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstres side lagt fram et forslag om å legge til rette for bruk av faktiske priser, reelt overskudd. Så har Senterpartiet i dag også lagt fram et forslag som en kanskje kan si er en plass imellom der. De ønsker i alle fall å fjerne normpris og normprisrådet og utrede og erstatte det med en annen form for beregningsmetode. Har finansministeren noen tanker om hva det kan være – altså en annen form for beregningsmetode?

Statsråd Jens Stoltenberg [14:03:20]: Jeg tror alle alternativer til et normprisråd og normpriser er mer kompliserte, mer uoversiktlige, mer byråkratiske og undergraver hensikten med en grunnrenteskatt. Det er jo ikke tilfeldig at vi har normpriser også for andre typer grunnrenteskatt.

Jeg har selv vært ansvarlig statsråd for å forvalte normprissystemet når det gjelder petroleumsbeskattningen. Det var i utgangspunktet mye protester også der. Det er ikke slik at olje har én pris – det er mange ulike kvaliteter, ulike transportkostnader og ulike bearbeidingskostnader. Man har likevel etablert et system med normpris, som nå etter hvert har bred aksept blant oljeselskapene, og som fungerer for den sektoren. Grunnen til at man har valgt det, er nettopp at hvis vi skal forsøke å beregne priser på andre måter, blir det mer komplisert, og lettere for selskapene å flytte overskudd, slik at man unndrar seg grunnrenteskatt.

Helge Orten (H) [14:04:21]: Jeg skjønner for så vidt at finansministeren vil forsvare den normprisordninga som er. Spørsmålet mitt var mer i retning av at jeg prøver å forstå hvilke alternativer som kan finnes bortsett fra det vi har foreslått, som egentlig er å basere seg på faktiske priser, faktisk overskudd. Det er også et grunnleggende prinsipp i norsk skattlegging, vil jeg si, at en i

størst mulig grad må betale skatt av reelle overskudd og reelle inntekter.

Her er det fremmet et forslag der en ønsker å utrede alternative beregningsmetoder. Spørsmålet er egentlig: Ser finansministeren noen mulige alternativer til enten normpris eller faktisk pris, som Senterpartiet her foreslår?

Statsråd Jens Stoltenberg [14:05:14]: Dette hadde vært veldig enkelt hvis det var enkelt å definere hva som er såkalt faktisk pris. Det er jo det som er hovedproblemet, at det ikke er et entydig begrep, ikke minst fordi man i integrerte selskaper kan endre prisen ved å prise lavt det man selger fra aktivitet i sjøen til en brønnbåt eller et slakteri. Man kan flytte kostnader fra annen virksomhet enn den som skjer i sjøen, og dermed redusere overskuddet ute i merdene.

Summen av dette gjør at vi i alle andre tilsvarende situasjoner ser at overskudd og priser flyttes. Det er ikke noen enkel definisjon av faktisk pris. For å skjære gjennom det har man altså etablert normpris for andre grunnrenteskatter, og jeg tror også det er den beste løsningen for denne grunnrenteskatten. Det vi trenger, er uavhengige priser, for de prisene man kan manipulere gjennom internprising, er ikke noe faktisk uttrykk for den faktiske lønnsomheten og overskuddet i virksomheten i et oppdrettsselskap. Det er derfor man velger andre løsninger.

Helge Orten (H) [14:06:20]: Igjen forsvarer finansministeren for så vidt bruk av normpris, og det forstår jeg. Det er jo det regjeringa har fått flertall for og lagt til grunn her. Så kan vi være uenige om det. Vi mener at vi hadde stått oss bedre på å bruke faktiske overskudd og priser og sørge for at denne næringa betaler skatt av det de tjener. Så er det jo alle muligheter til å etterprøve, etterkontrollere og sjekke at det faktisk er riktige priser.

Jeg må nesten bare tolke det sann, når finansministeren ikke går nærmere inn på det, at han ikke ser noen andre alternative løsninger, slik Senterpartiet her har foreslått å utrede, for enten har en faktisk pris, eller så har en normpris. Det som er spørsmålet mitt, er: Er det ikke noe imellom som det er verdt å bruke tid på å utrede?

Statsråd Jens Stoltenberg [14:07:11]: Det er ikke slik at vi enkelt observerer faktisk pris. Representanten Orten snakker som om det finnes en faktisk pris vi bare kan bruke. Den finnes ikke. Utdrøiningen er at det er veldig mange selskaper og en internpris der man har veldig stor gevinst, veldig stor lønnsomhet, ved å prise noe lavt for å flytte overskudd fra virksomhet i sjøen til virksomhet på land. Det er ikke den riktige prisen. Det er en internpris man bruker for å unndra seg skatt eller redusere skattebelastningen. Så igjen: Det er ikke slik at

det finnes en faktisk pris som er den riktige prisen. Det handler om å komme fram til en rimelig, riktig og ryddig måte å beregne riktig pris på. Det er derfor vi har normprisråd, og derfor vi bruker den samme metoden for andre typer grunnrenteskatt.

Alfred Jens Bjørlo (V) [14:08:11]: Finansministeren er opptatt av at normprisen er eit system som er ein fordel for dei minste selskapa kontra dei store. Det er litt interessant at når ein er ute og snakkar med dei små selskapa i havbruksnæringa, er det ikkje slik dei opplever det. Tvert imot – desse selskapa opplever det som mykje meir uhandterleg enn dei store selskapa.

Eg vil fortsetje der representanten Orten sleppte. Finansministeren er veldig tydeleg på at han meiner at normprisen er det beste systemet, og at det vi i mindretallet føreslår – nemleg å utmåle havbruksskatten basert på reelle marknadsprisar – ikkje er ei god løysing. Finansministeren problematiserer det og seier det er vanskeleg. Kan finansministeren svare på: Har han då ikkje svaret på korleis eit alternativ skal sjå ut? Kva vil då finansministeren meine er prosessen og vegen vidare dersom det no blir fatta eit vedtak i denne salen om at det ikkje lenger skal vere normpris? Kva blir prosessen vidare?

Statsråd Jens Stoltenberg [14:09:14]: Bare denne replikkordvekslingen viser jo et av problemene. Det refereres nå til det som omtales som «faktisk pris», og så refereres det til noe som heter «markedspris». Det er ikke nødvendigvis det samme. Man har ikke et marked internt i et selskap. Det som representanten fra Høyre sa var en faktisk pris og representanten fra Venstre sier er en markedspris, er ikke de samme prisene. Hvis de står bak det samme forslaget, mener de altså helt forskjellige ting med hvilken pris vi skal legge til grunn for den grunnrenteskatten de må være for.

Det understreker bare at de alternativene de kan tenke seg, er alternativer som etter alt å dømme blir vesentlig mer byråkratiske, og dermed mer kompliserte for små selskaper – mens vi nå har utviklet vårt system til også å kunne innebære automatisk rapportering, noe som reduserer byråkratiet rundt den rapporteringen – og en klar fordel for de store selskapene. Det er ingen tvil om at de som har integrerte selskaper, med brønnbåter, med slakting, med pakking, med salg, har mye større muligheter til å flytte kostnader ut til sjøen og legge gevinster inn på land, og dermed fjerne grunnlaget for grunnrenteskatt.

Alfred Jens Bjørlo (V) [14:10:22]: Eg vil minne om at forslaget som her ligg på bordet, har ei tydeleg formulering. Det er at havbruksskatten skal utmålast «basert på reelle marknadsprisar tilsvarende som i selskapskatten». Det er det forslaget som ligg på bordet, men eg

respekterer at finansministeren meiner at det ikkje er ein god modell og problematiserer det.

Det ligg òg eit anna forslag på bordet, som eigentleg berre er å seie at normprisrådet skal vekk, så finn på eit eller anna anna – ver så snill, kjære finansminister. Då spør eg – og eg skjønar at finansministeren ikkje har noko svar per i dag på kva det skal vere, fordi han meiner alle andre alternativ er dårlegare, men spørsmålet mitt var: Kva ser finansministeren då for seg blir prosessen vidare for å finne fram til ei løysing på det som eventuelt eit fleirtal her seier, nemleg at ein ikkje vil ha normpris?

Statsråd Jens Stoltenberg [14:11:16]: Først en liten kommentar til begrepet reell markedspris, som også ble omtalt som såkalt faktisk pris: Et grunnleggende kjennetegn ved et marked er at det er mange tilbydere og mange etterspørre. Hvis man har ett selskap som eier virksomheten i sjøen, eier brønnbåten, eier slakteriet og eier salgsorganisasjonen, er det én tilbyder og én kjøper av det samme produktet internt i selskapet. Det er null – null – marked. Da finnes det ikke noen reell markedspris. Hvis forslagsstillerne tror at det er mulig å observere en reell markedspris i et lukket monopol, er jeg – hva skal jeg si – bekymret, for å si det slik.

Når det er sagt, er det klart at hvis Stortinget vedtar at vi skal gå bort fra et system som sikrer at vi får reell beskatning av grunnrente og reduserer byråkratiet, vil vi lojalt følge opp det i Finansdepartementet og utrede alternativer.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [14:12:23]: Først vil jeg si at et av innspillene i høringen var tydelig på at det i tredje kvartal var flere tilbakemeldinger på ulike priser fra ett enkelt selskap enn det petroleumsprisrådet fikk fra alle selskapene til sammen, så det viser litt hvor mange forskjellige priser som blir oppgitt.

Jeg føler nå at finansministeren har gitt en leksjon eller forelesning om hvorfor dette med faktiske priser ikke er mulig, men da er mitt spørsmål: Er det ikke faktiske priser som er lagt til grunn fram til normprisrådet kom? Er det da slik å forstå at det har vært et veldig ukorrekt grunnlag for det som er blitt skattet i den perioden?

Statsråd Jens Stoltenberg [14:13:04]: Vi mener et normprisråd gir et bedre anslag for en uavhengig, riktig pris enn det systemet vi hadde tidligere, som var et midlertidig system. Vi mener også det fordi vi har gode erfaringer fra tilsvarende normprisfastsettelse for andre grunnrenteskatter. Finansministeren er klar over at det er forskjell på olje, gass og fisk. Mitt eneste poeng var at det ble sagt her at det var så mange forskjellige kvaliteter på fisk, men at olje liksom var ett produkt. Olje er veldig mange forskjellige kvaliteter, mange forskjellige produkter, også med f.eks. transportkostnader, så i den grad

det er et argument som brukes for fisk, er det et argument som også er relevant for olje. Når det gjelder oljevirksomheten, har man greid å håndtere de forskjellene på en måte som gjør at grunnrenteskatten fungerer. Men tilbake til begrepet «markedspris»: Det finnes ikke en markedspris i integrerte selskaper.

Presidenten [14:14:02]: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Irene Ojala (PF) [14:14:22]: Når Stortinget behandler saker og det er 84 representanter som er for en sak, og 84 representanter som er imot, er det faktisk Pasientfokus som avgjør saken. Da er jeg på vippen. Jeg har vært på vippen i flere saker, ikke bare innenfor lakseskatt, men også opsjonsskatt, tek-visum og utflytting av statlige arbeidsplasser.

Grunnrenteskatten på havbruk var en viktig sak i 2023, og det er også en viktig sak i dag. Det er stor enighet i denne salen om å fortsette med grunnrenteskatten. Det viser at det var viktig og riktig da jeg vippet saken i 2023. Under behandlingen på Stortinget sa jeg klart fra at hvis det skulle vise seg at deler av skatteregimet gir et uheldig utfall for næringen, kan innretningen justeres. Jeg bruker å holde meg til det jeg har sagt.

Jeg har sammen med teamet mitt jobbet opp mot laksenæringen, og spørsmålet vi har stilt, har vært: Er det noe ved lakseskatten næringen mener bør endres for at den skal gi legitimitet hos folk og legitimitet i næringen? Svaret har vært at normpris ikke er rettferdig. Pasientfokus mener at normprisen må erstattes med faktisk pris, altså pris per kilo over merdkanten.

Det er mange som stiller spørsmål ved laksenæringen og klimaavtrykk, og det gjør jeg også. Jeg viser til anmodningsvedtakene jeg var med på i 2023, men jeg minner om at store deler av kysten er avhengig av arbeidsplassene laksenæringen gir. Det er derfor viktig å skape forutsigbarhet, både for de små familieeide selskapene og for de store lakseselskapene. Faktisk pris er et billig grep som vil gjøre grunnrenteregimet mer spiselig for lakseoppdretterne.

Pasientfokus foreslo i februar 2024 at det ble satt av midler til å styrke skatteetaten slik at de kunne gjøre flere kontroller med næringen hvis faktisk pris ble videreført. Det påhviler laksenæringen et stort ansvar hvis faktisk pris blir gjeldende igjen. Hvis næringen viser at de ikke rapporterer riktig faktisk pris, kan riset bak speilet være innføring av normprisen igjen. Dette handler om å få ro mellom næringen og staten, med et skatteregime som har legitimitet ute blant folk.

Venstre, som også var med på skatteforliket, er med på forslag nr. 1 i dag, og det synes jeg er bra. Pasientfokus kommer til å støtte mindretallsforslaget fra Høyre. Jeg

kommer ikke til å stemme for forslag nr. 2, fra Senterpartiet. Vi har allerede et skatteregime i Norge, og vi må stole på at det systemet fungerer.

Geir Pollestad (Sp) [14:17:26]: Eg vil, som fleire representantar har vore inne på, påpeika den store einigheita som verkar å vera rundt at grunnrenteskatt på laks var eit rett grep å innføra. Nokre stridde imot innføringa, men eg trur me kan slå fast, etter det me har høyrte i dag, at den skatten vil bestå.

I Senterpartiet jobbar me med å få gjennomslag for det Senterpartiet meiner i sakene. Landsmøtet i Senterpartiet har sagt at ein ønskjer å fjerna normprisrådet for havbruksnæringa. Det er det sentrale i dette, og så er me opptekne av at dette skal skje på ein måte som sikrar føreseielegheit for næringa, sikrar eit rett skattegrunnlag, reduserer byråkratiet og sikrar konkurranseevna for små og mellomstore aktørar. Det vert ikkje endra i det forslaget som me har, for det er noko me legg til grunn skal gjelda for denne skatten.

Så er det slik at Stortinget har tradisjon for at det som Stortinget er einige om, vert det fleirtal for. Eg trur det er ei forventning i næringa om at når det er eit fleirtal i Stortinget som ønskjer å fjerna normprisrådet, vil det skje, så eg ønskjer å gjera om Senterpartiet sitt forslag, slik at det skal lyde:

«Stortinget ber regjeringen så snart som mulig legge frem forslag om å fjerne normprisrådet for havbruksnæringen.»

Det seier det som me skal seia i denne saka. Anten ein ser på forslaget frå Høgre eller frå Senterpartiet, er det jo ei bestilling til regjeringa i begge. I forslaget frå Høgre står det at regjeringa skal «fremme forslag». I forslaget frå Senterpartiet står det at regjeringa skal «legge frem forslag». I det praktiske liv betyr begge delar at regjeringa må koma med ei sak til Stortinget. Eg tenkjer det er greitt å få belyst fordelar og ulemper, som me har høyrte i replikkordskiftet no, og så vil det i den prosessen vera viktig å sikra dei verdiane og ikkje minst dei lokaleigde små og mellomstore bedriftene i havbruksnæringa. Eg trur det er viktig at me her er obs på når me utformar politikk, at me ønskjer eit mangfald i politikken.

Dette forslaget er i tråd med landsmøtevedtaket til Senterpartiet, og eg ber om moglegheit til å endra det i så måte.

Guro Holm Skillingstad (V) [14:20:38]: Når vi ser på befolkningsutviklingen i Trøndelag de siste ti årene, er det to tydelige trender. Nummer én: Kommunene rundt Trondheim vokser. Nummer to: Kommunene med oppdrett vokser.

Oppdrett betyr mye for mitt hjemfylke, men denne sammenhengen mellom befolkningsutvikling og oppdrett er på ingen måte unik for Trøndelag. Den gjør seg

gjeldende langs hele kysten. Gjennom å sikre kompetansearbeidsplasser og sponse lokale idrettslag sørger næringen for sterke lokalsamfunn og motvirker fraflytting og «gubbifisering» av distriktene.

En av flere viktige forutsetninger for den oppdrettsnæringen vi ser i dag, er utvilsomt de naturgitte forutsetningene vi har. De er i verdensklasse. Driver en godt, er det gode penger å tjene på oppdrett. Da er det også rett at oppdrettselskapene skal bidra ekstra med skatt. Da Venstre i 2023 inngikk et forlik om grunnrenteskatt med regjeringen og Pasientfokus, sikret vi en betydelig lavere skattesats enn om vi hadde latt regjeringen gå i lag med SV og Rødt. Men Venstre har aldri vært for et normprisråd. Med erfaringene og tilbakemeldingene fra den tiden vi nå har hatt med normprisråd, er det tydelig at dette ikke er rett måte å prissette en så kompleks og sammensatt prosess på som det er å avle opp en laks fra rogn til slakt. Forslaget fra mindretallet i komiteen vil sikre at grunnrenteskatten på havbruk blir beregnet og betalt ut fra reelle markedspriser uten unødvendig byråkrati.

Oppdrettsnæringen står overfor mange store problemer. Med dyrevelferd, dødelighet, miljøutslipp og påvirkning på villaksen er det mye å ta tak i. De oppdretterne som er gode på disse parametrene, bør belønnes mer enn de gjør i dag. Tilsvarende må det få konsekvenser for dem som ikke klarer å levere. Hvordan disse løsningene ser ut, og hvilken teknologi man skal ta i bruk, vil være forskjellig fra lokalitet til lokalitet rundt om i landet. Jeg ser fram til at Stortinget skal behandle dette i havbruksmeldingen. Det er godt på overtid. Mens vi venter på at regjeringen skal komme med havbruksmeldingen, kan vi i det minste gå bort fra normprisrådet og sørge for at det ikke legges opp til et skattesystem som gjør at byråkrater og advokater får en viktigere rolle enn veterinærer og røktere i planlegging og produksjon av det som er et biologisk vesen.

Egil Knutsen (A) [14:23:25]: Jeg har to observasjoner til debatten så langt. Den første er at ingen av motstanderne av normprisrådet har nevnt det faktum at dette forslaget fra Høyre ble fremmet før normprisrådet hadde fastsatt de første prisene. Stortinget kommer til å fatte vedtak i denne saken basert på ett kvartal med fastsatte normpriser. Det er altså erfaringen representanter fra Venstre og andre partier snakker om i denne saken. Erfaringen med systemet viser x, y, z – det er altså ett kvartals priser i et viktig skattesystem. Det forundrer meg at så få representanter fra høyresiden og andre snakker om det. Dette er et helt nytt system. Vi har ikke erfaring med dette systemet i mer enn ett kvartal etter at forslaget ble fremmet.

Min andre observasjon er at ingen av motstanderne av normprissystemet har kommet med et reelt alterna-

tiv til det systemet vi har i dag. Jeg eller Arbeiderpartiet er jo ikke gift med dette systemet. Dette systemet ble innført av Senterpartiets leder og vår felles finansminister for noen år siden, med virkning fra tredje kvartal 2024. Problemet når høyresiden og andre snakker om markedspriser og reelle priser og faktiske priser, er jo at denne skatten ikke gjelder på overskudd i markedet. Denne skatten er på overskuddet som skapes fram til merdkanten, og der er det altså enten normpriser, eller så må en ha egenrapporterte internpriser. Det var det det første halvannet året med denne skatten, men skulle en hatt det som en permanent ordning, er det åpenbart at det vil føre til økt byråkrati. Det er mange arbeidsplasser i skatteetaten, vil jeg tro, som ville måttet øke med dette. Mange av dem sitter i byen jeg bor i, Bergen, så jeg burde jo egentlig være tilhenger av dette – mange flere statlige arbeidsplasser til byen jeg bor i. Men gitt perspektivmeldingen og knapphet på arbeidskraft tror jeg ikke dette er den beste bruken av arbeidskraft.

Til slutt om alternativer til normprissystemet: Ja, det kan se ut som det er flertall i denne salen mot normprissystemet, men problemet er at det ikke er noe flertall for et alternativ. Venstres representant utfordret finansministeren på hva som var alternativet til systemet. Det er jo ikke finansministeren, som står opp for dette systemet, som skal komme med det alternativet. Det må jo være de som ønsker å avskaffe det, og som fremmer forslag uten rot i virkeligheten og snakker om reelle og faktiske markedspriser om hverandre. Det blir spennende å følge den videre behandlingen når det er flertall mot, men ikke flertall for alternativer til dette systemet.

Geir Jørgensen (R) [14:26:41]: Når man hører på denne debatten, føles det nødvendig å spole litt tilbake og si noe om hvorfor vi har en grunnrenteskatt. Man kan ikke snakke om grunnrenteskatten som om den er en ordinær skatt eller en ordinær avgift. Den har sin forankring i en eksklusiv bruk og tilgang til fellesskapets arealer, altså kystallmenningen. Det er basisen for den typen skatt, som vi nå har fått for laksenæringen, og som en del andre næringer også har hatt.

Vi må ta utgangspunkt i at dette er verdier som skapes av råproduktet i sjøfasen, altså laksen. Det er det vi må ha som et utgangspunkt. Da er det ikke rett, slik det blir framstilt, at dette går ut over arbeidsplasser, investeringer, osv. Nei, de arbeidsplassene, investeringene og de solide overskuddene som er i denne næringen, kommer fordi det er en grunnrente som har oppstått i denne bruken av fellesskapets arealer. Når vi da skal ha et skattegrunnlag, har vi gjort det slik. Dette er godt gjennomarbeidet, men hvis det viser seg at det får urimelige utslag, er vi, som ble nevnt i forrige innlegg, klare til å skru på noen knotter her. Det er ikke hovedproblemet med dette.

Jeg er ganske rystet over at man bare går til angrep på det som er basisen og det gjennomarbeidete grunnlaget for denne skatten, uten å lansere noe godt alternativ eller ha en alternativ plan man kan følge. Det er spesielt at forslagsstillerne i denne saken spør finansministeren om hvordan det skal gjøres når dette forslaget går igjennom. Jeg synes, med respekt å melde, at det er svært useriøst.

Det er en enorm kontantstrøm i denne næringen. Dette er en ordning som så vidt har fått lov til å virke før man går i gang med å underminere hele grunnlaget for denne grunnrenteskatten. Jeg synes man bør tenke seg litt om og ikke lande på noe i denne saken som verken vi, næringen eller noen andre klarer å overskue. Jeg vil på det sterkeste advare mot å støtte spesielt forslaget fra Senterpartiet, som egentlig underminerer hele grunnlaget for skatten vi har jobbet lenge for å få på plass.

Olve Grotle (H) [14:29:50]: Det er slik at normprisrådet, eller prisrådet, som dei då kalla det, dei som skulle jobbe med dette, har blitt problematisert i to og eit halvt år – heilt sidan lakseskatten blei introdusert i september 2022. Det har vore eit utal av bedrifter og mange andre som har vist til dei problema som normprisordninga gjev.

Det er ikkje riktig, som det nettopp blei hevda, at dette Dokument 8-forslaget blei sett fram før prisrådet kom med sine prisar. Dei kom med sine prisar før jul. Rett nok var dei ikkje fullt ferdige då vi tok ut representantforslaget, men prisane som blei lagde fram, og den prosessen som kom etterpå, viste at dette er problematisk.

Eg synest med respekt å melde at finansministeren tek for lett på dette. Det blir heile tida vist til olje og gass, men heile diskusjonen som vi har hatt no i to og eit halvt år, har vist at det er stor forskjell på olje og gass og havbruksnæringa. Havbruksnæringa kan ha opp mot 230 000 disposisjonar gjennom eit år, med eit utal av variablar, og vi har sett fleire eksempel på at det er ei systematisk feilrapportering, at det blir ei systematisk feilskattlegging av desse havbruksselskapa våre. Nokre får for mykje skatt, nokre får for lite. Det har blitt vist til så mange eksempel på dette at det nesten blir å vise manglande respekt å berre seie at det er ingenting som heiter faktiske priser, det er ingenting som heiter reelle priser. Desse selskapa må betale meir skatt enn det dei skulle om dei riktige tala hadde blitt lagde til grunn.

Det er heller ikkje riktig at det ikkje finst eit alternativ. Det alternativet har vi hatt i eitt og eit halvt år, frå lakseskatten begynte å gjelde og til 1. juli 2024. Det fungerte greitt, og det er også i samsvar med det systemet vi elles har i skattelovgjevinga vår, og som også har fungert greitt på grunnrenteskatten på havbruk.

Helge Orten (H) [14:32:11]: Jeg har bare noen kommentarer til debatten så langt. I vårt forslag foreslår vi å fjerne normprisrådet, for vi mener at vi kan bruke det samme prinsippet som vi bruker i selskapsskatten for øvrig når det gjelder fastsetting av pris og fakturering mellom selskaper. Jeg tror alle innser at det kan være noen avgrensingsproblemer knyttet til det, all den tid det kan være ett selskap i en større verdikjede. Da har også skattemyndigheten verktøy for å følge det opp, og også for å gå inn og gjøre ettersyn. Sann sett kan en tenke seg at en har et revisjonsselskap som også skal godkjenne og sørge for at både balansen og resultatregnskapet i disse selskapene er tilfredsstillende.

Det er ikke sann at det ikke finnes noen form for kontrollrutiner eller noen form for etterprøvningsmuligheter i et sånt system. Vårt forslag er at vi fjerner normprisrådet og går bort fra ordningen med normpris, men opprettholder et system tilsvarende det som er for selskapsskatten, der en også har fakturering mellom selskaper og mulighet for etterprøving og kontroll. Det er også grunnen til at vi ikke kommer til å stemme for Senterpartiets reviderte forslag, som setter punktum etter normprisråd – rett og slett fordi vi ønsker å peke på at vårt alternativ er det jeg nå redegjorde for.

Jeg har også merket meg at Senterpartiet og representanten Pollestad er veldig opptatt av de små og mellomstore, og det er vi også. Jeg synes det er viktig at vi har et mangfold i denne næringen. Samtidig er det sann at det vi nå diskuterer, handler om normpris. Det handler om normprisråd. Det handler ikke om å favorisere store eller små. Jeg tror vi kan konstatere at alle selskap, uavhengig av størrelse, skal betale riktig skatt basert på det systemet som eksisterer.

Flere har også påpekt litt av ulempen med normprissystemet i en næring som havbruksnæringen. Med så mange graderinger, størrelsessorteringer, pris inn og pris ut, vil dette bli veldig vanskelig. Jeg tror det faktisk ville være et enklere og mindre krevende system å heller gjennomføre etterkontroll der det anses nødvendig.

For vår del vil vi selvfølgelig opprettholde vårt forslag. Vi mener at det er det beste forslaget som ligger på bordet her. Jeg håper og tror fremdeles at Senterpartiet også innser at det kan være fornuftig å peke på hva som er alternativet når vi skal stemme imot normprisråd, nemlig å peke på at det finnes en mulighet innenfor det systemet som i dag hjelper selskapsskatten. Det mener jeg er godt nok. Det må holde. Muligheten for etterprøving, etterkontroll og ettersyn fra skattemyndighetenes side, revisjonsgodkjente regnskap, bør være tilstrekkelig. Den tilliten mener vi bør gis næringer i denne situasjonen.

Roy Steffensen (FrP) [14:35:16]: Jeg var oppe her tidligere i dag og sa at vi ikke kom til å støtte Senterpar-

tiets forslag, men står på flertallsforslaget. Min anbefaling til Fremskrittspartiet vil være at vi står på den beslutningen også etter at det er et revidert forslag på bordet. Det handler om forutsigbarhet. Forutsigbarhet virker å være et fremmedord for Senterpartiet i denne saken. Alt har vært uforutsigbart. I valgkampen i 2021 sa Senterpartiet og representanten Pollestad klart nei til lakseskatt. I 2022 kom det et forslag over natten. Det var uten utredning, uten å vite konsekvensene, med tilbakevirkende kraft, uten engang å vite hva det var de skulle betale. Nå vil Senterpartiet fortsette med uforutsigbar politikk for næringen. De vil fjerne normprisrådet, men uten å peke på et alternativ, sann at vi ikke vet hva som kommer etterpå. Det er en uforutsigbarhet jeg vil anbefale Fremskrittspartiet ikke å bli med på. Får vi ikke flertall for det forslaget som ligger på bordet i dag, er min anbefaling at vi heller får rydde opp etter valget.

Alfred Jens Bjørlo (V) [14:36:46]: Ein god ting som i alle fall har kome ut av denne debatten, er at det er eit nesten rørende tverrpolitisk engasjement for dei små aktørane i havbruksnæringa utover i landet, at vi må leggje forholda til rette for dei, at det faktisk er eit sjølvstendig mål at det er ein diversifisert struktur av selskap i havbruksnæringa, og at den typen selskap som no er mest under press, kanskje er dei små, lokalt eigde selskapa i næringa. Så opplever eg at det er ein skilnad her mellom kva prissystem for berekninga av grunnrente som er det beste for desse selskapa. Selskapa sjølve meiner at normprissystemet er eit håplaut, tungvint og byråkratisk system dei ikkje ønskjer, mens finansministeren og partia på venstresida meiner at på det området tek dei feil, dette er eit system som vil bli betre med tida og gå seg til.

Men det desse små og familieeigde selskapa rundt om i landet er aller mest frustrerte over, når ein snakkar med dei, er faktisk ikkje grunnrenteskatten og måten han blir skattlagd på, det er at dei har ein særskatt som dei store utanlandseigde konserna ikkje betalar, nemleg formuesskatten på arbeidande kapital. Det er det som eg trur blir opplevd som aller mest urettferdig av desse selskapa – at når ein sit på ei lita øy på Vestlandet eller i Nord-Noreg og prøver å halde på det lokale eigarskapet, blir ein straffa med skattar som ikkje er der dersom selskapet blir selt til eit stort utanlandsk konsern.

Er det noko eg skulle ønskje var eit utfall av denne debatten, var det at denne rørende omtanken for dei små, lokalt eigde selskapa frå dei partia som til no har vore varme forsvararar av formuesskatt på arbeidande kapital, går over til å ta på alvor at denne urettferdigheita ikkje kan fortsetje. Då får vi heller ha eit skattesystem der vi hevar den generelle selskapsskatten éin prosent

eller to, som alle betalar. No må vi slutte berre å snakke om betydninga av desse små, lokalt eigde selskapa i fest-talar og når det passar seg slik, fordi ein vil forsvare eit system. No må vi faktisk begynne å lytte til kva dei seier.

Presidenten [14:39:21]: Representanten Geir Pollestad har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Geir Pollestad (Sp) [14:39:33]: Det er eit fleirtal i salen for å fjerna normprisrådet. Då bør det verta eit fleirtal for å fjerna normprisrådet. Det vert framstilt som dette forslaget til Høyre er så tindrande klart, men det har vel vorte omtalt i debatten som marknadsprisar, faktiske prisar og reelle prisar, og i forslaget som reelle marknadsprisar. Det må openbert stå i motsetnad til manipulerte prisar, som eg ikkje trur nokon ønskjer å ha ei skattlegging på.

Uansett må denne saka gå tilbake til regjeringa, og me må få ei sak til Stortinget. Då meiner eg det er opp til Høyre, Framstegspartiet, Kristeleg Folkeparti, Venstre og Pasientfokus om ein ønskjer å dyrka spelet og skapa uro, eller om ein vil ta ansvar for å sikra fleirtal for det det faktisk er fleirtal for. Det er det tradisjon for i denne salen.

Eigil Knutsen (A) [14:40:42]: Til representanten Grotle først: Nei, dette forslaget ble fremmet før de første normprisene ble endelig fastlagt. Ja, det var sendt ut priser, og det var høring, men før de endelige første prisene til normprisrådet var fastsatt, ble dette forslaget fremmet. Vedtaket vil bli fattet basert på ett kvartal med normpriser, basert på dette systemet.

Til andre representanter fra Høyre også, som sier at det bare er å gjøre det på samme måte som med selskapsskatten: Det er en grunn til at et normprissystem er vanlig i forbindelse med grunnrenteskatter. Når en har kun selskapsskatt, er det 22 pst. på alt. Når en har en grunnrenteskatt på deler av virksomheten, har den virksomheten 47 pst. skatt, men det som ikke er grunnrenteskattepliktig, har 22 pst. skatt. Det er klart at det ikke er det samme som kun å ha en selskapsskattesats på 22 pst. Det gir store muligheter for å flytte på utgifter og flytte på inntekter.

Det er også klart at det er de største selskapene som vil ha mest og best nytte av et sånt system med egenrapporterte priser, som Høyre foreslår – selvfølgelig i tillegg til mange flere statlige arbeidsplasser i skatteetaten, f.eks. i Bergen. Jeg mener vi må prioritere annerledes, se hvordan dette systemet virker, og evaluere det når det har gått mer enn ett kvartal med enkelte priser.

Til dem som sier at det er mange priser i denne næringen som blir rapportert inn: Ja, det er jo et argument for et normprisråd. Tenk det kontrollarbeidet som måt-

te til hvis en skulle inn og sjekke alle de prisene. Derfor mener jeg vi må beholde normprissystemet.

Jeg gjentar at det ikke er flertall for noen alternativer her i dag. Det er i så fall forståelig at Høyres forslag om bare å basere dette på modellen etter ordinær selskaps-skatt ikke får flertall, for det ville være svært uklokt, til gunst for de store selskapene, til ugunst for de små selskapene i næringen, og særlig til ugunst for rettferdigheten i skattesystemet.

Presidenten [14:43:00]: Representanten Helge Orten har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Helge Orten (H) [14:43:08]: Til det siste fra representanten Knutsen: De små selskapene er sannsynligvis ikke en del av en integrert struktur. Det betyr at faktura inn og faktura ut er det de faktisk oppnår av priser i markedet, så det tror jeg er et mindre problem for den delen av virksomheten.

Det går an å se at det kan være noen avgrensningsproblemer. Vi er imot bruk av normpris og normprisråd. Jeg har sagt før at vi mener vi bør basere oss på de samme prinsippene som gjelder for selskapsskatten. Det betyr at det også er muligheter for etterkontroll, i den grad det er nødvendig. Det betyr at det ofte er revisjonsgodkjente, børsnoterte selskap vi snakker om, som er underlagt strenge reguleringer. Jeg tenker det er alle muligheter til å ha en god oppfølging av dette.

Til det siste fra representanten Pollestad: Vi dyrker ikke spillet, vi mener bare at alternativet vårt er et bedre forslag.

Presidenten [14:44:04]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 15.

Sak nr. 16 [14:44:09]

Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sigrid Zurbuchen Heiberg, Rasmus Hansson og Une Bastholm om strengere regulering av Temu (Innst. 186 S (2024–2025), jf. Dokument 8:69 S (2024–2025))

Presidenten [14:44:25]: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Maria Aasen-Svensrud (A) [14:44:51] (ordfører for saken): Komiteen har til behandling et Dokument 8-forslag fra Miljøpartiet De Grønne vedrørende strengere regulering av Temu. Jeg vil redegjøre for komiteens flertall.

Utfordringene knyttet til netthandel via plattformer som Temu, som ofte tilbyr billige produkter av lav kvalitet og med kort levetid, er problemer med toll, avgifter og kontroll av importerte varer for å sikre at de møter norske helse-, miljø- og sikkerhetsstandarter. Temu er bare en av flere plattformer som fører til slike problemstillinger.

Finansministeren har informert om at en ekspertgruppe er nedsatt for å vurdere virkemidler for å fremme mer sirkulær økonomi. Denne gruppen vil levere sin rapport våren 2025. Når det gjelder forslaget om å instruere Norges Bank om å trekke oljefondet ut av selskapet PDD Holdings, viser flertallet til at det er etablert klar ansvarsfordeling mellom Finansdepartementet, Norges Bank og Etikkrådet for forvaltningen av Statens pensjonsfond utland. Det gis ikke instruksjoner om nedsalg i enkeltelskaper.

Videre har Klima- og miljødepartementet bedt Miljødirektoratet om økt kontroll med varer fra netthandelsplattformer utenfor Europa. Flertallet peker på at et midlertidig forbud mot import av varer fra plattformer som Temu reiser juridiske spørsmål og krever grundig utredning. Komiteens flertall anerkjenner kompleksiteten i problemene knyttet til denne formen for netthandel og påpeker at flere tiltak er iverksatt for å finne løsninger. Det understrekes at en helhetlig tilnærming er nødvendig for å sikre at importerte varer oppfyller norske standarder og fremmer bærekraftig handel. Flertallet støtter dermed ikke forslagene i representantforslaget, men ser fram til at regjeringen i forbindelse med den varslede rapporten for sirkulær økonomi kommer tilbake til Stortinget med en oppfølging av utfordringene knyttet til netthandel.

For Arbeiderpartiets del vil jeg understreke at det er viktig å fortsette arbeidet med å finne helhetlige løsninger på utfordringene som reises i representantforslaget. Som forslagsstillerne er vi også opptatt av å få på plass gode systemer for å kontrollere og regulere disse varene på en måte som ivaretar både vår helse og vårt miljø.

Heidi Nordby Lunde (H) [14:47:17]: Høyre er en del av flertallet som saksordføreren redegjorde for, og understreker at Temu er en av flere netthandelsplattformer som fører til mange problemstillinger. Problemet er ikke at de ofte tilbyr billigere produkter av lav kvalitet med kort levetid – det er selvfølgelig også et problem – men at de utfordrer forutsetningen for handel på like vilkår gjennom at de verken oppfyller euro-

peiske standarder for helse, miljø og sikkerhet eller blir ilagt toll og avgifter.

Aktører som ikke forholder seg til et gitt regelverk, kan produsere varer billigere enn de aktørene som forholder seg til regelverket. Det fører til at norske og europeiske aktører blir utkonkurrert. Derfor er det viktig at internasjonale aktører forholder seg til norsk og europeisk regelverk når de opererer i disse markedene, både for å sikre og verne forbrukerne og for å sikre at både norske og internasjonale aktører konkurrerer på like vilkår.

Høyre deler forslagsstillernes bekymring over at varer fra Temu kan inneholde helse- og miljøfarlige kjemikalier generelt, men særlig i leker, klær og andre produkter som er tiltenkt barn. Det kan derfor være hensiktsmessig å styrke tolletatens kontroll og Miljødirektoratets stikkprøvekontroll med varer importert fra Temu og andre risikoleverandører.

Høyre er, i likhet med flere, positive til reguleringsarbeidet som pågår i EU overfor netthandelsaktører som Temu. EUs nye forordning om digitale tjenester, Digital Services Act, DSA, skal sikre et tryggere internett for forbrukerne, beskytte grunnleggende rettigheter og bidra til en åpen og rettferdig netthandel. Temu er en av plattformene som er underlagt den strengeste reguleringen i DSA, og ved brudd på reguleringene av denne typen plattformer ilegges kraftige bøter, som kan bidra til endring. Derfor er Høyre enig med dem som mener at forordningen kan bidra til bedre regulering av Temu og lignende selskaper, og at forordningen bør implementeres i norsk lov så snart som mulig.

Høyre mener også at regjeringen bruker for lang tid på å innlemme EU-rettsakter i norsk lov og ønsker fortgang i implementeringen. Når vi ikke stemmer for forslaget som berører akkurat dette i dag, er det fordi vi mener at det er lite realistisk å få til dette allerede i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2025. Utover det støtter Høyre innstillingen.

Ole André Myhrvold (Sp) [14:49:49]: Vekst er ikke å forbruke mer, men å forvalte bedre – det er et godt, gammelt slagord. Stadig flere er opptatt av det sirkulære, og vi ser at det er en trend. Bruktsjapper åpnes i stort omfang, bytteapper er av de mest populære appene, og delingsøkonomien sprer seg. Samtidig er det et paradoks at det aldri har vært eksportert mer enn i dag fra Det fjerne østen, særlig Kina, til Norge. Samtidig som mange er opptatt av gjenbruk, er det også sånn at vi stadig utsettes for nye fristelser, enten i form av nye produkter med ny teknologi eller at varer som før kostet mye, nå kan kjøpes via sosiale medier og digitale flater til en superbilig penge.

Baksiden av medaljen er at vi ikke har kontroll på arbeidsmiljø og under hvilke vilkår varen er laget. I Nor-

ge har vi strenge krav til helse, miljø og sikkerhet og hvordan og med hvilke midler varer produseres. Det er krav som ikke stilles i mange av de landene som disse varene kjøpes fra, med konsekvenser for både lokalt og globalt miljø, for ikke å snakke om helse for både produsenter og dem som bruker varen etter sluttkjøp.

Senterpartiet vil anerkjenne problemstillingen som forslagsstillerne reiser, men vil peke på at det er igangsatt flere tiltak. Blant annet er det nedsatt en ekspertgruppe som i løpet av våren skal utrede virkemidler for å fremme en mer sirkulær økonomi. Vi ser at handel fra Temu også utfordrer andre ting, som kapasitet i både post- og logistikksystemet, utslipp som følge av transport over lange avstander m.m. Utfordringene er sammensatte, og vi mener at det er riktig med en helhetlig tilnærming.

Da Senterpartiet satt i regjering, var vi opptatt av å styrke tolletaten etter at denne gjennom åtte år var utsett for vilkårlige kutt med Erna Solberg og Fremskrittspartiet i regjering. Kontrollmulighetene ble svært begrensede. Vi støtter derfor en videre styrking av tolletaten og Miljødirektoratets kontrollfunksjon, men vi mener at det hører naturlig hjemme i budsjetttrundene.

Presidenten [14:51:58]: Det ringes til votering, og debatten i sak nr. 16 fortsetter etter voteringen.

Votering

Svein Harberg gjeninntok her presidentplassen.

Presidenten [15:00:59]: Stortinget går da til votering og starter med sakene fra mandag 31. mars, dagsorden nr. 64.

Votering i sak nr. 1, debattert 31. mars 2025

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Endringer i psykisk helsevernloven og pasient- og brukerrettighetsloven mv. (bedre beslutningsgrunnlag og behandling) (Innst. 168 L (2024–2025), jf. Prop. 31 L (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt elleve forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Even A. Røed på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 2–4, fra Marian Hussein på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus
- forslag nr. 5, fra Bård Hoksrud på vegne av Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 6 og 7, fra Marian Hussein på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslagene nr. 8 og 11, fra Bård Hoksrud på vegne av Fremskrittspartiet

- forslag nr. 9, fra Olaug Vervik Bollestad på vegne av Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 10, fra Sandra Bruflot på vegne av Høyre
- forslag nr. 11, fra Bård Hoksrud på vegne av Fremskrittspartiet

Det votes over forslag nr. 9, fra Kristelig Folkeparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at statistikk over tvangsbruk i helse- og omsorgstjenesten er offentlig tilgjengelig før implementering av eventuelle lovendringer.»

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 99 mot 4 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.00)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 8, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram et nytt lovforslag der kravet til manglende samtykkekompetanse eller beslutningskompetanse fjernes fra loven og vilkårene for bruk av tvang i psykisk helsevern tilbakeføres til slik de var før lovendringen i 2017.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 89 mot 14 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.17)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 6, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en vurdering av fordeler og ulemper ved å endre beviskravet for bortfall av beslutningskompetanse i pasient- og brukerrettighetsloven til 'kvalifisert sannsynlighetsovervekt' som en nødvendig del av beslutningsgrunnlaget før en eventuell lovendring.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 87 mot 16 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.46)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 7, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide retningslinjer for helsepersonell for vurdering av beslutningskompetanse.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 82 mot 21 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.02)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 5, fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag som tydeliggjør hvordan pasienter med alvorlig psykisk sykdom som i dag faller utenfor gjeldende kriterier for tvungen helsehjelp, likevel kan sikres nødvendig behandling, herunder tvungen behandling, når de på grunn av sin helsetilstand ikke er i stand til å ta ansvar for egne handlinger og konsekvensene for seg selv og sine omgivelser.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti ble med 86 mot 17 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.20)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at alle endringer og tiltak som gjøres på bakgrunn av Prop. 31 L (2024–2025), er i tråd med Norges menneskerettslige forpliktelser.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus ble med 87 mot 16 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.38)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at det gjøres et systematisk arbeid for å styrke tilbudet om frivillig helsehjelp og redusere bruk av tvang.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus ble med 82 mot 21 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.57)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak

A.

L o v

om endringer i psykisk helsevernloven og pasient- og brukerrettighetsloven mv. (bedre beslutningsgrunnlag og behandling)

I

I lov 2. juli 1999 nr. 61 om spesialisthelsetjenesten m.m. skal § 3-11 tredje ledd andre punktum lyde:

Bestemmelsen gjelder også henvendelser om kvalitet og pasientsikkerhet fra nærmeste pårørende til en avdød pasient eller fra nærmeste pårørende til en pasient over 18 år *som mangler beslutningskompetanse etter pasient- og brukerrettighetsloven § 4-3 annet ledd.*

II

I lov 2. juli 1999 nr. 62 om etablering og gjennomføring av psykisk helsevern gjøres følgende endringer:

§ 1-1 første ledd skal lyde:

Formålet med loven her er å sikre *helsehjelp av god kvalitet for personer med psykiske lidelser* og at etablering og gjennomføring av psykisk helsevern skjer på en forsvarlig måte og i samsvar med menneskerettighetene og grunnleggende rettssikkerhetsprinsipper. *Loven skal bidra til å fremme tillitsforholdet mellom pasienter, nærmeste pårørende og helse- og omsorgstjenesten.* Det er et formål med reglene å *forebygge, begrense og fremme riktig bruk av tvang.*

§ 1-2 andre og tredje ledd skal lyde:

Med tvungen observasjon menes slik undersøkelse, pleie og omsorg som nevnt i første ledd, *fastsatt på grunnlag av vilkårene nevnt i § 3-2*, med sikte på å klarlegge om vilkårene for tvungent psykisk helsevern *foreligger.*

Med tvungent psykisk helsevern menes slik undersøkelse, behandling, pleie og omsorg som nevnt i første ledd *fastsatt på grunnlag av vilkårene nevnt i § 3-3.*

§ 2-1 første ledd skal lyde:

Psykisk helsevern ytes på bakgrunn av samtykke etter bestemmelsene i pasient- og brukerrettighetsloven, med mindre annet følger av loven her. *Undersøkelse og behandling av pasienter over 18 år som mangler beslutningskompetanse, og som ikke motsetter seg helsehjelpen, kan også skje etter pasient- og brukerrettighetsloven § 4-6.*

§ 3-2 første ledd nr. 3 første punktum skal lyde:

Pasienten mangler *beslutningskompetanse*, jf. pasient- og brukerrettighetsloven § 4-3.

§ 3-3 nr. 4 første punktum skal lyde:

Pasienten mangler *beslutningskompetanse*, jf. pasient- og brukerrettighetsloven § 4-3.

§ 3-3 a fjerde til sjette ledd skal lyde:

Dersom pasienten opptrer truende eller utøver vold, skal den faglig ansvarlige for vedtaket vurdere om pasienten utgjør en nærliggende og alvorlig fare for andres liv eller helse, jf. §§ 3-2 første ledd nr. 3 andre punktum og 3-3 nr. 3 bokstav b og nr. 4 andre punktum. Det samme gjelder dersom pasienten tidligere har opptrådt truende eller utøvd vold.

Den faglig ansvarlige for vedtaket skal i situasjoner som i nevnt fjerde ledd vurdere om det skal gjøres en voldsrisikoutredning og eventuelt utarbeides en risikohåndteringsplan.

Den faglig ansvarlige for vedtaket skal vurdere om det er behov for å innhente opplysninger fra nærmeste pårørende, kommunal helse- og omsorgstjeneste og andre relevante instanser i forbindelse med vurderingen av farevilkåret i §§ 3-2 første ledd nr. 3 andre punktum og 3-3 nr. 3 bokstav b og nr. 4 andre punktum og vilkåret om manglende beslutningskompetanse, jf. pasient- og brukerrettighetsloven § 4-3.

Nåværende fjerde og femte ledd blir nye sjuende og åttende ledd.

§ 3-4 første ledd skal lyde:

Den som er under psykisk helsevern etter eget samtykke, eller med grunnlag i beslutning etter pasient- og brukerrettighetsloven § 4-6, kan ikke overføres til tvungen observasjon eller tvungent psykisk helsevern.

§ 3-5 tredje ledd skal lyde:

Tvungen observasjon eller tvungent psykisk helsevern kan også skje uten døgnopphold i institusjon dersom dette er et bedre alternativ for pasienten. *Den faglig ansvarlige skal gjøre vurderingen i samråd med kommunale helse- og omsorgstjenester.* Ved vurderingen skal det også tas tilbørlig hensyn til *de som er gitt rettigheter som nærmeste pårørende etter pasient- og brukerrettighetsloven § 1-3 bokstav b, og pårørende som pasienten bor sammen med.* Tvungen observasjon og tvungent psykisk helsevern kan bare omfatte pålegg overfor pasienten om frammøte til undersøkelse eller behandling. Pasienten kan om nødvendig avhentes. Dersom det er nødvendig, kan avhenting gjennomføres med tvang.

Ny § 4-2 a skal lyde:

§ 4-2 a *Løpende vurdering av om lovens vilkår er oppfylt*

Lovens vilkår for tvangsbruk skal være oppfylt hele tiden mens vedtaket gjennomføres. Dersom vilkårene ikke lenger er oppfylt, skal tiltaket avbrytes straks og vedtaket oppheves.

§ 4-4 første ledd skal lyde:

En pasient som er under tvungent psykisk helsevern, kan uten eget samtykke undergis slik undersøkelse og behandling som klart er i overensstemmelse med faglig anerkjent psykiatrisk metode og forsvarlig klinisk praksis. Det er et vilkår at pasienten mangler beslutningskompetanse, jf. pasient- og brukerrettighetsloven § 4-3. Vilkår om manglende beslutningskompetanse gjelder ikke ved nærliggende og alvorlig fare for eget liv eller andres liv eller helse.

Ny § 4-4 b skal lyde:

§ 4-4 b *Elektrokonvulsiv behandling*

ECT kan bare brukes dersom pasienten samtykker til det. Hvis pasienten mangler beslutningskompetanse, kan ECT bare brukes dersom pasienten har uttrykt ønske om slik behandling i en forhåndserklæring gitt på fritt og informert grunnlag.

Ny § 4-8 a skal lyde:

§ 4-8 a *Legemiddelbehandling uten eget samtykke på sykehjem*

Vedtak om behandling med legemidler etter § 4-4 kan, etter avtale med kommunen, gjennomføres på sykehjem dersom dette er en klart bedre løsning for pasienten enn å bli behandlet i institusjon for psykisk helsevern. Det kan, om nødvendig, brukes tvangsmidler etter § 4-8 andre ledd bokstav c og d.

Behandling som pasienten motsetter seg, kan ikke gjennomføres på pasientens rom eller i lokaler som pasienten bruker i det daglige, med mindre dette er den klart beste løsningen for pasienten. Det samme gjelder undersøkelser som er nødvendige for å kunne fatte vedtak om og gjennomføre behandlingen.

§ 6-4 femte ledd skal lyde:

Kontrollkommisjonen skal prøve alle sider av saken. *Ved klage på vedtak etter § 3-3 a om å ikke gjennomføre tvungen observasjon eller tvungent psykisk helsevern og vedtak etter § 3-7 andre eller tredje ledd om opphør av tvungen observasjon eller tvungent psykisk helsevern kan kontrollkommisjonen bare ta stilling til om vedtaket er i samsvar med loven, og ikke selv treffe vedtak om bruk av tvang.*

III

I lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasient- og brukerrettigheter gjøres følgende endringer:

§ 3-1 tredje ledd skal lyde:

Dersom pasienten ikke har *beslutningskompetanse*, har pasientens nærmeste pårørende rett til å medvirke sammen med pasienten.

§ 3-1 fjerde ledd skal lyde:

Dersom pasienten har beslutningskompetanse, har pasientens nærmeste pårørende rett til å medvirke når:

- a. *pasienten har en alvorlig sinnslidelse og utgjør en nærliggende og alvorlig fare for andres liv eller helse*
- b. *hensynet til barn pasienten har omsorgsansvar for, taler for at pårørende skal få medvirke.*

Nåværende fjerde ledd blir nytt femte ledd.

§ 3-3 andre og tredje ledd skal lyde:

Er pasienten eller brukeren over 16 år og ikke kan ivareta sine interesser på grunn av *manglende beslutningskompetanse etter § 4-3 annet ledd*, har både pasienten eller brukeren og dennes nærmeste pårørende rett til informasjon etter reglene i § 3-2.

Dersom pasienten eller brukeren har beslutningskompetanse, har pasientens eller brukerens nærmeste pårørende rett til informasjon når:

- a. *pasienten har en alvorlig sinnslidelse og utgjør en nærliggende og alvorlig fare for andres liv eller helse*
- b. *hensynet til barn pasienten eller brukeren har omsorgsansvar for, taler for at pårørende skal få informasjon.*

Nåværende tredje ledd blir nytt fjerde ledd.

§ 4-3 overskriften skal lyde:

§ 4-3 *Hvem som har beslutningskompetanse*

§ 4-3 andre til femte ledd skal lyde:

Beslutningskompetansen kan bortfalle dersom det er overveiende sannsynlig at pasienten ikke er i stand til å forstå hva den aktuelle beslutningen gjelder, og konsekvensene av beslutningen.

Den som yter helsehjelp, avgjør om pasienten mangler *beslutningskompetanse* etter annet ledd. Helsepersonellet skal ut fra pasientens alder, psykiske tilstand, modenhet og erfaringsbakgrunn legge forholdene best mulig til rette for at pasienten selv kan *treffe beslutning om helsehjelp*, jf. § 3-5.

Avgjørelse som gjelder manglende *beslutningskompetanse*, skal være begrunnet og skriftlig, og om mulig straks legges frem for pasienten og dennes nærmeste pårø-

rende. Mangler pasienten nærmeste pårørende, skal avgjørelsen legges frem for annet kvalifisert helsepersonell.

Undersøkelse og behandling av psykiske lidelser hos personer som mangler *beslutningskompetanse* etter annet ledd og som *motsetter seg helsehjelpen*, kan bare skje med hjemmel i psykisk helsevernloven.

§ 4-5 overskriften skal lyde:

§ 4-5 *Samtykke på vegne av ungdom som ikke har beslutningskompetanse*

§ 4-5 første ledd skal lyde:

Foreldrene eller andre med foreldreansvaret har rett til å samtykke til helsehjelp for pasienter mellom 16 og 18 år som ikke har *beslutningskompetanse*.

§ 4-6 overskriften skal lyde:

§ 4-6 *Om pasienter over 18 år som ikke har beslutningskompetanse*

§ 4-6 første ledd skal lyde:

Dersom en pasient over 18 år ikke har *beslutningskompetanse* etter § 4-3 annet ledd, kan den som yter helsehjelp, ta avgjørelse om helsehjelp som er *lite inngripende ut fra omfanget og varigheten*.

§ 4-6 nytt fjerde til sjuende ledd skal lyde:

ECT kan bare brukes dersom pasienten samtykker til det. Hvis pasienten mangler beslutningskompetanse kan ECT bare brukes dersom pasienten har uttrykt ønske om slik behandling i en forhåndserklæring gitt på fritt og informert grunnlag.

Dersom det treffes beslutning om å gi helsehjelp for en psykisk lidelse etter andre ledd til en pasient som har, eller antas å ha, en alvorlig sinnslidelse, skal lederen for kontrollkommisjonen for psykisk helsevern underrettes og motta kopi av de relevante delene av pasientens journal. Kontrollkommisjonens leder skal ved mottak av underretningen så snart som mulig forvisse seg om at riktig framgangsmåte er fulgt, og at beslutningen bygger på en vurdering av vilkårene i andre og tredje ledd.

Når det gis helsehjelp for en alvorlig sinnslidelse etter andre ledd, skal kontrollkommisjonen, hver sjette måned etter at beslutningen er tatt, av eget tiltak vurdere om lovens vilkår er oppfylt. Ansvarlig helsepersonell skal gi kontrollkommisjonen en oppdatert vurdering av pasientens situasjon.

Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om kontrollkommisjonens virksomhet.

§ 4-6 a første ledd skal lyde:

Helse- og omsorgstjenesten kan treffe vedtak om bruk av tekniske innretninger for varsling og lokalisering som ledd i helse- og omsorgstjenester til en pasient

eller bruker over 18 år som ikke har *beslutningskompetanse etter § 4-3 annet ledd*. Bruk av medisinsk teknisk utstyr for varsling reguleres av § 4-6 *første til tredje ledd*. Reglene i § 4-1 til § 4-3 gjelder tilsvarende for vurdering av *brukerens beslutningskompetanse*.

§ 4A-2 skal lyde:

§ 4A-2 *Virkeområde*

Kapitlet kommer til anvendelse når helsepersonell yter helsehjelp til pasienter over 16 år som mangler *beslutningskompetanse*, jf. kapittel 4, og som motsetter seg helsehjelpen.

Undersøkelse og behandling av psykisk lidelse hos personer som mangler *beslutningskompetanse*, og som motsetter seg helsehjelpen, kan likevel bare skje med hjemmel i *psykisk helsevernloven*.

§ 4A-3 tredje ledd andre punktum skal lyde:

I vurderingen av om slik helsehjelp skal gis, skal det blant annet legges vekt på graden av motstand samt om det i nær fremtid kan forventes at pasienten vil kunne gjenvinne sin *beslutningskompetanse*.

§ 7-2 tredje ledd første punktum skal lyde:

Pasientens eller brukerens representant etter første ledd er den som har fullmakt til å klage på pasientens eller brukerens vegne, eller som har *beslutningskompetanse på pasientens eller brukerens vegne* etter kapittel 4.

§ 7-4 første ledd andre punktum skal lyde:

Tilsvarende rett gjelder for nærmeste pårørende til en avdød pasient eller bruker og for nærmeste pårørende til en pasient eller bruker over 18 år som mangler *beslutningskompetanse etter § 4-3 annet ledd*.

IV

I lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. gjøres følgende endringer:

§ 22 tredje ledd skal lyde:

For personer over 16 år som mangler *beslutningskompetanse*, jf. *pasient- og brukerrettighetsloven § 4-3 annet ledd*, kan nærmeste pårørende gi samtykke etter første ledd.

§ 25 første ledd skal lyde:

Med mindre pasienten motsetter seg det, kan taushetsbelagte opplysninger gis til samarbeidende personell når dette er nødvendig for å kunne gi forsvarlig helsehjelp. *Taushetsbelagte opplysninger kan, uavhengig av om pasienten motsetter seg det, gis til samarbeidende personell dersom pasienten utgjør en nærliggende og alvorlig fare for eget liv eller andres liv eller helse, jf. psykisk helsevernloven § 3-3 nr. 3 bokstav b.*

§ 45 første ledd skal lyde:

Med mindre pasienten motsetter seg det, skal helsepersonell som skal yte eller yter helsehjelp til pasient etter denne lov, gis nødvendige og relevante helseopplysninger i den grad dette er nødvendig for å kunne gi helsehjelp til pasienten på forsvarlig måte. *Helseopplysninger kan, uavhengig av om pasienten motsetter seg det, gis til helsepersonell som skal yte eller yter helsehjelp til pasienten etter denne loven, dersom pasienten utgjør en nærliggende og alvorlig fare for eget liv eller andres liv eller helse, jf. psykisk helsevernloven § 3-3 nr. 3 bokstav b.* Det skal fremgå av journalen at annet helsepersonell er gitt helseopplysninger.

V

I lov 21. februar 2003 nr. 12 om behandlingsbiobanker skal § 11 andre ledd lyde:

For personer uten *beslutningskompetanse* etter pasient- og brukerrettighetsloven § 4-3, gjelder pasient- og brukerrettighetsloven §§ 4-4 til 4-7 om samtykke på vegne av andre tilsvarende.

VI

I lov 27. juni 2003 nr. 64 om alternativ behandling av sykdom mv. skal § 7 tredje ledd første punktum lyde:

Bestemmelsen i første ledd gjelder ikke dersom behandlingen skjer i samarbeid eller samforståelse med pasientens lege, og pasienten har *beslutningskompetanse* etter pasient- og brukerrettighetsloven § 4-3 første og andre ledd.

VII

I lov 24. juni 2011 nr. 30 om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. gjøres følgende endringer:

§ 4-2 a andre ledd andre punktum skal lyde:

Bestemmelsen gjelder også henvendelser om kvalitet og pasientsikkerhet fra nærmeste pårørende til en avdød pasient eller bruker eller fra nærmeste pårørende til en pasient eller bruker over 18 år som mangler *beslutningskompetanse etter pasient- og brukerrettighetsloven § 4-3 annet ledd*.

§ 9-2 andre ledd andre punktum skal lyde:

For bruk av varslings- og lokaliseringsteknologi gjelder pasient- og brukerrettighetsloven § 4-6 a.

VIII

I lov 20. juni 2014 nr. 42 om behandling av helseopplysninger ved ytelse av helsehjelp skal § 17 andre ledd lyde:

Reglene om *beslutningskompetanse* i pasient- og brukerrettighetsloven §§ 4-3 til 4-7 gjelder tilsvarende for retten til å motsette seg behandling av opplysningene.

IX

I lov 20. juni 2014 nr. 43 om helseregistre og behandling av helseopplysninger skal § 15 tredje ledd lyde:

For personer uten *beslutningskompetanse* etter pasient- og brukerrettighetsloven § 4-3 andre ledd, skal nærmeste pårørende etter pasient- og brukerrettighetsloven § 1-3 bokstav b gi samtykke.

X

I lov 7. mai 2015 nr. 25 om donasjon og transplantasjon av organ, celler og vev gjøres følgende endringer:

§ 5 tredje og fjerde ledd skal lyde:

Uttak fra barn under 12 år og vaksne som ikkje har *avgjerdskompetanse etter pasient- og brukerrettighetsloven § 4-3 andre ledd*, kan berre finne stad dersom:

- a. uttaket gjeld fornybart vev, jf. § 3 bokstav c,
- b. donasjonen er nødvendig for å redde livet til mottakaren,
- c. det ikkje finst ein donor med *avgjerdskompetanse* som deler mange nok av dei viktigaste vevstypene (er vevsforlikeleg), og
- d. mottakaren er søsken, barn eller forelder, eller i særlege tilfelle på annan måte i nær familie med donoren.

Uttak kan aldri gjennomførast i strid med viljen til ein donor som ikkje har *avgjerdskompetanse*.

§ 7 overskriften skal lyde:

§ 7 Kven som har rett til å samtykke til donasjon frå ein levande donor

§ 7 første ledd skal lyde:

Personar som har fylt 18 år, har rett til å samtykke til donasjon. Pasient- og brukerrettighetsloven § 4-3 andre til fjerde ledd *om bortfall av avgjerdskompetanse gjeld tilsvarende*.

§ 7 tredje ledd skal lyde:

For personar som har mista *avgjerdskompetansen* etter pasient- og brukerrettighetsloven § 4-3 andre ledd, har næraste pårørende, jf. § 3 bokstav d, rett til å samtykke til donasjon.

§ 7 sjette ledd første punktum skal lyde:

For at samtykket skal vere gyldig, må donoren og den som har *avgjerdskompetansen*, ha fått informasjon om helsetilstanden til donoren og om inngrepet, også om omfanget og konsekvensane av det.

XI

Loven trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan bestemme at de enkelte bestemmelsene skal tre i kraft til ulik tid.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom innstillingens A II § 1-1 første ledd og forslag nr. 4, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Psykisk helsevernloven § 1-1 første ledd skal lyde:

Formålet med loven her er å sikre *helsehjelp av god kvalitet for personer med psykiske lidelser* og etablering og gjennomføring av psykisk helsevern skjer på en forsvarlig måte og i samsvar med menneskerettighetene og grunnleggende rettssikkerhetsprinsipper. *Loven skal bidra til å fremme tillitsforholdet mellom pasienter, nærmeste pårørende og helse- og omsorgstjenesten.* Det er et formål med reglene å forebygge og begrense bruk av tvang.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus ble innstillingen vedtatt med 82 mot 21 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.38)

Presidenten: Det voteres over A II § 2-1 første ledd. Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 86 mot 14 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.02)

Presidenten: Det voteres over A III § 4-3 andre ledd. Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 68 mot 34 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.24)

Presidenten: Det voteres over A III § 4-3 femte ledd. Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 89 mot 14 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.45)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 11, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Lov om endringer i psykisk helsevernloven og pasient- og brukerrettighetsloven mv. (bedre beslutningsgrunnlag og behandling)

I

I lov 2. juli 1999 nr. 62 om etablering og gjennomføring av psykisk helsevern gjøres følgende endring:

Ny § 4-4 b skal lyde:

§ 4-4 b Elektrokonvulsiv behandling (ECT)

ECT kan bare brukes dersom pasienten samtykker til det. Hvis pasienten mangler beslutningskompetanse, kan ECT bare brukes dersom pasienten har uttrykt ønske om slik behandling i en forhåndserklæring gitt på fritt og informert grunnlag.

Den faglig ansvarlige kan likevel, etter samråd med annet helsepersonell, treffe vedtak om at en pasient som mangler beslutningskompetanse kan gis ECT-behandling dersom:

a) pasienten ikke tidligere har blitt undersøkt eller behandlet av spesialisthelsetjenesten på grunn av psykisk lidelse, eller pasienten under slik undersøkelse eller behandling ikke har fått mulighet til å vurdere forhåndserklæring som nevnt i første ledd,

b) unnlatelse av å gjennomføre behandlingen i løpet av få uker vil medføre alvorlig fare for pasientens liv, og

c) pasienten ikke motsetter seg slik behandling.

Vedtaket skal straks nedtegnes, og det skal opplyses der hvordan vilkårene etter andre ledd er vurdert, og om oppfatningen til annet kvalifisert helsepersonell.

Vedtaket kan gjelde for inntil to uker i samme behandlingsserie. Det kan ikke treffes nytt vedtak i samme behandlingsserie.

Pasienten og pasientens nærmeste pårørende kan påklage vedtak etter paragrafen her til kontrollkommisjonen.

II

I lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasient- og brukerrettigheter gjøres følgende endring:

§ 4-6 nytt fjerde ledd skal lyde:

ECT-behandling kan bare gis dersom vilkårene i psykisk helsevernloven § 4-4 b er oppfylt.

§ 4-6 nytt fjerde ledd skal lyde:

ECT-behandling kan bare gis dersom vilkårene i psykisk helsevernloven § 4-4 b er oppfylt.» Rødt har varslet subsidiær støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 84 mot 18 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.05)

Presidenten: Det votes alternativt mellom innstillingens A II Ny § 4-4 b og III § 4-6 nytt fjerde ledd og forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Psykisk helsevernloven ny § 4-4 b skal lyde:

§ 4-4 b *Elektrokonvulsiv behandling uten eget samtykke*

Den faglig ansvarlige kan, etter samråd med annet kvalifisert helsepersonell, treffe vedtak om at en pasient som mangler beslutningskompetanse etter pasient- og brukerrettighetsloven § 4-3, kan gis elektrokonvulsiv behandling dersom:

a. unnlatelse av å gjennomføre behandlingen i løpet av få uker vil medføre alvorlig fare for pasientens liv, og

b. pasienten ikke motsetter seg slik behandling.

Vedtaket skal straks nedtegnes, og det skal opplyses der hvordan vilkårene etter første ledd er vurdert, og om oppfatningen til annet kvalifisert helsepersonell.

Vedtaket kan gjelde for inntil to uker i samme behandlingsserie. Det kan ikke treffes nytt vedtak i samme behandlingsserie.

Pasienten og pasientens nærmeste pårørende kan påklage vedtak etter paragrafen her til kontrollkommisjonen.

Pasient- og brukerrettighetsloven § 4-6 nytt fjerde ledd skal lyde:

Elektrokonvulsiv behandling kan bare gis dersom vilkårene i psykisk helsevernloven § 4-4 b er oppfylt.»

Høyre, Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti ble forslaget vedtatt med 73 mot 30 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.44)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 10, fra Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen evaluere endringene i ny psykisk helsevernlov § 4-4 b, og komme tilbake til Stortinget etter at loven har fått virke i to år.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over A I, resten av II og III samt IV–XI.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Videre var innstilt:

B.

Stortinget ber regjeringen om å sette i gang en evaluering av praksisen knyttet til tvangsbruk i helse- og omsorgstjenesten, særlig med fokus på endringene i samtykkebegrepet og sykdomsvilkåret. Evalueringen bør starte innen tre år etter at lovendringene trer i kraft.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 88 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.41)

Votering i sak nr. 2, debattert 31. mars 2025

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Endringer i lov om folketrygd (opphevelse av § 5-9 om stønad til dekning av utgifter til undersøkelse og behandling hos kiropraktor) (Innst. 175 L (2024–2025), jf. Prop. 39 L (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Erlend Svardal Bøe på vegne av Høyre
- forslag nr. 2, fra Bård Hoksrud på vegne av Fremskrittspartiet og Rødt

Det voteres over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget sender Prop. 39 L (2024–2025) tilbake til regjeringen.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Rødt ble med 83 mot 20 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.18)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget sender Prop. 39 L (2024–2025) tilbake til regjeringen og ber om at konsekvensene av lovforslaget utredes nærmere. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre ble med 75 mot 28 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.36)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Prop. 39 L (2024–2025) – Endringer i lov om folketrygd (opphevelse av § 5-9 om stønad til dekning av utgifter til undersøkelse og behandling hos kiropraktor) – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Sak nr. 3 var interpellasjon.

Votering i sak nr. 4, debattert 31. mars 2025

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tobias Drevland Lund, Seher Aydar og Mímir Kristjánsson om et kriminalomsorgsløft til det beste for både innsatte og ansatte (Innst. 149 S (2024–2025), jf. Dokument 8:43 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt tolv forslag. Det er

- forslagene nr. 1–9, fra Torgeir Knag Fylkesnes på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Venstre
- forslagene nr. 10–12, fra Torgeir Knag Fylkesnes på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslagene nr. 2, 3, 5 og 7, fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en opptrappingsplan for å bedre bemanningssituasjonen i kriminalomsorgen og komme tilbake til Stortinget i forbindelse med statsbudsjettet for 2026.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innen rimelig tid komme tilbake til Stortinget med en forpliktende plan for oppfølging av anbefalingene i Rambøll-rapporten «Kartlegging av psykiske belastningsreaksjoner blant ansatte i kriminalomsorgen.»»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å lovfeste innsattes rett til daglig medisinsk tilsyn under isolasjon.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest fremme et lovforslag som sikrer at tilfeller av selvmordsforsøk eller selvmord i fengsel alltid skal undersøkes av Tilsynsrådet for kriminalomsorgen.»

Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre ble med 82 mot 22 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.41)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1, 4, 6, 8 og 9, fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en konkret handlingsplan for forebygging av vold mot ansatte i kriminalomsorgen og komme tilbake til Stortinget innen rimelig tid.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en opptrappingsplan for bedring av helsetilbudet i norske fengsler samt en styrking av rusmestring og psykisk helsevern, særlig for langtidsdømte.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre et likeverdig helsetilbud for kvinner som soner i fengsel.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen påse at Tilsynsrådet for kriminalomsorgen har kompetansen som trengs for å undersøke og følge opp tilfeller av selvmord i fengsel.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag som sikrer at det skal være tre ukers klagefrist på vedtak

etter straffegjennomføringsloven, slik det er ellers innenfor forvaltningsretten.»

Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre ble med 80 mot 23 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.03)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 10–12, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen iverksette en opptrappingsplan for investeringer i fysisk og teknisk infrastruktur i fengslene og komme tilbake til Stortinget i forbindelse med statsbudsjettet for 2026.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen nedsette et utvalg som skal evaluere M2015-modellen for fengselsbygg.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen evaluere husleieordningen i staten med sikte på at statlig eide bygg skal kunne driftes og vedlikeholdes forsvarlig.»

Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 87 mot 16 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.22)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:43 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tobias Drevland Lund, Seher Aydar og Mímir Kristjánsson om et kriminalomsorgsløft til det beste for både innsatte og ansatte – vedtas ikke.

Presidenten:Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 79 mot 24 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.58)

Presidenten: Sakene nr. 5 og 6 var interpellasjoner.

Votering i sak nr. 7, debattert 31. mars 2025

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag frå stortingsrepresentantene Hege Bae Nyholt, Sofie Marhaug og Geir Jørgensen om ei norsk utlånsordning for undervisningsmateriell (Innst. 172 S (2024–2025), jf. Dokument 8:55 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten har Geir Jørgensen satt fram et forslag på vegne av Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa setja i gang ei utgreiing av korleis ei liknande utlånsordning for undervisningsmateriell i grunnskulen som ordninga danske CFU tilbyr, kan innførast i Noreg, med omsyn til økonomiske konsekvensar, geografiske utfordringar og lokalisering.»

Det voterer alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:55 S (2024–2025) – Representantforslag frå stortingsrepresentantene Hege Bae Nyholt, Sofie Marhaug og Geir Jørgensen om ei norsk utlånsordning for undervisningsmateriell – vedtas ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Rødt ble innstillingen vedtatt med 97 mot 5 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.45)

Presidenten: Stortinget går da til votering i sakene nr. 1–14 samt 21 på dagens kart.

Votering i sakene nr. 1 og 2

Presidenten: Sakene nr. 1 og 2 er andre gang behandling av lover og gjelder lovvedtakene 38 og 39.

Det foreligger ingen forslag til anmerkning. Stortingets lovvedtak er dermed godkjent ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Votering i sak nr. 3, debattert 1. april 2025

Stortingets vedtak til lov om statsforetak (statsforetakslova) (Lovvedtak 40 (2024–2025), jf. Innst. 167 L (2024–2025) og Prop. 44 L (2024–2025))

Presidenten: Under debatten har representanten Kari Elisabeth Kaski satt fram et forslag på vegne av næringskomiteen.

Under første gangs behandling ble det ved en inkurie vedtatt et romertall, II, hvor innholdet allerede er ivarettatt under I. Den foreslåtte lovanmerkningen retter opp dette.

Presidenten gjør oppmerksom på at lovanmerkningen kommer fra en samlet komité, og det forventes at voteringen dermed er enstemmig.

Forslaget blir da lydende:

«Lovvedtaket bifalles ikke.

Anmerkning:

Under II antas følgende:

Bifalles ikke.»

Votering:

Forslaget fra næringskomiteen ble enstemmig vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.03)

Presidenten: Anmerkningen til lovvedtak 40 er dermed vedtatt. Lovvedtaket, med den vedtatte anmerkning, vil bli satt opp til tredje gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 4, debattert 1. april 2025

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteen si avgjerd nr. 319/2023 om innlemming i EØS-avtala av forordning (EU) 2019/1149 (Innst. 182 S (2024–2025), jf. Prop. 8 LS (2024–2025))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget samtykker i godkjenning av EØS-komiteen si avgjerd nr. 319/2023 av 8. desember 2023 om innlemming i EØS-avtala av europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2019/1149 av 20. juni 2019 om innføring av ei europeisk arbeidsmarknadsstyresmakt, om endring av forordning (EF) nr. 883/2004, (EU) nr. 492/2011 og (EU) 2016/589 og om oppheving av avgjerd (EU) 2016/344.

Presidenten: Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 57 mot 45 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.44)

Videre var innstilt:

I I

Stortinget ber regjeringen ta initiativ til flere bilaterale samarbeidsavtaler mot arbeidslivskriminalitet med aktuelle tredjeland, for å oppnå mer strategisk og operativt samarbeid, og komme tilbake til Stortinget senest innen fremleggelsen av statsbudsjettet for 2026.

Presidenten: Arbeiderpartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 74 mot 28 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.14.06)

Votering i sak nr. 5, debattert 1. april 2025

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Lov om den europeiske arbeidsmarknadsstyresmakta (ELA-lova) (Innst. 181 L (2024–2025), jf. Prop. 8 LS (2024–2025))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

L o v

om den europeiske arbeidsmarknadsstyresmakta (ELA-lova)

§ 1 Gjennomføring av forordning (EU) 2019/1149

EØS-avtala vedlegg V nr. 11 (forordning (EU) 2019/1149 om innføring av ei europeisk arbeidsmarknadsstyresmakt, om endring av forordning (EF) nr. 883/2004, (EU) nr. 492/2011 og (EU) 2016/589 og om oppheving av avgjerd (EU) 2016/344) gjeld som lov med dei tilpassingar som følgjer av vedlegg V, protokoll 1 til avtala og avtala elles.

§ 2 Forskrifter

Departementet kan gi forskrift om kva for forvaltningsorgan som er ansvarlege for ulike oppgåver etter forordning (EU) 2019/1149, og om ansvarsfordelinga mellom dei.

§ 3 Endringar i andre lover

Frå den tida lova tek til å gjelde, blir følgjande endringar gjorde i andre lover:

1. I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd skal § 1-3 a fyrste ledd lyde:

EØS-avtalen vedlegg VI nr. 1 (forordning (EF) nr. 883/2004 om koordinering av trygdeordninger, som endret ved forordning (EF) nr. 988/2009, forordning (EU) nr. 1244/2010, forordning (EU) nr. 465/2012, forordning (EU) nr. 1224/2012, forordning (EU) nr. 517/2013, forordning (EU) nr. 1372/2013, forordning (EU) nr. 1368/2014, forordning (EU) 2017/492 og forordning (EU) 2019/1149) (trygdeforordningen) gjelder som lov med de tilpasningene som følger av vedlegg VI, protokoll 1 og avtalen for øvrig.

2. I lov 14. desember 2012 nr. 81 om fri rørsle av arbeidstakarar innanfor EØS mv. skal § 1 lyde:

§ 1.

EØS-avtalen vedlegg V nr. 2 (forordning (EU) nr. 492/2011 om fri rørsle av arbeidstakarar, som endra ved forordning (EU) 2016/589 og forordning (EU) 2019/1149) og vedlegg V nr. 9 (forordning (EU) 2016/589 om eit europeisk nettverk for arbeidsformidlingar (EURES), tilgang til mobilitetstenester for arbeidstakarar og ytterlegare integrasjon av arbeidsmarknadene, som endra ved forordning (EU) 2019/1149) gjeld som lov med dei tilpassingane som følgjer av vedlegg V, protokoll 1 til avtalen og avtalen elles.

§ 4 Iverksetjing

Lova tek til å gjelde straks.

Presidenten: Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 57 mot 46 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.14.37)

Presidenten: Det voterer over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble vedtatt med 57 mot 46 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.15.01)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gang behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 6, debattert 1. april 2025

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mimir Kristjánsson og Seher Aydar om å styrke sykelønnsordningen (Innst. 190 S (2024–2025), jf. Dokument 8:47 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt ni forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Anna Molberg på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet og Rødt
- forslag nr. 2, fra Per Olaf Lundteigen på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Rødt
- forslagene nr. 3 og 4, fra Alf Erik Bergstøl Andersen på vegne av Fremskrittspartiet og Rødt
- forslagene nr. 5 og 6, fra Mimir Kristjánsson på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslag nr. 7, fra Per Olaf Lundteigen på vegne av Senterpartiet og Rødt
- forslagene nr. 8 og 9, fra Mimir Kristjánsson på vegne av Rødt

Det votes over forslagene nr. 8 og 9, fra Rødt.

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag som forbyr arbeidsgivere å bestride sykemeldinger.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å utvide antall egenmeldingsdager.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Rødt ble med 97 mot 6 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.16.02)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 7, fra Senterpartiet og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å droppe avkortning av tilskudd til sykdomsavløsning, slik at det beregnede tilskuddet ut fra jordbruksdriften utbetales uavhengig av om bonden får sykepenger, svangerskapspenger m.m. basert på andre arbeidsforhold utenfor gårdsdriften.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet og Rødt ble med 69 mot 34 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.16.22)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 5, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å pålegge arbeidsgivere å forskuttere utbetaling av sykepenger.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 88 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.16.41)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 6, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede omfanget av bestridelser av sykemeldinger, hvilke grupper som rammes av bestridelser, hvilke konsekvenser det fører til for de rammede, og i hvilke bedrifter og bransjer bestridelser hyppigst skjer.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 87 mot 16 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.17.01)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 4, fra Fremskrittspartiet og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til hvordan man kan sikre at oppsigelsesvernet ved langtidssykdom opprettholdes ved en utvidet sykepengeperiode.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Rødt ble med 82 mot 21 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.17.22)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Fremskrittspartiet og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til en ordning hvor sykepengeperioden for langtidssyke gjøres om til en tidskonto med varighet på inntil to år.»

Venstre har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Rødt ble med 79 mot 24 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.17.41)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag til hvordan frilansere og selvstendig næringsdrivende kan gis bedre inntektssikring ved sykdom.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 65 mot 38 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.18.03)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre en praksis som styrker dialogen og partssamarbeidet i oppfølgingen av sykemeldte arbeidstakere.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Rødt ble med 54 mot 48 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.18.23)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:47 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mimir Kristjánsson og Seher Aydar om å styrke sykelønnsordningen – vedtas ikke.

Presidenten: Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 55 mot 48 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.18.56)

Votering i sak nr. 7, debattert 1. april 2025

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Une Bastholm, Rasmus Hansson og Sigrid Zurbuchen Heiberg om å utrede jaktfrie områder i nasjonalparker (Innst. 184 S (2024–2025), jf. Dokument 8:56 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten har Ola Elvestuen satt fram et forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede opprettelse av et lite antall faglig baserte jaktfrie områder i eksisterende nasjonalparker, der formålet er å etablere referanseområder for forskning og forvaltning og gi allmennheten mulighet til å oppleve mest mulig urørt og opprinnelig dyreliv.»

Det votes alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:56 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Une Bastholm, Rasmus Hansson og Sigrid Zurbuchen Heiberg om å utrede jaktfrie områder i nasjonalparker – vedtas ikke.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble innstillingen vedtatt med 81 mot 21 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.19.50)

Votering i sak nr. 8, debattert 1. april 2025

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mathilde Tybring-Gjedde, Bård Ludvig Thorheim, Tina Bru, Trond Helleland, Mahmoud Farahmand og Liv Kari Eskeland om raskere konsesjonsbehandling og mer kraft (Innst. 183 S (2024–2025), jf. Dokument 8:54 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten har Bård Ludvig Thorheim satt fram et forslag på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til en reform av konsesjonssystemet med mål om å redusere saksbehandlingstiden og ha en mer effektiv konsesjonsbehandling i Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) og Energidepartementet, samtidig som hensynet til grundighet i konsesjonsbehandlingen, gode miljøundersøkelser og medvirkning ivaretas.»

Det votes alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:54 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mathilde Tybring-Gjedde, Bård Ludvig Thorheim, Tina Bru, Trond Helleland, Mahmoud Farahmand og Liv Kari Eskeland om raskere konsesjonsbehandling og mer kraft – vedtas ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti ble innstillingen vedtatt med 62 mot 41 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.20.48)

Votering i sak nr. 9, debattert 1. april 2025

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjell Ingolf Ropstad, Olaug Vervik Bollestad og Dag-Inge Ulstein om å be det internasjonale atomenergibyrået foreta en gjennomgang av forutsetningene for å etablere kjernekraft i Norge (Innst. 185 S (2024–2025), jf. Dokument 8:57 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram et forslag fra Kjell Ingolf Ropstad på vegne av Fremskrittspartiet, Rødt, Venstre og Kristelig Folkeparti. Forslaget ble under debatten endret og lyder nå:

«Stortinget ber regjeringen sende en forespørsel til IAEA om å foreta en gjennomgang av Norges forutsetninger for å etablere kjernekraft (en INIR-revisjon), med mål om å presentere resultatet fra revisjonen innen nyttår 2025.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Rødt, Venstre og Kristelig Folkeparti – med den foretatte endringen – ble med 75 mot 28 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.21.47)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget ber regjeringen i oppfølgingen av Kjernekraftutvalgets rapport vurdere å sende en forespørsel til

IAEA om å foreta en gjennomgang av Norges forutsetninger for å etablere kjernekraft (en INIR-revisjon).

Presidenten: Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet subsidiær støtte til tilrådingen. Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 95 mot 7 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.22.34)

Votering i sak nr. 10, debattert 1. april 2025

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Morten Wold, Himanshu Gulati, Silje Hjemdal, Terje Halleland, Sylvi Listhaug, Bård Hoksrud, Hans Andreas Limi og Marius Arion Nilsen om mer vannkraft – grunnsteinen i Norges energiforsyning (Innst. 191 S (2024–2025), jf. Dokument 8:40 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 13 forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Lisa Marie Ness Klungland på vegne av Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 3, fra Lisa Marie Ness Klungland på vegne av Senterpartiet og Fremskrittspartiet
- forslag nr. 4, fra Sofie Marhaug på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 6, fra Sofie Marhaug på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre
- forslag nr. 7, fra Lisa Marie Ness Klungland på vegne av Senterpartiet
- forslag nr. 5, fra Ola Elvestuen på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 8 og 9, fra Sofie Marhaug på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslagene nr. 10–13, fra Marius Arion Nilsen på vegne av Fremskrittspartiet

Med henvisning til forretningsordenens § 38 femte ledd vil forslag nr. 4 ikke tas til votering, da dette er votert over tidligere i sesjonen.

Det votes over forslagene nr. 10–13, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en forutsigbar og forbedret skattemodell med rammevilkår som stimulerer til økte investeringer i vannkraft, deriblant også vurdere om heving av innslagspunk-

tet for grunnrentebeskatning har potensial til å utløse økt kraftproduksjon i eksisterende og nye vannkraftverk.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremskynde prosessen med å gjennomgå planer for vernede vassdrag og utrede muligheten for skånsom utbygging av kraftproduksjon, spesielt i sammenhenger hvor det kombineres med flomdempende tiltak.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen tilrettelegge for at kraft-selskaper skal ha mulighet til å søke om utbygging av vannkraft i vernede vassdrag hvor de har identifisert at man kan øke produksjonen av kraft uten at det går på særlig bekostning av natur- og miljøhensyn.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen heve grensen for kraftutbygging i sideelver til vernede vassdrag fra 1 MW opp til 10 MW, slik at produksjonen er styrt av de reelle virkningene på verneverdiene, og slik at småkraften kan ha større flomdempende effekt.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 90 mot 13 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.23.46)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 8 og 9, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringa greie ut eit skattesystem for vasskraft der den nedre grensa for grunnrenteskatt blir erstatta med ein lineær reduksjon frå full skatt ved 15 MW til null skatt ved 0 MW. Utgreininga skal særleg vurdere miljøkonsekvensane ved ei slik omlegging.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringa greie ut å utvide heimfallsretten til å gjelde alle vasskraftverk over 0,5 MW.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 88 mot 14 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.24.03)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 7, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en helhetlig gjennomgang av gjeldende skatteregime for vannkraft, med mål om å

styrke insentivene for kraftkommuner og kraftselskap til å gjennomføre nye vannkraftprosjekter.»

Fremskrittspartiet har varslet subsidær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 73 mot 30 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.24.23)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 6, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa fremje ei sak for Stortinget med ei kartlegging av potensialet for oppgradering og utviding av eksisterande vasskraftverk, med målsetjing om betra miljø i dei aktuelle vassdraga.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre ble med 84 mot 19 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.24.43)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 5, fra Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å forenkle og tydeliggjøre skatter og avgifter for pumpekraftverk, slik at flere slike kraftverk kan realiseres.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti ble med 86 mot 17 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.25.01)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Senterpartiet og Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen stille krav om økt saksbehandlingskapasitet, redusert saksbehandlingstid og enklere prosesser for vannkraftprosjekter hos NVE, instruere NVE til å prioritere nye vannkraftprosjekter, både små- og storkraft, samt prioritere ned eller sette på pause vilkårsrevisjoner, for mer effektive søknads- og konsesjonsprosesser.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet og Fremskrittspartiet ble med 73 mot 30 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.25.18)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1 og 2, fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme sak for Stortinget med en kartlegging av potensialet for vannkraft i Norge, med plan for oppgradering og utvidelse av eksisterende vannkraftverk, samt for realisering av potensialet for nye større og mindre vannkraftprosjekter.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen se på kostnadsmodeller for nettilknytning og anleggsbidrag – hvor samfunnsøkonomiske hensyn som desentralisert kraftproduksjon og forsyningssikkerhet også vektlegges – med det formål å finne modeller som muliggjør flere vannkraftprosjekter.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti ble med 70 mot 33 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.25.37)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:40 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Morten Wold, Himanshu Gulati, Silje Hjemdal, Terje Halleland, Sylvi Listhaug, Bård Hoksrud, Hans Andreas Limi og Marius Arion Nilsen om mer vannkraft – grunnsteinen i Norges energiforsyning – vedtas ikke.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 90 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.26.14)

Votering i sak nr. 11, debattert 1. april 2025

Innstilling fra finanskomiteen om Lov om innkreving av statlige krav mv. (innkrevingsloven) og endring i tvangsfullbyrdsloven mv. (Innst. 177 L (2024–2025), jf. Prop. 37 L (2024–2025))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

L o v

om innkreving av statlige krav mv. (innkrevingsloven)

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1 Formålet med loven

Loven skal legge til rette for en effektiv innkreving, som ivaretar hensynet til skyldneren.

§ 2 Virkeområde og innkrevingsmyndighet

(1) Innkrevingsmyndigheten utøver myndighet etter denne loven i første instans. Den krever inn krav som den i lov eller i medhold av denne loven er pålagt å innkreve.

(2) Loven gjelder i Norge, herunder Svalbard og Jan Mayen.

(3) Departementet kan i forskrift fastsette hvilke krav Innkrevingsmyndigheten skal kreve inn.

(4) Loven gjelder med de begrensninger som er anerkjent i folkeretten eller følger av overenskomst med fremmed stat.

§ 3 Utøvelse av kreditorposisjon

(1) Innkrevingsmyndigheten ivaretar rollen som kreditor for de krav den har til innkreving.

(2) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om innholdet i første ledd, herunder fastsette begrensninger for utøvelsen av kreditorrollen.

(3) Innkrevingsmyndigheten kan fastsette betalingsfrist for underholdsbidrag som kreves inn etter denne loven.

(4) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om når innkrevingen av krav kan avsluttes. Beslutning om å avslutte innkrevingen av krav kan ikke påklages.

§ 4 Forholdet til forvaltningsloven og inkassoloven

(1) Forvaltningsloven gjelder med mindre annet følger av denne loven.

(2) Inkassoloven gjelder ikke for Innkrevingsmyndighetens virksomhet etter denne loven.

§ 5 Fullmektig

(1) Enhver som har rettigheter eller plikter overfor Innkrevingsmyndigheten, har rett til å la seg bistå eller representere av en fullmektig på alle trinn av saksbehandlingen.

(2) Fullmektig skal legge frem fullmakt når Innkrevingsmyndigheten ber om det.

(3) Meldinger og henvendelser fra Innkrevingsmyndigheten skal rettes til fullmektigen når forholdet klart

dekkes av fullmakten. Når hensynet til fullmaktsgiveren tilsier det, kan meldinger og henvendelser rettes til den direkte. Fullmektigen skal gjøres kjent med slike henvendelser når det kan ha betydning for vedkommende.

(4) Tredje ledd er ikke til hinder for at masseutsendelser sendes direkte til en som har fullmektig.

(5) Tvisteloven § 3-3 og tvangsfullbyrdsloven § 6-2 gjelder for hvem som kan opptre som prosessfullmektig ved klage til tingretten.

Kapittel 2. Sakskostnader, tilbakebetaling og utbetaling

§ 6 Sakskostnader

(1) Når Innkrevingsmyndigheten ved klagebehandling endrer en avgjørelse til gunst for parten på grunn av feil som Innkrevingsmyndigheten kan bebreides for, kan parten kreve å få erstattet kostnader som var nødvendige for å få endret avgjørelsen.

(2) Krav etter første ledd må settes frem for Innkrevingsmyndigheten senest tre uker etter at melding om endret avgjørelse ble gitt parten. Kravet avgjøres av Innkrevingsmyndigheten. Avgjørelsen kan påklages etter reglene i forvaltningsloven §§ 28 til 34.

(3) Første og andre ledd gjelder ikke ved klage til tingretten. Ved behandling av slike klager kan Innkrevingsmyndigheten erstatte partens sakskostnader når det er klart at parten har rett til dekning etter tvangsfullbyrdsloven § 3-3.

§ 7 Tilbakebetaling

(1) Utbetaling fra Innkrevingsmyndigheten til noen som ikke hadde krav på utbetalingen, kan kreves tilbake dersom den som har fått utbetalingen, forsto eller burde ha forstått at den skyldtes en feil.

(2) Vedtak om tilbakebetaling etter første ledd er tvangsgrunnlag for utlegg.

(3) Innkreving kan ikke iverksettes før eventuell klage er avgjort, likevel slik at motregning etter § 21 første ledd kan gjennomføres.

§ 8 Utbetaling

(1) Der ikke annet følger av lov eller forskrift, skal utbetaling som foretas av Innkrevingsmyndigheten, skje til betalingsmottakerens konto.

(2) Dersom mottakeren ikke har bankkonto her i landet, velges utbetalingsmåten under hensyn til mottakerens ønske. Ved utbetaling til utlandet kan Innkrevingsmyndigheten kreve at mottakeren dekker merkostnaden i forhold til overføring til bankkonto i Norge. Merkostnaden avregnes i utbetalingen.

Kapittel 3. Taushetsplikt, opplysningsplikt og informasjonsbehandling

§ 9 Taushetsplikt

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for Innkrevingsmyndigheten, skal hindre at uvedkommende får adgang eller kjennskap til det vedkommende i sitt arbeid har fått vite om noens formues- eller inntektsforhold eller andre økonomiske, bedriftsmessige eller personlige forhold.

§ 10 Skyldnerens opplysningsplikt

Etter krav fra Innkrevingsmyndigheten plikter skyldneren å gi opplysninger som kan ha betydning for innkrevingen. Innkrevingsmyndigheten kan kreve at skyldneren dokumenterer opplysningene ved for eksempel å gi innsyn i, legge frem, sammenstille, utlevere eller sende inn erklæringer, regnskapsmateriale med bilag, kontrakter, korrespondanse, styreprotokoller, elektroniske programmer og programsystemer.

§ 11 Tredjeparters opplysningsplikt

(1) Enhver tredjepart plikter etter krav fra Innkrevingsmyndigheten å gi opplysninger som kan ha betydning for innkrevingen. I den utstrekning opplysningene ikke knytter seg til deres næringsvirksomhet, plikter fysiske personer bare å gi opplysninger om

- a. krav som skyldneren har eller har hatt mot dem, og om hvordan kravet har falt bort
- b. formuesgoder som skyldneren eier, og som de har eller har hatt i sin besittelse, og om hvordan besittelsen opphørte.

(2) Departementet kan gi forskrift om at tredjeparter ukrevet skal gi opplysninger som kan ha betydning for innkrevingen, til Innkrevingsmyndigheten. Dette gjelder ikke fysiske personer i den utstrekning opplysningene ikke knytter seg til deres næringsvirksomhet.

(3) Departementet kan gi forskrift om at offentlige myndigheter, offentlige innretninger mv. og deres ansatte skal gi opplysninger som kan ha betydning for innkrevingen, uten hinder av taushetsplikt. Departementet kan også gi forskrift om at opplysninger etter første punktum skal gis ukrevet.

(4) Advokater og andre tredjeparter plikter, uten hinder av lovbestemt taushetsplikt, etter krav fra Innkrevingsmyndigheten å gi opplysninger om pengeoverføringer, innskudd og hvem som er parter i pengeoverføringene, på deres konti tilhørende skyldneren.

(5) Innkrevingsmyndigheten kan kreve at folkeregistermyndigheten, uten hinder av taushetsplikt, skal gi opplysninger som kan ha betydning for Innkrevingsmyndighetens arbeid etter denne loven.

(6) Innkreivingsmyndigheten kan kreve at tredjeparten dokumenterer opplysningene ved for eksempel å gi innsyn i, legge frem, sammenstille, utlevere eller sende inn erklæringer, regnskapsmateriale med bilag, kontrakter, korrespondanse, styreprotokoller, elektroniske programmer og programsystemer, eller i nødvendig utstrekning gi utskrift av protokoll, kopi av dokumenter mv.

(7) Innkreivingsmyndigheten kan uten hinder av taushetsplikt innhente og utlevere opplysninger om skyldnerens inntekts- og formuesforhold og om besluttet utlegg og avregning til bruk for andre namsmyndigheters tvangsfullbyrdelse.

(8) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om hvordan opplysninger skal gis, signatur, leveringsfrist og leveringssted.

§ 12 Sammenstilling, profilering og automatiserte avgjørelser

(1) Innkreivingsmyndigheten kan sammenstille innhentede personopplysninger når det er nødvendig for sitt arbeid, herunder til kontroll-, veilednings-, analyse- og statistikkformål. Innkreivingsmyndigheten kan benytte innhentede personopplysninger til profilering til samme formål når profileringen er nødvendig for å målrette tiltak som fremmer etterlevelse av loven. Graden av personidentifikasjon skal ikke være større enn det som er nødvendig for formålet.

(2) Innkreivingsmyndigheten kan treffe avgjørelser som utelukkende er basert på automatisert behandling. Behandlingen må sikre forsvarlig saksbehandling og være forenlig med retten til vern av personopplysninger. Avgjørelsen kan ikke bygge på skjønnsmessige vilkår i lov eller forskrift, med mindre avgjørelsen er utvilsom. Den registrerte har rett til manuell overprøving av avgjørelsen.

(3) Innkreivingsmyndigheten kan benytte særlige kategorier av personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10 ved sammenstilling, profilering og automatiserte avgjørelser.

(4) Departementet kan gi forskrift om sammenstilling, profilering og automatiserte avgjørelser, blant annet om formålet med behandlingen, hvilke personopplysninger som kan behandles, og hvem det kan behandles opplysninger om.

§ 13 Bruk av personopplysninger ved utvikling og testing av IT-systemer

(1) Innkreivingsmyndigheten kan behandle innhentede personopplysninger for å utvikle og teste IT-systemer dersom det vil være umulig eller uforholdsmessig vanskelig å oppnå formålet ved å bruke anonyme eller fiktive opplysninger.

(2) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om behandling etter første ledd.

§ 14 Forskrift om adgangen til utlevering av opplysninger og annen behandling av taushetsbelagte opplysninger

Departementet kan gi forskrift som nevnt i forvaltningsloven § 13 g om utlevering og annen behandling av opplysninger som er underlagt taushetsplikt etter § 9.

Kapittel 4. Renter og dekningsrekkefølge

§ 15 Renter og gebyr mv. ved forsinket betaling

(1) For krav hvor det ikke er fastsatt forsinkelsesreaksjon ved forsinket betaling i lov eller forskrift, påløper det forsinkelsesrente lik den til enhver tid gjeldende rente fastsatt i forskrift med hjemmel i forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum.

(2) Rente etter første ledd løper fra 30 dager etter at det er gitt varsel om at rente vil påløpe ved forsinket betaling.

(3) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler til utfylling og gjennomføring av første og andre ledd. Det kan blant annet fastsettes at det for enkelte kravstyper ikke skal løpe rente, at rente skal løpe etter lavere sats enn det som følger av første ledd, og at rente skal løpe i tillegg til annen forsinkelsesreaksjon i annen lov eller forskrift. For krav med løpende forfall kan det også bestemmes at renten løper fra et tidligere tidspunkt enn nevnt i andre ledd.

(4) Dersom særlige hensyn gjør seg gjeldende for enkelte kravstyper, kan departementet i forskrift bestemme at det i stedet for eller i tillegg til renter, påløper gebyr ved forsinket betaling. Gebyr som påløper med hjemmel i første punktum, er tvangsgrunnlag for utlegg når hovedkravet har tvangsgrunnlag.

(5) Det skal ikke svares forsinkelsesrente eller påløpe gebyr dersom forsinkelsen er fremkalt ved forhold på kreditors side.

§ 16 Innkreivingsmyndighetens dekningsrekkefølge

Departementet kan i forskrift bestemme hvilken dekningsrekkefølge som skal gjelde når Innkreivingsmyndigheten selv kan velge hvilke krav som skal dekkes.

Kapittel 5. Betalingsavtale og ettergivelse

§ 17 Betalingsavtale

(1) Innkreivingsmyndigheten kan tilby skyldneren en betalingsavtale når den finner det hensiktsmessig.

(2) Innkreivingsmyndigheten kan sette vilkår for å innvilge en betalingsavtale etter første ledd.

(3) Beslutninger etter denne paragraf regnes ikke som enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

(4) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler til utfylling og gjennomføring av denne paragraf.

§ 18 Ettergivelse av hensyn til kreditor

(1) Innkrevingsmyndigheten kan helt eller delvis ettergi et krav dersom det antas å gi like god eller bedre dekning enn fortsatt innkreving, og det ikke vil virke støtende eller være egnet til å svekke den alminnelige betalingsmoral.

(2) Innkrevingsmyndigheten kan helt eller delvis ettergi krav med forfall mer enn ti år tilbake i tid dersom fortsatt innkreving ikke antas å gi dekning av betydning. Ettergivelsen må ikke virke støtende eller være egnet til å svekke den alminnelige betalingsmoral.

(3) Krav som Innkrevingsmyndigheten krever inn for private kreditorer, kan bare ettergis etter denne paragraf når den private kreditoren samtykker.

(4) Beslutning om ettergivelse etter denne paragraf kan ikke påklages. Forvaltningsloven § 25 andre og tredje ledd gjelder ikke for begrunnelse av vedtak om ettergivelse etter denne paragraf dersom slik begrunnelse antas å kunne svekke muligheten for fremtidig dekning av kravet.

§ 19 Ettergivelse og betalingsavtale av hensyn til skyldneren

(1) Innkrevingsmyndigheten kan helt eller delvis ettergi et krav når skyldneren er varig ute av stand til å betale kravet. Det er et vilkår at den svekkede betalingsevnen skyldes særlig alvorlig sykdom eller lignende årsaker, og at det er uforholdsmessig tyngende å fortsette innkrevingen. Avgjørelsen må ikke virke støtende eller være egnet til å svekke den alminnelige betalingsmoral.

(2) Er betalingsevnen bare midlertidig svekket, kan Innkrevingsmyndigheten på samme vilkår som i første ledd innvilge en betalingsavtale.

(3) Innkrevingsmyndigheten kan ikke ettergi krav etter første ledd som tilhører private kreditorer.

§ 20 Ettergivelse av forsinkelsesrente, gebyr ved forsinket betaling mv.

(1) Innkrevingsmyndigheten kan ettergi forsinkelsesrente og gebyr ved forsinket betaling, samt omkostninger ved innkrevingen, der det foreligger særlige forhold.

(2) Beslutninger etter denne paragraf regnes ikke som enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

(3) Innkrevingsmyndigheten kan ikke ettergi forsinkelsesrente eller gebyr som tilfaller private kreditorer.

(4) Departementet kan i forskrift bestemme hva som er særlige forhold etter denne paragraf.

Kapittel 6. Motregning, avregning, utlegg samt tvangsdekning i enkle pengekrav

§ 21 Motregning

(1) Krav som kreves inn etter denne loven, kan motregnes i skyldnerens krav på tilgodebeløp på skatt og avgift. Innkrevingsmyndigheten skal ved motregning etter første punktum ta hensyn til reglene om beslagsfrihet i dekningsloven kapittel 2 dersom skyldneren krever det.

(2) Krav som fordeles etter skattebetalingsloven kapittel 8, kan uoppdelt motregnes i andre krav enn skatt og avgift som skyldneren har på det offentlige. Tilsvarende gjelder for krav som nevnt i dekningsloven § 2-8 første ledd bokstav a og b, men for krav som nevnt i bokstav b bare utenfor konkurs. Reglene om beslagsfrihet i dekningsloven kapittel 2 gjelder ved motregning etter første og andre punktum.

(3) Etter krav fra Innkrevingsmyndigheten skal offentlige utbetalere overføre hovedkravet til Innkrevingsmyndigheten. Departementet kan i forskrift gi utfyllende regler til første punktum.

(4) Beslutning om motregning etter denne paragrafen regnes ikke som enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

(5) Innkrevingsmyndigheten skal så snart som mulig underrette skyldneren om beslutning om motregning. Det skal i underretningen opplyses om hvilke krav det motregnes med og om skyldnerens rettigheter etter denne paragrafen. Der beslagsfrihet er vurdert, bør det fremgå hvilke faktiske forhold vurderingen bygger på.

(6) Motregning foretatt av Innkrevingsmyndigheten kan påklages etter tvangsfullbyrdsloven § 5-16. Klagefristen og frist for krav om beslagsfrihet er en måned etter at skyldneren ble underrettet om motregningen. Tvangsfullbyrdsloven § 2-7 gjelder tilsvarende.

(7) En kommune kan dekke krav som nevnt i tvangsfullbyrdsloven § 2-14 ved motregning etter reglene i første og sjette ledd. Departementet kan gi forskrift om Innkrevingsmyndighetens gjennomføring av motregning på vegne av annen offentlig myndighet, herunder hvilken dekningsrekkefølge som skal gjelde, og saksbehandlingen i saker om beslagsfrihet.

§ 22 Avregning

(1) Når Innkrevingsmyndigheten beslutter avregning, gjelder dekningsloven § 2-7 første ledd første punktum tilsvarende. Avregning har prioritet foran utleggstrekk.

(2) Beslutning om avregning kan endres etter tvangsfullbyrdsloven § 7-21 første ledd.

(3) Beslutning om avregning kan påklages etter tvangsfullbyrdsloven § 5-16. Klagen kan settes frem

fra varsel er gitt etter § 25 og så lenge avregningen løper. Tvangsfullbyrdsloven § 2-7 gjelder tilsvarende.

(4) Foreldelsesloven § 17 nr. 3 og § 21 nr. 1, nr. 4 og nr. 5 gjelder tilsvarende for avregning.

(5) Forvaltningsloven § 17 andre og tredje ledd og § 35 andre til fjerde ledd gjelder ikke ved behandling av saker om avregning.

§ 23 *Utlegg*

(1) Innkrevingsmyndigheten kan beslutte utlegg for krav som den har til innkreving, og som det foreligger tvangsgrunnlag for. Tvangsfullbyrdsloven § 7-2 første ledd bokstav f gjelder ikke. Innkrevingsmyndigheten kan ta med flere krav mot skyldneren i samme beslutning.

(2) Beslutning om utlegg kan gå ut på at det etableres utleggspant, at krav skal dekkes ved utleggstrekk, eller at innkrevingsforsøket avsluttes med en beslutning om intet til utlegg. En beslutning om at et krav skal dekkes ved utleggstrekk, skjer ved at det etableres utleggstrekk for kravet, eller, dersom det allerede foreligger utleggstrekk mot skyldneren, ved at kravet meldes inn i trekket, jf. dekningsloven § 2-8.

(3) Tvangsfullbyrdsloven §§ 1-5 til 1-10, kapittel 4, § 5-9, § 5-10, § 5-15, § 7-9 fjerde til sjettede ledd, §§ 7-11 til 7-19, § 7-23, § 7-25, § 7-26 første ledd, § 7-27 og § 7-28 gjelder ved Innkrevingsmyndighetens behandling av saker om utlegg. Ved klage gjelder også tvangsfullbyrdsloven § 2-7, § 5-15 og § 7-24. Klagen kan settes frem fra varsel er gitt etter § 25.

(4) Forvaltningsloven § 17 andre og tredje ledd gjelder ikke ved behandling av saker om utlegg.

(5) Departementet kan i forskrift fastsette gebyr som Innkrevingsmyndigheten kan kreve av skyldneren når den sender varsel om utlegg eller treffer beslutning om utlegg. Gebyret er tvangsgrunnlag for utlegg og legges til kravet ved innkrevingen. Skyldnerens plikt til å betale gebyret bortfaller dersom utlegget kjennes ugyldig eller tvangsgrunnlaget oppheves.

§ 24 *Tvangsdekning i enkle pengekrav*

(1) Dersom Innkrevingsmyndigheten har tatt utleggspant i enkle pengekrav, kan den selv gjennomføre tvangsdekning i kravet når det foreligger tvangsgrunnlag for det.

(2) Tvangsdekningen skjer ved at Innkrevingsmyndigheten beslutter at kravet skal betales til Innkrevingsmyndigheten. Innbetalingen skal skje når Innkrevingsmyndigheten krever det, men ikke tidligere enn forfall for det kravet som det er tatt utlegg i. Krav om innbetaling er tvangsgrunnlag for utlegg.

(3) Er kravet større enn Innkrevingsmyndighetens krav, eller er det begrensede rettigheter i kravet med

bedre prioritet enn Innkrevingsmyndighetens pantedrett, skal Innkrevingsmyndigheten utbetale den delen av kravet som tilkommer skyldneren eller bedre prioriterte rettighetshavere. Tillater rettsforholdet mellom skyldneren og den forpliktete at kravet deles opp, kan Innkrevingsmyndigheten bestemme at bare en del av kravet skal betales til Innkrevingsmyndigheten.

(4) Innkrevingsmyndigheten skal underrette skyldneren og den som utad fremstår som eier av fordringen, om beslutning etter andre ledd.

(5) Skyldneren plikter å utlevere til Innkrevingsmyndigheten alle dokumenter som trengs for å gjøre gjeldende det kravet som det er tatt utlegg i, og som skyldneren etter pålegg har plikt til å utlevere etter § 10. Er kravet avhengig av at skyldneren som motytelse utleverer et formuesgode, plikter skyldneren å utlevere dette til Innkrevingsmyndigheten eller skyldnerens debitor, hvis ikke formuesgodet er unntatt fra utlegg eller en bedre rett er til hinder. Krav fra Innkrevingsmyndigheten om utlevering etter første og andre punktum er tvangsgrunnlag etter tvangsfullbyrdsloven kapittel 13. Det betales ikke gebyr etter rettsgebyrloven for slik tvangsfullbyrdelse.

(6) Tvangsdekningen anses for avsluttet først når Innkrevingsmyndigheten har mottatt innbetalingen.

(7) Tvangsfullbyrdsloven § 1-10, kapittel 4, § 5-10 andre ledd, § 5-14 andre ledd og § 5-15 gjelder ved Innkrevingsmyndighetens behandling av saker om tvangsdekning i enkle pengekrav. Ved klage gjelder også tvangsfullbyrdsloven §§ 2-7 og 5-16. Klagen kan settes frem fra varsel er gitt etter § 25.

§ 25 *Varsel før avregning, utlegg og tvangsdekning i enkle pengekrav*

(1) Før Innkrevingsmyndigheten treffer beslutning etter §§ 22, 23 og 24, skal skyldneren eller skyldnerens fullmektig varsles med oppfordring om å uttale seg om saken innen en dato som ligger minst tre uker fra varsel ble sendt. Ved tvangsdekning i enkle pengekrav kan varsel tidligst gis tre uker etter at utlegg er besluttet, og varsel skal også gis til den som utad fremstår som eier av fordringen, eller dennes fullmektig.

(2) Varselet skal inneholde det som er nødvendig for at skyldneren skal kunne ivareta sine interesser. Departementet kan gi forskrift om det nærmere innholdet i varselet.

(3) Varsel etter denne paragrafen kan unnlates dersom skyldneren ikke har kjent adresse eller kjent fullmektig med kjent adresse. Varsel kan også unnlates dersom gjennomføringen av utlegg ville bli vesentlig vanskeliggjort om slikt varsel ble gitt.

§ 26 Beslutning og underretning mv.

(1) Innkrevingsmyndigheten kan treffe beslutning som nevnt i §§ 22, 23 og 24 når fristen for å uttale seg etter § 25 er løpt ut. Beslutningen kan treffes tidligere dersom skyldneren ber om det. Dersom beslutning ikke er truffet innen fristen i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-10 første ledd, må det varsles på nytt etter reglene i § 25. Skyldneren skal informeres hvis det ikke treffes beslutning om avregning eller utlegg.

(2) Vesentlige opplysninger av betydning for beslutningen skal nedtegnes, og beslutningen skal grunngis. En beslutning om utleggstrekk skal inneholde en nøyaktig beregning av krav med eventuelle sakskostnader og renter frem til utleggsdagen og nøyaktige opplysninger om beregningen av renter fra utleggsdagen. Prioritet etter dekningsloven § 2-8 skal fastsettes. Dersom det ikke allerede løper utleggstrekk mot skyldneren, skal trekkets størrelse og hvem som er trekkpliktig, fastsettes. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om hva som skal nedtegnes, og krav til begrunnelse.

(3) Den som har krav på varsel etter § 25 første ledd, skal underrettes om beslutningen. I tilfeller der det blir etablert utleggstrekk, skal skyldneren gjøres oppmerksom på at det vil bli registrert i Løsøreregisteret at utleggstrekk er etablert. Ved etablering av utleggstrekk skal den trekkpliktige underrettes om plikten til å foreta og innbetale trekk og om hvordan den trekkpliktige må innhente nærmere opplysninger. § 25 tredje ledd første punktum gjelder tilsvarende.

(4) Den som har klageadgang etter §§ 21 til 24, kan uten hinder av taushetsplikt gis innsyn i dokumenter eller deler av dokumenter i saken som er nødvendig for å ivareta sine interesser. Begrensningen som nevnt i forvaltningsloven §§ 18 og 19 gjelder likevel.

§ 27 Utleggstrekk for bidragsforpliktelser

Utleggstrekk kan besluttes for uforfalte bidragsforpliktelser når skyldneren har misligholdt sin bidragsplikt og ikke stiller sikkerhet. §§ 23, 25 og 26 gjelder tilsvarende. Hvor bidragsforpliktelser allerede deltar i et utleggstrekk, kan departementet i forskrift gi regler om at tvangsfullbyrdelsesloven §§ 4-4 og 4-18, og denne lov §§ 25 og 26, ikke skal gjelde ved innmelding av ytterligere bidragsforpliktelser i trekket.

Kapittel 7. Gjennomføring av utleggstrekk

§ 28 Innledning

Innkrevingsmyndigheten gjennomfører utleggstrekk etablert av alminnelig namsmann, og utleggstrekk etablert av den selv etter bestemmelsene i kapittelet her.

§ 29 Innbetaling og utbetaling av trekk

(1) Innkrevingsmyndigheten mottar innbetaling av utleggstrekk fra den trekkpliktige og utbetaler innbetalt trekk til de berettigede kreditorene etter prioritet og forholdsmessighet, jf. dekningsloven § 2-8. Dekker ikke utbetalingen hele kravet, skal hovedstolen nedskrives før kostnader, gebyrer og til sist påløpte renter med mindre annet er bestemt i trekkbeslutningen. Feil i fordelingen kan rettes i senere utbetalinger dersom det er mulig.

(2) Departementet kan i forskrift fastsette en nedre grense for hvor små beløp som utbetales, hvordan krav kan legges sammen ved beregningen, og hvordan slike beløp skal behandles.

(3) Dersom Innkrevingsmyndigheten beslutter avregning mens det løper utleggstrekk, dekkes avregningsbeløpet av trekket.

§ 30 Den trekkpliktiges oppgaver

(1) Den trekkpliktige skal foreta trekk i samsvar med beskjed fra Innkrevingsmyndigheten om trekkpålegget. Den trekkpliktige kan pålegges å innhente opplysninger om trekket og betalingen av det. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om plikten til å innhente opplysninger.

(2) Den trekkpliktige skal betale trekkbeløpet senest første virkedag etter utbetalingen til skyldneren såfremt ikke Innkrevingsmyndigheten har fastsatt et annet forfallstidspunkt. Departementet kan i forskrift fastsette avvikende regler for når trekkpliktige skal betale trekkbeløpet.

(3) Trekkpliktige som har trekkplikt etter skattebetalingsloven § 5-4, skal ukrevet levere opplysninger om utleggstrekk, herunder tidspunktet trekket ble foretatt i skyldnerens lønn mv., for hver kalendermåned etter reglene i a-opplysningsloven. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om levering av opplysninger om utleggstrekk, herunder fastsette unntak og avvikende regler for enkelte trekkpliktige. Departementet kan i forskrift også gi regler for hvordan trekkpliktige som ikke har trekkplikt etter skattebetalingsloven § 5-4, skal levere opplysninger om utleggstrekk.

(4) Dersom skyldneren ikke lenger har krav på lønn eller annen utbetaling fra den trekkpliktige, skal den trekkpliktige underrette Innkrevingsmyndigheten. Den trekkpliktige trenger ikke å underrette Innkrevingsmyndigheten dersom inntektsbortfallet skyldes et forhold som er rapportert i samsvar med a-opplysningsloven.

§ 31 Den trekkpliktiges ansvar

(1) Dersom et trekkpålegg ikke blir etterkommet eller beløp som er trukket, ikke blir betalt, er den trekkpliktige ansvarlig for beløpet. Departementet kan i forskrift fastsette at den trekkpliktige skal betale rente av trekkbe-

løp som ikke betales innen forfallstidspunktet etter § 30 andre ledd, og gi regler om fordeling av rentene.

(2) Den som ikke har overholdt sin opplysningsplikt etter a-opplysningsloven, kan pålegges av Innkrevingsmyndigheten å erstatte det beløpet som kunne vært trukket dersom opplysningsplikten var overholdt. Ved fastsetting av ansvaret skal det legges til grunn at utleggstrekk ville blitt satt i verk 14 dager etter tjenesteforholdets begynnelse med 20 prosent av trekkgrunnlaget. Ansvarskravet forfaller tre uker etter at vedtak om ansvar er sendt.

(3) Unnlatelse av å foreta trekk eller å gi pliktige opplysninger medfører ikke ansvar når det godtgjøres at forholdet ikke skyldes forsømmelse eller mangel på tilbørlig aktsomhet fra den trekkpliktige eller noen i dens tjeneste.

(4) Ansvar etter denne paragrafen er tvangsgrunnlag for utlegg.

(5) Foreldelsesloven §§ 9 og 11 gjelder tilsvarende for ansvarskravet.

§ 32 Kreditors opplysningsplikt

(1) Kreditoren plikter å informere Innkrevingsmyndigheten om endringer i kravforholdet, herunder om forhold som nevnt i tvangsfullbyrdsloven § 7-25 og om overdragelse av kravet.

(2) Dersom det er gått mer enn ett år siden kravet ble besluttet dekket ved trekk, og kreditoren verken har informert om endringer i kravforholdet eller mottatt utbetaling i løpet av det siste året, må kreditoren bekrefte at kravet fortsatt består før vedkommende mottar utbetaling. Dersom Innkrevingsmyndigheten mottar en innbetaling som kreditoren skal ta del i, gis kreditoren en frist for å bekrefte kravet. Hvis kravet ikke blir bekreftet innen fristen, tilfaller vedkommendes del øvrige kreditorer. Kreditoren tar ikke del i senere innbetalinger før kravet er bekreftet.

(3) Selv om trekket har opphørt, gjelder opplysningsplikten fortsatt så lenge Innkrevingsmyndigheten krever inn et ansvarskrav etter § 31.

§ 33 Endring av trekk og skifte av trekkpliktig

(1) Ved endring av utleggstrekk og skifte av trekkpliktig gjelder tvangsfullbyrdsloven §§ 7-21 og 7-22.

(2) Der Innkrevingsmyndigheten treffer avgjørelse om endring av utleggstrekket, gjelder saksbehandlingsreglene i § 26.

§ 34 Trekkets frigjørende virkning

(1) Utleggstrekk som er foretatt i en utbetaling til skyldneren, har frigjørende virkning for skyldneren. Dette gjelder selv om den trekkpliktige ikke betaler trekket videre til Innkrevingsmyndigheten.

(2) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om godskrivingen, herunder om fra hvilket tidspunkt skyldneren skal godskrives beløpet. Departementet kan i forskrift også gi regler om at Innkrevingsmyndigheten kan fastsette at trekket i særlige tilfeller ikke skal ha frigjørende virkning for skyldneren.

§ 35 Registrering av utleggstrekk og opphør av utleggstrekk

(1) Når det etableres utleggstrekk overfor en skyldner, skal Innkrevingsmyndigheten sørge for at trekket registreres i Løsøreregisteret. Dette gjelder ikke trekk som bare dekker uforfalte bidragsforpliktelser.

(2) Når et utleggstrekk opphører, skal Innkrevingsmyndigheten sørge for at registreringen i Løsøreregisteret slettes. Det samme gjelder der det bare gjenstår uforfalte bidragsforpliktelser i trekket.

(3) Når et utleggstrekk opphører etter tvangsfullbyrdsloven § 7-28 andre ledd, skal Innkrevingsmyndigheten underrette kreditorene og skyldneren om opphøret.

Kapittel 8. Rettergang og straff

§ 36 Rettergang

(1) Staten er part i saker som gjelder innkreving av krav til det offentlige etter denne loven. Med mindre annet er bestemt, utøver Innkrevingsmyndigheten partsstillingen i saker for domstolene og de alminnelige namsmyndighetene.

(2) En privat kreditor er part i saker som gjelder innkreving av krav for denne. Med mindre annet er bestemt, utøver Innkrevingsmyndigheten partsstillingen i saker for domstolene og de alminnelige namsmyndighetene. Innkrevingsmyndigheten kan ikke gi avkall på krav uten den private kreditorens samtykke.

(3) Departementet kan fastsette i forskrift hvilke saker utøvelsen av partsstillingen omfatter, og at partsstillingen skal utøves av andre offentlige myndigheter.

(4) Endelig rettsavgjørelse og forlik i saker med flere skattekreditorer er bindende for alle skattekreditorene.

§ 37 Frist for prøving av kravet

(1) Når det er fastsatt frist for å reise søksmål om fastsettingen av kravet, og fristen er utløpt, kan ikke kravet kreves prøvd i klagesak for domstolen om tvangsfullbyrdelse, midlertidig sikring, avregning og motregning. Kravet kan likevel kreves prøvd inntil tre måneder etter første beslutning av et innkrevingstiltak som nevnt i første punktum, dersom klagen på tiltaket settes frem innenfor gjeldende klagefrister.

(2) Det kan gis oppfrisking for oversittelse av fristen i første ledd andre punktum etter reglene i tvisteloven §§ 16-12 til 16-14.

§ 38 Verneting ved klage

(1) Klage etter tvangsfullbyrdsloven § 5-16 avgjøres av tingretten ved skyldnerens alminnelige verneting etter tvisteloven § 4-4.

(2) Kan det ikke påvises verneting som nevnt i første ledd, gjelder tvisteloven § 4-3.

§ 39 Straff og erstatningsansvar ved opplysningssvikt

(1) Med bot eller fengsel inntil to år straffes en skyldner og en opplysningspliktig tredjepart som gir uriktig eller ufullstendig opplysning til Innkreivingsmyndigheten, eller unnlater å gi pliktig opplysning.

(2) Grovt uaktsom overtredelse av første ledd straffes med bot eller fengsel inntil ett år.

(3) I tilfeller der det ikke er etablert utleggstrekk, eller et etablert utleggstrekk er opphørt, kan Innkreivingsmyndigheten pålegge en arbeidsgiver eller oppdragsgiver ansvar etter § 31 andre til femte ledd.

Kapittel 9. Sluttbestemmelser

§ 40 Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser

(1) Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

(2) De enkelte bestemmelsene kan settes i kraft til ulik tid. Det kan fastsettes at bestemmelser skal tre i kraft til ulik tid for ulike skyldnere, namsmyndigheter, kreditorer, trekkpliktige og andre aktører, og for ulike krav.

(3) Kongen kan gi overgangsbestemmelser.

§ 41 Endringer i tvangsfullbyrdsloven

Fra den tid Kongen fastsetter, gjøres følgende endringer i lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse:

Kapittel 2 avsnitt II skal lyde:

II. Kommunenes namskompetanse

§ 2-14 Kommunens namskompetanse

En kommune har namsmyndighet etter bestemmelsene i avsnittet her for krav den har på

- eiendomsskatt etter eiedomsskattelova
- vann- og avløpsgebyr etter vass- og avløpsanleggslova
- gebyrer og avgifter etter brann- og eksplosjonsvernloven
- avfallsgebyr etter forurensningsloven
- gebyrer etter vegtrafikkloven.

§ 2-15 Kommunens beslutninger om utlegg

Dersom kommunen har tvangsgrunnlag for et krav som nevnt i § 2-14, kan kommunen inndrive kravet med renter, gebyrer og sakskostnader ved å beslutte utlegg for kravet. Utlegg tas ved at det stiftes panterett for kravet (utleggspant). I lønnskav og andre pengekrav som nevnt i dekningsloven § 2-7 tas utlegg i form av utleggstrekk.

Før kommunen treffer beslutning som nevnt i første ledd, skal skyldneren varsles i samsvar med bestemmelsene i § 7-6. Dersom beslutning om utlegg ikke er tatt innen fristen i § 7-10 første ledd, må skyldneren varsles på nytt før utlegg besluttet. Dersom kommunen avslutter inndrivningen uten å beslutte utlegg, underrettes skyldneren.

For kommunens utøvelse av namsmyndighet gjelder kapittel 1, § 2-7, kapittel 3, kapittel 4 med unntak av §§ 4-18 og 4-19, kapittel 5 med unntak av §§ 5-1 til 5-5, 5-13 og 5-18, og kapittel 7 med unntak av § 7-2 bokstav f, §§ 7-3 til 7-8, § 7-9 første og tredje ledd, § 7-20, § 7-21 tredje ledd og §§ 7-23, 7-24 og 7-27.

Kongen kan i forskrift fastsette gebyrer som kommunen kan kreve av skyldneren når den sender varsel om utlegg eller treffer beslutning om utlegg. Gebyrer etter forskriften er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 2-16 Gjennomføring av beslutninger om å stifte utleggspant

Dersom kommunen beslutter utleggspant for kravet, gjennomføres utlegget som fastsatt i §§ 7-17 til 7-19.

§ 2-17 Gjennomføring av beslutning om utleggstrekk

Dersom kommunen beslutter utleggstrekk, fremsettes beslutningen for den alminnelige namsmannen som er kompetent til å etablere utleggstrekk mot skyldneren. Kongen kan fastsette hvordan beslutningen skal fremsettes.

Beslutningen skal inneholde skyldnerens navn, adresse og fødselsnummer eller d-nummer, en nøyaktig beregning av kravet med sakskostnader og renter fram til beslutningsdatoen, nøyaktige opplysninger om beregningen av renter fra beslutningsdatoen, og en angivelse av kravets prioritet etter dekningsloven § 2-8.

Dersom det allerede løper utleggstrekk mot skyldneren, meldes kravet umiddelbart inn i trekket.

Dersom det ikke allerede løper utleggstrekk mot skyldneren, skal namsmannen forsøke å etablere utleggstrekk mot vedkommende. Namsmannen skal av eget tiltak påse at denne er kompetent til å etablere utleggstrekk, og at skyldneren har partsevne og er prosessdyktig.

Namsmannen forelegger kommunens beslutning for skyldneren med oppfordring om å uttale seg om forhold av betydning for om utleggstrekk kan etableres og om trekets størrelse. Skyldnerens frist for å uttale seg fastsettes til en bestemt dato som ligger minst tre uker fra foreleggelsen

ble sendt. Kongen kan i forskrift gi regler om det nærmere innholdet i foreleggelsen.

Når skyldnerens frist for å uttale seg har løpt ut, avgjør namsmannen om det skal etableres utleggstrekk. Et utleggstrekk etableres og gjennomføres som fastsatt i § 7-20. Dersom det ikke er rom for trekk, underretter namsmannen kommunen og skyldneren om det.

Både kommunen og skyldneren kan påklage namsmannens avgjørelser i samsvar med §§ 5-16 og 7-24.

§ 5-2 skal lyde:

§ 5-2 Begjæring om tvangsfullbyrdelse

Begjæring om tvangsfullbyrdelse skal inneholde

- a. opplysning om hva slags tvangsfullbyrdelse som begjæres,
- b. saksøkerens navn, adresse og fødselsnummer, d-nummer eller organisasjonsnummer,
- c. saksøktes navn, adresse og fødselsnummer, d-nummer eller organisasjonsnummer,
- d. dersom saksøkeren bruker prosessfullmektig, prosessfullmektigens navn, adresse og fødselsnummer, d-nummer eller organisasjonsnummer,
- e. bestemt betegnelse av kravet, og for pengekrav særskilt angivelse av hovedkrav og grunngitte tilleggskrav,
- f. bestemt betegnelse av tvangsgrunnlaget, og dessuten de opplysninger namsmannen ellers trenger for å avgjøre om det er adgang til å ta begjæringen til følge.

Privatpersoner kan i begjæringen unnlate å opplyse om saksøktes fødselsnummer eller d-nummer og kun opplyse om saksøktes fødselsdato.

Dersom saksøktes fødselsdato ikke kan fremskaffes eller saksøkte, saksøkeren eller saksøkerens prosessfullmektig ikke har fått tildelt fødselsnummer, d-nummer eller organisasjonsnummer, kan opplysningen utelates.

Skriftlige tvangsgrunnlag skal legges ved i gjenpart eller original hvis ikke annet er bestemt. Saksøkeren trenger ikke legge fram bevis for at grunnlaget ikke er angrepet. Dersom tvangsgrunnlaget er en utenlandsk avgjørelse som nevnt i § 4-1 annet ledd bokstav f, skal det legges ved dokumentasjon for at avgjørelsen kan fullbyrdes i vedkommende fremmede stat, og de øvrige dokumenter som overenskomsten med den fremmede stat bestemmer. Er grunnlaget en avgjørelse som nevnt i § 4-1 annet ledd bokstav g, skal det legges ved dokumentasjon for at avgjørelsen er tvangskraftig. Dersom tvangsgrunnlaget er et utenlandsk tvangsgrunnlag som nevnt i § 4-1 annet ledd bokstav h, vedlegges de dokumenter som overenskomsten bestemmer. Om oversettelse av dokumenter gjelder domstolloven § 136 tilsvarende.

Begjæring kan fremsettes så vel muntlig som skriftlig. En skriftlig begjæring skal være undertegnet. En

muntlig begjæring nedtegnes av namsmannen og undertegnes av saksøkeren. Kongen kan i forskrift bestemme at begjæring skal settes fram på en nærmere angitt måte. Andre enn privatpersoner kan pålegges å sende begjæring elektronisk. Det kan fastsettes hvilket format opplysningene i elektroniske begjæring skal ha.

Kongen fastsetter i forskrift i hvilken utstrekning krav til innhold og vedlegg i begjæring kan oppfylles ved at det i begjæringen vises til dokumenter som allerede er elektronisk tilgjengelige for namsmannen. Andre enn privatpersoner kan i forskrift pålegges i slike tilfeller å vise til dokumentet i stedet for å legge det ved. Som tilgjengelige for namsmannen regnes også dokumenter som er tilgjengelige for namsmannen som sekretariat for forliksrådet og dokumenter som er tilgjengelige for andre namsmenn.

§ 5-3 skal lyde:

§ 5-3 Namsmannens og partenes ansvar for opplysning av saken

Namsmannen skal av eget tiltak påse at denne er kompetent til å behandle saken, at partene har partsevne og er prosessdyktige, og dessuten at det foreligger tvangskraftig tvangsgrunnlag for kravet. Det påhviler ellers partene å gjøre rede for de faktiske forhold og bevis som kan være av betydning for namsmannens avgjørelser under fullbyrdelsen.

Namsmannen skal gi partene og andre interesserte den veiledning som er nødvendig for å forebygge eller rette feil og forsømmelser.

Namsmannen kan av eget tiltak innhente uttalelser fra partene og andre, og kan oppfordre dem til å skaffe bevis. Namsmannen avgjør om slike opplysninger skal forelegges for partene og interesserte før avgjørelse blir truffet.

I saker om utlegg skal namsmannen av eget tiltak i rimelig utstrekning undersøke om saksøkte har formuesgoder eller lønnsinntekter mv. som det kan tas utlegg i.

§ 5-5 første ledd skal lyde:

Er en begjæring om tvangsfullbyrdelse satt fram for en namsmann som ikke er kompetent, kan namsmannen istedenfor å nekte fullbyrdelsen fremmet, overføre saken til den namsmyndigheten som er stedlig og saklig kompetent. Det samme gjelder om det senere viser seg at fullbyrdelsen ikke kan gjennomføres i namsmannens distrikt. Ved overføringen skal namsmannen gi de nødvendige opplysninger om saken og dessuten underrette saksøkeren om overføringen.

§ 5-7 skal lyde:

§ 5-7 Namsmannens adgang til å pålegge partene og andre opplysningsplikt

Namsmannen kan pålegge partene å gi opplysninger eller legge fram bevis som kan ha betydning for tvangsfull-

byrdelsen. Når et formuesgode er besluttet tvangssolgt, har saksøkte plikt til å gi slike opplysninger også etter forespørsel fra en medhjelper.

Namsmannen kan pålegge enhver tredjeperson å gi opplysninger som kan ha betydning for tvangsfullbyrdelsen. I den utstrekning opplysningene ikke knytter seg til deres næringsvirksomhet, plikter fysiske personer bare å gi opplysninger om

- a. *krav som saksøkte har eller har hatt mot dem, og om hvordan kravet har falt bort*
- b. *formuesgoder som saksøkte eier, og som de har eller har hatt i sin besittelse, og hvordan besittelsen opphørte.*

Opplysningsplikten om forhold som nevnt i annet ledd bokstav a og b gjelder uten hinder av taushetsplikt. Twisteloven kapittel 22 gjelder tilsvarende.

Departementet kan gi forskrift om at offentlige myndigheter, offentlige innretninger mv. og deres ansatte skal gi opplysninger som kan ha betydning for tvangsfullbyrdelsen, uten hinder av taushetsplikt.

Namsmannen kan kreve at folkeregistermyndigheten uten hinder av taushetsplikt skal gi opplysninger som kan ha betydning for namsmannens arbeid etter denne loven.

Klage til tingretten over pålegg etter annet ledd har oppsettende virkning. Namsmannen eller tingretten kan bestemme at klagen likevel ikke skal ha oppsettende virkning dersom den er åpenbart grunnløs.

Opplysninger og bevis som er mottatt av en namsmann, kan deles med andre namsmenn, dersom de kan ha betydning for saken.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om hvordan opplysninger skal gis, signatur, leveringsfrist og leveringssted.

§ 5-9 skal lyde:

§ 5-9 *Namsmannens adgang til bolig, forretningslokaler m.m.*

I den utstrekning det er nødvendig for fullbyrdelsen, kan namsmannen kreve å få adgang til bolig, forretningslokaler eller annen eiendom som saksøkte helt eller delvis eier eller besitter.

Når et formuesgode er besluttet tvangssolgt, har saksøkte og besitteren plikt til å gi medhjelper og andre etter namsmannens eller medhjelperens bestemmelse adgang til salgsgjenstanden. Namsmannen kan bestemme at saksøkte ikke skal ha anledning til å være til stede når de som er interessert i å kjøpe, gis adgang til å besiktige salgsgjenstanden.

§ 5-14 første ledd skal lyde:

Selv om namsmannen etter loven er pålagt å gi noen en meddelelse, kan tvangsfullbyrdelsen likevel gjennomføres uten meddelelse dersom vedkommende

ikke har kjent adresse eller kjent fullmektig med kjent adresse.

§ 5-16 andre ledd skal lyde:

Finner namsmannen klagen berettiget, skal namsmannen omgjøre sin avgjørelse dersom det er adgang til det. Dersom namsmannen ikke omgjør avgjørelsen, skal klageren få beskjed om det med en begrunnelse og en frist for å opprettholde klagen, med mindre klageren har bedt om at klagen straks oversendes til retten. Opprettholdes klagen, oversendes den sammen med de tilhørende dokumenter og opplysninger uten opphold til tingretten i rettskretsen der saksøkte bor. Hvis namsmannens stedlige kompetanse bygger på annet grunnlag enn saksøktes bopel, oversendes klagen til tingretten i rettskretsen som saken har slik tilknytning til. Om rettens behandling av klagen gjelder saksbehandlingsreglene i kapittel 6.

§ 5-19 skal lyde:

§ 5-19 *Namsbok m.m.*

For forretninger og møter under en sak skal det føres en protokoll kalt namsbok med opplysning om sted, tid, partene, hvem som var til stede og hva som i det vesentlige skjedde. Det skal gå fram om det ble ytet eller tilbudt oppfyllelse av eller for saksøkte.

Kongen kan gi bestemmelser om føring, arkivering, oppbevaring og tilintetgjøring av namsbøker og andre dokumenter.

Ny § 5-20 skal lyde:

§ 5-20 *Innsyn*

Alle som har en rett som blir berørt, kan, uten hinder av taushetsplikt, kreve gjenpart av namsboken og dokumenter som angår saken. Det samme gjelder andre når begge parter samtykker. Begrensningene nevnt i forvaltningsloven §§ 18 til 19 gjelder tilsvarende. Kongen kan i forskrift gi bestemmelser om saksøkers innsyn i opplysninger om løpende utleggstrekk.

Ny § 5-21 skal lyde:

§ 5-21 *Sammenstilling og automatiserte avgjørelser*

Namsmannen kan sammenstille innhentede personopplysninger når det er nødvendig for namsmannens arbeid, herunder til kontroll-, veilednings-, analyse- og statistikkformål.

Namsmannen kan treffe avgjørelser som utelukken er basert på automatisert behandling. Behandlingen må sikre partenes krav til forsvarlig saksbehandling og være forenlig med retten til vern av personopplysninger. Avgjørelsen kan ikke bygge på skjønsmessige vilkår i lov eller forskrift, med mindre avgjørelsen er utvilsom. Partene har rett til manuell overprøving av avgjørelsen.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om sammenstilling og automatiserte avgjørelser, blant annet om formålet med behandlingen, hvilke personopplysninger som kan behandles, og hvem det kan behandles opplysninger om.

Ny § 5-22 skal lyde:

§ 5-22 Bruk av personopplysninger ved utvikling og testing av IT-systemer

Det kan behandles innhentede personopplysninger for å utvikle og teste IT-systemer dersom det vil være umulig eller uforholdsmessig vanskelig å oppnå formålet ved å bruke anonyme eller fiktive opplysninger.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om behandling etter første ledd.

§ 6-1 andre ledd andre punktum skal lyde:

Det gjelder likevel ikke § 5-1, § 5-7, § 5-8 annet ledd, § 5-13 annet ledd, § 5-15, § 5-16 og § 5-17 første ledd annet og tredje punktum.

Kapittel 7 skal lyde:

Kapittel 7. Utlegg

I. Begjæring om utlegg

§ 7-1 Innledning

Den som har et pengekrav mot en annen kan begjære utlegg for kravet når det foreligger tvangskraftig tvangsgrunnlag.

Utlegg kan tas i ethvert formuesgode som tilhører saksøkte og som det etter dekningsloven kapittel 2 kan tas beslag i. Utlegg tas ved at det stiftes panterett for kravet (utleggspant). I lønnskrav og andre pengekrav som nevnt i dekningsloven § 2-7 tas utlegg i form av utleggstrekk.

§ 7-2 Tvangsgrunnlag

Tvangsgrunnlag for utlegg er foruten de alminnelige tvangsgrunnlagene:

- Gjeldsbrev som lyder på en bestemt pengesum og som inneholder vedtakelse av at gjelden kan inndrives uten søksmål. Gjeldsbrevet er tvangsgrunnlag overfor utstederen når vedkommendes underskrift er bekreftet av to myndige vitner eller i samsvar med forskrift gitt av Kongen. Gjeldsbrevet er også tvangsgrunnlag overfor enhver som ved påskrift på gjeldsbrevet har påtatt seg selvskyldneransvar ved en overdragelse eller stilt seg som selvskyldnerkausionist eller som kausionist på forfallsvilkår som nevnt i finansavtaleloven § 6-10, forutsatt at påskriften inneholder vedtakelse av inndriving uten søks-

mål, og at vedkommendes underskrift er bekreftet som nevnt ovenfor.

- Veksler for krav som nevnt i vekselloven §§ 47 til 49 jf. § 77.
- Sjekker for krav som nevnt i sjekkloven §§ 44 til 46.
- Beslutning om tvangsmulkt, administrativ sanksjon eller disiplinærstraff truffet av offentlig myndighet med hjemmel i lov.
- Krav som etter særlig lovbestemmelse er tvangsgrunnlag for utlegg.
- Skriftlig meddelelse som fordringshaveren selv har sendt skyldneren og som viser kravets grunnlag og omfang.
- Elektronisk gjeldserklæring som lyder på en bestemt pengesum, når erklæringen er avgitt til foretak med rett til å drive finansieringsvirksomhet etter finansforetaksloven § 2-1 eller til institusjon som nevnt i finansforetaksloven § 1-6 første ledd, og erklæringen inneholder vedtakelse av at gjelden kan inndrives uten søksmål, samt elektronisk erklæring om kausjonsansvar som selvskyldner eller på forfallsvilkår som nevnt i finansavtaleloven § 6-10 for en slik forpliktelse når kausjonserklæringen er avgitt til foretak eller institusjon som nevnt og inneholder vedtakelse av inndrivelse uten søksmål.

Tvangsgrunnlag som nevnt i første ledd *bokstav a til g* er også tvangsgrunnlag for utenrettslige inndrivingskostnader og renter med mindre annet følger av lov eller tvangsgrunnlaget.

§ 7-3 Kompetent namsmyndighet

Begjæring om utlegg skal settes fram for namsmannen i det distriktet der saksøkte har alminnelig verneeting.

Med unntak for begjæring om utlegg etter § 7-2 bokstav f kan en begjæring om utlegg også settes fram for namsmannen i et annet distrikt hvor saksøkte har formuesgoder når:

- det er sannsynlig at det ikke vil være tilstrekkelige eller hensiktsmessige formuesgoder *til utlegg* i det distrikt der saksøkte har alminnelig verneeting,
- utlegg søkes i et formuesgode som saksøkeren har panterett eller tilbakeholdsrett i for sitt krav, og dette befinner seg i distriktet,
- saksøkte er næringsdrivende og har forretnings- eller driftssted i distriktet,
- saksøkte ikke har kjent alminnelig verneeting i riket,
- saksøkte har samtykket etter at kravet ble misligholdt, eller
- tvangsfullbyrdelsen ellers vil bli vesentlig vanskeliggjort.

For saksøkte som ikke har kjent bopel i riket, og for saksøkte med adressesperre i Folkeregisteret, kan begjæring om utlegg settes fram for en namsmann som Kongen har utpekt.

For saksøkte som har kjent bopel i riket, kan beslutning om etablering av utleggstrekk bare treffes av namsmannen i det distrikt der saksøkte har bopel. For saksøkte med kjent bopel i utlandet og for saksøkte med adressesperre i Folkeregisteret kan beslutning om etablering av utleggstrekk bare treffes av namsmannen utpekt etter tredje ledd.

Dersom det begjæres utlegg på grunnlag av et utenlandsk tvangsgrunnlag som nevnt i § 4-1 annet ledd bokstav f til h, skal begjæringen settes fram for tingretten istedenfor namsmannen. Retten forelegger begjæringen for saksøkte etter § 7-6. Etter utløpet av fristen avgjør retten om begjæringen skal tas til følge og sender i tilfelle saken til namsmannen for gjennomføring.

Kongen kan i forskrift fastsette at saksøker kan inngi begjæringer elektronisk uten å angi hvilken namsmann som er adressat for begjæringen, og gi bestemmelser om hvilken namsmann som i slike tilfeller skal motta begjæringen.

§ 7-4 Kumulasjon

Saksøkeren kan i samme begjæring kreve utlegg for flere pengekrav mot samme saksøkte. Det kan i samme begjæring kreves utlegg mot flere saksøkte når de er forpliktet i fellesskap og det kan begjæres utlegg mot alle i samme distrikt.

I samme begjæring kan det ikke kreves utlegg etter tvangsgrunnlag som nevnt i § 7-2 bokstav f og etter et alminnelig tvangsgrunnlag.

§ 7-5 Begjæringens innhold

Saksøkeren eller saksøkerens prosessfullmektig kan i begjæringen uttale seg om valg av gjenstand for utlegget.

Foruten å oppfylle kravene i § 5-2 skal en begjæring om utlegg etter § 7-2 bokstav f i tillegg oppfylle kravene til forliksklager i tvisteloven § 6-3. Begjæringen skal opplyse om saksøker ønsker behandling i forliksrådet dersom saksøkte reiser innvendinger mot kravet.

§ 7-6 Foreleggelse av begjæringen

Finner namsmannen at begjæringen kan tas til følge, skal begjæringen meddeles saksøkte med oppfordring om å uttale seg om forhold av betydning for om utlegg skal tas, og om valg av gjenstand for utlegget. *Saksøktes frist for å uttale seg fastsettes til en bestemt dato som ligger minst tre uker fra foreleggelsen ble sendt.* Saksøkte skal i oppfordringen gjøres oppmerksom på hvilke kostnader som er påløpt, på at ytterligere kostnader vil påløpe om

utlegg blir tatt, på at utlegg kan unngås ved at kravet med renter og kostnader betales innen fristen etter annet punktum, og på bestemmelsene i dekningsloven kapittel 2 om hva som kan unntas fra utlegg. *Foreleggelsen skal inneholde det som er nødvendig for at saksøkte skal kunne ivareta sine interesser. Kongen kan i forskrift gi regler om det nærmere innholdet i foreleggelsen.*

Ved begjæring om utlegg etter § 7-2 bokstav f skal saksøkte dessuten oppfordres til å opplyse om sitt standpunkt til saksøkerens krav. Saksøkte skal opplyses om at saken vil bli behandlet i forliksrådet eller hevet dersom det reises innvendinger mot kravet.

Vil tvangsfullbyrdelsen ellers bli vesentlig vanskeliggjort, kan meddelelse til saksøkte unnlates. Dette gjelder likevel ikke ved begjæring om utlegg etter § 7-2 bokstav f.

§ 7-7 Behandling i forliksrådet

Ved begjæring om utlegg etter § 7-2 bokstav f skal saken behandles i forliksrådet dersom saksøkte har reist innvendinger mot saksøkerens krav innen fristen etter § 7-6 og saksøkeren i begjæringen har opplyst at behandling i forliksrådet i så fall ønskes. Dersom saksøkte har reist innvendinger mot kravet, og saksøkeren ikke har ønsket behandling i forliksrådet, skal namsmannen heve saken. Saksøktes innvendinger legges ved underretningen til saksøkeren. Saksøkeren kan ombestemme seg med hensyn til behandling i forliksrådet dersom melding om det kommer fram til namsmannen før innkalling til forliksrådet eller meddelelse om heving er sendt.

Første ledd gjelder tilsvarende dersom saksøkte etter fristens utløp, men før utlegg er tatt, reiser innvendinger mot kravet. Namsmannen kan beslutte at utlegg likevel skal tas dersom innvendingen er åpenbart grunnløs.

Avsluttes en sak som er behandlet i forliksrådet etter første eller annet ledd, med en kjennelse eller dom i forliksrådet som pålegger klager motparten en betalingsplikt overfor klageren, kan klageren innen en måned etter utløpet av dennes frist for å angripe avgjørelsen uten oppfriskning kreve at utleggssaken skal fortsette. Avsluttes saken med rettsforlik i forliksrådet, kan slikt krav fremmes innen en måned etter at forliket er inngått.

§ 7-8 Flere begjæringer mot samme saksøkt

Dersom namsmannen har mottatt flere begjæringer om utlegg mot samme saksøkte, behandles begjæringene i den rekkefølgen de er kommet inn. Rekkefølgen kan fravikes dersom behandlingen av en begjæring ellers ville bli forsinket av grunner som bare vedrører en annen begjæring.

II. Gjennomføring av saker om utlegg

§ 7-9 Innledning

Når saksøktes frist etter § 7-6 for å uttale seg har løpt ut, tar namsmannen saken opp til videre behandling. Namsmannen kan ta saken opp til videre behandling tidligere dersom saksøkte ber om det. I tilfeller som nevnt i § 7-6 tredje ledd kan saken umiddelbart tas opp til videre behandling.

Dersom en av partene har bedt om det, eller finner namsmannen grunn til det, kan namsmannen innkalle saksøkte og eventuelt også saksøkeren til et møte. Møtet kan holdes på namsmannens kontor, på saksøktes bopel, forretningssted eller driftssted, på sted der det antas å kunne være formuesgoder til utlegg, eller som fjernmøte.

Namsmannen skal ta imot betaling eller avdrag på saksøkerens vegne når det tilbys. Er tvangsgrunnlaget et verdipapir som ikke er innsendt tidligere, varsler namsmannen saksøkeren om betalingen og pålegger denne å fremlegge dokumentet. Betalingen påføres dokumentet før beløpet betales til saksøkeren.

Før utlegg blir tatt i et formuesgode, skal namsmannen i rimelig utstrekning undersøke om andre har rettigheter i formuesgodet.

Dekning ved utleggstrekk kan ikke besluttes etter et alminnelig tvangsgrunnlag før grunnlaget er rettskraftig.

Kongen kan i forskrift gi bestemmelser om valg av utleggsgjenstand.

Det føres namsbok når det besluttes utleggs pant eller dekning ved utleggstrekk, eller saken avsluttes med intet til utlegg, eller det fastsettes endringer i slike beslutninger.

§ 7-10 Gjentatt foreleggelse

Dersom saken ikke er avsluttet innen to måneder etter at saksøkte sist har uttalt seg, og det dessuten er gått mer enn to måneder siden sist gitte frist for saksøkte til å uttale seg har løpt ut, må begjæringen forelegges saksøkte på nytt etter § 7-6 før det tas utlegg eller saken avsluttes med intet til utlegg.

Gjentatt foreleggelse kan unnlates i tilfeller som nevnt i § 7-6 tredje ledd.

§ 7-11 Formuesgoder hos saksøkte

Utlegg kan tas i ikke-realregistrert løsøre og verdipapirer som er i saksøktes besittelse, dersom det ikke sannsynliggjøres at en annen er eier. Det samme gjelder realregistrerte formuesgoder, finansielle instrumenter registrert i en verdipapirsentral, aksjer og adkomstdokumenter til leierett eller boret til husrom som saksøkte er registrert eller meldt som eier av.

Er ikke-realregistrert løsøre eller verdipapirer i sambesittelse mellom saksøkte og en eller flere andre, kan

utlegg tas i hele formuesgodet dersom det ikke sannsynliggjøres at en annen helt eller delvis er eier.

§ 7-12 Formuesgoder hos tredjeperson

Utlegg kan tas i ikke-realregistrert løsøre og verdipapirer som er i en tredjepersons besittelse, dersom det er sannsynlig at saksøkte er eier. Det samme gjelder realregistrerte formuesgoder, finansielle instrumenter registrert i en verdipapirsentral, aksjer og adkomstdokumenter til leierett eller boret til husrom som en tredjeperson er registrert eller meldt som eier av.

§ 7-13 Utlegg i felles bolig

Dersom saksøkte er gift eller lever i et ekteskapsliggende forhold som har vart i minst to år, eller hvor samboeren har, har hatt eller venter barn med saksøkte, kan utlegg tas i en ideell halvdel av felles bolig ervervet under samlivet, hvis ikke et annet eierforhold blir sannsynliggjort. At bare den ene part er registrert eller meldt som eier, er ikke i seg selv tilstrekkelig til å sannsynliggjøre partens enerett.

§ 7-14 Utlegg i usikre krav og i deler av formuesgoder m.m.

Dersom det finnes andre formuesgoder det kan tas tilfredsstillende utlegg i, skal det ikke tas utlegg i omtvistede eller usikre krav eller rettigheter, i fysiske eller ideelle deler av et formuesgode eller i formuesgoder som det vil være vanskelig å søke tvangsdekning i.

Det skal ikke tas utleggs pant i enkelte gjenstander i et pantsatt tingsinnbegrep, jf. panteloven §§ 3-4 til 3-13. Det skal heller ikke tas utleggs pant i en enkeltfordring som inngår i pant etter panteloven § 4-10.

§ 7-15 Utlegg i formuesgoder saksøkeren har panterett eller tilbakeholdsrett i

Er saksøkerens krav sikret ved panterett eller tilbakeholdsrett i et formuesgode, kan saksøkeren kreve utlegg i dette formuesgodet dersom ikke annet er bestemt i eller i medhold av lov.

§ 7-16 Utleggspant umiddelbart i forbindelse med utbetaling av lønn mv.

Utleggspant skal ikke tas i saksøktes lønn eller andre ytelser som nevnt i dekningsloven § 2-7 umiddelbart i forbindelse med utbetalingen.

§ 7-17 Beslutning om utleggs pant

Utleggspant stiftes ved at namsmannen fører inn i namsboken at det for saksøkerens krav etter tvangsgrunnlaget med saksomkostnader er tatt utlegg i et eller flere bestemte formuesgoder.

Namsmannen *anslår hvilket beløp* de formuesgodene det tas utlegg i, antas å ville innbringe ved tvangsdekning. *Beløpet inntas i namsboken. Der det er tatt utlegg i ett formuesgode og det er åpenbart at tvangsdekning vil gi saksøkeren full dekning, er det tilstrekkelig at dette angis.*

Begrensede rettigheter i formuesgodet som namsmannen kjenner til, skal anmerkes i namsboken. For rettigheter som er registrert i et offentlig register, er det tilstrekkelig at namsboken nevner i hvilket register rettighetene er registrert.

Når det blir tatt utlegg i en hovedgjenstand med tilbehør, behøver ikke tilbehøret oppregnes enkeltvis. *Verdianslaget* skjer samlet for hovedgjenstand og tilbehør. Tilsvarende gjelder ved utlegg i tingsinnbegrep eller i enkle krav etter panteloven § 4-10.

§ 7-18 Underretning om utleggspant

Når det er tatt utleggspant, skal namsmannen gjøre saksøkte kjent med utlegget og med at det er forbudt å forføye over det utlagte formuesgodet i strid med saksøkerens panterett, og med at saksøkeren har rett til å begjære tvangsdekning to uker etter at *utlegget ble tatt*. Dersom utlegget skal registreres i Løsøreregisteret, skal det opplyses om det i namsboken. *Partene* skal gis *gjenspart* av namsboken. I tilfeller som nevnt i § 7-12 skal namsmannen også gi *underretning som nevnt i første punktum* til vedkommende tredjeperson.

Dersom saksøkte er gift eller lever i et ekteskapsliggende forhold, og det blir tatt utlegg i felles bolig, skal ektefellen eller samboeren gis underretning om utleggspantet. Det samme gjelder ved utlegg i tidligere felles bolig der saksøktes ektefelle, tidligere ektefelle eller tidligere samboer fortsatt bor.

§ 7-19 Sikring av rettsvern for utleggspant

Ved utlegg i et formuesgode som er registrert i et realregister, i en registrert særlig rett i et slikt formuesgode eller i en ideell del i et slikt formuesgode eller en slik rett, sender namsmannen omgående *underretning om utleggspantet* til registrering i realregisteret. Tilsvarende gjelder ved utlegg i utinglyst rettighet i fast eiendom. For tilbehør til fast eiendom, gjelder annet ledd tilsvarende.

Ved utlegg i løsøre som ikke er realregistrert, kan namsmannen ta løsøret i forvaring eller på annen måte frata saksøkte rådigheten over det som angitt i panteloven § 3-2 annet og tredje ledd, dersom det er grunn til å frykte at saksøkte vil forføye over det i strid med saksøkerens panterett. Tiltak etter første punktum skal føres inn i namsboken. Dersom saksøkeren ikke har begjært tvangsdekning innen en måned etter å ha fått underretning om utlegget, kan namsmannen av eget tiltak oppheve tiltak etter første punktum. Dersom saksøkeren ikke har begjært tvangsdekning innen fristen etter tred-

je punktum, skal tiltaket oppheves dersom saksøkte begjærer det og det ikke lenger er grunn til å tro at saksøkte vil forføye over løsøret i strid med saksøkerens panterett.

Ved utlegg i verdipapirer tar namsmannen papirene i forvaring eller fratar på annen måte saksøkte rådigheten over dem som angitt i panteloven § 3-2 annet og tredje ledd dersom det lar seg gjøre. Ved utlegg i penger tar namsmannen pengene i forvaring. Norske penger som er tatt i forvaring, plasseres til best mulig rente i norsk bank. Utenlandske penger veksles bare om til norske penger dersom saksøkte samtykker.

Ved utlegg i finansielle instrumenter som er registrert i en verdipapirsentral, registrerer namsmannen omgående at bare namsmannen kan disponere kontoen.

Ved utlegg i aksjer som ikke er registrert i en verdipapirsentral, underretter namsmannen, dersom det lar seg gjøre, snarest selskapet og forbyr selskapet å betale eller yte til saksøkte.

Ved utlegg i et innløsningspapir som ikke er verdipapir, underretter namsmannen snarest den forpliktede og forbyr denne å betale eller yte til saksøkte. Namsmannen tar dessuten innløsningspapiret i forvaring eller fratar på annen måte saksøkte rådigheten over papiret som angitt i panteloven § 3-2 annet og tredje ledd dersom det lar seg gjøre.

Ved utlegg i adkomstdokumenter til leierett eller bo-rett til husrom underretter namsmannen vedkommende utleier eller selskap, jf. panteloven § 5-8. Namsmannen tar dessuten dokumentet i forvaring eller fratar på annen måte saksøkte rådigheten som angitt i panteloven § 3-2 annet og tredje ledd dersom det lar seg gjøre.

Ved utlegg i enkle krav underretter namsmannen dersom det lar seg gjøre snarest den forpliktede og forbyr denne å betale eller yte til saksøkte.

Ved utlegg i immaterialrettigheter som det finnes særskilt register for, sender namsmannen omgående *underretning om utleggspantet* til registrering i registeret.

Ved utlegg i elsertifikater registrerer namsmannen omgående i elsertifikatregisteret at bare namsmannen kan disponere over elsertifikater det er tatt utlegg i.

Ved utlegg i andre formuesgoder enn nevnt i første ledd sørger namsmannen omgående for at utlegget blir registrert i Løsøreregisteret.

Dersom et formuesgode befinner seg hos en tredjeperson, kan namsmannen pålegge vedkommende å utlevere formuesgodet dersom ikke tredjepersonen har en rett til å sitte med formuesgodet som har bedre prioritet enn saksøkerens panterett.

§ 7-20 Beslutning og underretning om utleggstrekk

En beslutning om at et krav skal dekkes ved utleggstrekk, skjer ved at det etableres utleggstrekk for kravet, el-

ler, dersom det allerede foreligger utleggstrekk mot saksøkte, ved at kravet meldes inn i trekket, jf. dekningsloven § 2-8.

En beslutning om utleggstrekk føres inn i namsboken. Namsmannen skal i namsboken gi en nøyaktig beregning av saksøkerens krav med sakskostnader og renter fram til utleggsdagen og nøyaktige opplysninger om beregningen av renter fra utleggsdagen. Kravets prioritet etter dekningsloven § 2-8 skal fastsettes og angis i namsboken. Størrelsen av krav som i prioritetsrekken ligger foran eller likt med saksøkers krav, skal også angis. Saksøkeren skal gjøres oppmerksom på plikten til å holde Innkrevingsmyndigheten orientert om endringer i krevsforholdet.

Dersom det ikke allerede løper utleggstrekk mot saksøkte, skal namsmannen dessuten i namsboken fastsette trekkets størrelse og angi hvem som er trekkpliktig. Saksøkte skal gjøres oppmerksom på at det vil bli registrert i Løsøreregisteret at utleggstrekk er etablert.

Partene skal gis gjenpart av namsboken. Innkrevingsmyndigheten skal underrettes om trekkbeslutningen.

§ 7-21 Endring av utleggstrekk

Dersom det inntreffer endringer i saksøktes økonomiske forhold eller det foreligger endrede opplysninger m.m., kan namsmyndigheten regulere trekket. Namsmyndigheten kan også regulere trekket dersom det klart foreligger feil ved fastsettelsen av trekkets størrelse. Saksøkte kan begjære regulering. Fordringshavere som har krav i trekket, kan begjære regulering når endringen i saksøktes økonomiske forhold er vesentlig eller de nye opplysningene er av vesentlig betydning. Saksøkte skal forelegges en ny trekkberegning med oppfordring til å uttale seg innen en frist på minst tre uker fra avsendelsen før det kan treffes beslutning om å øke trekket.

Har Innkrevingsmyndigheten krav i trekket, treffes avgjørelser som nevnt i første ledd av Innkrevingsmyndigheten. Hvis Innkrevingsmyndigheten ikke har krav i trekket, treffes avgjørelsen av den alminnelige namsmannen som har kompetanse etter § 7-3 fjerde ledd til å etablere utleggstrekk. Kongen kan gi forskrift om hvilken namsmyndighet som skal treffe slike avgjørelser i tilfeller som ikke dekkes av første og annet punktum.

Dersom en namsmyndighet som melder nye krav inn i trekket, mener at trekket bør reguleres, men ikke selv er kompetent etter annet ledd til å gjøre det, kan den oppfordre den kompetente namsmyndigheten til å vurdere regulering av trekket. En alminnelig namsmann inntar oppfordring som nevnt i namsboken.

§ 7-22 Skifte av trekkpliktig

Dersom en saksøkt som er pålagt utleggstrekk i lønn, skifter arbeidsgiver, skal den nye arbeidsgiveren pålegges

trekkplikt. Tilsvarende gjelder ved andre ytelser som nevnt i dekningsloven § 2-7. Namsmyndigheten skal vurdere om trekket bør reguleres.

§ 7-21 første ledd femte punktum og annet ledd gjelder tilsvarende.

§ 7-23 Avslutning av sak med intet til utlegg

Når det ikke blir tatt utlegg fordi saksøkte ikke har formuesgoder eller lønn eller andre pengekrav som nevnt i dekningsloven § 2-7 som det kan tas utlegg i, avsluttes saken ved at namsmannen gir begge parter gjenpart av namsboken som viser utfallet og hva som er foretatt. I namsboken skal det opplyses at utfallet vil bli registrert i Løsøreregisteret. Namsmannen sørger omgående for registreringen.

Der saksøkte er en fysisk person som ikke allerede er ilagt utleggstrekk, skal utfallet bare registreres i Løsøreregisteret dersom namsmannen er kompetent til å etablere utleggstrekk.

III. Klage, bortfall og opphevelse av utlegg mv.

§ 7-24 Klage

Når det er tatt utleggspant, kan klage til tingretten etter § 5-16 settes fram så lenge tvangsdekning ikke er begjært. Når det er besluttet dekning ved utleggstrekk, kan klage settes fram så lenge trekket løper. Partene kan likevel ikke klage over valg av utleggsgjenstand senere enn en måned etter at de ble underrettet om utlegget.

Klage over størrelsen av et utleggstrekk behandles av den namsmyndigheten som er angitt i § 7-21 annet ledd. Klage over fordelingen av innbetalte trekk behandles av Innkrevingsmyndigheten. Avgjørelsen av klagen er bindende for alle fordringshavere med krav i trekket.

§ 7-25 Erklæring om bortfall av utleggspant

Dersom et krav som er sikret ved utleggspant, er dekket eller opphørt på annen måte, tvangsgrunnlaget er opphevet, falt bort eller kjent ugyldig, eller utlegget er bortfalt på annen måte, plikter saksøkeren skriftlig å gi avkall på sin rett etter utlegget.

§ 7-26 Beslutning om opphevelse av utlegg

I tilfeller som nevnt i § 7-25 skal namsmannen på begjæring treffe beslutning om opphevelse av utlegget.

Viser det seg at utlegg er tatt i større omfang enn nødvendig fordi saksøkte har betalt avdrag eller tvangsgrunnlaget er blitt begrenset, skal namsmannen på begjæring treffe beslutning om delvis opphevelse.

Før namsmannen treffer beslutning etter første ledd, skal saksøkeren gis anledning til å uttale seg. Partene gis meddelelse om beslutningen. Beslutningen kan påklages innen en måned etter at meddelelsen er sendt.

Den kan ikke gjennomføres før klagefristen er løpt ut. Klage har oppsettende virkning.

§ 7-27 *Beslutning om opphør av registrering av «intet til utlegg»*

Er det krav som ble søkt inndrevet i en sak som ble avsluttet ved intet til utlegg, dekket eller bortfalt på annen måte, eller er tvangsgrunnlaget opphevet, falt bort eller kjent ugyldig, skal namsmannen på begjæring trefte beslutning om at registreringen i Løsøreregisteret av beslutningen om intet til utlegg skal slettes. § 7-26 tredje ledd gjelder tilsvarende.

§ 7-28 *Opphør av utleggstrekk*

Et utleggstrekk opphører når alle kravene i trekket er dekket eller bortfalt på annen måte, eller tvangsgrunnlaget for kravet er opphevet, falt bort eller kjent ugyldig.

Et utleggstrekk opphører dessuten når det er gått to år siden Innkrevingsmyndigheten sist mottok innbetaling under trekket.

§ 8-3 andre ledd skal lyde:

Dersom salg begjæres på grunnlag av utenlandsk tvangsgrunnlag som nevnt i § 4-1 annet ledd bokstav f og g, gjelder § 7-3 femte ledd tilsvarende.

§ 9-6 første ledd tredje punktum skal lyde:

§ 7-9 tredje ledd gjelder tilsvarende.

§ 10-7 første ledd fjerde punktum skal lyde:

Er kravet større enn saksøkerens krav og rettsforholdet mellom saksøkte og den forpliktede tillater at kravet deles opp, kan namsmannen begrense anvisningen til en del av kravet.

§ 10-7 nåværende fjerde punktum blir nytt femte punktum.

§ 10-12 første ledd første punktum skal lyde:

Norske gangbare penger som forvares av namsmannen, eller som er plassert etter § 7-19 tredje ledd, sørger namsmannen for å utbetale til saksøkeren.

§ 11-25 første ledd andre punktum skal lyde:

Kjøpsinteresserte skal gis adgang til å besiktige formuesgodet i samsvar med vanlig praksis ved frivillig omsetning, jf. § 5-9.

§ 13-3 første ledd andre punktum skal lyde:

Dersom utlevering begjæres på grunnlag av et utenlandsk tvangsgrunnlag som nevnt i § 4-1 annet ledd bokstav f til h, gjelder § 7-3 femte ledd tilsvarende.

§ 42 *Endringer i andre lover*

Fra den tid Kongen fastsetter, gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene gjøres følgende endringer:

§ 206 første ledd andre punktum skal lyde:

Straffes med bøter kan dessuten den som i en sak om utlegg eller arrest unnlater å gi namsmyndigheten opplysninger som vedkommende er pålagt å gi etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-7 annet ledd.

§ 210 andre punktum skal lyde:

Straff etter § 206 kan også ilegges en saksøkt som i en sak om tvangsfullbyrdelse eller midlertidig sikring unnlater å gi namsmyndighetene opplysninger som vedkommende er pålagt å gi etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-7 første ledd.

2. I lov 1. juli 1927 nr. 1 om registrering av elektriske kraftledninger gjøres følgende endringer:

§ 16 femte ledd skal lyde:

Krav på betaling fra andre enn stat, fylkeskommune og kommune er tvangsgrunnlag for utlegg. Krav som nevnt i første punktum innkreves av Innkrevingsmyndigheten med mindre departementet bestemmer annet.

3. I lov 24. mai 1929 nr. 4 om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr gjøres følgende endringer:

§ 13 tredje ledd oppheves.

§ 13 a fjerde ledd skal lyde:

Tilsynsmyndigheten kan frafalle ilagt overtredelsesgebyr dersom særlige grunner knyttet til illegalsen tilsier det.

4. I lov 7. juni 1935 nr. 2 om tinglysing gjøres følgende endringer:

§ 12 b fjerde ledd skal lyde:

Krav på betaling fra andre enn stat, fylkeskommune og kommune er tvangsgrunnlag for utlegg. Krav som nevnt i første punktum innkreves av Innkrevingsmyndigheten med mindre departementet bestemmer annet.

§ 34 a andre ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om hvilke opplysninger som skal tas inn i registeret når utleggstrekk og beslutninger om intet til utlegg skal registreres i Løsøreregisteret etter innkrevingsloven § 35 eller tvangsfullbyrdelsesloven § 7-23.

§ 34 a fjerde ledd skal lyde:

Løsøreregisteret skal slette registreringen av et utleggstrekk når *det får beskjed fra Innkrevingsmyndigheten*. Registreringer av beslutninger om intet til utlegg skal slettes tre år etter at *beslutningen ble tatt*. Departementet kan i forskrift gi regler om det nærmere tidspunktet for slettingen.

5. I lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse gjøres følgende endringer:

§ 44 åttende ledd skal lyde:

Et beløp som blir krevd tilbake etter sjetten eller syvende ledd, kan dekkes ved avregning i fremtidige ytelser fra Statens pensjonskasse og folketrygden. Avregningen foretas før utleggstrekk. Dekningsloven § 2-7 første ledd første punktum gjelder tilsvarende. Det samme gjelder foreldelsesloven § 17 nr. 3 og § 21 nr. 1, 4 og 5. Det kan kreves renter etter forsinkelsesrenteloven.

6. I lov 26. juni 1953 nr. 11 om pensjonsordning for apotekervirksomhet mv. gjøres følgende endringer:

§ 27 tredje ledd skal lyde:

Lov om Statens pensjonskasse § 44 åttende ledd gjelder tilsvarende.

7. I lov 28. juni 1957 nr. 12 om pensjonstrygd for fiskere gjøres følgende endringer:

§ 17 skal lyde:

§ 17

Innkrevning av medlemspremie til pensjonstrygden og andre innkrevningsoppgaver etter loven med forskrifter kan overføres til Innkrevingsmyndigheten for innkrevning.

8. I lov 15. november 1963 om fullbyrding av nordiske dommer på straff m.v. gjøres følgende endringer:

§ 24 tredje ledd skal lyde:

Vedtaksmyndighet etter § 1 og myndighet til å sette fram begjæring etter § 2 kan også overlates til Innkrevingsmyndigheten.

9. I lov 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk gjøres følgende endringer:

§ 31 a tredje ledd skal lyde:

Blir ilagt gebyr ikke betalt innen tre uker etter illegalsen, løper forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven. Dette gjelder selv om gebyret er påklaget.

§ 38 andre ledd tredje punktum oppheves. § 38 andre ledd nåværende fjerde punktum blir tredje punktum og skal lyde:

Krav som nevnt i paragrafen her *som tilfaller staten*, innkreves av Innkrevingsmyndigheten med mindre departementet bestemmer annet.

10. I lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker gjøres følgende endringer:

§ 51 tredje ledd skal lyde:

Forvaltningsorganet kan i særlige tilfeller redusere eller frafalle påløpt mulkt. *For krav som kreves inn av Innkrevingsmyndigheten, kan forvaltningsorganet bare redusere eller frafalle påløpt mulkt dersom særlige grunner knyttet til illegalsen tilsier det.*

11. I lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakksskader gjøres følgende endringer:

§ 36 sjette ledd oppheves. § 36 nåværende syvende ledd blir sjette ledd.

12. I lov 14. desember 1973 nr. 61 om statsgaranti for lønnskrav ved konkurs m.v. gjøres følgende endring:

§ 10 første ledd skal lyde:

Departementet fastsetter de nærmere vilkår for lønnsгарантиen. For dekning av krav som gjelder tiden etter fristdagen kan det settes som vilkår at arbeidstakeren har meldt seg hos Arbeids- og velferdsetaten. Departementet kan ellers gi regler til gjennomføring og utfylling av denne lov, herunder om adgang til å avskrive tilbakesøkingskrav overfor arbeidsgiveren eller hans bo og om plikt for tingretten og bostyrer til å bistå ved behandling av saker etter loven. Departementet gir nærmere forskrifter om fastsetting av godtgjørelse for arbeidet med saker etter loven, om i hvilken utstrekning godtgjørelsen skal dekkes av konkursboet og om eventuell refusjon fra lønnsгарантиordningen.

13. I lov 6. juni 1975 nr. 29 om eieendomsskatt til kommunane gjøres følgende endringer:

§ 23 første ledd skal lyde:

Føresegnene i skatteforvaltningsloven § 15-4 første ledd og § 15-6 første og andre ledd og innkrevingsloven § 37 gjeld på tilsvarende vis for søksmål og tvistar for tingretten i sak om tvangsfullføring og mellombels sikring om eieendomsskatt. Kommunen er part i saker om eieendomsskatt.

§ 27 tredje punktum oppheves.

14. I lov 12. desember 1975 nr. 59 om dokumentavgift gjøres følgende endring:

§ 5 andre ledd skal lyde:

Krav som nevnt i første ledd samt renter innkreves av *Innkrevingsmyndigheten* med mindre departementet bestemmer annet.

15. I lov 11. juni 1976 nr. 79 om kontroll med produkter og forbrukertjenester gjøres følgende endring:

§ 13 tredje punktum oppheves.

16. I lov 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer gjøres følgende endringer:

§ 17 skal lyde:

§ 17 (*Tvangsfullbyrdelse.*)

1. Har fordringshaveren tvangsgrunnlag for sin fordring, avbrytes foreldelsen ved begjæring om tvangsfullbyrdelse (utlegg eller dekning).

2. For krav som skal inndrives i fremmed stat, avbrytes foreldelse ved at det settes fram begjæring om inndrivelse overfor vedkommende myndighet her i riket eller i den fremmede stat i samsvar med lov eller overenskomst mellom statene om inndrivelse i den fremmede staten.

3. For krav som inndrives etter innkrevingsloven, avbrytes foreldelsen når skyldneren er gitt varsel etter innkrevingsloven § 25. I tilfeller der slikt varsel ikke er gitt, avbrytes foreldelsen når utleggspant, utleggstrekk eller tvangsdekning er besluttet, eller inndrivingsforsøket er avsluttet med beslutning om intet til utlegg. For krav som kan inndrives i fremmed stat etter lov eller overenskomst, avbrytes foreldelse også ved at det settes fram begjæring om inndrivelse overfor rette myndighet i den fremmede staten.

4. For krav som kommunene inndriver som særnamsmyndighet, avbrytes foreldelsen når skyldneren er gitt varsel etter tvangsfullbyrdsloven § 2-15 annet ledd. For øvrig gjelder nr. 3 tilsvarende.

§ 21 nr. 1 skal lyde:

1. Er foreldelse avbrutt ved påtale etter §§ 15 til 19, skjer ingen foreldelse så lenge forfølgningen pågår. Beslutter en namsmyndighet at fordringen skal dekkes ved utleggstrekk, skjer ingen foreldelse så lenge utleggstrekket består. Foreldelse inntreffer likevel dersom fordringshaveren ikke meddeler *Innkrevingsmyndigheten* at kravet fortsatt består innen 10 år fra trekkbeslutningen ble truffet, siste utbetaling til fordringshaveren fant sted, eller fordringshaveren sist ga slik meddelelse. Tredje punktum gjelder ikke krav som *Innkrevingsmyndigheten* har i trekket.

§ 21 nr. 3 første punktum skal lyde:

Fremmes tvangsfullbyrdelse etter § 17 uten at fordringshaveren får full dekning for sin fordring, blir det regnet ny frist på 10 år fra *sakens avslutning*.

§ 21 ny nr. 4 skal lyde:

4. For krav der foreldelsen er avbrutt etter § 17 nr. 3 eller nr. 4, løper en ny foreldelsesfrist på 10 år fra den dag foreldelsen ble avbrutt. For senere forfalte renter er den nye fristen 3 år.

§ 21 ny nr. 5 skal lyde:

5. Er foreldelse avbrutt etter §§ 15 til 19, løper ikke foreldelsesfristen for senere forfalte renter så lenge den rentebærende fordringen består.

§ 22 ny nr. 4 skal lyde:

4. Opphører et utleggstrekk som fordringen tar del i, inntreffer ikke foreldelse før tidligst 1 år etter opphøret. Nr. 1 annet og tredje punktum gjelder tilsvarende.

17. I lov 8. februar 1980 nr. 2 om pant gjøres følgende endring:

§ 5-13 andre ledd skal lyde:

(2) Regelen i første ledd gjelder ikke namsutlegg for krav på skatt og offentlig avgift. Det samme gjelder namsutlegg for underholdsbidrag etter innkrevingsloven § 23.

18. I lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp gjøres følgende endring:

§ 8 andre ledd skal lyde:

Krav som nevnt i første ledd innkreves av *Innkrevingsmyndigheten* med mindre departementet bestemmer annet.

19. I lov av 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall gjøres følgende endringer:

§ 34 femte ledd andre punktum skal lyde:

Reglene i lov 6. juni 1975 nr. 29 om eidegdomsskatt til kommunane §§ 26 og 27 gjelder tilsvarende.

§ 73 fjerde ledd andre punktum oppheves.

20. I lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre gjøres følgende endringer:

§ 65 første ledd første punktum skal lyde:

For tvangsfullføring av avgjerd om og anna særleg tvangsgrunnlag for foreldreansvaret, kvar barnet skal bu fast, og samværsrett gjeld tvangsfullbyrdsloven kapittel 13, likevel slik at § 13-8 femte ledd ikkje gjeld.

§ 65 sjette ledd første punktum skal lyde:

Innkrevjingsmyndigheita krev inn tvangsbota.

§ 78 skal lyde:

§ 78 *Gjennomføring av avgjerder om tilskot og gebyr. Tvangsgrunnlag.*

Fostringstilskot krevjast inn av *Innkrevjingsmyndigheita*.

Avgjerd i tilskotssak er tvangsgrunnlag for utlegg. Avgjerda har rettsverknader og kan fullførast før ho er endeleg, om ikkje anna er fastsett. Oppfyltingsfristen er tre dagar, om ikkje annan frist er fastsett.

Ei skriftleg avtale om tilskot er tvangsgrunnlag for utlegg når tilskot etter avtala vert kravd inn etter reglane i *innkrevingsloven*. Det same gjeld ei avgjerd om gebyr som nemnd i § 70 andre stykket.

Vert tilskot som er gjort opp, sett ned etter § 70 andre stykket, § 74 eller § 76 eller etter klage, kan den tilskotspliktige krevje at *Innkrevjingsmyndigheita* gjer frådrag i *fostringstilskotet* på den måten og for dei terminane som *Innkrevjingsmyndigheita* finn rimeleg. *Avgjerd om frådrag i fostringstilskot kan påklagast etter reglane i forvaltningslova kapittel VI.*

21. I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker gjøres følgende endring:

§ 456 første ledd første punktum skal lyde:

Bøter og andre pengekrav som er tilkjent i en offentlig straffesak, innkreves av *Innkrevingsmyndigheten* med mindre departementet bestemmer annet.

22. I lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr gjøres følgende endringer:

§ 3 fjerde ledd skal lyde:

Krav som nevnt i første ledd innkreves av *Innkrevingsmyndigheten* med mindre departementet bestemmer annet.

§ 14 første ledd andre punktum skal lyde:

Det betales ikke gebyr for begjæring om utlegg for underholdsbidrag mv. og for tvangsbet etter barnelova § 65 eller når en kommune fremsetter en beslutning om utleggstrekk for namsmannen etter tvangsfylldelsesloven § 2-17.

§ 14 tolvte ledd oppheves.

§ 15 første ledd skal lyde:

For klage til tingretten betales rettsgebyret. *Gebyrplikten inntreder tidligst når namsmyndigheten har oversendt klagen til tingretten. Det betales også gebyr for klage til tingretten over beslutninger om motregning og avreg-*

ning. Overføres klagen til behandling i søksmåls former, betales bare gebyr etter § 8 første ledd annet punktum.

23. I lov 8. juni 1984 nr. 59 om fordringshavernes dekningssrett gjøres følgende endringer:

§ 2-7 skal lyde:

§ 2-7 *Utlegg i lønnskrav mv.*

Utlegg kan tas i form av utleggstrekk i skyldnerens krav på forfalt eller uforfalt lønn etter fradrag av forskuddstrekk i den utstrekning lønnen overstiger det som med rimelighet trengs til underhold av skyldneren og skyldnerens *husstand*. *Kongen* kan i forskrift fastsette satser for beregningen av det som med rimelighet trengs til underhold av skyldneren og skyldnerens *husstand*. *Kongen kan i forskrift dessuten angi hvordan utleggstrekk kan fastsettes. Videre kan Kongen i forskrift gi regler om beregning og gjennomføring av utleggstrekk i lotter og parter.*

Første ledd gjelder tilsvarende for:

- annet vederlag for personlig arbeid, herunder tilsvarende arbeidsgodtgjørelse for utnyttning av skyldnerens åndsverk, oppfinnelser m.m.,
- pensjon eller vartpenger som en arbeidsgiver betaler eller har sikret sine ansatte eller deres etterlatte ved eller uten fradrag i lønnen,
- annen pensjon, stønad, livrente eller føderåd; er rettigheten ervervet mot vederlag fra skyldneren, gjelder dette ikke når den er ervervet etter at det krav ble pådratt som utlegg søkes for,
- underholdsbidrag som skyldneren har krav på til seg selv,
- pensjon eller annen ytelse etter lovgivningen om offentlig trygd eller lignende;
- erstatning eller oppreisning for skade på legeme eller helse eller for tap av forsørger,
- midler innsamlet offentlig til skyldneren,
- æresgaver som består i penger.

Ved utleggstrekk i godtgjørelse for arbeid eller oppdrag utført som ledd i selvstendig næringsvirksomhet kan trekk tas i inntil 20 prosent av bruttogodtgjørelsen. Skyldneren kan samtykke til en høyere trekkprosent.

Bortsett fra ved innfordring av krav som nevnt i § 2-8 første ledd bokstav a til d, kan utlegg i lønnskrav mv. ikke tas dersom skyldneren gjør hva denne evner for å betale sine fordringshavere og heller ikke utilbørlig begunstiger noen av dem.

§ 2-8 skal lyde:

§ 2-8 *Prioriteten for krav i utleggstrekk*

Dersom flere krav mot samme skyldner skal dekkes ved utleggstrekk, deltar alle kravene i det samme trekket.

Dersom trekket ikke er tilstrekkelig til å dekke alle kravene, har kravene prioritet som følger:

- a. *krav fra den bidragsberettigede som grunner seg på lovbestemt forsørgelsesplikt,*
- b. *krav på erstatning eller oppreisning for skade voldt ved en straffbar handling,*
- c. *krav på bøter,*
- d. *krav på skatt, offentlig avgift, statens regresskrav etter voldserstatningsloven § 11 og folketrygdens regresskrav etter forskotteringsloven § 10,*
- e. *andre krav.*

Fortrinnsretten etter første ledd bokstav a til d gjelder tilsvarende for krav som bygger på ansvar for slike krav samt for renter, kostnader og gebyrer som angitt i trekkbeslutningen. Er det besluttet dekning ved trekk for krav som bygger på ansvar for trekk, har kravet prioritet etter arten av det kravet som har best prioritet i det opprinnelige trekket så lenge dette ikke er dekket.

Dersom de krav som ikke kan dekkes samtidig er likt prioritert etter første og annet ledd, dekkes kravene forholdsmessig ut fra kravenes størrelse. Ved beregningen legges til grunn et kravs størrelse på det tidspunkt det ble besluttet trekk for kravet tillagt renter, gebyrer og kostnader som var påløpt på det tidspunktet.

For krav som nevnt i første ledd bokstav a, c og d og krav som nevnt i annet ledd som knytter seg til slike krav, kan Kongen ved forskrift fastsette en annen fordeling enn den som følger av tredje ledd.

§ 2-11 skal lyde:

§ 2-11 Skyldnerens lønnsinntekter m.m. under konkurs

Inntekter av den art som er nevnt i § 2-7 og som tilfaller skyldneren under konkursen, kan etter fradrag for forskuddstrekk trekkes inn i bomassen i den utstrekning de overstiger det som med rimelighet trengs til underhold av skyldneren og dennes husstand. § 2-7 første ledd annet til fjerde punktum gjelder tilsvarende.

Avgjørelse etter første ledd treffes av retten ved kjennelse. I avgjørelsen utpeker retten den trekkpliktige. Retten gir Innkrevingsmyndigheten underretning om avgjørelsen. Den gjennomføres på samme måte som en beslutning om at et krav skal dekkes ved utleggstrekk. Retten gir Innkrevingsmyndigheten beskjed om endringer i avgjørelsen og når trekket skal avsluttes.

Når retten har truffet avgjørelse etter første ledd, skal dividendefordringer som tidligere har blitt besluttet dekket ved utleggstrekk, ikke motta dekning av trekket så lenge konkursen varer. Krav som nevnt i § 2-8 første ledd bokstav a som skal dekkes ved utleggstrekk, har likevel prioritet foran boet.

Dersom det er rom for det i skyldnerens inntekter, kan en namsmyndighet i en sak om utlegg for andre fordringer enn dividendefordringer fastsette at trekket skal være

høyere enn retten har satt det til. Forhøyelsen tilkommer de nye kravene med innbyrdes prioritet som fastsatt i § 2-8. Det samme som for andre fordringer enn dividendefordringer gjelder også for krav som nevnt i dekningsloven § 2-8 første ledd bokstav a.

24. I lov 17. februar 1989 nr. 2 om bidragsforskott gjøres følgende endringer:

§ 3 første ledd skal lyde:

Det er et vilkår for å få rett til bidragsforskott at underholdsbidrag som er avtalt eller fastsatt innkreves gjennom Innkrevingsmyndigheten.

§ 8 skal lyde:

§ 8 Tilbakekreving m.v.

For meget utbetalt forskott tilbakekreves etter bestemmelsene i bidragsinnkrevingsloven §§ 26 til 29.

§ 10 andre ledd skal lyde:

Folketrygdens tilgodehavende innkreves av Innkrevingsmyndigheten.

25. I lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. gjøres følgende endringer:

§ 9-4 åttende ledd oppheves. § 9-4 nåværende niende ledd blir åttende ledd.

26. I lov 17. juli 1992 nr. 99 om frivillig og tvungen gjeldsordning for privatpersoner gjøres følgende endringer:

§ 2-3 fjerde ledd andre punktum skal lyde:

Tvangsfullbyrdelsesloven § 5-7 gjelder tilsvarende.

§ 3-3 første ledd andre punktum skal lyde:

Sikringen skjer etter reglene i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-19, og har for skyldnerens adgang til å disponere over eiendelene og i forhold til tredjepersoner samme virkning som utlegg.

§ 3-3 andre ledd skal lyde:

Namsmannen skal beslutte sikringstrekk i lønn og andre ytelser som nevnt i dekningsloven § 2-7 og fastsette sikringstrekkets størrelse. Namsmannen gir Innkrevingsmyndigheten beskjed om sikringstrekket, om krav som er besluttet dekket ved utleggstrekk som etter § 3-4 femte ledd skal gå foran sikringen, og om hvem som er trekkpliktig. Sikringstrekket gjennomføres på samme måte som utleggstrekk. Innkrevingsmyndigheten utbetaler til namsmannen det som er igjen av trekket etter at bedre prioriterte krav er dekket.

§ 3-4 femte ledd skal lyde:

Utleggstrekk blir avløst av sikringstrekk. I sikringstrekket har bidragsforpliktelser som nevnt i § 4-8 bok-

stav d og krav som nevnt i § 4-8 bokstav h som *det allere-de er besluttet at skal dekkes ved utleggstrekk, prioritet foran sikringen.*

§ 4-3 første ledd andre punktum oppheves. § 4-3 nåværende første ledd tredje punktum blir andre punktum.

§ 7-3 første ledd skal lyde:

Dersom gjeldsordning ikke kommer i stand, fordeles namsmannen de midler som er *tatt i sikring* etter § 3-3 annet ledd forholdsmessig på fordringshaverne, dog slik at fordringshavere som *ville fått dekning ved trekk*, får dekning først, som om åpning av gjeldsforhandling ikke hadde funnet sted. Etter at *disse fordringshavere har* fått det som tilkommer dem, kan overskytende midler fordeles på en annen måte dersom en forholdsmessig fordeling vil få urimelige følger for skyldneren. Ved vurderingen skal det legges vekt på om skyldneren har forfalt og ubetalt gjeld sikret med pant i egen bolig.

27. I lov 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting og audiovisuelle bestillingstjenester gjøres følgende endringer:

§ 8-4 fjerde ledd skal lyde:

Krav som nevnt i tredje ledd innkreves av *Innkrevingsmyndigheten* med mindre departementet bestemmer annet.

§ 10-3 andre ledd andre punktum skal lyde:

Medietilsynet kan *frafalle ilagt overtredelsesgebyr dersom særlige grunner knyttet til illeggelsen tilsier det.*

§ 10-4 fjerde ledd oppheves. § 10-4 nåværende femte ledd blir fjerde ledd.

28. I lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart gjøres følgende endringer:

§ 13 a-4 første ledd tredje punktum oppheves.

§ 13 a-5 fjerde ledd skal lyde:

Overtredelsesgebyret forfaller til betaling to måneder etter at vedtaket fattes. Luftfartstilsynet kan *frafalle ilagt overtredelsesgebyr dersom særlige grunner knyttet til illeggelsen tilsier det.* Dersom overtrederen går til søksmål mot staten for å prøve vedtaket, suspenderes tvangskraften. Retten kan prøve alle sider av saken.

§ 13 a-8 andre ledd skal lyde:

Innkrevning av krav som nevnt i første ledd kan pålegges *Innkrevingsmyndigheten.*

29. I lov 29. november 1996 nr. 68 om skatt til Svalbard gjøres følgende endringer:

§ 5-1 skal lyde:

§ 5-1 *Skattebetalingslovens og innkrevingslovens anvendelse på Svalbard*

Skattebetalingsloven og innkrevingsloven gjelder ved betaling og innkreving av skatt og trygdeavgift til Svalbard.

§ 5-2 syvende ledd skal lyde.

Når samlet lønn og annen ytelse som omfattes av § 3-2 overstiger 12 ganger folketrygdens grunnbeløp, skjer avregning og innkreving mv. etter bestemmelsene i skattebetalingsloven og innkrevingsloven, med de unntak og presiseringer som følger av § 5-1.

30. I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

§ 8-22 andre ledd skal lyde:

Beløpet, med renter, kan *innkreves av Innkrevingsmyndigheten.* Vedtak om tilbakekreving er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 12-14 fjerde ledd sjette punktum skal lyde:

Kravet kan *innkreves av Innkrevingsmyndigheten.*

§ 17-9 fjerde ledd andre punktum skal lyde:

Kravet kan *innkreves av Innkrevingsmyndigheten.*

§ 21-11 a niende ledd skal lyde:

Innkrevingsmyndigheten eller den Helsedirektoratet bestemmer, opptre på vegne av staten ved tvangsforretning for namsmannen og annen rettslig inndrivning og sikring av krav som skriver seg fra direktoratets forvaltning av kapittel 5 samt forhandlinger etter gjeldsordningsloven.

§ 22-3a skal lyde:

§ 22-3a *Barnetillegg til bidragspliktige*

Dersom en stønadsmottaker skal betale underholdsbidrag til barn som han eller hun får barnetillegg for, kan barnetillegget utbetales til *Innkrevingsmyndigheten.* Det er et vilkår at *Innkrevingsmyndigheten* har satt fram krav om slik utbetaling. Barnetillegget går til fradrag i underholdsbidraget som stønadsmottakeren skal betale.

§ 22-14 femte ledd skal lyde:

Trekk *etter § 22-15* åttende ledd eller § 22-15 a sjette ledd *avbryter foreldelse.* Dersom slikt trekk opphører, varer virkningen av avbrutt foreldelse i ett år etter at trekket opphørte.

§ 22-15 åttende ledd skal lyde:

Vedtak om tilbakekreving etter paragrafen her er tvangsgrunnlag for utlegg. Kravet kan innkreves ved

trekk i fremtidige trygdeytelser eller *innkreves av Innkrevingsmyndigheten* eller, for så vidt gjelder ytelser etter kapittel 5, av det organ som Helsedirektoratet bestemmer.

§ 22-15 a sjettede ledd skal lyde:

Vedtak om tilbakekreving etter paragrafen her er tvangsgrunnlag for utlegg. Tilbakebetalingsbeløpet kan dekkes ved trekk i framtidige oppgjør eller innkreves av *Innkrevingsmyndigheten* eller, for så vidt gjelder ytelser etter kapittel 5, av det organ som Helsedirektoratet bestemmer.

§ 22-16 fjerde ledd skal lyde

Avregning etter paragrafen her gjøres av *Innkrevingsmyndigheten*.

§ 25-3 sjettede og syvende ledd skal lyde:

Ilagt overtredelsesgebyr og tvangsmulkt er tvangsgrunnlag for utlegg. *Innkrevingsmyndigheten* kan innkreve gebyret og *tvangsmulkten*.

Ilagt overtredelsesgebyr eller tvangsmulkt kan helt eller delvis ettergis dersom det blir gjort sannsynlig at forpliktelsen ikke er overholdt som følge av forhold utenfor den opplysningspliktiges kontroll, eller dersom særlige rimelighetsgrunner *knyttet til illeggelsen* tilsier det.

31. I lov 26. juni 1998 nr. 41 om kontantstøtte til småbarnsforeldre gjøres følgende endring:

§ 11 tredje ledd skal lyde:

Et beløp som blir krevd tilbake etter første ledd, kan enten dekkes ved trekk i fremtidig kontantstøtte eller innkreves av *Innkrevingsmyndigheten*. Vedtak om tilbakekreving er tvangsgrunnlag for utlegg.

32. I lov 26. juni 1998 nr. 47 om fritids- og småbåter gjøres følgende endring:

§ 41 a fjerde ledd andre punktum oppheves.

§ 41 a femte ledd skal lyde:

Tvangsmulkt kreves inn av Innkrevingsmyndigheten.

33. I lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. gjøres følgende endringer:

§ 8-3 tredje ledd skal lyde:

(3) Regnskapsregisteret kan helt eller delvis ettergi forsinkelsesgebyret, dersom det blir gjort sannsynlig at innsendingsplikten ikke er overholdt som følge av forhold utenfor den regnskapspliktiges kontroll eller dersom særlige rimelighetsgrunner *knyttet til illeggelsen* tilsier det. Regnskapsregisteret kan helt eller delvis frita

personer fra solidaransvar etter annet ledd i samsvar med reglene for ettergivelse av gebyr.

§ 8-4 skal lyde:

§ 8-4 *Innkreving av gebyr*

Krav som nevnt i § 8-3 innkreves av *Innkrevingsmyndigheten* med mindre departementet bestemmer annet.

34. I lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasient- og brukerrettigheter gjøres følgende endring:

§ 2-6 a femte ledd skal lyde:

Vedtak om tilbakekreving etter denne paragrafen er tvangsgrunnlag for utlegg. Kravet kan innkreves ved trekk i senere dekning av utgifter etter § 2-6 med *for-skrifter*. Krav inndrives av *Innkrevingsmyndigheten*, med mindre departementet bestemmer noe annet.

35. I lov 15. juni 2001 nr. 53 om erstatning ved pasientskader mv. gjøres følgende endring:

§ 8 tredje ledd skal lyde:

Norsk Pasientskadeerstatning kan fatte vedtak om plikt til å betale tilskudd. Vedtak om tilskuddsplikt er tvangsgrunnlag for utlegg. Kravet inndrives av *Innkrevingsmyndigheten*.

36. I lov 15. juni 2001 nr. 79 om miljøvern på Svalbard gjøres følgende endring:

§ 96 tredje ledd tredje punktum oppheves.

37. I lov 8. mars 2002 nr. 4 om barnetrygd gjøres følgende endring:

§ 13 tredje ledd skal lyde:

Et beløp som blir krevd tilbake etter første ledd, kan enten dekkes ved trekk i fremtidig barnetrygd eller innkreves av *Innkrevingsmyndigheten*. Vedtak om tilbakekreving er tvangsgrunnlag for utlegg.

38. I lov 14. juni 2002 nr. 20 om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver gjøres følgende endring:

§ 28 fjerde ledd skal lyde:

Krav på avgift eller gebyr etter paragrafen her er tvangsgrunnlag for *utlegg*.

39. I lov 29. april 2005 nr. 20 om innkreving av underholdsbidrag mv. gjøres følgende endringer:

§ 1 oppheves.

§ 2 tredje, fjerde og femte ledd skal lyde:

Innkrevingen av bidragskrav mv. som nevnt i første og andre ledd skjer hos Innkrevingsmyndigheten.

I den utstrekning avtaler som nevnt i første og andre ledd har regler om utveksling av informasjon mellom medlemslandene, kan andre medlemsland gis opplysninger om identitet, adresse eller inntekts- og formuesforhold for partene i en bidrags sak uten hinder av taushetsplikt, eventuelt etter at opplysningene er innhentet etter *innkrevingsloven* eller barnelova § 70 sjuende ledd.

Når en part begjærer innkreving av en privat bidragsavtale, jf. barnelova § 70 første ledd, i medhold av en avtale som nevnt i første og andre ledd, skal den private avtalen sendes til *Arbeids- og velferdsetaten* for godkjenning. *Arbeids- og velferdsetaten* skal kontrollere at vilkårene for innkreving av avtalen etter norske regler er oppfylt. Om vilkårene er oppfylt, skal *Arbeids- og velferdsetaten* godkjenne avtalen og gi skriftlig erklæring om at avtalen er godkjent og tvangskraftig i Norge.

§ 3 fjerde ledd oppheves. § 3 nåværende femte ledd blir fjerde ledd.

§ 4 oppheves.

§ 5 skal lyde:

§ 5 Når *Innkrevingsmyndigheten* skal foreta innkreving

Bidragsmottakeren eller bidragspliktige kan når som helst kreve at framtidige bidrag skal betales til *Innkrevingsmyndigheten*. Det samme gjelder bidrag som er forfalt inntil ett år forut for den måned da kravet om innkreving blir framsatt. *Innkrevingsmyndigheten* kan også overta innkrevingen av bidrag som er forfalt lenger tilbake i tid dersom det foreligger særlige grunner til at bidragsmottaker ikke har framsatt kravet tidligere.

Innkrevingsmyndigheten skal alltid kreve inn det samlede underholdsbidrag når folketrygden har krav på refusjon i bidrag for utbetalt bidragsforskott etter forskotteringsloven. *Innkrevingsmyndigheten* skal også kreve inn bidrag fastsatt etter barnevernsloven § 15-12 på grunnlag av omsorgsovertakelse.

§ 7 skal lyde:

§ 7 Tvangsgrunnlag

Bidragskrav mv. som nevnt i § 2 første og annet ledd, tilbakebetalingskrav etter § 26 og pålegg etter § 27 er tvangsgrunnlag for utlegg. Krav på underholdsbidrag som har tvangsgrunnlag ved innkreving hos Innkrevingsmyndigheten, beholder tvangsgrunnlaget dersom innkrevingen avsluttes i medhold av innkrevingsloven § 3 fjerde ledd.

§ 7a oppheves.

§§ 9 til 18 oppheves.

Kapittel 3 og kapittel 4 oppheves. Nåværende kapittel 5 blir kapittel 3.

§ 25 oppheves.

§ 26 skal lyde:

Beløp som er utbetalt til personer som ikke hadde krav på utbetalingen, skal kreves tilbake dersom den som har fått utbetalingen forsto eller burde ha forstått at den skyldtes en feil.

Bestemmelsen i første ledd gjelder tilsvarende for underholdsbidrag til ektefelle eller barn som bidragspliktige har betalt direkte til bidragsmottaker etter at bidragspliktige er gjort kjent med at betaling skal skje til *Innkrevingsmyndigheten*. Som betaling direkte til bidragsmottaker regnes også betaling til tredjeperson etter oppfordring fra bidragsmottaker.

§ 27 skal lyde:

§ 27 Oppgjør ved betaling av bidrag til andre enn *Innkrevingsmyndigheten*

Bidragspliktig som er gjort kjent med at bidraget skal betales til *Innkrevingsmyndigheten*, kan pålegges å betale beløpet på nytt dersom bidragspliktige likevel betaler bidraget til andre. Dette gjelder likevel bare i den utstrekning bidraget ikke blir krevd inn fra mottakeren etter § 26 andre ledd.

§ 28 første punktum skal lyde:

Beløp som kreves tilbake etter § 26 eller etter pålegg om å betale på nytt etter § 27, kan innkreves av *Innkrevingsmyndigheten*.

§ 29 første ledd første punktum skal lyde:

Vedtak om tilbakekreving etter § 26 og pålegg etter § 27 treffes av bidragsfogden.

Nåværende kapittel 6 blir kapittel 4.

§§ 30 til 36 oppheves.

40. I lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerande stønad til personar med kort butid i Noreg gjøres følgende endring:

§ 13 tredje ledd skal lyde:

Beløp som ikkje vert innkravde etter andre leddet, kan innkrevast etter reglane i *innkrevingsloven*.

41. I lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff gjøres følgende endringer:

§ 97 andre ledd skal lyde:

Foreldelse av boten er uten betydning for *utleggs-pant* eller annen sikkerhet som er stiftet innen fristens utløp.

§ 99 andre ledd skal lyde:

Foreldelse av inndragningen er uten betydning for *utleggspant eller annen sikkerhet som er stiftet innen fristens utløp. Et inndragningskrav som er besluttet dekket ved utleggstrekk før foreldelse inntreffer, kan delta i trekket i ytterligere to år.*

§ 169 andre ledd skal lyde:

Hvis forholdet ikke rammes av en strengere straffebestemmelse, straffes på samme måte den som tross pålegg fra en alminnelig eller særskilt namsmyndighet forsettlig eller uaktsomt unnlater å *foreta utleggstrekk eller å betale beløp som er trukket slik det er bestemt.*

42. I lov 3. juni 2005 nr. 37 om utdanningsstøtte gjøres følgende endringer:

§ 12 skal lyde:

§ 12 *Namsmyndighet*

Krav som nevnt i § 11 innkreves av *Innkrevingsmyndigheten* med mindre departementet bestemmer annet.

§ 13 skal lyde:

§ 13 *Overføring av fordringer til Innkrevingsmyndigheten*

Ved vedvarende og grovt mislighold kan låntakers gjeld bli overført til *Innkrevingsmyndigheten*. En overføring av kravet til *Innkrevingsmyndigheten* medfører tap av rettigheter gitt i eller i medhold av denne lov. *Dette gjelder likevel ikke ettergivelse av gjeld ved låntakers død.*

§ 14 oppheves.

§ 17 skal lyde:

§ 17 *Innkrevning*

Innkrevingsmyndigheten kan forvalte deler av regelverket om tilbakebetaling etter denne lov med forskrifter. For saker *Innkrevingsmyndigheten* behandler etter denne lov, har departementet instruksjonsmyndighet.

43. I lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. gjøres følgende endringer:

§ 18-7 tredje punktum oppheves.

§ 18-11 andre og tredje ledd skal lyde:

(2) Pengekrav som følger av avgjørelse som nevnt i første ledd, kreves inn av *Innkrevingsmyndigheten* med mindre departementet bestemmer noe annet.

(3) *Innkrevingsmyndigheten* kan anmode ansvarlige myndigheter i andre EØS-stater om å kreve inn pengekrav som følger av vedtak som nevnt i arbeidsmiljøloven § 18-7 (tvangsmulkt) og § 18-10 (overtredelsesgebyr), og som oppfyller vilkårene i første ledd.

44. I lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav gjøres følgende endringer:

§ 1-3 første ledd andre punktum skal lyde:

Beløpet kan innkreves uavhengig av om mottakeren har vært i god tro.

Ny § 1-4 skal lyde:

§ 1-4 *Tvangsgrunnlag for utlegg*

Skatte- og avgiftskrav er tvangsgrunnlag for utlegg.

Kapittel 2 skal lyde:

Kapittel 2. Myndighet etter loven

§ 2-1 *Skatte- og avgiftskrav mv.*

(1) *Departementet* kan bestemme at *Innkrevingsmyndigheten* skal utøve den myndighet som er lagt til skattekontoret i denne loven.

(2) Departementet kan i forskrift bestemme at Toll-etaten skal innkreve nærmere bestemte krav etter *reglene i denne loven.*

§ 3-1 skal lyde:

§ 3-1 *Forholdet til forvaltningsloven*

(1) Forvaltningsloven gjelder med de særlige bestemmelser som er gitt i denne loven.

(2) For forskuddsutskrivningen er det gitt særlige saksbehandlingsregler i § 4-3.

§ 3-3 første ledd oppheves. § 3-3 nåværende andre til femte ledd blir første til fjerde ledd.

§ 3-4 skal lyde:

§ 3-4 *Innhenting av opplysninger fra folkeregistermyndigheten*

Skattekontoret kan kreve at folkeregistermyndigheten uten hinder av taushetsplikt som de ellers har, skal gi de opplysningene som er nødvendige for *skattekontorets* arbeid etter denne loven.

§ 3-5 skal lyde:

§ 3-5 *Sammenstilling, profilering og automatiserte avgjørelser*

(1) *Skattekontoret* kan sammenstille innhentede personopplysninger når det er nødvendig for deres arbeid, herunder til kontroll-, veilednings-, analyse- og statistikkformål. *Skattekontoret* kan benytte innhentede personopplysninger til profilering til samme formål, når profileringen er nødvendig for å målrette tiltak som fremmer etterlevelse av loven. Graden av personidentifikasjon skal ikke være større enn det som er nødvendig for formålet.

(2) *Skattekontoret* kan treffe avgjørelser som utelukkende er basert på automatisert behandling. Behandlingen må sikre partens krav til forsvarlig saksbehandling

og være forenlig med retten til vern av personopplysninger. Avgjørelsen kan ikke bygge på skjønnsmessige vilkår i lov eller forskrift, med mindre avgjørelsen er utvilsom. Den registrerte har rett til manuell overprøving av avgjørelsen.

(3) *Skattekontoret* kan benytte særlige kategorier av personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10, ved sammenstilling, profilering og automatiserte avgjørelser.

(4) Departementet kan gi forskrift om sammenstilling, profilering og automatiserte avgjørelser, blant annet om formålet med behandlingen, hvilke personopplysninger som kan behandles og hvem det kan behandles personopplysninger om.

§ 3-6 første ledd skal lyde:

(1) *Skattekontoret* kan behandle innhentede personopplysninger for å utvikle og teste IT-systemer dersom det vil være umulig eller uforholdsmessig vanskelig å oppnå formålet ved å bruke anonyme eller fiktive opplysninger.

§ 5-13 første ledd første punktum skal lyde:

Skattekontoret skal føre kontroll med at arbeidsgivere og andre som etter denne loven, *innkrevingsloven* eller *tvangsfullbyrdelsesloven* har plikt til å foreta trekk, leverer opplysninger og foretar forskuddstrekk, skattekrekk og utleggstrekk i samsvar med reglene og de pålegg som er gitt.

§ 5-13a første ledd første punktum skal lyde:

Skattekontoret kan pålegge arbeidsgivere og andre som etter loven har plikt til å foreta forskuddstrekk eller skattekrekk, eller utleggstrekk *etter innkrevingsloven eller tvangsfullbyrdelsesloven*, å oppfylle sin plikt til å innrette bokføringen, spesifikasjonen, dokumentasjonen og oppbevaringen av regnskapsopplysninger i samsvar med regler gitt i, eller i medhold av lov 19. november 2004 nr. 73 om bokføring.

§ 5-13b første ledd skal lyde:

(1) Når årsregnskapet til en arbeidsgiver som har plikt til å foreta forskuddstrekk, skattekrekk etter § 5-4 første ledd (kildeskatteordning) eller utleggstrekk *etter innkrevingsloven eller tvangsfullbyrdelsesloven*, er fastsatt i strid med bestemmelser i eller i medhold av regnskapsloven eller bokføringsloven eller god regnskaps-skikk eller bokføringsskikk, kan skattekontoret pålegge at ett eller flere årsregnskap revideres av en registrert eller statsautorisert revisor i samsvar med revisorloven § 2-2 for følgende selskap:

- a. aksjeselskap der det er truffet beslutning i medhold av fullmakt etter aksjeloven § 7-6,

- b. selskap som nevnt i regnskapsloven § 1-2 første ledd nr. 13 som er organisert etter en utenlandsk selskapsform som i det vesentligste tilsvarer definisjonen av aksjeselskap i aksjeloven § 1-1 annet ledd, og som ikke har revisjonsplikt etter revisorloven § 2-1.

§ 5-13c første ledd skal lyde:

(1) Skattekontoret kan i forbindelse med kontroll pålegge arbeidsgivere eller andre som etter loven har plikt til å foreta forskuddstrekk eller skattekrekk etter § 5-4, eller utleggstrekk *etter innkrevingsloven eller tvangsfullbyrdelsesloven*, å oppbevare regnskapsmateriale etter bokføringsloven § 13 første ledd nr. 1 til 4 i mer enn fem år etter regnskapsårets slutt.

§ 8-1 sjettede ledd skal lyde:

(6) Departementet kan gi forskrift om fordeling mellom skattekreditorene av renter, *innkrevingsutgifter* og gebyr, herunder utgifter ved tvister som nevnt i kapittel 17, *skatteforvaltningsloven* kapittel 15 og *innkrevingsloven* § 36.

§ 9-1 skal lyde:

§ 9-1 *Betalingsmåte*

(1) Skatte- og avgiftskrav skal betales ved overføring av beløpet *til konto*, med mindre *skattekontoret* har akseptert betaling med kontanter.

(2) Utbetaling av tilgodebeløp etter § 10-60 skal skje til skattepliktiges konto, med mindre annet følger av lov eller forskrift. *Skattekontoret* kan beslutte å utbetale tilgodebeløpet på annen måte dersom særlige forhold tilsier det.

(3) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om betalingsordningen for skatte- og avgiftskrav, herunder om finansinstitusjoners plikt til å avvise betalingsoppdrag med manglende opplysninger, om adgang til å betale kontant til *skattekontoret* og om at krav skal betales til andre enn *skattekontoret*.

§ 9-2 første og andre ledd skal lyde:

(1) Betaling av skatte- og avgiftskrav anses for å være skjedd når beløpet er kommet fram til *skattekontoret*. Ved betaling via bank anses betaling for å være skjedd når beløpet er godskrevet *skattekontorets* bank. Ved overføring innen samme bank anses betaling for å være skjedd når beløpet er godskrevet mottakerens konto.

(2) En fastsatt betalingsfrist anses dessuten for å være avbrutt

- a. når betalerens oppdrag er mottatt av en bank.
- b. når *skattekontoret* mottar og aksepterer sjekk eller annet betalingsinstrument.
- c. når petroleums-skatt er godskrevet *skattekontorets* konto.

§ 10-50 oppheves.

§ 12-1 femte ledd oppheves.

Kapittel 13 oppheves.

§§ 14-1 til 14-6 samt overskriften Utlegg oppheves.

Kapittel 15 oppheves.

§ 16-1 overskriften skal lyde:

§ 16-1 *Tvangsinnkreving av ansvarskrav*

§ 16-1 andre ledd skal lyde:

(2) Ansvarskravene er tvangsgrunnlag for utlegg og innkreves etter reglene i innkreivingsloven.

§ 16-20 skal lyde:

§ 16-20 *Ansvar for forskuddstrekk og skattetrekk etter § 5-4 første ledd (kildeskatteordning)*

(1) Dersom forskuddstrekk eller skattetrekk etter § 5-4 første ledd (kildeskatteordning) ikke blir foretatt i samsvar med reglene i kapittel 5 eller trukket beløp ikke blir betalt i samsvar med § 10-10, er de som har plikt til å foreta forskuddstrekk eller skattetrekk ansvarlig for beløpet. Unnlatelse av å foreta trekk medfører likevel ikke ansvar når det godtgjøres at forholdet ikke skyldes forsømmelse eller mangel på tilbørlig aktsomhet fra arbeidsgiver eller noen i hans tjeneste.

(2) Foreldelsesloven §§ 9 og 11 gjelder tilsvarende for ansvarskravet.

§ 17-1 skal lyde:

§ 17-1 *Prosessordningen*

(1) Rettslig prøving av avgjørelser etter skattebetalingsloven rettes mot staten som saksøkt. Søksmål skal anlegges etter vernetingsreglene i tvisteloven. Statens partsstilling utøves av skattekontoret.

(2) Første ledd gjelder ikke avgjørelser om rente ved endring, jf. § 11-2. I slike saker gjelder de alminnelige regler i skatteforvaltningsloven kapittel 15 og prosesslovgivningen.

(3) Departementet kan i enkeltsaker eller i grupper av saker overta utøvelsen av statens partsstilling eller overføre den til et annet organ i skatteetaten.

(4) Endelig rettsavgjørelse og forlik er bindende for alle skattekreditorene.

§ 17-2 oppheves.

§ 18-2 skal lyde:

§ 18-2 *Straff for opplysningssvikt mv.*

(1) Med bot eller fengsel inntil 2 år straffes skyldner og opplysningspliktig tredjepart som gir uriktig eller ufull-

stendig opplysning til fastsettingsmyndigheten eller skattekontoret, eller unnlater å gi pliktig opplysning.

(2) Grovt uaktsom overtredelse av første ledd straffes med bot eller fengsel inntil 1 år.

(3) Med bot eller fengsel inntil 2 år straffes den som unnlater å medvirke til kontrollundersøkelse etter §§ 5-13 og 5-14.

45. Lov 17. juni 2005 nr. 89 om endringer i lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse og midlertidig sikring og andre lover oppheves.

46. I lov 16. juni 2006 nr. 20 om arbeids- og velferdsforvaltningen gjøres følgende endringer:

§ 7 fjerde ledd skal lyde:

Taushetsplikten etter første ledd er ikke til hinder for at nødvendige opplysninger gis til Innkreivingsmyndigheten i tilknytning til krav som den krever inn på vegne av Arbeids- og velferdsetaten. Departementet kan i forskrift fastsette på hvilken måte opplysningene skal gis.

§ 9 andre ledd oppheves.

47. I lov 16. februar 2007 nr. 9 om skipssikkerhet gjøres følgende endring:

§ 50 tredje ledd andre punktum oppheves.

48. I lov 6. juni 2008 nr. 37 om forvaltning av viltlevande marine ressurser gjøres følgende endring:

§ 58 andre ledd andre punktum oppheves.

49. I lov 9. januar 2009 nr. 2 om kontroll med markedsføring og avtalevilkår mv. gjøres følgende endringer:

§ 41 femte ledd oppheves. § 41 nåværende sjette ledd blir femte ledd.

50. I lov 29. mai 2009 nr. 30 om Husbanken gjøres følgende endring:

§ 9 skal lyde:

§ 9 *Ettergjeving av krav*

Husbanken kan ettergi krav om å betala tilbake lån eller tilskot dersom det ikkje lèt seg gjera å driva inn kravet. Dette gjeld likevel ikkje dersom kravet er overført til Innkreivingsmyndigheita for innkreivjing.

51. I lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold gjøres følgende endring:

§ 73 fjerde ledd oppheves.

52. I lov 25. juni 2010 nr. 45 om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret gjøres følgende endring:

§ 35 tredje ledd oppheves.

53. I lov 16. desember 2011 nr. 65 om næringsberedskap gjøres følgende endring:

§ 19 fjerde og sjette ledd oppheves. § 19 nåværende femte ledd blir fjerde ledd.

54. I lov 16. mars 2012 nr. 12 om kommunale vass- og avløpsanlegg gjøres følgende endring:

§ 6 tredje punktum oppheves.

55. I lov 22. juni 2012 nr. 43 om arbeidsgivers innrapportering av ansettelses- og inntektsforhold m.m. gjøres følgende endringer:

§ 3 første ledd skal lyde:

Plikten til å gi opplysninger etter denne lov omfatter opplysninger som skal gis med hjemmel i følgende bestemmelser med tilhørende forskrifter:

- a. skatteforvaltningsloven §§ 7-2 og 8-6,
- b. folketrygdloven §§ 25-1 annet ledd og 25-10, jf. 21-4,
- c. skattebetalingsloven § 5-11,
- d. statistikkloven § 10,
- e. svalbardskatteloven § 5-2 femte ledd og
- f. innkrevingsloven § 30 tredje ledd.

§ 8 andre ledd skal lyde:

Skattedirektoratet og skattekontoret skal ha tilgang til opplysningene i registeret i forbindelse med fastsettning av skatt og trygdeavgift etter skattelovgivningen og arbeidsgivers beregning og oppgjør av skattetrekk, arbeidsgiveravgift og finansskatt på lønn etter skattebetalingsloven og folketrygdloven. *Skattedirektoratet og Innkrevingsmyndigheten* skal ha tilgang til opplysningene i registeret i forbindelse med *etablering, beregning og gjennomføring av utleggstrekk*.

§ 10 fjerde ledd skal lyde:

Tvangsmulkt kan helt eller delvis *frafalles dersom forpliktelsen* ikke er overholdt som følge av forhold utenfor den opplysningspliktiges kontroll eller dersom særlige rimelighetsgrunner *som forelå ved illeggelsen*, tilsier det.

56. I lov 24. august 2012 nr. 64 om bustøtte og kommunale bustadtilskot gjøres følgende endringer:

§ 11 skal lyde:

§ 11 *Tvangsgrunnlag og særleg namsstyresmakt*

Vedtak om krav på tilbakebetaling av bustøtte er tvangsgrunnlag for utlegg. Kravet kan drivast inn av Husbanken eller overførast til *Innkrevjingsmyndigheita*.

§ 12 oppheves.

57. Lov 11. januar 2013 nr. 3 om Statens innkrevingsentral oppheves.

58. I lov 6. juni 2014 nr. 19 om stans i utbetalinga av offentlege ytingar og barnebidrag når ein av foreldra har bortført eit barn til utlandet gjøres følgende endring:

§ 3 andre ledd skal lyde:

Barnebidrag tyder i lova her barnebidrag som vert kravd inn av *Innkrevjingsmyndigheita*, med unntak av oppfostringsbidrag fastsett etter barnevernsloven § 15-12.

59. I lov 4. september 2015 nr. 91 om posttjenester gjøres følgende endringer:

§ 50 tredje ledd oppheves. § 50 nåværende fjerde ledd blir tredje ledd.

§ 54 andre ledd skal lyde:

Innkreving av krav som nevnt i første ledd kan pålegges *Innkrevingsmyndigheten*.

60. I lov 27. mai 2016 nr. 14 om skatteforvaltning gjøres følgende endringer:

§ 2-10 første ledd bokstav c skal lyde:

- c. enhver som i løpet av de ti siste årene er straffet for overtredelse av denne loven, ligningsloven, merverdiavgiftsloven, skattebetalingsloven, *innkrevingsloven*, straffeloven §§ 378 til 380 og 406, regnskapsloven eller bokføringsloven

§ 7-9 andre ledd skal lyde:

(2) *Innkrevingsmyndigheten* skal gi opplysninger til skattemyndighetene om bidragspliktiges gjeld i forbindelse med pliktig underholdsbidrag og andre mellomværender med *Innkrevingsmyndigheten*.

§ 14-1 tredje ledd skal lyde:

(3) Skattemyndighetene *kan redusere* eller *frafalle* påløpt mulkt *som følge av særlige grunner som forelå ved illeggelsen*.

61. I lov 17. juni 2016 nr. 64 om åpenhet om eierskap i medier gjøres følgende endring:

§ 5 tredje ledd oppheves. § 5 nåværende fjerde ledd blir tredje ledd.

62. I lov 9. desember 2016 nr. 88 om folkeregistrering gjøres følgende endringer:

§ 12-1 fjerde ledd skal lyde:

Et overtredelsesgebyr kan helt eller delvis ettergis dersom det blir gjort sannsynlig at manglende etterlevelse skyldes forhold utenfor overtrederens kontroll eller dersom særlige rimelighetsgrunner *knyttet til ileggelsen* tilsier det.

63. I lov 16. juni 2017 nr. 50 om Likestillings- og diskrimineringsombudet og Diskrimineringsnemnda gjøres følgende endringer:

§ 13 tredje ledd oppheves.

§ 13 nåværende fjerde ledd blir tredje ledd og skal lyde:

Tvangsmulkt tilfaller staten, og den kreves inn av *Innkrevingsmyndigheten*.

§ 13 nåværende femte ledd blir fjerde ledd.

64. I lov 7. mai 2020 nr. 37 om medisinsk utstyr gjøres følgende endring:

§ 12 andre ledd oppheves.

65. I lov 7. mai 2020 nr. 40 om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon gjøres følgende endring:

§ 23 andre ledd skal lyde:

Innkrevning av krav som nevnt i første ledd, kan pålegges *Innkrevingsmyndigheten*.

66. I lov 23. juni 2020 nr. 99 om tilskudd ved avbrutt permittering (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet) gjøres følgende endring:

§ 16 første ledd skal lyde:

(1) Krav på tilbakebetaling av uriktig utbetalt tilskudd og administrative sanksjoner betales til og innkreves av *Innkrevingsmyndigheten*.

67. I lov 18. juni 2021 nr. 97 om barnevern gjøres følgende endringer:

§ 15-12 andre ledd tredje punktum skal lyde:

Den bidragspliktige kan sette frem krav om å få endret fastsatt *bidrag*.

§ 15-12 fjerde ledd skal lyde:

Bidrag etter denne bestemmelsen er *tvangsgrunnlag for utlegg*. Bidraget *innkreves av Innkrevingsmyndigheten* og skal *overføres* til kommunen.

68. I lov 28. januar 2022 nr. 2 om lønnsstøtte (økonomiske tiltak i møte med pandemien) gjøres følgende endring:

§ 17 første ledd skal lyde:

(1) Krav på tilbakebetaling av uriktig utbetalt støtte og administrative sanksjoner betales til og innkreves av *Innkrevingsmyndigheten*.

69. I lov 4. mars 2022 nr. 7 om nasjonale saksbehandlingsregler i saker om offentlig støtte gjøres følgende endring:

§ 3 fjerde ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om tildeling, kontroll og tilbakeføring av offentlig støtte som nevnt i første ledd. Det kan i slike forskrifter gjøres unntak fra reglene i skatteforvaltningsloven, skattebetalingsloven og *innkrevingsloven* i den utstrekning det er nødvendig for å oppfylle EØS-rettslige forpliktelser.

70. I lov 11. mars 2022 nr. 8 om tollavgift gjøres følgende endring:

§ 12-8 første ledd tredje punktum oppheves.

71. I lov 17. juni 2022 nr. 57 om erstatning fra staten til voldsutsatte gjøres følgende endringer:

§ 13 skal lyde:

§ 13 *Tvangsgrunnlag og tvangsinndrivelse*

Statens krav etter §§ 11 og 12 er tvangsgrunnlag for utlegg og innkreves av *Innkrevingsmyndigheten*.

§ 16 andre ledd skal lyde:

Kontoret for voldsoffererstatning og Statens sivilrettsforvaltning kan uten hinder av taushetsplikt innhente fra *Innkrevingsmyndigheten* og Folkeregisteret de opplysningene som er nødvendige for utførelsen av oppgaver etter loven her, og nødvendige opplysninger til utredning og produksjon av statistikk.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 12, debattert 1. april 2025

Innstilling fra finanskomiteen om Endringer i eiendomsmeglingsloven (budgivning, egnethetskrav og sanksjoner mv.) (Innst. 178 L (2024–2025), jf. Prop. 41 L (2024–2025))

Presidenten: Under debatten har Helge Orten satt fram et forslag på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere flere av de forenklingene som fremkommer av arbeidet til Eiendomsmeglingsutvalget og høringsinnspillene, og fremme forslag om det på egnet måte.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti ble med 59 mot 44 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.27.10)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i eiendomsmeglingsloven (budgivning, egnethetskrav og sanksjoner mv.)

I

I lov 29. juni 2007 nr. 73 om eiendomsmegling gjøres følgende endringer:

§ 2-7 skal lyde:

§ 2-7 *Sikkerhetsstillelse*

(1) Foretak og advokat som driver eiendomsmegling, jf. § 2-1, *må stille sikkerhet* som dekker det ansvar de kan pådra seg under utøvelse av eiendomsmeglingsvirksomheten.

(2) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om *sikkerhet* som nevnt i første ledd. Departementet kan i forskrift eller enkeltvedtak gjøre unntak fra *kravet i første ledd*.

§ 2-9 skal lyde:

§ 2-9 *Krav til ledelsen og ansatte*

(1) Styremedlemmer og daglig leder i eiendomsmeglingsforetak, jf. § 2-1, skal ha relevante kvalifikasjoner og yrkeserfaring, ha ført en hederligandel, jf. tredje ledd, og for øvrig ikke ha utvist utilbørlig atferd som gir grunn til å anta at stillingen eller vervet ikke vil kunne ivaretas på forsvarlig måte.

(2) Foretaket skal ha en fagansvarlig person (fagansvarlig), som enten har eiendomsmeglerbrev, jf. § 4-2, advokatbevilling eller tillatelse etter § 4-3. Vedkom-

mende skal være egnet til å sikre at foretaket drives i samsvar med lover, forskrifter og god meglerskikk. *Der som foretakets styre finner det forsvarlig, kan samme person være fagansvarlig for flere filialer. Finanstilsynet kan gi tillatelse til at samme person er fagansvarlig for mer enn ett foretak.*

(3) Personer som nevnt i første og annet ledd skal legge frem *avgrenset* uttømmende politiattest etter politiregisterloven § 41 nr. 1, *jf. forskrift departementet gir etter sjette ledd*.

(4) *Første og tredje ledd gjelder tilsvarende for eiendomsmeglerfullmektiger, jf. § 4-5 annet ledd, og medhjelpere som har bestått eksamen i oppgjør, jf. § 4-4 annet ledd, i eiendomsmeglingsforetak eller hos advokat som driver eiendomsmegling, jf. § 2-1. Første punktum gjelder likevel ikke for autorisert fullmektig, jf. lov 12. mai 2022 nr. 28 om advokater og andre som yter rettslig bistand § 11.*

(5) Eiendomsmeglingsforetak skal innen 14 dager sende melding til Finanstilsynet ved skifte av styremedlem, daglig leder og fagansvarlig. *Det samme gjelder ved ansettelse av oppgjørsmedhjelpere og eiendomsmeglerfullmektiger som nevnt i fjerde ledd.*

(6) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler til utfylling og gjennomføring av denne paragrafen, herunder om foretakets plikt til å gi melding etter femte ledd, om rettigheter og plikter for fagansvarlig, samt om hvilke straffbare forhold som skal avmerkes på politiattesten og om behandling av denne.

§ 3-2 annet ledd nytt annet punktum skal lyde:

Klientmidler kan ikke disponeres på annen måte enn det som er avtalt.

§ 3-2 fjerde ledd skal lyde:

(4) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om behandling og sikring av klientmidler.

§ 6-7 første ledd første punktum skal lyde:

Oppdragstakeren skal sørge for at kjøperen før handel sluttet *skriftlig og tydelig* får opplysninger denne har grunn til å regne med å få og som kan få betydning for avtalen.

§ 6-7 annet ledd skal lyde:

(2) Oppdragstakeren plikter før handel sluttet å gi kjøperen en skriftlig oppgave som minst inneholder følgende opplysninger:

1. eiendommens registerbetegnelse og adresse,
2. eierforhold,
3. tinglyste forpliktelser,
4. tilliggende rettigheter,
5. grunnareal,

6. bebyggelsens arealer og angivelse av alder og bygge-
måte,
7. ferdigattest eller midlertidig brukstillatelse,
8. eventuell adgang til utleie av eiendommen eller deler
av denne til boligformål,
9. verdien ved skattefastsettingen og offentlige avgif-
ter,
10. forholdet til endelige offentlige planer, konsesjons-
plikt og odelsrett, der det er relevant,
11. spesifikasjon over faste løpende kostnader,
12. hvis kjøpesum er fastsatt, totalkostnad som omfat-
ter andel av fellesgjeld, alle gebyrer, avgifter og
øvrige kostnader,
13. hvis kjøpesum ikke er fastsatt, en samlet oppstilling
som omfatter prisantydning, andel av fellesgjeld,
alle gebyrer, avgifter og øvrige kostnader, samt sum-
men av disse beløpene,
14. hva som er avtalt om oppdragstakerens vederlag og
rett til å kreve dekning av utlegg, jf. § 6-4 første ledd nr.
4 til 6,
15. oppdragstakerens registrerte navn, forretnings-
adresse og organisasjonsnummer,
16. oppdragstakerens samarbeid med eller tilknytning til
andre foretak med produkter eller tjenester som tilbys
partene i forbindelse med oppdraget,
17. hvem som er ansvarlig megler for oppdraget og
18. fremgangsmåten ved budgivning og budgivers rettig-
heter og plikter.

§ 6-7 sjette ledd skal lyde:

*(6) Med unntak av salg av bolig som ennå ikke er full-
ført, kan oppdragstakeren ikke markedsføre eiendommen
for salg før oppgave som nevnt i annet ledd er ferdigstilt og
tilgjengelig.*

Nåværende sjette ledd blir syvende ledd.

§ 6-8 skal lyde:

§ 6-8 Oppdragstakerens plikter ved budgivningen

*(1) Oppdragstakeren skal legge til rette for en forsvar-
lig avvikling av budrunden.*

*(2) Oppdragstakeren skal oppfordre oppdragsgive-
ren til ikke å inngå avtale direkte med budgiveren, men
henvise til oppdragstakeren. Oppdragstakeren skal vide-
re oppfordre oppdragsgiveren til å konferere med opp-
dragstakeren, dersom oppdragsgiveren mottar bud direk-
te.*

*(3) Oppdragstakeren skal ikke formidle bud med
kortere akseptfrist enn det som er fastsatt av departemen-
tet i forskrift. Oppdragstakeren skal ikke formidle bud
med forbehold om at bud eller forbehold i bud skal holdes
skjult for andre budgivere og interessenter.*

*(4) Oppdragstakeren skal kun formidle bud, aksepter
og avslag som er gitt skriftlig. Oppdragstakeren skal inn-*

*hente gyldig legitimasjon og signatur fra budgiveren før
bud formidles.*

*(5) Oppdragstakeren skal så langt det er nødvendig og
mulig orientere oppdragsgiveren, budgivere og øvrige in-
teressenter skriftlig om mottatte bud, herunder budets
størrelse, forbehold og akseptfrist. Oppdragstakeren skal
så snart som mulig bekrefte skriftlig overfor budgivere at
budene deres er mottatt. Oppdragstakeren skal også bistå
ved vurdering av bud.*

*(6) Oppdragstakeren skal kontrollere budgiverens fi-
nansiering før handel slutes. Har oppdragstakeren ikke
foretatt slik kontroll, skal selgeren før handel slutes gis
skriftlig orientering om grunnen til dette, og om mulige
konsekvenser av at kontrollen ikke er foretatt.*

*(7) Oppdragstakeren skal gi partene i handelen og
budgivere innsyn i budjournalen i samsvar med nærmere
regler fastsatt i forskrift av departementet.*

*(8) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere
regler om oppdragstakerens plikter ved budgivningen.*

Nåværende § 6-10 oppheves. Nåværende §§ 6-8 og 6-9
blir §§ 6-9 og 6-10.

§ 7-2 tredje ledd skal lyde:

*(3) Uavhengig av avtalt vederlagsform skal opp-
dragstakeren skrive regning. Regningen skal gjøre det
mulig for oppdragsgiveren å bedømme arten og omfan-
get av arbeidet som er utført.*

§ 7-2 femte ledd skal lyde:

*(5) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere
regler om oppdragstakerens vederlag, plikten til å gi til-
bud basert på timepris som nevnt i annet ledd og plikten
til å skrive regning som nevnt i tredje ledd.*

Ny § 8-6 a skal lyde:

§ 8-6 a Adgang til å forby person å være eiendomsmegler-
fullmektig eller oppgjørsmedhjelper

*Finanstilsynet kan forby person å være eiendomsme-
glerfullmektig eller oppgjørsmedhjelper dersom person-
en anses uegnet fordi vedkommende*

1. har gjort seg skyldig i straffbar handling og dette må
antas å svekke den tillit som er nødvendig for yrkesut-
øvelsen, eller
2. grovt eller gjentatte ganger har overtrådt sine plikter
etter lov eller forskrifter.

§ 8-9 skal lyde:

§ 8-9 Overtredelsesgebyr

*(1) Finanstilsynet kan illegge fysiske personer eller fore-
tak overtredelsesgebyr ved overtredelse av § 2-2, § 2-9 fjerde
og femte ledd, §§ 3-1 til 3-3, § 3-5, § 3-6, §§ 5-1 til 5-5, § 6-2,
§ 6-3, § 6-7, § 6-8, § 6-10 tredje ledd, § 7-1, § 7-2, § 7-4 tredje
ledd, § 7-6 og § 8-1 annet og tredje ledd. Overtredelse av på-*

bud, forbud eller vilkår fastsatt med hjemmel i bestemmelsene nevnt i første punktum, kan sanksjoneres på samme måte. I forskrift som gis i medhold av loven, kan det fastsettes at den som forsettlig eller uaktsomt overtrer forskriften, kan ilegges overtredelsesgebyr.

(2) Medvirkning til overtredelse av bestemmelsene nevnt i første ledd kan sanksjoneres på samme måte.

(3) Fysiske personer kan ilegges overtredelsesgebyr for forsettlig eller grovt uaktsomme overtredelser. Foretak kan ilegges overtredelsesgebyr for forsettlig eller uaktsomme overtredelser begått av foretaket eller noen som har handlet på foretakets vegne.

(4) Fysiske personer kan ilegges overtredelsesgebyr på inntil 2 millioner kroner. Foretak kan ilegges overtredelsesgebyr på inntil 5 millioner kroner eller 5 prosent av foretakets årsomsetning etter siste godkjente årsregnskap dersom dette utgjør et høyere beløp. For et morselskap eller et datterselskap av et morselskap som skal utarbeide konsernregnskap etter direktiv 2013/34/EU, skal den relevante omsetningen være den totale årsomsetningen, eller tilsvarende inntekt etter relevante regnskapsdirektiver, etter siste tilgjengelige konsoliderte årsregnskap godkjent av ledelsen i det overordnede morforetaket.

(5) Adgangen til å ilegge overtredelsesgebyr foreldes fem år etter at overtredelsen er opphørt. Fristen avbrytes ved at Finanstilsynet sender forhåndsvarsel eller fatter vedtak om overtredelsesgebyr.

(6) Ved avgjørelsen av om overtredelsesgebyr skal ilegges, og ved utmåling, kan det blant annet tas hensyn til eventuelle tap påført tredjeperson som følge av overtredelsen og i hvilken grad overtrederen har samarbeidet med Finanstilsynet, i tillegg til momentene i forvaltningsloven § 44 tredje ledd første punktum for fysiske personer og § 46 annet ledd for foretak.

(7) Departementet kan fastsette forskrift om renter ved forsinket betaling av overtredelsesgebyr.

Nåværende § 8-9 blir § 8-10 og skal lyde:
§ 8-10 Straff

Forsettlig eller uaktsom overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av §§ 2-1, 3-2, 3-6 og 4-5 straffes med bøter eller fengsel inntil 3 år, eller inntil 6 år ved særlig skjerpende omstendigheter. Det samme gjelder overtredelse av påbud, forbud eller vilkår gitt i medhold av de nevnte bestemmelser.

II

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.
2. Departementet kan gi overgangsregler.

Presidenten: Det voteres over I, § 6-8 annet ledd. Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 89 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.27.39)

Presidenten: Det voteres over resten av I samt II.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 13, debattert 1. april 2025

Innstilling fra finanskomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 145/2024 og nr. 170/2024 om innlemmelse i EØS-avtalen av rettsakter på finansmarkedsområdet (Innst. 188 S (2024–2025), jf. Prop. 46 LS (2024–2025))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget samtykker i godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 145/2024 av 12. juni 2024 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2402 og forordning (EU) 2021/557.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 88 mot 14 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.28.34)

Videre var innstilt:

II

Stortinget samtykker i godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 170/2024 av 5. juli 2024 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2021/1230.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 14, debattert 1. april 2025

Innstilling fra finanskomiteen om Lov om endringer i finansforetaksloven mv. (syntetisk STS-verdipapirisering mv.) (Innst. 187 L (2024–2025), jf. Prop. 46 LS (2024–2025))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

I o v

om endringer i finansforetaksloven mv. (syntetisk STS-verdipapirisering mv.)

I

I lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. gjøres følgende endringer:

§ 2-5 første ledd skal lyde:

(1) Den konsoliderte bærekraftsrapporteringen i årsberetningen, jf. § 2-3 annet ledd, skal utarbeides i samsvar med bestemmelsene i § 2-4 første til femte ledd. Den konsoliderte bærekraftsrapporteringen skal gi grunnlag for å vurdere morselskapet og alle datterselskapene som en enhet. Den konsoliderte bærekraftsrapporteringen skal være tydelig identifiserbar og gis i en egen del av årsberetningen.

§ 3-1 tredje ledd skal lyde:

(3) For konsernregnskap eller selskapsregnskap utarbeidet i samsvar med § 3-9, gjelder ikke bestemmelsene i denne lov § 1-4, § 1-9, § 3-2 første og tredje ledd samt annet ledd annet og tredje punktum, § 3-2a, § 3-4 første og annet ledd, § 3-6, § 3-8, kapittel 4, kapittel 5, kapittel 6, §§ 7-1 til 7-14, § 7-15 fjerde og femte ledd, § 7-16, § 7-17, §§ 7-19 til 7-25, § 7-28, § 7-29, § 7-30b, § 7-33, § 7-34, § 7-35, § 7-36 fjerde til niende ledd og §§ 7-37 til 7-41.

§ 3-2 første ledd skal lyde:

(1) Årsregnskapet skal inneholde resultatregnskap, balanse og noteopplysninger. Mellomstore og store foretak skal utarbeide kontantstrømoppstilling. Årsregnskapet kan i tillegg inneholde en oppstilling av endringer i egenkapitalen.

§ 3-2 annet ledd oppheves.

Nåværende tredje og fjerde ledd blir annet og tredje ledd og skal lyde:

(2) For morselskap i mellomstore og store konsern består årsregnskapet av selskapsregnskap og konsernregn-

skap. Konsernregnskapet skal omfatte morselskapet og alle datterselskapene. Konsernregnskapet skal vise disse foretakene som en enhet (konsolidering). Transaksjoner mellom konsoliderte foretak skal ikke regnskapsføres i konsernregnskapet.

(3) Morselskap i små konsern kan unnlate å utarbeide konsernregnskap. Dette gjelder ikke dersom et av selskapene i konsernet er et foretak av allmenn interesse.

Nåværende femte ledd blir fjerde ledd.

II

I lov 10. april 2015 nr. 17 om finansforetak og finanskonsern gjøres følgende endringer:

§ 2-11 første ledd annet punktum skal lyde:

Tillatelsen kan avgrenses til å gjelde én eller flere av de tjenester som nevnt i finansavtaleloven § 1-5 første ledd.

§ 6-2 tredje ledd tredje punktum skal lyde:

Dersom det samtidig med ervervet søkes om tillatelse til å etablere holdingforetak i finanskonsern etter § 17-3 eller om å få unntak fra kravet til slik tillatelse etter § 17-3 a, avbrytes fristen etter første punktum inntil denne søknaden er avgjort.

§ 13-17 første ledd skal lyde:

(1) Et forsikringsforetak har ikke adgang til å yte provisjon eller annet vederlag til forsikringsmeglingsforetak i anledning formidling av forsikringsavtale til foretaket dersom forsikringsmeglingsforetaket ved å motta slik provisjon ville handle i strid med reglene i forsikringsformidlingsloven § 8-4.

§ 13-18 første ledd skal lyde:

(1) Betalingsmidler som et betalingsforetak eller e-pengeforetak har mottatt fra kunder, skal holdes atskilt og være identifisert på en slik måte at de ikke kan være gjenstand for tvangsfullbyrdelse for dekning av krav fra andre av betalingsforetakets eller e-pengeforetakets fordringshavere, eller være garantert av et forsikringsforetak eller en bank som ikke tilhører samme konsern som betalingsforetaket eller e-pengeforetaket.

§ 14-6 fjerde ledd oppheves.

Nåværende femte ledd blir fjerde ledd.

§ 19-7 annet ledd bokstav d skal lyde:

d. kreditsaldoen har stått uendret i løpet av de siste 24 månedene,

§ 20-6 tredje ledd annet punktum oppheves.

§ 20-9 tredje ledd skal lyde:

(3) Finanstilsynet kan ved fastsettelsen av minstekravet etter første ledd beslutte at kravet delvis skal oppfylles med gjeldsinstrumenter med lavere prioritet enn annen *gjeld, som må oppfylle* vilkårene i § 20-32 første ledd nr. 4.

§ 20-18 første ledd innledningen skal lyde:

(1) Når *departementet* har truffet vedtak om krisehåndtering etter § 20-15, inntreer følgende virkninger:

§ 20-25 tredje ledd tredje punktum skal lyde:

Finanstilsynet har ikke plikt til å gjøre opp derivatavtaler som det er gjort unntak for etter *fjerde* ledd.

§ 20-25 femte ledd første punktum skal lyde:

Dersom Finanstilsynet har gjort helt eller delvis unntak etter *fjerde* ledd, kan omfanget av nedskriving og konvertering av annen konvertibel gjeld økes tilsvarende så lenge dette ikke vil være i strid med § 20-20 første ledd bokstav d.

§ 20-26 tredje ledd bokstav a skal lyde:

a. konvertibel gjeld som etter § 20-9 *tredje* ledd har lavere prioritet enn annen konvertibel gjeld, nedskrives eller konverteres til ren kjernekapital i samsvar med gjeldens innbyrdes prioritet ved avviking etter § 20-29, i den utstrekning som trengs for å dekke behovet fastsatt etter første ledd, eller så langt den rekker, og

§ 20-26 femte ledd skal lyde:

(5) Bestemmelsene i § 20-14 annet til niende ledd gjelder tilsvarende for nedskriving og konvertering av konvertibel gjeld. § 20-14 annet ledd første punktum gjelder også når Finanstilsynet endrer forfallstid, rentefot og renteterminer for foretakets gjeldsinstrumenter, samt gjør opp derivatavtaler etter § 20-25 *tredje* ledd.

§ 20-48 tredje ledd tredje punktum skal lyde:

Dersom det foreligger uenighet mellom *krisehåndteringsmyndighetene*, kan de myndighetene som er enige i planen, fastsette denne med virkning for konsernforetakene i deres EØS-stater.

§ 20A-5 første ledd annet punktum skal lyde:

Det beløp som innkalles, fordeles forholdsmessig på medlemmene i samsvar med § 20A-4 første ledd.

III

I lov 18. desember 2020 nr. 146 om finansavtaler gjøres følgende endringer:

§ 1-11 skal lyde:

§ 1-11 *Gjennomføring av EØS-regelverk*

(1) Følgende rettsakter gjelder som lov med de tilpasninger som følger av vedlegg XII, protokoll 1 til EØS-avtalen og avtalen for øvrig:

a. EØS-avtalen vedlegg XII nr. 3 (*forordning (EU) 2021/1230 om betalinger på tvers av landegrensene i Unionen*)

b. EØS-avtalen vedlegg XII nr. 3a (*forordning (EU) nr. 260/2012 og forordning (EU) nr. 248/2014 om tekniske og forretningsmessige krav til kredittoverføringer og direkte debiteringer i euro*).

(2) Kongen kan i forskrift *gi regler til gjennomføring av direktiv (EU) 2019/882 om tilgjengelighetskrav for produkter og tjenester for banktjenester rettet til forbrukere som nevnt i artikkel 2 nr. 2 bokstav d*.

(3) Kongen kan i forskrift *fastsette andre beløpsgrenser enn det som følger av regler i loven her, dersom dette på grunn av kursendringer er nødvendig for gjennomføringen av forpliktelser etter EØS-avtalen. Endres beløpsgrensen etter § 4-30 annet ledd, kan det fastsettes at den samme beløpsgrensen skal gjelde også etter § 3-20*.

IV

I lov 23. april 2021 nr. 22 om endringer i finansforetaksloven mv. (verdipapirisering og kreditorhierarki) gjøres følgende endringer:

I lovens del I om endringer i lov 10. april 2015 nr. 17 om finansforetak og finanskonsern skal § 11-16 første ledd lyde:

(1) EØS-avtalens vedlegg IX *forordning (EU) 2017/2402 om en generell ramme for verdipapirisering og om opprettelse av en spesifikk ramme for enkel, gjennom-siktig og standardisert verdipapirisering (verdipapiriseringsforordningen), som endret ved Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2021/557*, gjelder som lov med de tilpasninger som følger av vedlegg IX til avtalen, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

I lovens del I om endringer i lov 10. april 2015 nr. 17 om finansforetak og finanskonsern skal § 11-19 tredje ledd lyde:

(3) Overdragelser som nevnt i første ledd, er unntatt fra kravet om samtykke etter finansavtaleloven § 2-13.

I lovens del I om endringer i lov 10. april 2015 nr. 17 om finansforetak og finanskonsern føyes ny § 11-21 til etter § 11-20. Ny § 11-21 skal lyde:

§ 11-21 *Liste over ikke-samarbeidende jurisdiksjoner for skatteformål*

Departementet kan i forskrift fastsette en liste over ikke-samarbeidsvillige jurisdiksjoner som nevnt i verdipapiriseringsforordningen artikkel 4.

Lovens del II oppheves. Del III blir del II. Del IV blir del III.

V

I lov 8. mars 2024 nr. 9 om universiteter og høyskoler gjøres følgende endringer:

§ 6-6 første ledd skal lyde:

Private universiteter og høyskoler som er små foretak etter regnskapsloven, skal følge reglene i regnskapsloven for mellomstore foretak. Unntaket fra revisjonsplikten i revisorloven § 2-1, jf. aksjeloven § 7-6, gjelder ikke for private universiteter og høyskoler.

VI

I lov 21. juni 2024 nr. 42 om endringer i regnskapsloven mv. (bærekraftsrapportering) gjøres følgende endringer:

Lovens del VII oppheves. Lovens del VIII til XIII blir del VII til XII.

VII

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft loven og de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.
2. Departementet kan gi overgangsregler.

Presidenten: Det votes over IV – den delen som gjelder lovens del I.

Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 88 mot 14 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.29.18)

Presidenten: Det votes over resten av IV samt I–III og V–VII.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Sak nr. 21 [15:29:50]

Referat

1. (267) Statsministerens kontor melder at
 1. lov om endringer i allmenngjøringsloven (anvendelse på Svalbard) (Lovvedtak 35 (2024–2025))
 2. lov om Statens kommisjon for partnerdrap (Lovvedtak 34 (2024–2025))
 3. lov om endring i naturmangfoldloven (Lovvedtak 36 (2024–2025))– er sanksjonert under 28. mars 2025
Enst.: Vedlegges protokollen.
2. (268) Endringer i arbeidsmiljøloven, lov om aldersgrenser for statsansatte m.fl. og lov om Statens pensjonskasse (avvikling av bedriftsinterne aldersgrenser og økning av den alminnelige aldersgrensen i staten) (Prop. 73 L (2024–2025))
3. (269) Endringer i arbeidsmiljøloven (lovens anvendelse for fornybar energiproduksjon til havs) (Prop. 75 L (2024–2025))
Enst.: Nr. 2 og 3 sendes arbeids- og sosialkomiteen.
4. (270) Endringer i genteknologiloven (Prop. 69 L (2024–2025))
5. (271) Endringer i markaloven (klargjøring av regler om byggeforbud og saksbehandling m.m.) (Prop. 70 L (2024–2025))
6. (272) Lov om vern av marin natur utenfor territorialfarvannet (havvernloven) (Prop. 72 L (2024–2025))
7. (273) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Ola Elvestuen, Ingvild Wettrhus Thorsvik og Alfred Jens Bjørlo om å innføre et moratorium på nedbygging av myr til utbyggingsformål (Dokument 8:142 S (2024–2025))
Enst.: Nr. 4–7 sendes energi- og miljøkomiteen.
8. (274) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Roy Steffensen og Morten Stordalen om full gjennomgang av firmabilbeskatningen (Dokument 8:150 S (2024–2025))
Enst.: Sendes finanskomiteen.
9. (275) Endringer i bioteknologiloven (vilkår for preimplantasjonsdiagnostikk og forbod mot genetisk testing av barn utanfor helsetenesta) (Prop. 67 L (2024–2025))

10. (276) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Hoksrud og Morten Wold om erstatning til ofrene i Varhaug-saken (Dokument 8:148 S (2024–2025))
11. (277) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Olaug Vervik Bollestad, Kjell Ingolf Ropstad og Dag-Inge Ulstein om en redningspakke og forutsigbar finansiering for Frelsesarmeens gatehospital i Bergen (Dokument 8:151 S (2024–2025))
Enst.: Nr. 9–11 sendes helse- og omsorgskomiteen.
12. (278) Endringer i rekonstruksjonslova (forlenging av tida lova skal gjelde (Prop. 68 L (2024–2025)))
13. (279) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Helge André Njåstad og Johan Aas om bekjempelse av økonomisk kriminalitet (Dokument 8:140 S (2024–2025))
Enst.: Nr. 12 og 13 sendes justiskomiteen.
14. (280) Endringer i bilansvarslova (gjennomføring av endringsdirektiv til motorvognforsikringsdirektivet i norsk rett) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 68/2025 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2021/2118 (Prop. 74 LS (2024–2025))
Enst.: Sendes justiskomiteen, unntatt B, som sendes justiskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
15. (281) Endringer i statsansatteloven (fortrinnsrett og rett til fast ansettelse) (Prop. 76 L (2024–2025))
16. (282) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Une Bastholm, Sigrid Zurbuchen Heiberg og Irene Ojala om å gjeninnføre heistilskudd for å sikre at flere eldre og personer med funksjonsnedsettelser kan bo i egen bolig lenger (Dokument 8:145 S (2024–2025))
Enst.: Nr. 15 og 16 sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
17. (283) Melding for året 2024 fra Sivilombudet (Dokument 4 (2024–2025))
18. (284) Menneskerettighetene i Norge 2024 – NIMs årsmelding (Dokument 6 (2024–2025))
19. (285) Årsmelding fra Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste (EOS-utvalget) for 2024 (Dokument 7 (2024–2025))
20. (286) Innberetning fra Stortingets ombudsnemnd for Forsvaret for 2024 (Dokument 5 (2024–2025))
Enst.: Nr. 17–20 sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
21. (287) Industrien – konkurransekraft for en ny tid (Meld. St. 16 (2024–2025))
22. (288) Endringer i reindriftsloven og jordskiftelova (distriktsstyring, reintallsreduksjon, erstatning og tilgjengeliggjøring av jordskiftelova på interne forhold i reindriften) (Prop. 63 L (2024–2025))
23. (289) Endringer i konsesjonsloven (priskontroll på skogeiendommer, konsesjon til selskaper med begrenset ansvar og stiftelser m.m.) (Prop. 66 L (2024–2025))
24. (290) Lov om mineralvirksomhet og forvaltning av mineralressurser (mineralloven) (Prop. 71 L (2024–2025))
Enst.: Nr. 21–24 sendes næringskomiteen.
25. (291) Droner og ny luftmobilitet (Meld. St. 15 (2024–2025))
26. (292) Vidareføring av bompengeskjerp på rv. 7 Sokna–Ørgenvika i Buskerud for å påskunde utbetringar av rv. 7 vidare gjennom Hallingdal (Prop. 77 S (2024–2025))
27. (293) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Silje Hjemdal, Frank Edvard Sve og Morten Stordalen om å oppheve klimasymboliske reguleringer og standardkrav for anleggsbransjen (Dokument 8:141 S (2024–2025))
28. (294) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sigbjørn Gjelsvik og Mona Fagerås om tiltak for en mer seriøs drosjenæring (Dokument 8:149 S (2024–2025))
Enst.: Nr. 25–28 sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.
29. (295) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen, Sofie Marhaug, Tobias Drevland Lund, Marie Sneve Martinussen og Mimir Kristjansson om å forhindre rutekutt og prisøkning i kollektivtransporten (Dokument 8:144 S (2024–2025))

Presidenten: Presidenten foreslår at representantforslaget blir sendt transport- og kommunikasjonskomiteen.

Representanten Sofie Marhaug har bedt om ordet.

Sofie Marhaug (R) [15:31:10]: Som den oppvakte stortingsrepresentant sikkert fikk med seg i forrige uke, ba Rødt om hastebehandling da vi la fram dette representantforslaget, etter forretningsordenen § 39 annet ledd bokstav c, og det ber vi fortsatt om.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom presidentens forslag om komitébehandling og forslaget fra Rødt om behandling etter forretningsordenen § 39 annet ledd bokstav c.

Votering:

Ved alternativ votering mellom presidentens forslag og forslaget fra Rødt ble presidentens forslag vedtatt med 95 mot 6 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15:32:01)

Videre ble referert:

30. (296) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hege Bae Nyholt, Sofie Marhaug og Mimir Kristjánsson om en kritisk gransking av skjermbruk i skolen (Dokument 8:143 S (2024–2025))
31. (297) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grunde Almeland, Guri Melby, Sveinung Rotevatn, Abid Raja, Ola Elvestuen, André N. Skjelstad, Ingvild Wettrhus Thorsvik og Alfred Jens Bjørlo om «inkluderende skolehverdag», et forpliktende samarbeid for å bekjempe mobbing og et utrygt skolemiljø (Dokument 8:147 S (2024–2025))
32. (298) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Abid Raja, Guri Melby, Ingvild Wettrhus Thorsvik, Alfred Jens Bjørlo, Sveinung Rotevatn, Grunde Almeland og André N. Skjelstad om å gjenreise Norge som forskningsnasjon (Dokument 8:152 S (2024–2025))
Enst.: Nr. 30–32 sendes utdannings- og forskningskomiteen.
33. (299) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Sveinung Rotevatn, Grunde Almeland og Ola Elvestuen om å suspendere norsk bistand til Rwanda som følge av deira rolle i konflikten i Den demokratiske republikken Kongo (Dokument 8:146 S (2024–2025))
Enst.: Sendes utenriks- og forsvarskomiteen.

Sak nr. 16 fortsatte [15:32:30]

Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sigrid Zurbuchen Heiberg, Rasmus Hansson og Une Bastholm om strengere regulering av Temu (Innst. 186 S (2024–2025), jf. Dokument 8:69 S (2024–2025))

Presidenten [15:32:28]: Stortinget går da tilbake til behandlingen av dagens kart. Første taler er representanten Andreas Sjalg Unneland.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [15:32:49]: Jeg vil starte med å takke forslagsstillerne for at de løfter fram en rekke viktige forslag. Mye av det Temu og lignende aktører selger, er rett og slett import av søppel og miljøgifter når det kommer til Norge. NRK har beregnet at nordmenn har importert minst 16 millioner varer siden oppstarten av Temu høsten 2023.

Når vi vet at mye av det som kommer fra aktører som Temu, ikke oppfyller de standardene vi har i Norge for miljøgifter eller kvalitet, og vi bare kan tenke oss hvilke arbeidsforhold mye av det er laget under, er det merkelig at dette er en aktør som bl.a. får tollfritak for tekstilvarer registrert i VOEC-registret. En lavhengende

frukt må være å fjerne dette tollfritaket, slik at vi slutter å subsidiere importen av søppel og miljøgifter.

Dette er noe SV har fremmet forslag om flere ganger, samtidig som vi har foreslått å gjøre det billigere å kjøpe brukt. Det gir rett og slett null mening at varer produsert i Kina er billigere enn kortreiste bruktvare. I praksis har vi tollregler i Norge som gjør at billiggjeder som Temu og Wish ikke omfattes og derfor blir et mye billigere alternativ for folk enn bruktkjeder som Fretex. Her må vi som politikere rett og slett ta ansvar. Det handler ikke bare om klima, men rett og slett sunn fornuft, og det gjør det åpenbart at vi må gjøre det enklere å handle brukt enn nytt. Med det tar jeg opp SVs forslag i saken.

Presidenten [15:34:41]: Representanten Andreas Sjalg Unneland har tatt opp de forslagene han refererte til.

Sigrid Zurbuchen Heiberg (MDG) [15:34:55]: Nett-handelplattformen Temu er alt verda ikkje treng: ting produserte med ekstremt høg risiko for tvangsarbeid, som vert laga med miljøskadelege metodar og råvarer, og som inneheld kjemikaliar som er så helsefarlege at dei har vore forbodne i Noreg i fleire tiår. Temu er òg under etterforsking for å bryte marknadsføringsreglane i EU. Temu har ting med elendig kvalitet, som går i stykke og vert kasta bort. Dette er bruk- og kastsamfunnet og bruk- og kastøkonomien på speed.

Temu har aldri selt meir enn dei gjorde i fjor, og òg her i Noreg går tala opp, opp og opp. Nesten sju av ti nordmenn som handlar på Temu, meiner at det fører til unødvendig overforbruk. Fire av ti norske Temu-kundar får dårleg samvit av å handla på Temu. Likevel er det så rimeleg at kundane ikkje klarer å stoppa. Appen er nemleg designa for å få dei til å kjøpa for mykje. I tillegg spionerer appen på dei som brukar han.

Stortinget har eit ansvar for å sikra helse og sikkerheit for norske innbyggjarar og å sikra rammevilkår som gjer at både forbrukarar og næringsliv kan fungera i eit samspel. Temu bryt med alt dette. Temu har to konkurransefortrinn: Dei gjev f i alle reglar, og dei får tollfritak på tekstilar. I ein fei har Temu teke 15 pst. av den norske netthandelmarknaden og veks så det luktar svidd. Det går ut over norske nettbutikkar, som i all hovudsak følgjer reglane for marknadsføring, kjemikaliebruk, forbrukarsikkerheit og miljø.

Det er mange foreldre som no har stramme budsjett, og som ønskjer å gje ungane sine leiker utan å måta tømme lommeboka, men det kan ikkje vera sånn at ein fordi ein har dårleg råd, må ta til takke med produkt som er farlege, som er giftige, og som er produserte av slavearbeid. Folk skal vera trygge på at det dei kjøper, er trygt, og at det finst nokre reglar for korleis arbeidsfolk skal ha det.

Det er ikkje vanleg praksis å forby selskap i Noreg, men Temu er ein katastrofe for norsk næringsliv, for miljøet og for forbrukarsikkerheita. Eg trur dei fleste partia i denne salen ser det. Miljøministeren har vore ute og snakka om eit forbod. Høgre tok opp Temu i ein svært kritisk interpellasjon før jul. SV, Venstre, Kristeleg Folkeparti og Raudt støttar fleire av forslaga til Miljøpartiet Dei Grøne.

Det er vanskeleg å stoppa Temu, men me bør gjera det likevel. Politisk handlingslamming hjelper verken forbrukarar, næringsliv eller miljø. Formuleringane i innstillinga om at det er viktig med ei heilskapleg tilnærming, og at fleire deler bekymringa forslagsstillarane har om at mange Temu-produkt inneheld ulovlege og farlege miljøgifter, hjelper lite så lenge fleirtalet stemmer imot regulering. Å akseptera at Temu får fortsetja som før, er å overlata ansvaret til forbrukarane. Det er uholdbart, og det strir mot alminneleg rettsoppfatning at eit selskap får lov til å selja produkt i Noreg som eit europeisk selskap aldri ville kunne selt.

Med det tek eg opp Miljøpartiet Dei Grøne sitt forslag.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten [15:37:56]: Representanten Sigrid Zurbuchen Heiberg har teke opp det forslaget ho refererte til.

Statsråd Jens Stoltenberg [15:38:15]: Regjeringen tar på alvor utfordringene med netthandel fra Temu og lignende aktører. Utfordringen forsterkes av det store og stadig økende volumet av lavverdivarer som handles via disse aktørene. Regjeringen er opptatt av å sikre at varer som importeres til Norge, oppfyller norske standarder til produktsikkerhet og miljø, at forbrukernes rettigheter ivaretas, og at aktørene etterlever norsk og europeisk regelverk. Dette er avgjørende for å sikre at det er trygt for norske forbrukere å handle på nett fra utlandet. Det er også viktig for å sikre like konkurransevilkår.

Som representantenes forslag illustrerer, reiser denne netthandelen mange problemstillinger og berører flere politikkområder. Jeg er derfor opptatt av at regjeringen vurderer dette helhetlig og i sammenheng. Koordinering og samarbeid på tvers av departementer og andre offentlige instanser er avgjørende for å treffe målrettede tiltak. Det samme er internasjonalt samarbeid. Utfordringene er ikke enestående for Norge. Derfor er det viktig at vi har tett dialog med andre europeiske land og EU, og at vi jobber sammen for felles tiltak der det er hensiktsmessig. Klima- og miljøministeren hadde nylig besøk av EUs kommissær for miljø. De diskuterte bl.a. behovet for et enda strengere felles europeisk regelverk.

Regjeringen har allerede gjort enkelte tiltak. Regjeringen satte i verk en rekke tiltak for å bedre grensekontrollen, sist i statsbudsjettet for 2025, da tolletaten ble styrket med 250 mill. kr. Klima- og miljødepartementet ba i februar Miljødirektoratet om å gjennomføre ytterligere kontroll med varer fra netthandelsplattformer utenfor Europa.

Regjeringen har også nedsatt en ekspertgruppe som skal utrede virkemidler for å fremme en mer sirkulær økonomi. Ekspertgruppen skal levere sin rapport denne våren. Denne rapporten vil bidra til et økt kunnskapsgrunnlag for politikkutforming og andre tiltak framover.

Jeg støtter ikke forslagene i representantforslaget, men jeg understreker at regjeringen vil fortsette arbeidet med å løse utfordringene representantene adresserer i forslaget. Regjeringen vurderer løpende behovet for tiltak på kort og lang sikt og vil på egnede måter komme tilbake til Stortinget.

Presidenten [15:41:01]: Dei talarane som heretter får ordet, har òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Lars Vegard Fosser (Sp) [15:41:20]: For en måned siden i dag publiserte NRK en sak som fortalte at nordmenn har kjøpt minst 16 millioner varer fra Temu siden høsten 2023. Det er et bekymringsfullt høyt tall, men som en del av generasjon Z, som kjapt hiver seg på nye trender og handler på nett, er jeg dessverre ikke sjokkert over at tallet er så høyt.

Jeg arbeider som lektor i videregående skole. I fjor vinter dukket det stadig opp nye ting i klasserommene som elevene hadde kjøpt på Temu: mobildeksler, nøkkelringer, partybriller, T-skjorter, pennaler og hansker. De fleste produktene var kjøpt fordi de var morsomme og veldig billige, ikke fordi elevene trengte dem. Slike kjøp skaper merforbruk. Det skal sies at enkelte kjøpte produkter som ble jevnlig brukt og fortsatt blir brukt i dag.

Det kunne virke som om elevene manglet kunnskap om arbeidsvilkår og hvilke konsekvenser kjøpene kan få for miljøet. Finanskomiteen har vist til at handel via plattformer som Temu reiser flere slike problemstillinger. Når man er 16–18 år, kan det være vanskelig å forstå slike konsekvenser, fordi både arbeidsvilkårene og miljøkonsekvensene ikke er noe man kjenner på kroppen. Det er derfor viktig at vi som samfunn bevisstgjør disse ungdommene i makten som ligger hos oss forbrukere, og hjelper dem å forklare hvilke konsekvenser det kan få for klima, miljø og sosiale forhold.

Senterpartiet støtter intensjonen i representantforslaget, nemlig å begrense import av varer med svært kort levetid og svært lav kvalitet som i stor grad ender opp som søppel, som det er rimelig å mistenke at er produ-

sert under uverdige arbeidsforhold, og som også altfor ofte viser seg å inneholde direkte helseskadelige og giftige stoffer – det være seg fra Temu eller andre plattformer.

Samtidig er det ingen enkel løsning på denne utfordringen, selv om enkelte i denne sal får det til å virke slik. Selv om vi er mange som ønsker å demme opp for en slik utvikling, er det viktig at tiltak og grep som iverksettes, har effekt. Et midlertidig forbud mot varer fra Temu og tilsvarende plattformer vil derfor være uklokt uten grundige utredninger. Det er iverksatt flere tiltak for å utrede muligheter og finne løsninger. Utfordringene er likevel mange, og det er viktig med en helhetlig tilnærming for å sikre at importerte varer oppfyller norske standarder og bidrar til bærekraftig handel.

Senterpartiet ser fram til at ekspertgruppen som skal utrede virkemidler for å fremme en mer sirkulær økonomi, kommer med sin rapport senere i vår.

Presidenten [15:43:58]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 16.

Sak nr. 17 [15:44:02]

Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Pollestad, Trygve Slagsvold Vedum og Gro-Anita Mykjåland om å fase ut elavgiften (Innst. 189 S (2024–2025), jf. Dokument 8:83 S (2024–2025))

Presidenten [15:44:14]: Etter ynske frå finanskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve anledning til replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får også ei taletid på inntil 3 minutt.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [15:44:39] (ordfører for saken): Dette er ett i en lang rekke av ulike Dokument 8-forslag som kom etter at Senterpartiet valgte å gå ut av regjering. Som medlem også av energi- og miljøkomiteen har jeg vært med på å avgi flere andre i løpet av dagen. Dette forslaget går på å avvikle elavgiften.

Elavgiften betales som kjent på elektrisk kraft som leveres i Norge, både importert kraft og kraft som er produsert innenlands. Det er først og fremst en fiskal avgift som har til hensikt å skaffe staten inntekter, men komiteen er tydelig på at den også kan føre til redusert energiforbruk.

Et viktig poeng fra Kristelig Folkepartis side i disse debattene som også komiteen understreker, er at særavgiftsutvalget i 2007 omtalte elavgiften for husholdnin-

gene som «klart regressiv», altså at den er mest krevende for dem som har lite penger. Det belaster fattige mer enn rike.

Elavgiften er fra januar til mars i inneværende år 9,79 øre per kWh, mens den for perioden april til desember er på 16,93 øre per kWh. Det er kanskje også verdt å nevne at inntektene fra elavgiften i 2024 var på hele 9,7 mrd. kr, og at de i budsjettet for inneværende år er anslått til 10,8 mrd. kr.

Komiteens flertall, alle medlemmer unntatt de fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Rødt, peker på at fastsetting av elavgiften er et spørsmål som må avgjøres i forbindelse med budsjettbehandlingen i Stortinget, på lik linje med andre skatter og avgifter. Rødt varsler et eget Dokument 8-forslag med ulike forslag knyttet til strøm og avgifter, mens Senterpartiet ønsker en utfasing av avgiften i statsbudsjettet for 2026. Fremskrittspartiet er enda mer offensiv og ønsker en utfasing i løpet av revidert budsjett for 2025.

Fra Kristelig Folkepartis side synes jeg det er gode argumenter for å gjøre noe med elavgiften. Det har i ulik grad vært et felles politisk ønske å gjøre noe med de høye og varierende strømprisene de siste årene. Samtidig er det en stor kostnad, rundt 10 mrd. kr. Det som talar mest til meg, er at den er så regressiv og veldig krevende for dem som har dårlig økonomi. Kristelig Folkeparti har fremmet forslag om å gjøre noe med nettleien – ikke fjerne den eller trylle den vekk, men å legge den inn i statsbudsjettet og trinnvis erstatte den med en økt skatt, slik at de som tjener mest, også betaler mer i skatt. Det er begrenset hvor mange skatter en kan legge inn, for det er også viktig for staten å ha ulike inntektskilder. Derfor vil i hvert fall ikke vi støtte forslaget nå, men vil se det helhetlig når vi skal legge vårt budsjett i oktober, forhåpentligvis fra regjeringsposisjon.

Eigil Knutsen (A) [15:47:55]: Det kunne vært fristende å gå inn på den siste debatten, om nettleien – at den skal erstattes med økt skatt, gitt at Kristelig Folkeparti går til valg på enten Erna Solberg eller Sylvi Listhaug som statsminister – men jeg skal ikke gjøre det. Jeg skal gå inn på saken vi debatterer her i dag.

Jeg er glad for at et bredt flertall i finanskomiteen slår fast at fastsetting av elavgiften er et spørsmål som må avklares i budsjettbehandlingen i Stortinget, ikke gjennom et representantforslag i april. Det er likevel bra at vi kan debattere en av de største utgiftene for husholdningene og mange bedrifter. Arbeiderpartiet vil at det skal bli mer trygghet og forutsigbarhet i strømutgiftene. Derfor har vi utviklet fastprissystemet for bedriftene og gitt tilskudd til energisparing til bedriftene, og det var derfor vi sendte ut et forslag om norgespris på høring 10. mars. Ordningen skal gjelde både boliger og fri-

tidsboliger. Den skal være frivillig og er ett av flere grep for å sikre trygghet i strømutgiftene.

Elavgiften, som de fleste andre avgifter, er heller ikke perfekt. Det er likevel verdt å merke seg at vi senere i dag skal debattere perspektivmeldingen, og i 2025 ville et bortfall av elavgift utgjort over 10 mrd. kr. Vi vet at budsjettene blir strammere framover. Prioriteringene blir tøffere, og alle partier med ambisjoner om å styre landet må vise tydelig hva de prioriterer bort, hvis de i dag sier at de ikke trenger disse ti milliardene. Spørsmålene man må stille seg, er for det første om man har disse ti milliardene til rådighet, og for det andre – om man har disse ti milliardene – om det er her de skal brukes.

Arbeiderpartiet og Senterpartiet har endret elavgiften i denne stortingsperioden, men de store pengene har gått til kutt i inntektsskatten for folk med lave og vanlige inntekter. Jeg mener det er en god prioritering – en prioritering som står seg i tider hvor budsjettene blir strammere.

Helge Orten (H) [15:50:10]: Etter mange år med stabile strømpriser har situasjonen endret seg vesentlig de siste årene. Energiubalansen i Europa bidrar til høye og uforutsigbare strømpriser, både for husholdninger og bedrifter. Etterspørselen etter strøm øker som følge av økt aktivitet og elektrifisering, og det er nødvendig å øke produksjonen av energi også i Norge. Samtidig må vi bruke energi smartere. En langsiktig balanse mellom tilbud og etterspørsel i energimarkedene er nok det som best kan sikre rimelige og stabile priser over tid.

På kort sikt er det viktig at vi har gode ordninger som sikrer at både husholdningene og bedriftene kan ha forutsigbarhet og et akseptabelt prisnivå. Nivået på avgiftene, også elavgiften, er en del av den diskusjonen. Det er likevel viktig at dette gjøres ut fra en helhetlig vurdering av tiltak som kan bidra til lavere og mer forutsigbare strømpriser, samtidig som det ses i sammenheng med andre skatter og avgifter i behandlingen av budsjettet.

Regjeringa presenterte et forslag til fastpris for husholdningene. Utfordringen med regjeringas forslag er at det tar bort insentiver for strømsparing og effektiv energibruk. Høyre mener at det er viktig at både bedrifter og husholdninger skal ha tilgang til å tegne fastprisavtaler, men at det må skje på markedsmessige vilkår. Derfor har vi foreslått et alternativ til regjeringas norgespris. Vårt forslag, tryggpris, innebærer at strømsøtten videreføres som i dag, men at strømselskaper pålegges å tilby en fastpris på strøm på kommersielle vilkår. Folk skal selv kunne velge om de ønsker en slik avtale, og hvor mye av strømforbruket de vil binde prisen på. Prissikring for bedrifter utvides, og avtalene gjøres også mer fleksible.

I stedet for en statssubsidiert fastpris foreslår vi at staten deler ut folkeutbytte i år der strømprisen er høyere enn normalt. I slike år vil staten ha ekstraordinære overskudd fra salg av strøm. Det er rimelig å tilbakeføre fra dette overskuddet til folk i de områdene der strømprisen har vært unormalt høy. Slik sett vil dette forslaget også bidra til en utjevning av strømkostnadene mellom prisområdene.

I tillegg foreslår vi å bruke overskudd fra kablene til å kutte i nettleien for folk og bedrifter på Sør-Vestlandet i NO2, der prissmitten har vært størst. Samtidig forsterker vi nettleiekuttet ved å omprioritere regjeringas forslag til momskutt på nettleie, til lavere elavgift i nettleien. Fordelene ved dette forslaget er at det i større grad vil ivareta mekanismen i strømmarkedet sammenlignet med regjeringas forslag. Kombinert med økt satsing på energisparing vil dette være et viktig bidrag til å gjøre strømrregningen mer overkommelig og forutsigbar for folk og bedrifter.

Geir Pollestad (Sp) [15:53:09]: Tilgang til nok billig, rimeleg kraft til stabile prisar har alltid vore eit konkurransefortrinn for norsk næringsliv. Det er i ferd med å gå tapt. Spesielt i området NO2 – det er ikkje lenger sånn at folk bur i ein kommune eller eit fylke, dei bur i eit straumprisområde – har næringslivet prisar som er betydeleg høgare enn i resten av landet.

Senterpartiet meiner at det er behov for å gjera endringar i sjølve systemet. Me ønskjer eit system der me får lågare prisar, og der me i mindre grad importerer prisar frå Europa.

Arbeidarpartiet har lansert sin noregspris. Høgre har lansert sin tryggpris. Det er berre ulike former for straumstønad, som har som formål å plastra eit system som ikkje fungerer. Den einaste forskjellen er at noregspris er mogleg å forstå. Høgres tryggpris er iallfall ikkje eg i stand til å forstå. Det er komplisert med straum og sånt, men eg trur at det Høgre har laga, eigentleg er eit nytt ord for marknadspris.

Senterpartiet ønskjer å redusera elavgifta. Det vil treffa både private og næringsdrivande. Eit problem med den norgesprisen som Arbeidarpartiet har lansert, er at han dyttar ein del av straumrekninga, spesielt på dei dagane det er ekstraordinært høg straumpris, over på næringslivet i form av at prisane for næringslivet blir endå høgare. Senterpartiet meiner det er viktig å gjera konkrete tiltak som gjer at bedriftene og folk får rimelegare straum. Difor har det vore viktig for oss å ikkje auka elavgifta, men å kutta elavgifta, og me ønskjer å kutta ho vidare. Me ønskjer ein fastpris og eit straumregime som treffer privatpersonar, slik som noregspris, men me ønskjer eit system som òg treffer bedriftene, og som ikkje

berre veltar kostnaden over på bedriftene. Difor tek eg opp forslaget frå Senterpartiet.

Presidenten [15:55:52]: Då har representanten Geir Pollestad teke opp det forslaget han refererte til.

Hans Andreas Limi (FrP) [15:56:02]: Det var litt spesielt å høre Eigil Knutsen fra Arbeiderpartiet si at alt som har med avgifter å gjøre, må avvente budsjett, men norgespris på strøm kunne man innføre nærmest på en pressekonferanse uten at det engang var utredet.

Det er fullt mulig å adressere en bestilling til regjeringen, men vi synes ikke det er noen grunn til å vente til statsbudsjettet til høsten. Man kan ta det allerede i revidert budsjett nå, før sommeren. Det er veldig mange gode grunner nå til å utfase elavgiften og andre avgifter på strøm, ikke minst de høye inntektene til staten som har vært på grunn av høye strømpriser – i den perioden som Senterpartiet har sittet i regjering og hatt finansministeren. Det er mye som taler for at det er riktig å se på hele avgiftsregimet på strøm, både på forbruk og på nettleie, men da trenger vi ikke å vente med det til statsbudsjettet til høsten. Det kan tas allerede i revidert budsjett nå til sommeren. Da er det kanskje Senterpartiet som blir en av regjeringens budsjettpartnere, så da har de jo mulighet til å påvirke inn i forhandlingene om revidert budsjett.

Jeg tar opp vårt forslag.

Presidenten [15:57:24]: Då har representanten Hans Andreas Limi teke opp det forslaget han refererte til.

Marie Sneve Martinussen (R) [15:57:35]: Jeg tar ordet i tilfelle noen i de hordene som følger denne debatten på internett, lurer på hva Rødt mener om høye strømpriser. Vi mener at det er dumt. Vi har lenge foreslått å innføre en makspris på strøm, som gjør at vi ikke lenger er avhengige av det dysfunksjonelle kraftmarkedet i Europa, som i dag setter en pris på norsk strøm basert på marginalkostnaden av kraft andre steder i Europa, og som slår rett inn i både norske familier og næringsliv. I tillegg får det et ekstra spinn gjennom økonomien ved at næringslivet helt åpenbart er nødt til å øke sine priser igjen. Det vil Rødt få en slutt på, med en makspris på strøm på 35 øre per kWh.

Rødt vil også redusere momsen på strøm og momsen på nettleie, for vi mener at det er sluttsammen på strømregningen som har noe å si. Vi må sette ned elavgiften, og gjerne sette den enda mer ned på vinteren, men vi har et forslag om å endre innretningen på elavgiften, slik at den kan brukes mer eksplisitt for å fremme strømsparing og gjøre det forutsigbart for folk å ta grep hjemme hos seg for å få ned strømforbruket. Derfor stemmer vi i utgangspunktet ikke for de forslagene som ligger inne her fra de andre partiene. Med det avslutter jeg.

Statsråd Jens Stoltenberg [15:59:38]: Selv om strømprisene har falt jevnt siden de var på sitt høyeste i 2021–2022, preges kraftmarkedet i større grad av prisvariasjoner og tidvis svært høye priser i noen deler av landet. Regjeringen har stor forståelse for at høye strømpriser kan gjøre det vanskelig for enkelte husholdninger å få endene til å møtes. Vi jobber for mer forutsigbare strøm-utgifter og et strømmarked som fungerer og bidrar til en stabil kraftsituasjon. Vi har allerede gjennomført kraftfulle tiltak, og vi har varslet nye tiltak som skal gi mer stabile og forutsigbare strøm-utgifter.

Elavgiften er en avgift som skal betales på elektrisk kraft som leveres i Norge, enten den er produsert innenlands eller innført fra utlandet. Avgiften er først og fremst en fiskal avgift som skal skaffe staten inntekter, men avgiften kan også bidra til å redusere energiforbruket.

For budsjettåret 2022 reduserte regjeringen den alminnelige satsen med 1,5 øre per kWh. I tillegg innførte vi en todeling av avgiften, slik at avgiften ble ytterligere redusert med 6,5 øre per kWh i månedene januar til og med mars. Husholdningenes strømregning er normalt høyest i vintermånedene, og dermed reduseres avgiftsbelastningen i en periode da forbruket normalt er høyt.

Regjeringen har i tillegg innført en rekke midlertidige støtteordninger for å avbøte høye strømpriser. Husholdningene er skjermet mot høye kraftpriser gjennom strømstøtteordningen, og landbruks- og veksthusnæringen samt frivillige organisasjoner har lignende ordninger. Næringslivet har mulighet til å sikre seg mot de høyeste kraftprisene ved å inngå fastprisavtaler, og regjeringen har lagt til rette for fastprisavtaler ved å innføre en unntaksregel i grunnrenteskatten på vann- og vindkraft.

Regjeringen vil også innføre norgespris på strøm, gjennom en statlig finansiert, fast strømpris for boliger og fritidseiendommer. Dette vil bidra til stabile og forutsigbare strømpriser. Forslaget som nå er ute på høring, gir husholdningene mulighet til å avtale en fastpris på 40 øre per kWh, uavhengig av hva spotprisen på strøm er. Ordningen med norgespris kommer i tillegg til den eksisterende strømstøtteordningen, slik at folk kan avgjøre selv hvilken ordning som passer best for dem.

For å skjerme husholdningene for nettleiekostnader har regjeringen også varslet å redusere merverdiavgiften på nettleie. Eventuelle endringer i elavgiften må utredes og vurderes i forbindelse med de årlige budsjettene.

Presidenten [16:02:32]: Det vert replikkordskifte.

Geir Pollestad (Sp) [16:02:46]: Dette forslaget er lagt fram fordi me er bekymra for høge prisar på straum til næringslivet. Kutt i elavgifta vil vera ein reell lette.

Replikken min er knytt til noegspris, som jo er ein fastpris ein inngår. Det vil gjera at ein mindre del av

marknaden er eksponert mot svingingane når straumprisane vert spesielt høge. Er statsråden einig i at det kan bidra til å pressa prisane for næringslivet ytterlegare opp, sånn at ein del av rekninga for noregspris for forbrukarane vert send til norske bedrifter?

Statsråd Jens Stoltenberg [16:03:36]: Nå er forslaget ute på høring. Vi skal legge fram det endelige forslaget etter at høringen er gjennomført, så akkurat utformingen av norgespris får vi komme tilbake til. Det som ligger fast, er at vi skal ha en ordning som sikrer husholdninger en mulighet til å få en fastpris på 40 øre.

Det grunnleggende er at vi må få fram mer kraft. Det vil bidra til å presse ned prisene for alle brukere. For næringslivet er det innført ordninger med fastprisavtaler, som stadig flere bedrifter benytter seg av.

Geir Pollestad (Sp) [16:04:14]: Realiteten er at svært få bedrifter kan dekkja heile forbruket sitt med fastprisavtaler. Sjølv om dette er til utgreiing, er det heilt grunnleggjande økonomiske samanhengar som verkar inn her, så eg trur eg skal gjenta utfordringa: Viss ein stadig større del av innbyggjarane i landet inngår ein fastpris, og ein får periodar med svært høge straumprisar, vil då utslaga for bedriftene verta større, altså i form av at dei får dyrare straum enn dei elles ville fått, sånn at noregspris og den utforminga Arbeidarpartiet har lagt til grunn, vil bidra til at næringslivet får endå høgare prisar i periodar der me har ekstreme prisutslag?

Statsråd Jens Stoltenberg [16:05:01]: Det er ikke noe nytt at et flertall på Stortinget – og også Senterpartiet – er med på å lage særskilte ordninger for husholdningene og for f.eks. veksthusnæringen og ikke resten av næringslivet, bl.a. fordi det finnes et statsstøtteregulverk som legger begrensninger på hva man kan gjøre med hensyn til bedriftene. Akkurat som den strømstøtteordningen regjeringen innførte da Senterpartiet og Arbeiderpartiet satt sammen, også selvfølgelig bidrar til at forbruket – med alt annet likt – vil være større i husholdningene enn det ellers ville vært hvis strømprisene var høyere, så gjelder det også norgespris. Det gjelder enhver slik ordning. Et bredt flertall på Stortinget har stilt seg bak ønsket om å skjerme husholdningene gang på gang.

Presidenten [16:05:46]: Replikordskiftet er avsluttet.

Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 17.

Sakene nr. 18 og 19 vil verta behandla under eitt.

Sak nr. 18 [16:06:01]

Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Jan Tore

Sanner og Tina Bru om en nordisk produktivitetskommisjon (Innst. 176 S (2024–2025), jf. Dokument 8:173 S (2023–2024))

Sak nr. 19 [16:06:13]

Innstilling fra finanskomiteen om Perspektivmeldingen 2024 (Innst. 180 S (2024–2025), jf. Meld. St. 31 (2023–2024))

Presidenten [16:06:23]: Etter ønske frå finanskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 5 minutt til kvar partigruppe og 5 minutt til medlemar av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve anledning til replikkar med svar etter innlegg frå hovudtalarane til partia og medlemar av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

Tuva Moflag (A) [16:06:55] (komiteens leder og ordfører for sakene): Jeg vil begynne med å takke komiteen for arbeidet med perspektivmeldingen. Dette er en god anledning til å trekke opp de lange linjene og ha et politisk perspektiv som går utover den neste stortingsperioden.

De neste tiårene kaster noen utfordringer på oss som kan være vanskelige å forstå fullt ut. Demografien i Norge blir snudd på hodet, forholdet mellom yrkesaktive og pensjonister endres ganske dramatisk. I 2020 – og det er allerede fem år siden – var det fire personer i yrkesaktiv alder bak hver pensjonist. I 2040 er det omtrent tre, og i 2060 er det helt nede i to. Dette er snittet for Norge, men de demografiske endringene er slett ikke jevnt fordelt geografisk.

I noen deler av landet vil forholdet mellom folk i yrkesaktiv alder og pensjonister bli så lavt som én-til-én, og i noen deler av landet kan man si at det er både 2040 og 2060 allerede. Det betyr at de politisk vanskelige sakene vil komme som perler på en snor de neste årene, etter hvert som tjenester må vris fra oppvekst til helse på grunn av alderssammensetningen i kommunene, og etter hvert som forsørgerbrøken blir mer presset, og tilgangen på arbeidskraft blir knappere.

Norge er et godt land å leve i, og vi har kanskje verdens beste forutsetning for å håndtere omstillingen vi står overfor. Norge er et land hvor folk bidrar til fellesskapet, og hvor fellesskapet stiller opp for den enkelte. Velferden er tilgjengelig for alle i hele landet og i alle livssituasjoner. Det er en samfunnsmodell og velferdsmodell som er verdt å bevare og verdt å forsvare.

Regjeringen tegner opp tre langsiktige utfordringer i perspektivmeldingen. For det første vet vi at kampen om arbeidskraften vil tilta i årene framover. De to største enkeltdriverne i endret sysselsetting er at behovet for

helsepersonell øker kraftig, mens sysselsettingen i petroleumsnæringen blir redusert i takt med lavere aktivitet i olje- og gassnæringen. For å dekke opp behovet i helsetjenesten er det imidlertid behov for både å øke produktiviteten og å mobilisere mer arbeidskraft. Vi trenger altså at flere folk jobber, men vi trenger også å få mer ut av hver arbeidstime.

Jeg er stolt av at om lag 150 000 flere har kommet i jobb de siste årene. Det store flertallet av disse har kommet i jobb i privat sektor. Arbeidet med å få flere i jobb vil bli enda viktigere i årene som kommer, og regjeringen har allerede tatt mange grep for å støtte denne viktige jobben.

Den andre langsiktige utfordringen er behovet for omstilling i økonomien. I verden rundt oss, men også her i Norge ser vi tiltagende konsekvenser av ekstremvær og global oppvarming. Den norske økonomien vil måtte omstilles i årene framover, og vårt viktigste redskap vil være den norske modellen. Suksessen i den norske modellen handler om at arbeidskraften tilflytter selskapene som utvikler seg, som blir mer produktive, og som har evne til å betale arbeidstakernes rettmessige del av kaken. Skal vi takle omstillingene i tiårene foran oss, må vi forsterke arbeidet med etter- og videreutdanning, slik at vi nyttiggjør oss kompetanse og erfaring i et endret arbeidsliv.

Den tredje utfordringen er å sikre fortsatt god fordeling med tanke på de endringene Norge vil møte fram mot 2060. Grunnplanken i samfunnet vårt er at alle får ta del i verdiene som skapes. Norge blir ikke bedre om veksten i økonomien ender opp hos noen få. Tvert imot vil det skade Norge på sikt, fordi det vil bryte ned tilliten mellom folk.

Når økonomien omstilles og kampen om arbeidskraften drar seg til, er det viktigere enn på lenge å forsvare den norske modellen med brede velferdsordninger og rettferdig fordeling, for at Norge også i fremtiden skal være et av de beste landene å vokse opp i, jobbe i, etablere bedrifter i og bli gammel i. Uavhengig av hvilken bakgrunn ens foreldre har, hvor man kommer fra, eller hvor man vil i livet, skal man vite at fellesskapet er der for deg. For Arbeiderpartiet er det det viktigste med denne perspektivmeldingen. Vi skal gi folk trygghet for morgendagen og tro på fremtiden.

Med dette anbefaler jeg innstillingen til både perspektivmeldingen og representantforslaget fra Høyre om en nordisk produktivitetskommisjon. Høyre vil sikkert redegjøre mer for det representantforslaget i sitt innlegg. Partiene har i hovedsak skrevet merknadene inn i behandlingen av perspektivmeldingen.

Presidenten [16:11:56]: Det vert replikkordskifte.

Tina Bru (H) [16:12:15]: Representanten trakk opp mange av de store utfordringene Norge står foran i år-

ene som venter oss, og som perspektivmeldingen også omtaler på en veldig god måte. Det er lett å si seg enig i det bildet som representanten tegner fra talerstolen, men hvis vi skal klare å løse disse utfordringene, mener jeg det er veldig viktig at vi lykkes med å bygge Norge sterkere, raskere og bedre, for å kunne bære de utgiftene vi kommer til å ha, og løse alle de oppgavene vi er nødt til å løse.

Skattenivået i Norge er nå hele 28 mrd. kr høyere enn det var ved starten av denne perioden. Arbeiderpartiet går til valg på uendret skattenivå, og samtidig støtter de et forslag som Høyre har til perspektivmeldingen. Det jeg egentlig lurer litt på, er: Hvorfor ser Arbeiderpartiet behov for dette forslaget, og hva er det som eventuelt kan endres for at vi får et mer konkurransedyktig skattenivå for norsk næringsliv?

Tuva Moflag (A) [16:13:20]: For det første vil jeg si at de resultatene vi ser i norsk næringsliv, viser at det går veldig godt. De overskuddene som bedriftene har, viser at det har gått bra historisk, og det høye investeringsnivået bedriftene har lagt seg på framover, viser at de også har tro på fremtiden. Samtidig har vi vært gjennom en periode med stor usikkerhet. Vi har fått veldig tydelige tilbakemeldinger fra næringslivet om at det aller viktigste er forutsigbarhet i skattepolitikken. Derfor tok finansminister Jens Stoltenberg initiativet til en skattekommisjon som kunne legge grunnlaget for et tverrpolitisk forlik på skatt. Vi har hatt gode erfaringer med det tidligere, både med tanke på skatt – i 1992, 2016 osv. – og med tanke på pensjon, hvor vi har fått til brede forlik som gjør noe med arbeidskraftbehovet framover, men også med produktiviteten i samfunnet.

Tina Bru (H) [16:14:29]: Det er jo ikke helt riktig. Jeg skal ikke stå her og gjøre det som Arbeiderpartiet ofte beskylder meg for å gjøre, å svartmale norsk økonomi – det har jeg ikke tenkt å gjøre – men samtidig er det noen skjær i sjøen og noen tegn til at ikke alt er helt flott. For eksempel ser vi at investeringene faller, selv om de har vært på et høyt nivå. Det er åpenbart noen utfordringer vi må løse.

Jeg er helt enig med representanten i at det er et stort behov for mer forutsigbarhet og ro, ikke minst etter disse årene med Arbeiderpartiets politikk, hvor det har vært veldig mye fram og tilbake og mye uro og mye uforutsigbarhet. Jeg tror imidlertid at ro ikke bare handler om prinsipper, det å enes om noen prinsipper i et skattesystem; jeg tror også det handler om nivå. Det er f.eks., tror jeg, en utfordring for næringslivet å ikke vite om formuesskatten kommer til å fortsette å øke i årene som ligger foran oss, hvis Arbeiderpartiet vinner valget på nytt.

Det er derfor jeg, igjen, er litt interessert i å høre – når Arbeiderpartiet nå er med på dette forslaget, som

helt åpenbart kommer ut fra et behov om å ta ned skatetrykket på næringslivet for å sikre dem bedre konkurransekraft – om det er noe i forslaget som representanten har lyst til å peke på som mulige endringer, eller om hun iallfall er enig i at nivået kanskje bør noe ned?

Tuva Moflag (A) [16:15:33]: Arbeiderpartiet har gitt et veldig tydelig skatteløfte foran neste stortingsperiode, og det er at skatten for både bedrifter og privatpersoner ikke skal være på et høyere nivå enn det vi ser i dag. I det mandatet som var foreslått til skattekommisjonen som finansministeren tok initiativet til, pekte man på at dersom det var rom for det i økonomien, kunne man også se på noen skattelettelser. Foreløpig får vi ikke på plass den kommisjonen til å kunne jobbe med det, men den invitasjonen står fortsatt ved lag.

Når det gjelder skattenivået for øvrig og hvordan dette har endret seg fram og tilbake, har vi nå et nivå for formuesskatten som er omtrent det samme som sist Arbeiderpartiet satt i regjering. Det var jo Høyre som egentlig først løp vekk fra det forrige skatteforliket vi hadde, og som hadde en ganske aggressiv skatteuttøypolitikk inn mot valget i 2021. Så hvem som gjorde hva først, kan man jo diskutere. Vi mener at formuesskatten er viktig å beholde, men er villig til å se på innretningen av skattesystemet.

Tina Bru (H) [16:16:39]: Sist statsministeren var i Stortinget, ble han også spurt om dette skatteløftet fra Arbeiderpartiet, og da presiserte statsministeren dette. Han sa:

«Skatteløftet vårt er at nivået skal være uendret for folk og bedrifter. Vi kommer ikke til å veksle inn personskatt med høyere selskapsskatt. Vi skal ikke øke skattene for bedriftene (...).»

Da er det fristende å spørre om dette er en garanti. Det vi også vet, er at Arbeiderpartiet definerer formuesskatt som en personskatt, og det er for så vidt det, men det rammer jo bedriftene. Er det da en garanti mot også å øke formuesskatten, eller er det den ene skatten Arbeiderpartiet ser for seg å kunne øke, for f.eks. å kunne ta ned personbeskatningen?

Tuva Moflag (A) [16:17:23]: Dette er et skatteløfte som går på skattenivået i stort. Vi har ikke gått inn på enkeltskatter i det løftet, men hele hensikten med skatteløftet er å gi ro og forutsigbarhet for både bedrifter og privatpersoner. Vi har vært veldig tydelige i de prioriteringene vi har gjort i de årene vi har styrt. Når vi har fått til skattelettelser, har det først og fremst gått til folk med vanlige og middels inntekter. Vi har økt frikortgrensen. Man betaler nå ikke alminnelig inntektsskatt før man tjener 200 000 kr. Dette har vi fått til innenfor det skatteløftet som vi ga forrige gang, og det er den ty-

pen forutsigbarhet vi ønsker å uttrykke videre framover.

Marius Arion Nilsen (FrP) [16:18:17]: Under overskriften «Norge mot 2060» står det i innledningen til perspektivmeldingen:

«Velferdsmodellen er et felles prosjekt som vi skal verne om og videreutvikle.»

Både i perspektivmeldingen og i innstillingen gjenstas ordene «beredskap», «stabilitet» og «forutsigbarhet» x antall ganger. Det er vanskelig å bruke den beskrivelsen når man skal snakke om Arbeiderpartiets styring, spesielt innen olje og gass og havbunnsmineraler de siste årene. Det har jo vært et forhandlingskort i budsjettforlikene med Sosialistisk Venstreparti, og der har man nå en god anledning og mulighet til å snu om på dette.

Her fremmer Fremskrittspartiet som et langsiktig løp et forslag om at konsesjonsprosessen for havbunnsmineraler – som man hadde et bredt forlik og en enighet om – skal gjenopptas. Spørsmålet mitt er: Vil regjeringen ta imot den invitasjonen?

Tuva Moflag (A) [16:19:20]: Regjeringen og Arbeiderpartiet står selvsagt ved de avtalene vi har gjort sammen med Senterpartiet og SV i Stortinget. Vi har kommet fram til budsjettavtaler hvor man har satt en pause på arbeidet med havbunnsmineraler, og man har også valgt å ikke utlyse 26. konsesjonsrunde. Det er avtaler som vi selvfølgelig forholder oss til. De er inngått med Senterpartiet og SV.

Marius Arion Nilsen (FrP) [16:19:48]: Jeg takker for svaret, og jeg biter meg merke i ordbruken: «selvsagt». Det er jo ingen selvsagthet at man står ved de avtalene. Man hadde som sagt et bredt forlik i Stortinget, med Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre, om å igangsette konsesjonsprosess på havbunnen, som man da brøt. Så den ordbruken stiller jeg meg litt kritisk til.

I dagens geopolitisk urolige verden er et Kina som dominerer næringen for mineraler, metaller og sjeldne jordarter, en trussel for hele Vesten. Der har Norge med sin særegne og unike havbunnsstruktur, mineraltilgjengelighet og ressurser store muligheter til å bidra til Vestens forsyningssikkerhet. Atter en gang: Ser man ikke da behovet for forutsigbarhet og stabilitet, for å stå ved avtaler man har inngått – også for forutsigbarhet for Vesten – og for å igangsette dette nå?

Tuva Moflag (A) [16:20:55]: Når jeg sier «selvsagt», er det fordi vi har to partier som vi har inngått budsjettavtale med, og de temaene som representanten her omtaler, er en del av de budsjettavtalene. Nå har vi gjort en avtale for budsjettet i 2025. Det kommer snart

til Stortinget for en revidering. Så er det en ny stortingsperiode og et nytt statsbudsjett som blir lagt fram til høsten.

Når det gjelder enigheten før jul knyttet til havbunnsmineraler, er det fortsatt sånn at det er kartlegging, at man fortsetter det arbeidet, men det blir ikke noen utlysning på det i 2025.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [16:21:54]: Takk for et godt innlegg. Jeg er veldig glad for at Arbeiderpartiet i forhandlinger med SV viser at det i en krevende tid er mulig både å trygge og å bygge ut velferden i Norge. Perspektivmeldingen er ganske tydelig på at Norge kommer til å bli et rikere land i framtiden. Vi kommer til å skape flere verdier enn det vi gjør i dag. Samtidig har vi store utfordringer i velferdsstaten som vi er nødt til å løse. Spørsmålet er hvordan vi kanalisere de verdiene vi skaper, inn i de felles oppgavene vi mener vi skal løse i fellesskap. Jeg synes det er litt forunderlig at det eneste forslaget Arbeiderpartiet stemmer for i behandlingen av perspektivmeldingen, er en skattereform initiert fra høyresiden. Representanten fra Høyre var ganske tydelig på at målet er å sette ned skattene. Mitt spørsmål til Arbeiderpartiet er: Hva er det man ønsker å oppnå når man nå danner flertall for en skattereform sammen med høyresiden?

Tuva Moflag (A) [16:22:57]: Det er for så vidt det samme som jeg redegjorde for i svaret til representanten Tina Bru. Finansminister Jens Stoltenberg har tatt initiativ til en bredt sammensatt skattekommisjon, og å støtte dette forslaget er en naturlig forlengelse av det. Vi mener vi står oss på å ha brede forlik i saker som er viktige for næringslivet og for folk. Det vi ønsker å bidra til, er en forutsigbarhet knyttet til skattepolitikken framover. Vi har gitt et skatteløfte hvor vi sier at nivået ikke skal overstige dagens nivå, verken for bedrifter eller for privatpersoner, og det er ikke noen motstrid mellom Arbeiderpartiets skatteløfte og det forslaget vi støtter her i dag.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [16:23:43]: Forutsigbarhet for næringslivet er bra, men jeg mener at perspektivmeldingen også stiller spørsmål om hvordan vi skal sikre forutsigbarhet for velferdsstaten, altså for helsetjenestene, for skolene – at sykepleiere vet at de har kollegaer som er på jobb, at de som jobber i barnehage, har nok ansatte der, at skoler ikke legges ned. Hvordan sikrer vi forutsigbarheten der? Dagens skattesystem er ikke perfekt, det er allerede ganske urettferdig. De 1 pst. rikeste i Norge skatter mindre per hundrelapp de tjener, enn en sykepleier eller lærer gjør.

Når Arbeiderpartiet nå danner flertall med høyresiden for deres forslag om en skattereform der de er tyde-

lig på at skattene skal ned, kan Arbeiderpartiet garantere at de ikke vil gi en krone mer i skattelette til landets aller rikeste før de betaler minst like mye i skatt som alle andre?

Tuva Moflag (A) [16:24:38]: For Arbeiderpartiet er det helt avgjørende med et rettferdig og progressivt skattesystem. Selvfølgelig skal det være sånn at de som har den sterkeste ryggen, også bærer den tyngste børen. Jeg synes det er andre ting som er viktig for å sikre forutsigbarhet for velferden, som Unneland etterspør. Det aller viktigste vi kan gjøre for å sikre at våre etterkommere kan få den samme velferden som vi er vokst opp med, handler om å mobilisere arbeidskraft. Det er veldig tydelig beskrevet i perspektivmeldingen og også i arbeidsmarkedsmeldingen, som ligger til behandling i arbeids- og sosialkomiteen. Det er arbeidskraft som blir den aller knappeste faktoren for Norge framover når vi skal gi trygge, gode velferdstjenester til alle, uavhengig av livssituasjon og hvor i Norge en bor. Der tenker jeg vi har mange punkter som vi kan finne god enighet om sammen på rød-grønn side.

Presidenten [16:25:32]: Replikorkordskiftet er omme.

Heidi Nordby Lunde (H) [16:26:00]: Jeg synes det er en spennende tanke at mens vi diskuterer perspektivmeldingen her i denne sal, går Norges første astronaut, Jannicke Mikkelsen, i bane rundt jorden. Det gir noen perspektiver.

Perspektivmeldingen erstattet i sin tid langtidsprogrammet, som interessant nok kom i forbindelse med Marshall-hjelpen, der USA krevde at mottakerlandene skulle lage en plan for hvordan de skulle bli økonomisk uavhengige av dem. Det er jo et interessant bakteppe for dagens debatt, med dagens geopolitiske situasjon.

Norge har veldig gode forutsetninger for å møte framtidige utfordringer, men uten nødvendige reformer svekkes vår økonomiske motstandskraft. Økende geopolitisk risiko, svak produktivitetsvekst og høy offentlig pengebruk truer vår langsiktige velstand. Perspektivmeldingen viser at inntektsveksten per innbygger kan bli nær null fram mot 2060, noe som utfordrer generasjonskontrakten – vårt løfte om å etterlate oss samfunnet i bedre stand til generasjonen etter oss. Regjeringens politikk har svekket det budsjettmessige handlingsrommet, og innstrammingsbehovet har økt siden perspektivmeldingen i 2021.

Norge står i den alvorligste sikkerhetspolitiske situasjonen siden andre verdenskrig. Høyre mener at regjeringen i perspektivmeldingen undervurderer behovet for omprioriteringer på grunn av økte utgifter til forsvar og beredskap, og heller ikke tar inn over seg det store behovet for omstilling Norge har. Regjeringen har økt

skattene med over 120 mrd. kr og oljepengebruken med 135 mrd. kr siden 2022. Budsjett disiplinen er svekket, og midlertidige inntekter og engangsposter har blitt brukt til varig økte utgifter. Næringslivet har fått en uforutsigbar skattepolitikk, og investorer og bedriftseiere med mer enn 50 mrd. kr i formue har flyttet fra landet. Dette svekker Norges muligheter for omstillinger og investeringer, framtidig verdiskaping og norske arbeidsplasser, og dermed også skatteinngangen, som skal finansiere velferd og de oppgavene vi må løse i fellesskap. Høyre foreslår derfor en helhetlig skattereform for å sørge for et konkurransedyktig skattenivå for norsk næringsliv.

Ifølge OECD bruker Norge mer på utdanning enn de fleste, men norske elever skårer lavere enn snittet. Norge har flere leger og sykepleiere per innbygger enn andre. Likevel går ikke turnusene opp. Vi bruker mer på helse enn de fleste andre land samtidig som vi har verdens høyeste sykefravær, og til tross for høye oljeinntekter er skattene nå blant de høyeste i OECD. Norge har også et langt høyere utgiftsnivå enn våre naboland.

Dette viser at det bør være mulig å løse oppgavene smartere og bruke ressursene bedre og dermed kunne styrke både velferd og verdiskaping gjennom skattelette og reformer. Derfor satte regjeringen Solberg i gang et omfattende reformarbeid for å sikre økt kvalitet og bedre ressursbruk, gjennom bl.a. jernbanereform, kommunereform, politireform og domstolsreform, for å nevne noe. Reformarbeidet har ikke bare stoppet opp, det er også delvis reversert. Regjeringen Støre har gitt oss flere fylkeskommuner, opprettet politikontorer ingen har bedt om, og passkontorer der ingen bor, samt gratis ferjer der turister fortrenger lokalbefolkningen – kort sagt gjort det motsatte av hva perspektivmeldingen foreskriver.

Vi vet at arbeidskraftmangelen vil øke, særlig i helse- og omsorgssektoren. Reformen er ikke bare nødvendig for å organisere Norge bedre, men også for å få flere i arbeid. Regjeringen Støre har fjernet viktige virkemidler for å få flere inn eller tilbake i arbeidslivet. Arbeidsorientert uføretrygd, som gjorde det lettere for folk på trygd å jobbe litt, er avvirket. Det samme er inkluderingsdugnden i offentlig sektor, og midlertidige ansettelser og innleie er strammet inn.

Det grønne skiftet må sikre vekst og arbeidsplasser, men perspektivmeldingen mangler en konkret strategi for energiomstilling og utslippskutt. Økt fornybar kraftproduksjon er avgjørende for industri og konkurransekraft. Samtidig vil verden trenge olje og gass i overskuelig framtid, og Norge må fortsette leting innenfor klimapliktelser.

Internasjonalt samarbeid er avgjørende for Norge. Forsvarskommisjonen, totalberedskapskommisjonen, koronakommisjonen og det regjeringsnedsatte EØS-ut-

valget anbefaler alle sammen et tettere og mer integrert samarbeid med EU for å bevare norske interesser, men det er nesten ikke nevnt i perspektivmeldingen. Det er også et spørsmål om hvor tett og integrert samarbeid med EU vi skal fortsette å be om, før vi like gjerne kunne ha meldt oss inn.

Etter fire år med feil kurs trenger Norge en ny regjering som tar tak i disse utfordringene og sikrer en bærekraftig økonomi, et sterkere forsvar og bedre vilkår for verdiskaping. Med dette tar jeg opp Høyres forslag.

Presidenten [16:30:43]: Representanten Heidi Nordby Lunde har teke opp dei forslaga ho refererte til. Det vert replikkordskifte.

Maria Aasen-Svensrud (A) [16:31:03]: Et grunnleggende premiss for det samfunnet vi har kjempet oss fram til i Norge, er en rettferdig fordeling og sosial utjevning mellom folk. Jeg registrerer at Høyre i sine merknader opererer som om velferden, tilliten og de små forskjellene vi alle nyter godt av, har oppstått av seg selv. Det kan jeg avkrefte. Den norske velferden, vår samfunnsmodell, arbeidstakernes rettigheter og samfunnets fordeling av ressurser er et resultat av en lang og hard kamp. Kortere arbeidsdag, rett til lønn under sykdom og en sterk arbeidsmiljølov er frukter av arbeiderbevegelsens kamp mot konservative krefter, ikke en konsekvens av tyngdekraften. Mitt spørsmål er derfor: Er det egentlig et mål for Høyre å redusere forskjellene mellom folk?

Heidi Nordby Lunde (H) [16:31:54]: Jeg synes alltid det er interessant at Arbeiderpartiet må nesten 100 år tilbake i tid for å beskrive hvilken utvikling Norge har gått gjennom. Det er ingen i denne sal som er uenig i at endring i samfunnet krever politisk vilje og ønske. Jeg har lyst til å minne om at Høyre satt på Stortinget og var med på å foreslå sosiale reformer før Arbeiderpartiet i det hele tatt var representert på Stortinget. Åpenbart ønsker vi også reformer som gjør at ulikhetene går ned. Samtidig har jeg lyst til å påpeke at selv om man hadde fjernet formuesskatten på arbeidende kapital, ville de 10 pst. rikeste i Norge betalt rundt 40 pst. av personskatten i Norge. Også under Høyre, som satt åtte år i regjering, betalte de rikeste hoveddelen av personbeskatningen. De med de bredeste skuldrene skal også bære den tyngste børen, og det er alle vi i denne sal enige om.

Maria Aasen-Svensrud (A) [16:32:52]: Representanten gikk vel kanskje litt tilbake i tid selv der. Partiet Høyre har altså gjennomført skattelettelse som i stor grad har kommet dem med høyest inntekt og formue til gode. De vil svekke formuesskatten og innføre kutt i

ytelser og tjenester som rammer både de mest utsatte i samfunnet og helt vanlige folk. De ønsker også å kutte i en del velferdstiltak som Arbeiderpartiet i nyere tid har jobbet for. Det gjelder f.eks. å skape usikkerhet rundt sykelønnsordningen, den såkalte avbyråkratiseringsreformen for offentlig sektor, dyrere barnehage, dyrere ferjer og dyrere pendling. Høyre vil sende deler av regningen til organiserte arbeidsfolk gjennom lavere fagforeringsfradrag. Hvordan kan man i det hele tatt forsvare at disse tiltakene vil bidra til mindre, ikke større forskjeller?

Heidi Nordby Lunde (H) [16:33:45]: Høyre vil ikke svekke formuesskatten. Vi vil fjerne den på arbeidende kapital. Bedriftseiere, som skaper arbeidsplasser over hele landet, sier at det forhindrer omstilling og investering i nye arbeidsplasser. Arbeiderpartiet gjør det Arbeiderpartiet alltid gjør, nemlig å skape en falsk motsetning mellom skattelette og velferd. Jeg har lyst til å minne om at vi under Solberg-regjeringen fjernet arveavgiften, reduserte skatt for vanlige inntekter og også for næringslivet, samtidig som vi økte barnetrygden, innførte gratis barnehage for lavinntektsfamilier og reduserte helsekøene for å få syke folk friske raskere, bare for å nevne noe.

Det er av og til nødvendig å gjøre endringer i sosiale ytelser, f.eks. ordningen med arbeidsavklaringspenger, som ble kalt for et rullebånd ut av arbeidslivet. Jeg mener at ingenting er så usosialt som ikke å gjøre nødvendige endringer i ordninger som enten ikke fungerer, eller som fungerer mot sin hensikt. Det er Høyre villig til å gjøre. Jeg skulle ønske at et styringsparti som Arbeiderpartiet var villig til å gjøre det samme.

Emilie Mehl (Sp) [16:34:55]: Selv om perspektivmeldingen er et nyttig verktøy, har historien vist oss at det er veldig vanskelig å spå fremtiden. Senterpartiet tror også at vi kan styre utviklingen gjennom politiske tiltak. Derfor har vi brukt både penger og innsats i regjering på å gjøre tiltak for de kommunene som har størst utfordringer med demografi, og som vil slite mest i møte med at det blir færre sysselsatte per person over 67 år, nemlig de minst sentrale kommunene. Vi ser at framskrivningene på denne tabellen synker gradvis med sentralitet inn mot 2040. Siden Høyre bruker så mye tid og det meste av sine krefter på å kritisere Senterpartiet for gode distriktstiltak, lurar jeg på: Hva er Høyres løsning for kommunene som har sentralitet mellom fem og seks, som er over 200 av landets kommuner?

Heidi Nordby Lunde (H) [16:35:51]: Ja, det er helt riktig som Senterpartiet sier, at de har gjennomført mange tiltak for kommuner som gjerne er små. Som jeg sa i mitt innlegg, ser vi også at man prioriterer å gjen-

opprette politikontorer ingen har bedt om. Det er feil bruk av ressursene. Å opprette passkontorer der ingen bor, mener vi er feil bruk av ressursene, og også å opprettholde grendeskoler som har for lavt elevgrunnlag til ellers å ville overleve. Vi ser også at Senterpartiet på sin vakt har sviktet storbyene, der barnefattigdommen er størst, gjennom å fordele ut til de kommunene for å sørge for tilflytting der det ikke bodde nok folk i utgangspunktet. Det mener vi er feil prioritering. Det er nettopp det perspektivmeldingen også peker på: at vi må bruke ressursene bedre, organisere Norge bedre, for å få mer kvalitet i tjenestene ut der folk faktisk bor.

Emilie Mehl (Sp) [16:36:43]: Vi trenger folk som kan jobbe i f.eks. helse- og omsorgstjenesten, for å ta vare på våre eldre i de kommunene Nordby Lunde her omtaler som at det nesten ikke bor noen som helst i. For de menneskene som bor der, er det viktig at de også kan få gode tjenester – særlig de eldre som bor der, som kanskje har levd et langt liv der, bidratt til den norske velferdsstaten, og kanskje har mange slektninger som har valgt å flytte til Oslo eller Bergen og ikke kan hjelpe dem.

Et tiltak Senterpartiet gjorde sammen med Arbeiderpartiet i regjering, var at vi la til rette for nedskriving av studiegjeld for dem som bor i de minst sentrale kommunene. En person som er yrkesaktiv, kan få kuttet 25 000 kr i studiegjeld i sentralitetsklasse 5 og 6 og opptil 60 000 kr i året i tiltakssonen i Nord-Norge. Dette er viktige tiltak, også for beredskap og bosetting i hele landet i sikkerhetspolitisk sammenheng.

Kan Høyre gi en garanti for at den ordningen med sletting av studiegjeld ikke vil bli reversert hvis Høyre får regjeringsmakt?

Heidi Nordby Lunde (H) [16:37:48]: Jeg er enig i at vi skal ha aktivitet og bosetting over hele landet. Derfor sørger også Høyre for en aktiv næringspolitikk som bidrar til nettopp det, for der folk vil bo, vil de også jobbe – og motsatt.

Slik jeg ser det, har vi i løpet av de tre årene Senterpartiet satt i regjering, ikke sett en stor flyttestrøm fra de stedene folk har valgt å bosette seg i dag, til de stedene Senterpartiet mener man skal bo. Det er flere tiltak vi ønsker å se på for å sørge for at vi har en grunnbosetting over hele landet, også av beredskapsgrunner, men akkurat nå ønsker ikke jeg å være en garantist for Senterpartiets politikk når Høyre kommer inn i regjering.

Roy Steffensen (FrP) [16:38:44]: Representanten var i sitt innlegg opptatt av et konkurransedyktig næringsliv og bedre vilkår for verdiskaping, men snakket bare om behovet for redusert skatt. Det er vel og bra, men det er summen av skatter og avgifter som betyr

noe. Høyre er kjent for å ville øke CO₂-avgiften kraftig. Det vil ramme både industri og næringsliv hardt. Det vil føre til høyere kostnader for bedriftene, lavere konkurranseevne, økte priser for forbrukere, potensielt tapte arbeidsplasser og økt risiko for at bedrifter flytter produksjonen til land som har lavere avgifter og færre klimastreiksjoner.

Vi så nettopp at Høyres landsmøte ga fritak for CO₂-avgift for fiskerinæringen. Er det et stemningsskifte på gang i Høyre, eller vil Høyre fortsatt kjempe for økt CO₂-avgift fram mot 2030?

Heidi Nordby Lunde (H) [16:39:40]: Det er ikke alle som vet det, men jeg har en mørk framtid i Fremskrittspartiets Ungdom, hvor jeg bl.a. var med på å vedta politikk som gikk ut på at forurenser skal betale. Det er en politikk jeg fortsatt står for, fordi jeg mener at det fører til både teknologiutvikling og nødvendig omstilling som sikrer både arbeidsplasser og næringslivet på sikt.

Representanten Steffensen vet like godt som meg at vi som samarbeidspartnere i regjering klarte å redusere både skatter og avgifter – og det er jeg sikker på at vi skal kunne klare igjen – og at Høyre i regjering var en pådriver for å fjerne formuesskatten helt, samtidig som Fremskrittspartiet var blant dem som kjempet mot. Blant annet gikk daværende finansminister Siv Jensen ut i 2017 og sa at det nå måtte bli slutt på skattelettelser til de rike, fordi de ikke ønsket å gå videre med formuesskatten.

Jeg tenker det er helheten i politikken som gjelder, og der kommer Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti antageligvis til å finne fram til gode løsninger sammen etter valget.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [16:40:58]: Når man hører på Høyre-representantens innlegg, høres det ut som veldig mye er trått og går vanskelig i Norge, spesielt på grunn av skattesystemet. Det er riktig at det har vært skatteøkninger i denne perioden. Det har også SV bidratt til, og vi sørger for at vi omfordeler mer av de verdiene vi skaper i fellesskap.

Skatt må alltid ses i forhold til hvilken rolle det spiller i økonomien. Skatt er bare et virkemiddel for å oppnå noen bestemte mål. Man snakker nå som at det er sluppet en skattebombe i Norge, men jeg vil spørre representanten: Hvis vi ser på andelen av fastlandsøkonomien i Norge, er skattetrykket i Norge høyere nå enn det var i 2021?

Heidi Nordby Lunde (H) [16:41:57]: Jeg har ikke tallene foran meg til å kunne svare på om skattetrykket er høyere nå enn i 2021, men SV har ikke bare bidratt til høyere skattetrykk, de har vært en aktiv pådriver for at vi bl.a. har fått doblet eierbeskatningen, og også ført til en skatteflukt fra Norge fra investorer og bedriftseiere

som kunne vært her og skapt arbeidsplasser som ville bidratt til omstillingen av Norge og inntekter vi skal bruke til nettopp fordeling, som også Høyre er for.

Det handler ikke bare om det generelle skattetrykket, det handler også om hvordan skattene er innrettet. Er de innrettet på en slik måte at det hemmer og ikke fremmer næringsutvikling, er det skadelig for norsk økonomi. Det er derfor vi hele tiden snakker om helheten, enten det er skatter, nivåer eller innretningen av avgifter, mens jeg opplever at SV stort sett bare sier mer, mer, mer, uten å ha en idé om hvilke virkninger det har, og hvordan det på sikt kommer til å skade norsk økonomi og derfor også muligheten for omfordeling.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [16:43:01]: SSB kom med en rapport i går som nettopp ser på hvordan skattetrykket i Norge har utviklet seg over tid. Det har blitt lavere siden 2021. Da Erna Solberg gikk ut av regjeringstørene, var altså skattetrykket som en andel av økonomien høyere i Norge enn det er nå. Poenget med at jeg understreker det, er at jeg synes vi skal ha en ærlig skattedebatt. Vi i SV er helt enige om at vi ønsker oss endringer i skattesystemet. Med vårt opplegg får tre av fire mindre skatt – alle som tjener under 800 000 kr, får mindre skatt – og så skur vi det til for dem på toppen, sånn at vi omfordeler mer av verdiene.

Nå er vi i en krevende tid, og Høyre har vært ute og sagt at vi kanskje må kutte i klimatiltak, vi må kanskje kutte i velferden, for å kunne finansiere Forsvaret. Likevel er det ett sted de mener vi ikke skal kutte, av deres løfter, og det er formuesskatten – en skatt som i stor grad betales av landets milliardærer, og som går til å omfordele. Hvorfor er det sånn at selv Putin og Trump ikke klarer å få Høyre til å endre sin politikk i en krevende tid?

Heidi Nordby Lunde (H) [16:44:02]: Jeg er glad for at mennesker som Putin og Trump ikke fører til grunnleggende endringer i norske partiers politikk og innretning, for vi mener at formuesskatten faktisk er skadelig for norsk industri og videreutviklingen av norske arbeidsplasser over hele landet.

OECD skriver at til tross for høye oljeinntekter ingen land rundt oss har, har vi nå blant de høyeste skattene i OECD. Dette kommer ikke uten en kostnad i den andre enden. Det å ta inn og pålegge skatt betyr jo noe for både norske eiere og norsk næringsliv på lang sikt, noe denne perspektivmeldingen viser. Man har tatt inn høyere skatter, og allikevel kommer underskuddet på budsjettene nå framover til å være større. Vi mener vi skal fremme, ikke hemme, norsk næringsliv, og da mener vi at formuesskatten er en del av løsningen på det.

Marie Sneve Martinussen (R) [16:45:06]: Tro er et personlig spørsmål, men jeg prøver meg likevel med et

spørsmål om det. Noe jeg egentlig har lurt på veldig lenge, er: Tror representanten på «trickle-down economics» – eller voodoo-økonomi, som vår finansminister en gang kalte det?

Heidi Nordby Lunde (H) [16:45:22]: Nei, dette var et begrep som kom på 1980-tallet, som veldig mange har snakket om.

Nå har jo Arbeiderpartiet og også finansminister Jens Stoltenberg tatt initiativ og sagt at man ønsket et bredt skatteforlik. Jeg antar at det er en innrømmelse av at det som har skjedd de siste tre årene, ikke har vært så vellykket, og at man kan gjøre endringer for å fremme norsk næringsliv og sikre norske arbeidsplasser over hele landet.

Representanten sier at tro er et personlig spørsmål. Dette er modeller partiet Rødt ikke tror på, for de har jo et helt annet verdenssyn på hvordan verdier skapes, og den troen deler ikke jeg.

Presidenten [16:46:07]: Replikordskiftet er avslutta.

Emilie Mehl (Sp) [16:46:21]: Senterpartiet vil ha et samfunn med trygge lokalsamfunn og tjenester nær folk i hele Norge. Det politiske målet om å ha små geografiske og sosiale forskjeller har etter vår mening skapt Norge. Det har gitt høy tillit mellom folk, og det igjen har gitt høy produktivitet, stor velstand og trygghet. Høy tillit er også viktig for beredskap i en urolig tid. Tillit gjør at vi stiller opp for hverandre og for fellesskapet i hverdag, i krise og, i verste fall, i krig. Tilliten kommer ikke av seg selv, og derfor må vi videreutvikle og styrke den norske velferdsmodellen og verdifellesskapet. Vi må hegne om den private eiendomsretten, og vi må løfte fram folkestyret og blandingsøkonomien.

Perspektivmeldingen gir oss viktig kunnskap, men som jeg var inne på i replikkunden: Historien har også vist at det er krevende eller helt umulig å si noe sikkert om framtiden. Derfor må vi heller ikke stirre oss blind på usikre prognoser i meldingen og glemme at vi også kan påvirke og styre den utviklingen som kommer.

Senterpartiet vil minne om at nasjonalstaten er det sterkeste vernet de svakeste har. Det er en forutsetning for at vi skal ha et samfunn med små forskjeller der alle innbyggerne blir hørt, uansett sosial status eller bakgrunn. Nasjonalstaten er under press. Selv om det norske folkestyret to ganger har sagt nei til norsk medlemskap i EU, ser vi at makt og ressurser sentraliseres og flyttes fra folkevalgte organ i Norge til overstatlige institusjoner og organisasjoner som EU og internasjonale finansinstitusjoner eller multinasjonale selskap. I tillegg har vi sett en økende tendens til rettsliggjøring av sam-

funnet, hvor avgjørelser som tidligere ble tatt av folket gjennom demokratiet, i stedet blitt tatt av domstoler.

Perspektivmeldingen peker på store utfordringer. En av dem er at det er for få i jobb, og en annen er at det er for få barn. Fødselstallene i Norge har gått fra 1,98 i 2009 til bare 1,40 i 2023 målt i antall barn per kvinne, og vi må helt opp på 2,1 hvis innbyggertallet skal holde seg stabilt over tid. Det er en av de store samfunnsutfordringene som gir særlig store utslag i distriktene. Senterpartiet mener at det over tid vil føre til økonomisk ubalanse, økt forsørgerbyrde og mangel på arbeidskraft. Da vi satt i regjering, gjorde vi en rekke tiltak for å legge bedre til rette for det å få barn i hele landet, og spesielt i distriktkommunene. Blant annet satte vi ned barnehageprisen for alle til 2 000 kr og maks 1 500 kr i utkantkommuner. Vi innførte også gratis kjernetid i SFO, økte barnetrygden, sikret bedre tilgang til lån for familier med mange barn, og vi styrket foreldrepermisjonen.

Senterpartiet har også sørget for en gjeldssletteordning for studielån i utkantkommuner, noe som er et viktig økonomisk tiltak for mange unge familier. Vi har brukt hele 18,5 mrd. kr på denne typen tiltak i løpet av de tre og et halvt årene vi satt i regjering, og vi mener det har vært nødvendige prioriteringer for å møte utfordringene perspektivmeldingen legger fram.

Når det gjelder inkludering i arbeidslivet, er mange av disse tiltakene viktige også for å få til det. Det er for mange som står utenfor arbeid i kortere perioder eller permanent. Hele 17 pst. av befolkningen mottok uføretrygd i 2019, og av dem som først har havnet på uføretrygd, er det svært få som kommer tilbake til arbeidslivet igjen. Senterpartiet har bl.a. bidratt til at vi har fått en opptrappingsplan for psykisk helse. Vi må styrke lavterskeltilbudene for dem som faller utenfor. Vi må også satse videre på et sterkt offentlig helsevesen som er tilgjengelig for alle, og derfor vil Senterpartiet skrote helseforetaksmodellen. Senterpartiet mener at tjenester nær folk er grunnleggende viktig for å sikre aktivitet, bosetting og fødsler over hele landet og for å sikre trygghet og livskvalitet som bidrar til å holde folk i jobb.

Til slutt vil jeg innom at folk må få bedre hverdagsøkonomi. Mange har vært gjennom en veldig tøff tid med høy rente og økte kostnader. Som jeg har vært inne på, innførte vi i regjering flere tiltak for å bedre økonomien. I tillegg til de jeg har nevnt, er strømstøtteordningen et av de tiltakene folk merker best. I Stortinget har vi foreslått ytterligere 26 tiltak for å sikre lave og stabile strømpriser og ta tilbake kontrollen over systemet, for vi mener det ikke er nok å kompensere med penger på statsbudsjettet, men at vi må ta systemgrep for å sikre lave og stabile priser for alle. Det er viktig ikke bare for folk, men også for næringslivet.

Presidenten [16:51:23]: Det blir replikkordskifte.

Helge Orten (H) [16:51:34]: Senterpartiet går til valg på at Norge skal si opp EØS-avtalen og erstatte den med et eller annet annet, men hva betyr nå egentlig det? I 2024 eksporterte Norge totalt for mer enn 1 500 mrd. kr til EU og EØS-landene. Det meste av eksporten vår får tollfri adgang til EU-markedet takket være EØS. Avtalen gir norske bedrifter like konkurransevilkår i verdens største fellesmarked. Det betyr arbeidsplasser over hele landet – i industrien, i havnæringen, i teknologibedrifter. Å si opp EØS og håpe at vi skal få noe annet, er ikke bare risikabelt, det er uansvarlig. Hvem er det som kan garantere at norske bedrifter får like god markedsadgang uten EØS-avtalen? Spørsmålet er: Hvordan er det positivt for norsk næringsliv å sette markedsadgangen til norsk eksport over hele landet i spill?

Emilie Mehl (Sp) [16:52:27]: Det som er den store faren akkurat nå, er jo at Høyre ønsker å melde Norge inn i EU, og at også regjeringspartiet Arbeiderpartiet er veldig EU-positivt. Det Senterpartiet tar til orde for, er at vi må ha ryggrad i møte med EU og f.eks. si nei til EUs fjerde energimarkedspakke, noe som vi tror er veldig negativt for bl.a. næringslivet, fordi det fører til at vi ikke har kontroll på strømmen som produseres i Norge, på prisene og alt det som følger med det.

Noe annet er arbeidsmarkedet. Vi har en helt ukontrollert arbeidsinnvandring på grunn av EØS-avtalen. Senterpartiet mener vi må se på hvordan vi kan få bedre kontroll på arbeidsinnvandringen.

Vårt mål er at vi skal ha mest mulig styring av Norge i Norge, her i denne sal, og minst mulig overstyring fra Brussel. Der har våre partier rett og slett veldig forskjellig inngang.

Helge Orten (H) [16:53:22]: Det er egentlig ikke et svar på spørsmålet, for jeg tror mange lurer på hva Senterpartiet tenker omkring alternativet til en EØS-avtale. Jeg skjønner jo at ikke EU-medlemskap er retningen representanten vil gå i. Det mangler egentlig et alternativ. Hva ønsker Senterpartiet som et alternativ til en så viktig avtale, som gir oss full tilgang til EUs indre marked, som gjør at vi har et helt enormt stort eksportpotensial? Vi har fri markedsadgang. Vi har mulighet til å studere og til å bevege oss fritt innenfor et fellesområde, på lik linje med borgere i det europeiske fellesskapet. Jeg ønsker å gjenta spørsmålet, for jeg synes ikke jeg får noe godt svar på hva som skulle være alternativet: Er det bilaterale handelsavtaler en ser for seg skal kunne løse det samme? Det har jeg liten tro på. Hva er alternativet til en velfungerende EØS-avtale?

Emilie Mehl (Sp) [16:54:24]: Det er alltid interessant å diskutere med EU-tilhengere som nekter å se EUs svakheter. Det er en udemokratisk innretning. De har massive utfordringer med byråkratiet sitt. De har allerede problemer med at medlemslandenes innbyggere ikke føler seg hørt i systemet. Vi har gitt fra oss kontroll over kraften vår til et system vi ikke rår over, og nå vil altså Høyre og Arbeiderpartiet gi vekk enda mer kontroll. Vi har heller ikke kontroll på arbeidsinnvandringen. Det er vel kjent at Senterpartiet mener handelsavtaler er en bedre løsning enn det.

Helge Orten (H) [16:55:02]: Jeg skjønner at det er vel kjent at Senterpartiet ønsker handelsavtaler, men det jeg tror er kraftig undervurdert, er hvilke konsekvenser det vil ha for norsk næringsliv, det eksportrettede næringslivet vårt. Stort sett alt vi produserer i Norge, i alle fall det aller meste av det, blir jo eksportert, og mesteparten av det går inn i det europeiske markedet. Vil en sette det på spill ved å si opp en EØS-avtale, for så å reforhandle et eller annet annet som er helt ukjent? Hvilken motivasjon skal EU-landene ha for å gi oss en god handelsavtale bilateralt med hvert enkelt land, når vi velger å gå ut av det fellesskapet som vi er en integrert del av i dag? Jeg tror Senterpartiet mildt sagt undervurderer konsekvensene av det, og jeg spør igjen: Hva er alternativet? Er det bilaterale handelsavtaler? Da tror jeg dessverre norsk næringsliv går en litt dyster framtid i møte. Vi er veldig tydelig på at vi må beholde EØS-avtalen.

Emilie Mehl (Sp) [16:56:05]: I Senterpartiet forholder vi oss til det som skjer nå, nemlig at Høyre har et klart mål om å jobbe aktivt for norsk medlemskap, og at det kan skje på veldig kort varsel. Det drar det jo enda lenger vekk fra det som er vårt utgangspunkt, nemlig at vi må bruke mer av det handlingsrommet Senterpartiet mener ligger i EØS-avtalen. Akkurat nå er det ikke politisk flertall for å gå ut av EØS-avtalen, men Senterpartiet mener Norge er tjent med at de til enhver tid styrende partiene tør å si til EU når noe er galt, når vi ikke ønsker å innføre noe i Norge. Vi mente f.eks. at vi burde bruke reservasjonsretten overfor EUs fjerde energimarkedspakke, noe Arbeiderpartiet, som sitter i regjering nå, mener vi ikke har mulighet til å gjøre. Der er vi uenige om hva slags handlingsrom det er i den avtalen vi har. Vi kommer til å fortsette å stå på for at vi skal utnytte det handlingsrommet som ligger i EØS-avtalen, og vi skal i hvert fall si nei til et norsk EU-medlemskap.

Presidenten [16:57:01]: Replikordskiftet er avslutta.

Hans Andreas Limi (FrP) [16:57:21]: Perspektivmeldingen er fortsatt et viktig og spennende politisk dokument, men erfaringene tilsier at utviklingen ikke

alltid blir helt sånn som fremskrivingene tilsier. Det er vanskelig, det er nesten helt umulig, å forutsi utviklingen 30–40 år frem i tid, i hvert fall sånn som verden rundt oss fremstår i dag. Men perspektivmeldingen synliggjør hva som kan skje hvis vi ikke prioriterer og tar noen tydelige politiske retningsvalg.

Ved behandlingen av perspektivmeldingen for fire år siden advarte Fremskrittspartiet om konsekvensene av Arbeiderpartiets foreslåtte skatteøkninger for norske bedrifter og bedriftseiere. Vi minnet om at tilgangen på risikovillig kapital og investeringer avhenger av forutsigbarhet og langsiktighet i de politiske rammevilkårene. Ellers flyttes kapital og arbeidsplasser ut av landet, og da svekkes verdiskapingen i Norge.

Nå kan vi oppsummere, nå ser vi resultatet av denne politikken: 53 mrd. kr i skattbar formue ut av Norge på tre år. Rundt 500 norske bedriftseiere, gründere og verdiskapere har forlatt landet. Små og mellomstore bedrifter, hvor eierne ikke har samme mulighet til å flytte, har måttet tilpasse seg skatteøkningene og dårligere rammebetingelser, og de blir i realiteten sittende igjen med regningen. Det vil ikke bidra positivt til det norske velferdssamfunnet, bare gjøre oss fattigere på lang sikt.

Fremskrittspartiet vil derfor redusere skattenivået for både enkeltpersoner og bedrifter, slik at det blir mer lønnsomt å jobbe og mer lønnsomt å investere i Norge, for vi vet at lavere skatt bidrar til økt verdiskaping og flere arbeidsplasser og styrker grunnlaget for fremtidig velferd.

Perspektivmeldingen peker på det faktum at offentlig sektor er for stor og ineffektiv. Fremskrittspartiet mener det er på tide med en gjennomgripende modernisering og forenkling i offentlig sektor. Vi foreslår et årlig effektiviseringskrav på en halv prosent. Det er helt realistisk, og det vil gi rom for å omdisponere ressurser til viktige velferdstjenester uten å øke skattene. Perspektivmeldingen peker på at selv en moderat effektivisering av offentlig sektor kan bidra mest til å redusere fremtidige inndekningsbehov. Kort fortalt trekkes effektivisering av offentlig sektor frem som en av løsningene i denne meldingen, og det støtter Fremskrittspartiet fullt ut.

Olje- og gassnæringen har i hovedsak bidratt til Norges økonomiske suksess og til vår velferd. Norge er nå Europas viktigste leverandøren av gass, og i en verden med økende energibehov og geopolitisk ustabilitet er det helt nødvendig at Norge produserer så mye olje og gass som mulig. Fremskrittspartiet vil derfor legge til rette for videre investeringer på norsk sokkel, økt leteaktivitet og teknologiutvikling. Olje- og gassinntektene vil fortsatt være helt avgjørende for å finansiere velferden. En utfasing av olje og gass, som flere tar til orde for, vil resultere i et varig lavere velferdsnivå og en enda mindre stabil verden. Derfor fremmer Fremskrittspartiet forslag om snarest å utløse 26. konsesjonsrunde.

Det at vi lever lenger, er ikke et problem, det er heller en positiv utvikling. At pensjonister har rettigheter og fortjener en god pensjon, er heller ikke et problem, snarere tvert om. Det har de fortjent. Norges utfordring er først og fremst knyttet til lav yrkesdeltakelse blant andre grupper enn pensjonistene. En av fem mellom 20 og 66 år deltar ikke i yrkeslivet eller i utdanning, og utenforskapet bare øker.

Samtidig vet vi at vi vil mangle arbeidskraft, ikke bare innen helse- og omsorg, men generelt i samfunnet. Redusert overgang til uføretrygd vil gi store økonomiske effekter for samfunnet og for den enkelte. Perspektivmeldingen viser tydelig effekten av økt sysselsetting blant innvandrergupper, og blant mange av disse gruppene er arbeidsdeltakelsen svært lav og mottaket av offentlige ytelser svært høyt. Resultatene av integreringspolitikken står ikke i forhold til innsatsen og milliardbevilgningene, og derfor er det nødvendig å stramme inn og stille strengere krav til integrering og arbeidsdeltakelse.

Jeg tar opp Fremskrittspartiets forslag.

Presidenten [17:02:13]: Representanten Hans Andreas Limi har teke opp dei forslaga han refererte til.

Det vert replikkordskifte.

Emilie Mehl (Sp) [17:02:29]: Fremskrittspartiets representant brukte mye tid i innlegget på å snakke om effektivisering av offentlige utgifter. Veldig ofte er det ensbetydende med sentralisering. Jeg vil egentlig stille det samme spørsmålet til Fremskrittspartiet som jeg stilte til representanten fra Høyre: Hvilke tiltak er det Fremskrittspartiet ønsker å gjøre, og hva ønsker man å gjøre for å motvirke de negative demografiutfordringene i de minste kommunene, som har sentralitetsgrad 5 og 6?

Hans Andreas Limi (FrP) [17:03:00]: Det er ikke nødvendigvis noe likhetstegn mellom effektivisering av offentlig sektor og sentralisering, det er bare måten vi gjennomfører en effektivisering og en bedre ressursutnyttelse på. Fremskrittspartiet foreslår å fjerne fylkeskommunen, å avvikle fylkeskommunen som eget forvaltningsnivå. Samtidig vet vi at da må vi styrke kommunene, for en del av de oppgavene som fylkeskommunen har ansvaret for i dag, og som må videreføres, må naturlig nok overføres til kommunene. Det betyr at vi må styrke kommunesektoren.

Det er viktig å huske på at kommunene ikke er noe mål i seg selv. Det er bare en måte å organisere tjenesteproduksjonen til innbyggerne på. Det viktigste vi kan gjøre, er å sørge for at vi har en tilstrekkelig finansiering, så vi har mest mulig like tjenester over hele landet.

Emilie Mehl (Sp) [17:03:54]: Veldig ofte – det er i hvert fall min erfaring – er effektivisering og sentralise-

ring mer eller mindre det samme. Hvis man f.eks. ser på Fremskrittspartiets effektivisering av politiet, innebar det å legge ned 120 politistasjoner over hele Norge. Nå har Senterpartiet og Arbeiderpartiet i regjering sammen valgt å etablere 20 nye, og der er jo utgiftene til selve stasjonene veldig, veldig små, det innebærer i realiteten fem politifolk. Så vi har ved de 20 nye stasjonene fått flere politifolk ut i hele Norge. Er politiet et av de områdene som Fremskrittspartiet ønsker å effektivisere? Og hvordan skal man eventuelt gjøre det uten å sentralisere mer?

Hans Andreas Limi (FrP) [17:04:38]: Vi mener at politireformen var helt nødvendig å gjennomføre, og det har ikke minst sammenheng med at kriminalitetsbildet har endret seg veldig i løpet av relativt kort tid. Det betyr også at politiet må bruke ressursene på en bedre måte og trenger nye og andre ressurser. Men å gjenåpne lensmannskontor «der ingen skulle tru at nokon kunne bu» – for å si det litt morsomt – det mener vi er helt feil bruk av skattebetalernes penger, for det er til syvende og sist skattebetalerne som skal finansiere dette, og da må vi bruke ressursene riktig. Vi har ikke tenkt å kutte ned på politiets ressurser, snarere tvert om. Vi øker dette i våre alternative budsjett hvert eneste år fordi vi ser at den regjeringen som representanten Mehl var medlem av, dessverre har skåret ned på ressursene til politiet, og da blir det mindre kriminalitetsbekjempelse.

Rigmor Aasrud (A) [17:05:47]: Perspektivmeldingen tegner et bilde av en stadig mer urolig verden og en usikker tid. Nå har de fleste partiene lagt fram sine programforslag, og den tiden vi skal gå inn i nå, er på mange måter første etappe i det som perspektivmeldingen omtaler. Da ser vi at det blir færre folk i arbeidsfør alder og flere med omsorgsbehov, vi skal bruke penger på forsvar, vi skal bruke penger på Ukraina, og vi må løse de demografiske utfordringene vi har.

I programmet til Fremskrittspartiet ser vi at de skal fjerne bompengene – 64 mrd. kr var gjelden i 2023. De skal fjerne formuesskatten – det er 35 mrd. kr. Fremskrittspartiet skal fjerne momsen på kommunale gebyrer – det er 10 mrd. kr. Eiendomsskatten skal vekk – det er 17 mrd. kr. Det skal også være halv matmoms, som er 14 mrd. kr – osv. Det er iallfall kutt i inntektene til staten opp mot 150 mrd. kr. Hvordan skal Fremskrittspartiet få dette til å henge sammen?

Hans Andreas Limi (FrP) [17:06:54]: Nå var det nok noen av de tallene som representanten Aasrud nevnte, som jeg ikke kjente helt igjen – men nok om det.

Fremskrittspartiet legger frem sine alternative budsjett hvert eneste år. Da gjør vi våre økonomiske priori-

teringer. Det som er viktig for oss, er å vise at vi ønsker å redusere kraftig på skatter og avgifter, også bompenger, men samtidig reduserer vi også veldig mye på utgiftssiden. Vi mener faktisk at det er viktig nå at vi klarer å redusere offentlige utgifter, i den tiden vi går inn i og som vi egentlig står midt oppe i. Vi har vært veldig tydelige på at vi mener at vi må nedprioritere en del symbolske klimatiltak som koster veldig mye uten å gi tilsvarende effekt. Vi er nødt til å redusere på bistand. Vi må få ned kostnadene forbundet med innvandring og integrering. Det er en rekke store områder som er viktige i statsbudsjettet, hvor vi har gjennomført betydelige kutt for å saldere vårt budsjett.

Rigmor Aasrud (A) [17:07:58]: Man ønsker å saldere og motvirke alle de kuttene man gjør på skatt og avgifter – som jeg refererte, og som er en del av budsjettet til Fremskrittspartiet – og da er det interessant å høre hvilke klimatiltak og hvilke provenyer man regner med når man skal bruke det til å finansiere et betydelig bortfall av inntekter i statsbudsjettet.

Hans Andreas Limi (FrP) [17:08:27]: Det er nok å nevne statlige subsidier til flytende havvind. Det er 35 mrd. kr pluss det som allerede er utløst. Vi kan nevne Langskip, som er karbonfangst og -rensing, som også nærmer seg vel 20 mrd. kr. Her er det store beløp. Vi er ikke imot at vi skal utvikle ny teknologi, men vi kan ikke garantere at det er staten som skal betale for teknologien eller subsidiere drift av ny teknologi. Derfor er vi restriktive. Vi ønsker å nedprioritere det fordi vi ønsker å prioritere nettopp reduserte skatter og avgifter. Vi vet også at det er noen offentlige formål som vi må prioritere til enhver tid, og det er politi, helse og den type ting. Da er vi nødt til også å klare å redusere utgiftssiden. Det er en tydelig prioritering vi gjør, og det er vi helt ærlige på.

Rigmor Aasrud (A) [17:09:25]: Jeg skjønner også at Fremskrittspartiet skal fortsette med ostepølvekutt for offentlig sektor. Vil det gjelde Forsvaret, vil det gjelde helseforetakene, vil det gjelde kommunene, vil det gjelde Ukraina-bevilgningen? Hva er det som skal inkluderes i det kuttet, og hvilke områder vil være skjermet mot å gjennomføre de kuttene som foreslås? Vil det da tas igjen på andre områder eller på de områdene som jeg nevnte her?

Hans Andreas Limi (FrP) [17:09:54]: Når vi har lagt inn den type kutt eller effektiviseringsgrad i våre budsjetter, har vi skjermet helsevesenet, vi har skjermet Forsvaret, og vi har skjermet politiet. Det er områder som vi ønsker å styrke gjennom økte bevilgninger fordi det er for liten kapasitet på de områdene i dag. Vi me-

ner at offentlig sektor for øvrig, dvs. statlige etater – med unntak for kommunene, for det er ikke vi som budsjetterer for kommunene – har et potensial for å kunne klare å effektivisere. Et halvt prosentpoeng i året er nesten ingen verdens ting, og hvis man ikke klarer å forholde seg til det, har man egentlig litt for dårlig etatsstyring.

Svein Harberg gjeninntok her presidentplassen.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [17:10:54]: Når vi behandler perspektivmeldingen, skal vi ha perspektiver om hvilket samfunn vi framover ønsker å skape. Jeg tror både jeg og representanten Limi vil være enige om at vi vil ha et samfunn der det lønner seg å jobbe, men det vi ser i dag, er jo at de aller rikeste og de på toppen av samfunnet ikke er folk som nødvendigvis har jobbet hardt, men som er født inn i rikdom. To tredjedeler av de 100 rikeste er arvinger. Hvis vi tar de 200 rikeste arvingene i Norge, kunne de personlig ha finansiert driften av alle norske domstoler i 142 år. Er det å skape et samfunn der det lønner seg å jobbe, eller det er et samfunn der det viktigste er hvilke familier man fødes inn i?

Mitt spørsmål til Fremskrittspartiet er: Ønsker man et samfunn der det lønner seg å jobbe, eller et samfunn der det lønner seg aller mest å arve?

Hans Andreas Limi (FrP) [17:11:48]: Fremskrittspartiet ønsker seg et samfunn der det lønner seg å jobbe, og hvor det også skal være mulig å jobbe seg opp, for det er viktig. Når vi ser på perspektivmeldingen, ser vi at vi trenger å øke verdiskapingen i samfunnet. Det er verdiskaping i privat sektor som først og fremst bidrar til å finansiere den offentlige velferden, og vi er opptatt av at vi skal ha gode velferdsordninger. Da må det være lønnsomt ikke bare å jobbe, det må også være attraktivt å ta risiko og gjøre investeringer. Dessverre vil det skattesystemet som SV står for, bare føre til at enda flere flytter ut av Norge, og de tar med seg ikke bare kapital, de tar også med seg kompetanse, og etter hvert tar de med seg arbeidsplassene. Det har rett og slett ikke Norge råd til. Den utviklingen må vi snu, og derfor er det så viktig at vi også får til en annen og mer forutsigbar skattepolitikk.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [17:12:52]: Vi står i en krevende tid der jeg tror alle partier er nødt til å tenke gjennom hvilke politiske saker som kommer til å være viktigst i tiden framover. Vi skal ruste forsvaret vårt for en ny sikkerhetspolitisk situasjon, vi har klimændringer som bare blir verre og verre, og vi har en velferd som sliter. Vi mangler sykepleiere, og vi mangler lærere. Likevel: Det Fremskrittspartiet mener er viktigst

å gjøre i en sånn situasjon, er å trygge de som finansierer valgkampen deres ved å si at løftet om målrettede skattekutt til landets aller rikeste består, uansett hvordan den politiske situasjonen eller sikkerhetspolitiske situasjonen skulle se ut.

Mitt spørsmål til Fremskrittspartiet er: Finnes det noe som kan gjøre at Fremskrittspartiet ville ha revurdert løftet sitt om formuesskatte- og skatte- kutt til landets aller rikeste?

Hans Andreas Limi (FrP) [17:13:54]: Det er nesten fristende å spørre tilbake: Finnes det noen hendelse i verden som kan føre til at SV mister troen på at økt skatt er veien til evig frelse? Det er nok slik at vi må være opptatt av å opprettholde verdiskaping og ha aktivitet i samfunnet selv om det også er mye som må prioriteres på beredskapssiden. Nettopp derfor er det viktig å ha norsk, solid eierskap i norske bedrifter, noe som er en viktig del av vår totalberedskap. Hvorfor i all verden skal vi da skattlegge norske eiere mer enn vi skattlegger utenlandske eiere, og så å si legge Norge åpent for oppkjøp av utlendinger? Det er helt tullete skattepolitikk. Vi er helt avhengig av at vi styrker det private norske eierskapet, og får de som vurderer å flytte ut av landet, til å bli i Norge, til å videreutvikle bedriftene sine og skape verdier og ivareta vår beredskap. Det er i hvert fall Fremskrittspartiet opptatt av, og det er den beste politikken for fremtiden.

Sveinung Rotevatn (V) [17:15:09]: Eg beit meg merke i noko representanten Limi sa då han snakka om sysselsetjing. Han sa at sysselsetjingsutfordringane vi har i Noreg, i liten grad gjeld dei eldste arbeidstakargruppene og dei som nærmar seg pensjon, for der er tala ganske gode. Det er heilt riktig – det er eigentleg den einaste gruppa der sysselsetjingstala våre er ganske gode samanlikna med andre land, og der det faktisk har gått i riktig retning, ikkje i feil retning. Det er jo interessant at Framstegspartiet brukar det som eksempel, i og med at dei er det einaste partiet her, saman med Raudt, som står utanfor pensjonsforliket, som har lagt til rette for den positive utviklinga. Med Framstegspartiet sitt alternative forslag til pensjonssystem vil det nettopp ikkje løne seg å stå lenger i jobb for den gruppa. Spørsmålet er: Korleis tenkjer representanten Limi at sysselsetjingstala ville vore for dei eldste arbeidstakargruppene viss det ikkje lønte seg for dei å stå i jobb, slik Framstegspartiet stadig føreslår?

Hans Andreas Limi (FrP) [17:16:10]: Det er ikke riktig at det ikke lønner seg å stå i jobb, men det forutsetter at det gjøres en del endringer. I dag er det avkorting. Pensjonister som har en inntekt ved siden av, kan få en avkorting i pensjonen hvis de veksler mellom offentlig

og privat. Vi har foreslått en rekke tiltak for å gjøre det mer attraktivt for eldre å stå i arbeidslivet, ikke minst at de skal ha muligheten til å stå lenger i jobb. Det vi ikke har vært med på, er å redusere opptjente pensjonsrettigheter, for det synes vi er en uting. Det er faktisk slik at pensjon ikke er en sosial ytelse. Det er en rettighet som en opparbeider seg over lang tid. Da mener vi at man skal ha respekt for de rettighetene.

Det er helt riktig som representanten Rotevatn sier: Det er to pensjonsforlik som Fremskrittspartiet ikke har vært med på, men vi har foreslått en rekke andre tiltak for å gjøre det mer attraktivt for eldre å stå lenger i jobb. Det kommer vi til å fortsette med, for det er viktig for sysselsettingen.

Presidenten [17:17:11]: Replikordskiftet er omme.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [17:17:31]: De viktigste utfordringene for Norge de neste årene og tiårene er å kutte klimagassutslippene, omstille Norge, redusere de økonomiske ulikhetene og styrke felles velferd. For å løse disse utfordringene kreves det en aktiv næringspolitikk og en plan for effektiv utnyttelse av samfunnets ressurser. Tiden for å håpe på at markedskreftene skal ordne opp, er forbi. Det er politikken som må ta ansvar og sørge for konkret handling for at vi skal nå målene vi har som samfunn.

Det er utfordrende tider, både for Norge og verden. Klima- og naturkrisen gir alvorlige konsekvenser. Det er krig i Europa. I Gaza er det fortsatt stor elendighet. Samtidig ser vi at det har vært en skremmende opptrapping av volden på Vestbredden. Ulikheten mellom fattig og rik er altfor stor, både i Norge og i verden. Norge både kan og må gjøre mer for internasjonal solidaritet med Ukraina og andre land i verden.

Velferden i Norge skaper vi i fellesskap, og den tilhører fellesskapet. For å forhindre en gradvis privatisering av velferden kreves det mer omfordeling av den økonomiske veksten til fellesskapet gjennom økt beskatning, særlig av de rikeste i samfunnet. Alternativet er at vi får dårligere helsetjenester, utdanning og oppvekstmuligheter, eller at gode tjenester bare skal være forbeholdt de som kan betale for det selv. Det vil forsterke de økonomiske ulikhetene, og det vil bryte ned den norske velferdsstaten slik vi kjenner den. Det er ikke et alternativ for oss i SV, særlig ikke når vi vet at private helsetjenester, f.eks. i land som USA, koster mer både for samfunnet som helhet og for enkeltpersoner. Å sikre gode helsetjenester til alle framover er en av de viktigste oppgavene vi har. Det er fullt mulig både å bevare og bedre velferden framover om vi er villige til å omfordele mer fra dem som har mest, til fellesskapet.

Det viktigste for å sikre rettferdighet for framtidige generasjoner er å bekjempe klimakrisen. Vi må sørge for

rettferdig fordeling blant de menneskene som allerede lever, og føre en slagkraftig klimapolitikk. Perspektivmeldingen kunne vært en gyllen anledning til å legge fram en langsiktig plan for å møte de sentrale utfordringene Norge står overfor, men den muligheten har regjeringen forspilt. Det mangler fortsatt konkrete planer for å nå klimamålene vi har satt oss og sikre nødvendig omstilling av norsk økonomi.

Det kan virke som om perspektivmeldingen mangler et politisk perspektiv. Det er problematisk at de økonomiske framskrivingene i meldingen blir presentert som om det er lite vi kan gjøre med den utviklingen. Meldingens politiske og ideologiske innhold blir dermed kamuflert, slik at de reelle politiske valgene vi står overfor, ikke kommer fram i lyset. Regjeringen lar være å kommunisere at vi har råd til både mer og bedre velferd om vi omfordeler mer. Videre har man undervurdert hvor mye norsk oljeproduksjon må reduseres for å være i tråd med verdens klimamål, i tillegg til at man har forutsatt at reduksjonen nærmest vil gå av seg selv.

Perspektivmeldingen vil innebære mye usikkerhet, bl.a. fordi den kun tar høyde for kjente forhold – ikke ukjente forhold som med stor sannsynlighet vil føre utviklingen i den norske økonomien i en helt annen retning enn det vi tror nå. Det paradoksale i at regjeringen er bekymret for inndekningsbehovet i statsfinansene i framtiden, er at Arbeiderpartiet går til valg på å holde det samlede skattenivået uendret. Da bidrar regjeringen selv til å forverre utfordringene med å sikre fortsatt gode helsetjenester til alle i framtiden, og det er en uansvarlig politikk.

Det er viktig med økt arbeidsinnsats og at vi får flere i jobb for våre langsiktige utfordringer, i den grad det innebærer å øke sysselsettingen og inkludere flere i arbeidslivet, men det må understrekes at det ikke skal gå på bekostning av velferdsytelser. Offentlig sektor må føre en aktiv sysselsettingspolitikk for å sørge for arbeid til alle. Den kanskje beste måten å gjøre det på er å øke bemanningen. I dag er det krevende for mange sykepleiere, lærere og barnehageansatte, og det er ikke akkurat en rekrutteringskampanje når man ser hvordan situasjonen er for mange av dem som gjør de viktigste jobbene i samfunnet. Vi kan omfordele mer, vi kan trygge og bygge velferden i en krevende tid – og det ville vært bra.

Presidenten [17:22:31]: Det blir replikkordskifte.

Tellef Inge Mørland (A) [17:22:42]: Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV har sammen sørget for betydelige velferdsloft i denne stortingsperioden, enten det gjelder gratis tid i SFO, sterkt reduserte barnehagepriser, gjennomføring av feriepenger på dagpenger, brillegjeld eller en større utvidelse på tannhelsefeltet. Dette har vært gjort innenfor rammene av en ansvarlig økonomisk sty-

ring. I perspektivmeldingen går imidlertid SV i sine merknader hardt ut og mener at man skal ta seg råd til vesentlig mer og bedre velferd, samtidig som SV vil strupe norske oljeinntekter drastisk. Jeg er enig i at vi fortsatt skal ha ambisjoner på velferdsstatens vegne, men med SV skal altså utgiftene vesentlig opp og inntektene drastisk ned. Er representanten Sjalg Unneland enig i at vedvarende økte utgifter i kombinasjon med reduserte inntekter sjelden er en bærekraftig løsning på sikt, verken i privatøkonomien eller for driften av et land?

Andreas Sjalg Unneland (SV) [17:23:45]: Det er ikke vanskelig å være enig i det, hvis det hadde vært realiteten, men perspektivmeldingen som regjeringen selv har lagt fram, peker på at Norge ikke kommer til å bli et fattigere land i framtiden, vi kommer til å skape større verdier enn det vi gjør i dag. Da blir spørsmålet: Hvordan kanaliserer vi den verdiskapingen dit vi ønsker den? Økonomien er til syvende og sist et menneskeskapt system for å kanalisere ressursene i samfunnet for å løse de utfordringene vi synes er viktigst. Jeg synes det er viktig å sørge for at vi har nok ansatte i velferdsstaten, jeg synes det er viktig å sørge for at vi utvider den, at vi bygger den og trygger den. Det tror jeg er viktig i den tiden vi står i nå, når vi ser at ytre høyre er på frammarsj, vi har Trump i Det hvite hus, og vi har Putin i Russland. Vi må forstå at vi ikke bekjemper de kreftene ved å bygge ned velferdsstaten, snarere tvert imot. Hvis vi nå skal få folk med oss på å ruste opp landet, må vi også ruste opp velferden.

Tellef Inge Mørland (A) [17:24:42]: Det er hyggelig å høre representanten fra SV si at med dagens regjering vil man skape større verdier, for vi tror på at våre løsninger skaper mer utvikling. Det er jeg altså helt enig i, men samtidig ligger det noen forutsetninger for vår politikk, som Sjalg Unneland har kritisert ganske sterkt i denne debatten. For Arbeiderpartiet er mantraet å skape og dele, nettopp fordi det er forutsetningen for omfordeling.

Mitt spørsmål er: Ser SV at det går en grense for hvor mye mer man kan øke skattene – utover det vi har gjort i denne perioden, som jeg mener har vært riktig? Eller er det slik at Sjalg Unneland fra SV ikke lenger vil holde fast ved den handlingsregelen som har tjent oss godt når det gjelder oljepengebruken?

Andreas Sjalg Unneland (SV) [17:25:24]: Jeg er helt enig i at vi må skape for å dele, men for å sitere en klok politiker som heter Jens Stoltenberg: Vi må også dele for å skape. Det er klart at mye av det vi gjør i fellesskap, også genererer verdier for samfunnet. Når vi har et godt utdanningssystem, skaper det verdier for samfunnet.

Jeg har tidligere i denne debatten referert til SSB-rapporten som kom i går, som ser på skattetrykket i den norske økonomien sammenlignet med hvordan det har vært i ulike perioder. Det er ikke høyere i dag enn det var i 2021 – også fordi økonomien vokser. Vi må alltid tilpasse skattesystemet til den økonomiske situasjonen. I dag er det slik at mye av de verdiene som skapes i fellesskapet, tilfaller dem på toppen. Der sier vi i SV at vi må omfordele, slik at vi skaper et samfunn som gir store muligheter for alle.

Tellef Inge Mørland (A) [17:26:20]: Jeg er helt enig i at dagens system og dagens skattetrykk tjener oss godt, men det SV tar til orde for, er en helt annen modell, der man skal skru til den skruen vesentlig. Da er min bekymring at det vil få en del uheldige effekter som vil ta ned verdiskapingen i landet vårt. Er representanten Sjalg Unneland enig i at vi ikke ubegrenset kan skru til skattetrykket utover det som er i dag, før man vil oppleve at det vil få negative konsekvenser for det brede lag av befolkningen og for oss som samfunn, slik vi har rigget det gjennom mange tiår?

Andreas Sjalg Unneland (SV) [17:26:56]: Skattesystemet og skatter vil alltid ha positive og negative effekter; det er summen av det man er nødt til å se på for å vurdere om det er bra for å løse de utfordringene vi ønsker å løse. Det er helt riktig at SV ønsker endringer i skattesystemet. Det er derfor vi legger fram et skattesystem i vårt alternative statsbudsjett som gir skatteuttak til tre av fire i Norge, fordi vi gjør skattesystemet mer progressivt. I dag er det slik at de 1 pst. rikeste skatter mindre for hver hundrelapp de tjener, enn det lærere og sykepleiere gjør. Det synes vi er grunnleggende urettferdig, og det er den urettferdigheten vi ønsker å endre på. Samtidig er vi nødt til å øke inntektene til staten hvis vi skal kunne opprettholde, men også utvide, den velferden vi er så stolt av at vi har bygd i dette landet.

Heidi Nordby Lunde (H) [17:28:01]: Alltid når jeg hører på SV, legger de det fram som at det eneste alternativet til å øke allerede høye skatter, noe som altså driver næringsdrivende og verdiskapere ut av landet, er å kutte i velferdstjenester. Men det er jo ikke det. Dette er en falsk motsetning. Det er faktisk mulig å øke barnestrygden, redusere helsekøene og trygge velferdsstaten samtidig som man reduserer skattene og sikrer grunnlaget for den verdiskapingen vi trenger for nettopp å drive omfordeling.

SV har et helt statisk samfunnssyn. Der Høyre ser mulighet for reformer og for å bruke ny teknologi for å gjøre ting annerledes, ser ikke SV mulighet for endringer. Vi kommer til å mangle arbeidskraft. Det betyr at vi

ikke kan fortsette som før – og det nytter ikke å ta inn mer penger, for man får ikke flere folk.

Så høres det ut som enhver skattekrone blir perfekt brukt; det er ingen mulighet for reformer. På de tolv årene jeg har sittet her, har jeg til gode å høre SV foreslå noe som vil effektivisere offentlig sektor. Jeg lurer på om Sjalg Unneland har noe forslag til det?

Andreas Sjalg Unneland (SV) [17:29:07]: Det er en god utfordring fra Høyre. Vi i SV har jo lagt fram en rekke forslag som vil kutte og omprioritere i de utgiftene vi henter inn i dag. Vi har pekt på monstermotorveier som vi ikke ønsker at skal bli bygget, som er store pengesluk som også bygger ned mye natur. Vi har foreslått å gjøre noe med lederlønningene og med organiseringen av en rekke ulike organer i staten.

Det som ikke er riktig i narrativet til representanten, er at hvis man bare gir skatteutt, så skal det skje en eller annen magisk vekst i økonomien. Da er det godt mulig at vi i SV er så konservative i vår økonomiske politikk at vi lytter til de konvensjonelle økonomene i Norge, som kritiserer nettopp høyresidens økonomiske politikk, og som sier at man ikke kan peke på en eneste økonom i dette landet som mener at kutt i formuesskatten vil være bra for norsk økonomi. Snarere tvert imot vil det gjøre at vi får mindre penger til å løse fellesskapets utfordringer.

Heidi Nordby Lunde (H) [17:30:10]: Jeg tror ikke det er kutt i lederlønninger i staten, som man kan mene mye om, som kommer til å være det som gjør Norge bærekraftig framover. Det er mye jeg ikke forstår med SVs politikk, men det er ett område jeg hadde håpet vi kunne være enige om, og det er utbygging av fornybar energi og fornybar kraft. Nok kraft er en forutsetning for å sikre både ny og eksisterende norsk industri og arbeidsplasser over hele landet, men SV sier jo nei til utbygging av det meste av ny lønnsom kraft, både vannkraft og vindkraft på land. I stedet vil de bruke av skattebetalernes penger – og det er kanskje derfor de trenger disse skatteøkningene – til å subsidiere flytende havvind uten egentlig å vite hvor mye kraft det vil gi.

Jeg lurer da på: Når SV sier nei til den lønnsomme kraften, hvor mye er de da interessert i å øke skattene for å bygge ut den kraften vi faktisk trenger til å omstille Norge og trygge arbeidsplasser og norsk verdiskaping over hele landet?

Andreas Sjalg Unneland (SV) [17:31:08]: Det er helt riktig at vi trenger mye kraft i Norge for å omstille økonomien vår. Det er fremdeles sånn at «røffly» halvparten av all energi som forbrukes, er fossil, og den må over på strøm eller bort så raskt som overhodet mulig hvis vi skal løse klimakrisen.

Noe av det SV har gjort i denne perioden som er ganske viktig, er å bidra til virkelig å starte et nytt norsk industrieventyr, som handler om å bygge ut stor kompetanse og en stor næring på havvind. Det handler også om klimatiltak, at vi må få mer strøm produsert, og det handler om å vri de arbeidsplassene vi har i dag. I dag er det sånn at oljebransjen, fordi den er så lukrativ, støvsuger den kompetansen vi trenger i de nye grønne næringene. Derfor har det vært viktig at vi har satt ned foten for en ny konsesjonsrunde, samtidig som vi satser stort på et nytt grønt industrieventyr, så vi nettopp vrir økonomien i en grønnere retning.

Heidi Nordby Lunde (H) [17:32:11]: En fornybar ressurs er investorer og næringsdrivende, som beviselig har skapt arbeidsplasser i Norge og bidratt til verdiskaping som også SV nyter godt av når de skal fordele gjennom sine budsjetter. Men med SVs politikk og SV som pådriver for Arbeiderpartiets politikk i regjering har vi sett at eiere og næringsdrivende med skattbare verdier for 50 mrd. kr har rømt landet. Da lurer jeg litt på: Hvor høyt skal skattenivået egentlig opp, og hvor mange skal ut?

Andreas Sjalg Unneland (SV) [17:32:45]: Det er mye man kan si om de menneskene som har valgt å dra fra Norge fordi de ikke har ønsket å bidra til det fellesskapet som gjorde at de hadde mulighet til å stjele seg opp mye formue. En tidligere leder av Høyre har vært ganske krass i måten man har beskrevet den typen mennesker på. Det jeg har vært opptatt av, er å tette de skattehullene som nesten har vært en økonomisk gulrot for mennesker til å ta verdier ut av samfunnet. Derfor har exitskatten vært viktig for det.

Så må vi sørge for at det ikke bare er de på toppen som skaper verdier i dette samfunnet. De skaper vi i fellesskap, og da er det bare rett og rimelig at de som får lov til å høste den store profitten og gevinsten fra det, også bidrar tilbake til det fellesskapet som gjorde dem rike. Jeg mener også det skaper et bedre samfunn og et samfunn som er mer robust og kan utvikle seg bedre mot 2060, enn det som er alternativet – nemlig at det vil være lommeboken som avgjør hvilke velferdstjenester man får.

Marius Arion Nilsen (FrP) [17:33:58]: Visjonen til SV er jo mer velferd til alle, og aller helst gratis, eller skattefinansiert, som det faktisk heter. Ingenting er gratis. Det må finansieres. Det kan man enten gjøre med aktivitet, med skatter og avgifter, med oljenæringen, som vi gjør nå, eller med annen utvikling. Det kan ikke bare vedtas eller besluttes.

Mens SV markedsfører at alt skal være gratis, ønsker de å legge ned oljenæringen. Man ønsker å stoppe med leting og utvikle næringen på sikt.

Det er et paradoks at de partiene som har de største budsjettene, som har størst utgifter, også ønsker å fjerne den største inntektskilden. Da er spørsmålet om SVs representant kan forklare hvordan man har tenkt å finansiere alle disse lovnadene uten å heve skattene så mye at alle økonomiske insentiver for verdiskaping og innovasjon forsvinner, og uten inntektene fra olje- og gassnæringen.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [17:35:00]: Det var et stort spørsmål på ett minutt.

Jeg tror det som er viktig å si, og som er en realitet alle partier er nødt til å forholde seg til, er at oljeeventyret, som har tjent Norge godt, kommer til å ta slutt – for det er det nødt til hvis verden skal klare å løse klimaproblemet. Da har vi et valg: Skal det eventyret avsluttes med kollaps og kaos når verden sier nei til olje, eller skal vi ha en styrt omstilling av økonomien, der vi nettopp tar grep som gjør at oljeeventyret får en verdig avslutning, og at vi bruker de verdiene vi har tjent opp der, til å være med og finansiere nye bein å stå på?

Derfor har det vært viktig for SV å ta initiativ til nettopp grønn industripolitikk, sånn at vi skaper nye bein å stå på. Jeg har veldig tro på at vi har kloke hoder og flinke folk i dette landet som kommer til å sørge for at vi skaper store verdier også i framtiden.

Marius Arion Nilsen (FrP) [17:36:03]: Jeg takker for svaret.

Det var et stort spørsmål, for dette er viktige saker å diskutere, og det er derfor synd at SV tar litt vel lett på en del av de beslutningene de ønsker.

Sokkeldirektoratet kom med en analyse og en rapport i fjor som viste forskjellen i inntekter for staten hvis man går for en lavbane, en mellombane og en høybane med hensyn til aktivitet. Høybanen betyr stor aktivitet i olje- og gassbransjen, og verdiskapingen vil tilsvare hele det oljefondet vi har i dag. Dette er penger SV gjerne skulle hatt og gjerne skulle brukt – med alle de løftene og vidløftige visjonene og planene for klimapolitikk man har.

Er det da sånn å forstå at man tenker å gå den veien? Tross alt er norsk olje og gass blant det reneste i verden, som sørger for å redusere f.eks. 70 millioner tonn CO₂ via Baltic Pipe-rørledningen som går til Polen – så det er jo vinn-vinn.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [17:37:05]: Når man hører på Fremskrittspartiet, virker det som det ikke er mulig å drive en økonomi eller et land uten å ha store oljeinntekter. Det er imidlertid sånn at de fleste land i Europa ikke har store oljeinntekter, men skaper verdier på andre måter. Vi har også skapt store verdier i Norge før vi fant oljen, og vi skaper store verdier i en rekke andre sektorer i Norge i dag.

Det er altså ikke sånn at det ikke skapes store verdier. Hvis vi ser på de 400 rikeste nordmennene i Norge, økte de sin samlede rikdom med 263 mrd. kr fra 2023 til 2024. Det betyr at de personlig kunne økt Norges samlede bidrag til Ukraina med 85 mill. kr tre ganger og fortsatt hatt milliardoverskudd.

Det mangler ikke på penger i Norge, det mangler på politiske prioriteringer.

Sveinung Rotevatn (V) [17:38:21]: Representanten har i dag vore veldig oppteken av utviklinga i det samla skatte- og avgiftstrykket, både i innlegget sitt og i replikkrundar. Det er interessant å sjå på det, for det jo ikkje slik at denne regjeringa, med SV, har vedteke budsjett der ein berre aukar alle skattar og avgifter; det er noko som går opp, og noko som går ned. Då bør ein sjå på det. Det som jo er utvilsamt, er at ein har auka formuesskatten kraftig, og at ein har auka utbyteskatten kraftig, i den grad at viss du eig aksjar, hadde du no fått dubla skattlegginga.

Men kvar er det ein kuttar? Jo, ein har fjerna heile grunnavgifta for mineralolje. Det er ein skattelette på 2 mrd. kr som gjer anleggsdiesel billigare. Ein har kutta kontinuerleg i vegbruksavgifta for å nulle ut effekten av CO₂-avgift. I siste sving no kutta ein i flypassasjeravgifta. Så jo, det skjer også avgiftskutt.

Er det ikkje då ei riktig oppsummering av det SV her har vore med på, at ein har auka skatten på å investere i bedrifter og arbeidsplassar og gjort det billigare å forureine?

Andreas Sjalg Unneland (SV) [17:39:16]: Det har blitt gjort en rekke ulike endringer i skatte- og avgiftssystemet i Norge, både gjennom det regjeringen har lagt fram, og gjennom forhandlinger med SV. Det er ting som har skjedd der som vi er både enig i og uenig i.

Hvis man ønsker å se på hvordan SV vil at skatte- og avgiftssystemet skal se ut, bør man lese vårt alternative statsbudsjett, der vi nettopp peker på hvordan vi ønsker at det systemet skal se ut.

Jeg kan være den første til å innrømme at jeg skulle ønske vi fikk mer gjennomslag for SVs skatte- og avgiftssystem. Det mener jeg ville omstilt samfunnet raskere i en grønnere retning. Jeg mener også at det ville omfordelt verdiene i samfunnet mer rettferdig, sånn at vi faktisk kunne opprettholdt velferdstjenestene, som perspektivmeldingen peker på at vi har store utfordringer med fram til 2060, på tross av at vi blir et rikere samfunn.

Presidenten [17:39:42]: Replikskordskiftet er omme.

Marie Sneve Martinussen (R) [17:40:26]: Onde tunger kunne ha spurt hva man i det hele tatt trenger en perspektivmelding til, men det er om ikke annet en vel-

dig god anledning for partiene på Stortinget til å spørre Finansdepartementet veldig pent om å gjøre beregninger med deres modeller, slik at vi kan få en del svar på de tingene som allerede har vært tema i debatten her.

Perspektivmeldingen inneholder mange prognoser om hva som skjer i norsk økonomi, gitt at vi fortsetter som i dag. Da ser man at man får et inndekningsbehov i 2060, men man ser også at Norge skal bli et rikere samfunn. Da er spørsmålet hvilke politiske valg man kan ta for ikke å havne der at det å være et rikere samfunn blir et problem i sum.

Ett av spørsmålene Rødt har sendt inn, oppfordrer jeg både Høyre og Fremskrittspartiet til å ta en titt på, for det svarer på mye av det som ble tatt opp i replikkrunnen i sted: nettopp hva som skjer hvis man ønsker å dekke det inndekningsbehovet med skatt, og med de forutsetningene som finnes for hvilke skadelige effekter skatt har på økonomien. Man kom fram til at også da vil vi ha en realinntektsvekst for folk i Norge. Folk vil reelt sett være rikere i 2060, men vi vil da også ha muligheten til å ha en velferd og en velferdsstat som er like sterk som i dag – og så kan man så klart diskutere om den bør bli enda sterkere.

Perspektivmeldingsdebatten bør være en debatt om muligheter for samfunnet. Jeg mener i hvert fall at perspektivmeldingen viser at det som har gjort Norge til et av verdens beste land å bo i, vil gjøre det mulig for oss å fortsette med at Norge skal være et av verdens beste land å bo i. Da må vi gjøre prognosene om til planer for hva vi faktisk vil med samfunnet vårt, og jeg skal nevne de fire viktigste tingene.

Det handler om å få ned forskjellene, og det går så fort at jeg ikke trenger å si mer enn det.

Det andre er at vi trenger en langtidsplan for velferden, for en veldig alvorlig beskjed fra perspektivmeldingen handler om arbeidskraftbehov og ikke nødvendigvis pengebehov. Da må vi sikre at vi får fagarbeiderne vi trenger, inn i de yrkene der vi faktisk trenger dem, og da er det et problem at skoler som skal utdanne fagarbeidere, blir lagt ned. Når vi da trenger fagarbeidere – hvor skal de bli utdannet hvis alle fylkene, hver for seg, legger ned utdanningsinstitusjonene? Hvordan kan vi sikre at vi slutter med vikarbruk i helse- og omsorgssektoren, noe som koster 2,4 ganger så mye som en fast ansatt samme sted? Hvordan kan vi hindre at sykehus og kommuner konkurrerer med hverandre om jordmødre og sykepleiere, noe som gjør at disse kostnadene totalt sett for samfunnet går opp? Vi trenger en langtidsplan for velferden, både for å styrke velferden og for å sikre at vi har hender der vi trenger dem.

Det tredje handler om å øke produktiviteten, og nå håper jeg ikke at folk skvetter i stolen, men også Rødt er opptatt av å øke produktiviteten. Hva er det som gjør

Norge til et produktivt samfunn? Det er at vi har et organisert arbeidsliv, at vi har tillit på arbeidsplassen, og at vi har en sammenpresset lønnsstruktur. Dette er det ikke jeg som finner på, men veldig mange av de forskningsartiklene som lå til grunn for produktivitetskommisjonen da den kom. Videre er det at vi har et helsevesen som gjør at folk blir raskt friske – der kan man alltid gjøre enda mer enn vi gjør i dag – og det er at vi har barnehager, noe som gjør at ungene kan begynne i barnehagen når de er ett år, og at foreldre med masse kompetanse ikke må gå hjemme og passe på disse ungene som kunne ha vært i barnehage. Ikke minst er det infrastruktur, altså at veiene går mellom fabrikkene og havnene, sånn at varene kan fraktes ut og inn.

Det fjerde – sist, men ikke minst – er at vi må beholde og styrke norsk industri. Norge var en gang en råvareproduserende nasjon, som så mange andre u-land – som man ikke lenger skal bruke som begrep, men når det er snakk om Norge, er det kanskje greit. Vi eksporterte råvarer, men det var da vi bygde ut industrien, at Norge ble rikt, både på kompetanse og på penger. Med tanke på å beholde industrien i Norge og utvide den mener Rødt at det i dag er et problem at vi ikke har kontroll over kraften, og spesielt kraftprisene for næringslivet.

Dette er altså fire områder der vi trenger en plan for Norge, sånn at inndekningsbehovet vi har i framtiden, faktisk blir dekket.

For Rødts del er det selvsagt arbeidsfolk som skaper verdiene, arbeidsfolk som går på jobb hver eneste dag. De trenger også naturressurser og kapital for å få jobben gjort, men uten det skapende arbeidet vil både naturen og kapitalen ligge død. Derfor er det viktig for Rødt at de virkelige verdiskaperne sitter igjen med mer av verdiene de skaper, at man får skattekutt på arbeidsinntekter – en skattevridning, om du vil, fra arbeid til avkastning – og ikke minst at vi som samfunn styrer både arbeidet og kapitalen dit det trengs for at vi i fellesskap kan få et bedre samfunn.

Sveinung Rotevatn (V) [17:45:46]: Når ein les perspektivmeldinga, er det grunn til å starte med å seie at det er mykje som går bra no. Det er det også viktig å seie. Noreg er framleis eit rikt land, vi har framleis robuste statsfinansar, vi har høg tillit mellom folk, og vi har framleis forholdsvis høg sysselsetjing. Så å svartmale situasjonen treng ein ikkje å gjere.

Samtidig er det ein grunn til at ein skriv denne meldinga, og det er viktig at vi har denne debatten, for å sjå både korleis utviklingstrekk er, og kva som ikkje fungerer.

Overordna sett er det grunn til bekymring over at dette gapet eller inndekningsbehovet har vorte forverra sidan den førre perspektivmeldinga vart lagd fram. Det bør Stortinget ta på alvor.

Det er ein del viktige utviklingstrekk som særleg i den siste stortingsperioden – men også før det, skal ein vere ærleg å seie – har gått i feil retning. Eg vil peike på nokre av dei.

For det første: Sysselsetjingsutviklinga i Noreg er det ikkje nokon grunn til å vere spesielt fornøgd med. Det er no høgare sysselsetjingsdel i Sverige, i Danmark, i Tyskland, i Nederland – kort sagt i land vi bruker å samanlikne oss med. Og korleis i all verda kan det vere tilfellet når f.eks. Sverige har mykje høgare arbeidsløyse enn Noreg? Jo, fordi Noreg har veldig mange på helserelaterte trygdeytningar, og det går stort sett i feil retning. Dette er folk i arbeidsfør alder som ikkje jobbar.

For det andre: Sjukefråværet er det høgaste på 15 år. Utgiftene til sjukelønsordninga aleine har i denne korte stortingsperioden auka med 17 mrd. kr justert for løns- og prisvekst. Arbeidsavklaringspengeordninga er «all time high». Regjeringa skriv jo sjølv i eigne dokument til Stortinget at ein del av dette kjem av auken i sjukefråværet – dette forplantar seg jo. Ein del av det kjem av endringar i arbeidsavklaringspengeordninga i denne perioden, som dette fleirtalet har gjennomført, og som har auka tilgangen til ordninga.

For det tredje: Regjeringa snakkar mykje om alle dei som har begynt å jobbe i løpet av denne stortingsperioden. Det er vel 150 000 som er talet. Det er ikkje sjokkerande, all den tid vi har befolkningsvekst. Det dei snakkar lite om, er kor mange som ikkje går på jobb, men som går ut av arbeidsmarknaden. Det har vorte 80 000 fleire på helserelaterte trygdeytningar sidan 2019 enn før. Det er like mange som bur i Tromsø. At det ikkje vekker større bekymring korkje i perspektivmeldinga eller i denne debatten, synest eg er oppsiktsvekkjande.

Eit anna område der ein må sjå nøye på det vi driv med, er offentleg pengebruk. I dei tre budsjetta, eller fire, som denne regjeringa no har lagt fram, har oljepengebruken auka med 179 mrd. kr. Det er meir enn 50 pst. auke. Noko av dette håpar vi skal verte kortvarig, særleg auka støtte til Ukraina, som er viktig, men mykje av det er ikkje det. Det meste er faktisk ikkje det. Det meste er smurt tynt utover på ulike ordningar og valløfte. Når ein ser dette i samanheng med det som har vore nemnt før, og vi har eit av dei høgaste skattenivåa i OECD, er det grunn til å spørje: Får vi eigentleg nok ut av dette? Kan det kanskje også påverke produktiviteten, som alle er bekymra for, i negativ lei?

Det har i denne stortingsperioden ikkje vorte gjennomført reformer av offentleg sektor eller av trygdeordningar av betydning. Det einaste vi kan kalle ei reform i denne perioden, er pensjonsreforma, som har fått ei omdreiging – det er bra. Men det er verdt å minne om at det var ei omdreiging som auka pensjonsutgiftene, ikkje reduserte dei, med 10 mrd. kr.

Så vil eg peike på skatt. Mange har snakka mykje om det. Eg skal ikkje bruke så mykje tid på å kritisere auken i formuesskatten osv. – det har regjeringa trass alt gått til val på, og er tydelegvis fornøgd med det. Eg synest faktisk det er meir alvorleg med dei nye og mellombelse skattane som ingen har gått til val på, og som har skapt stor uvisse i næringslivet. Eg kom tidlegare i dag frå ein energikonferanse i Bergen. Fornybarutbygginga i Noreg har stoppa heilt opp dei siste fire åra både når det gjeld konsesjonar og faktisk utbygging. Ein del av det biletet er innføring av høgprisbidraget på kraftproduksjon, som har skremt mange investorar frå å gå inn.

Eg skal ikkje kritisere regjeringa sin auke i skattestrykket så veldig, det kan vi sikkert ta i andre debattar, men at skattepolitikken har vore uføreseieleg, vil eg seie er eit vel så stort problem.

Til sist: Vi kan ikkje snakke om biletet fram mot 2050 utan å snakke om klimaet og den grøne omstillinga. Då vil eg eigentleg nøye meg med å seie at klimautvalet 2050 har ei rekkje gode anbefalingar for korleis vi kan langtidsplanleggje for å handtere både klimaet og naturkrisa. Eg synest ikkje dei er tekne godt nok opp i denne perspektivmeldinga, og eg skulle ønskje at regjeringa kunne kome med ei eiga sak til Stortinget om nettopp den NOU-en.

Presidenten [17:50:48]: Det blir replikkordskifte.

Tellef Inge Mørland (A) [17:51:00]: Jeg er glad for at representanten Rotevatn i sin innledning startet med å understreke at mye går bra. Selv om vi nå har om lag 140 000 flere i arbeid under denne regjeringen, deler jeg en del av de bekymringene Rotevatn tar opp, f.eks. knyttet til sykefraværet og det at vi har for mange unge som står utenfor jobb og arbeid. Jeg deler likevel ikke medisinen hans, for Venstre ønsker å kutte i sykelønnen og avvikle feriepengene på dagpenger. Og er man på AAP, skal Venstre gjeninnføre ett år uten noen som helst form for inntekt, et såkalt karenssår. Samtidig klarer Venstre å dele ut rause skatteuttak til dem som har de største formuene i landet vårt. Hvorfor er det sånn at Venstres framtidsambisjoner på vegne av folk flest er at de skal straffes hardere om de blir syke, og hvorfor ønsker Venstre et samfunn med større forskjeller, der kutt i viktige velferdsordninger skal finansiere skatteuttak til dem som allerede har mest fra før?

Sveinung Rotevatn (V) [17:52:01]: Eg synest alltid det er interessant å høyre når nokon deler diagnosen og problembeskrivinga, men ikkje svaret eller medisinen, som det her vart sagt. Det er ei ærleg sak. Då må ein normalt forvente at dei har eit anna svar eller ein annan medisin, men det er jo det som totalt glimrar med sitt fråvær i Arbeidarpartiets politikk for å redusere utanforskapet. Då har ein fått nettopp det resultatet vi no

står med – at desse tala går i feil retning og har gjort det over fleire år. Regjeringa framstår totalt handlingslamma i møte med den utviklinga. Eg seier ikkje at den reforma vi har føreslått av sjukelønsordninga – som også var anbefalinga frå ekspertgruppa og sysselsetjingsutvalet – er det einaste svaret. Det kan sjølvsagt tenkjast andre svar, men eg vil eigentleg oppfordre Arbeidarpartiet til å tenkje litt over kva dei då har som alternativ. Foreløpig er alternativet absolutt ingen ting anna enn å drive valkamp mot endringar i sjukelønsordninga, mens sjukefråværet stig og stig.

Tellef Inge Mørland (A) [17:53:03]: Jeg kan ta et lite eksempel. Forrige uke var jeg i Arendal og delte nyheten om at Arendal er pilotkommune for regjeringen, der de under 30 år får et ungdomsprogram, sikret inntekt og tett oppfølging av Nav. Det er et konkret tiltak vi ruller ut, som er en annen type medisin enn det Venstre tilbyr. I innstillingen til perspektivmeldingen skriver Venstre om sykelønn at regjeringen er «uinteressert i å endre ordningen slik at det lønner seg å jobbe». Jeg er faktisk stolt over at Arbeiderpartiet vil sikre sykelønn til arbeidsfolk som blir syke, for jeg tror ikke de får bedre helse av dårligere råd. I Venstres påstand om kutt i sykelønn ligger det egentlig to muligheter for tolkning: Den ene er at dårligere økonomi har en slags magisk, helbredende effekt på folk som faktisk er syke. Den andre er at syke folk egentlig bare er late og ikke gidder å jobbe. Hvilken av disse tolkningene er det som er rett, ifølge Venstre?

Sveinung Rotevatn (V) [17:53:59]: Det er for det første interessant at Arbeidarpartiet no går frå ikkje å ha noko svar til å vere stolt av ikkje å ha noko svar. Dette vert ein interessant valkamp.

Det finst mange gode eksempel på enkeltnivå, enkeltkommunar og enkeltbedrifter, slik representanten her drar fram. Eg tvilar ikkje på at det fungerer godt, men om vi løftar blikket og ser dei store utviklingstrekk, går det i feil retning, og det er fordi ein ikkje har vore villig til å gjere noko med dei store insentiva som faktisk driv utviklinga. Eg synest representanten drar debatten ned på eit ganske uverdige nivå når han snakkar om at ein ikkje har tillit til folk, osv. Eg har stor tillit til folk, men eg trur også det er slik at økonomi har noko å seie, og eg trur det er slik at når ein har stått lenge utanfor jobb, byggjer det seg opp ein del barrierar for å gå tilbake på jobb. Det er vel grunnen til at Arbeidarpartiet faktisk har ymta fram på om at ein kan reformere dette for arbeidsgjevarane, slik at det løner seg meir for dei å hente folk tilbake på jobb. Heilt utan tru på økonomiske insentiv er vel framleis ikkje Arbeidarpartiet.

Tellef Inge Mørland (A) [17:55:02]: Det er ikke en riktig virkelighetsbeskrivelse, det Rotevatn kommer

med her – at vi ikke har noen tiltak – men vi har andre tiltak enn det Venstre anbefaler. Vi er åpne for å se på både gradert sykmelding, mer bruk av det, og tettere oppfølging, og som jeg viste til, har vi en intensiv satsing på ungdom fordi vi vet at hvis de først faller ut når de er unge, vil det kunne få følger for resten av arbeidslivet. Det er likevel et prinsipielt skille mellom oss og høyresiden, som Rotevatn representerer, når han tar til orde for at det skal straffe seg mer å bli syk. Jeg tror helt oppriktig at de fleste som er sykmeldt, er oppriktig syke. Jeg klarer ikke med min beste vilje å tro at hvis folk f.eks. har en kreftdiagnose, skal de bli friskere av å få kutt i f.eks. sykepengene tidligere, som Venstre anbefaler. Jeg tror bare det vil bety at flere folk vil føle på en enda dårligere økonomi, en enda større fortvilelse og enda flere bekymringer i en livssituasjon som allerede er vanskelig. Er ikke Rotevatn enig i det?

Sveinung Rotevatn (V) [17:56:08]: Representanten Mørland seier at det her er eit prinsipielt skilje. Det er det ikkje i det heile. Arbeidarpartiet er jo for at ein skal ha ein høg eigendel for sjuke som går på arbeidsavklaringspengar, ein høg eigendel viss ein er varig sjuk og går på uføretrygd, men at viss ein er på sykeløn, skal ein ikkje ha eigendel. I den grad det er nokre prinsipp i spel her, er det i så fall Venstre som følgjer dei, mens Arbeidarpartiet ikkje har nokon prinsipp utover at dei sannsynlegvis trur dette er ei god valkampsak.

Vi må sjå på kvar auken i sjukefråværet faktisk er stor. Jo, han er særleg stor for det ein kallar mildare psykiske helseplager. Det er viktig, for der seier stort sett legar og Nav sjølv at det er helsefremjande å gå på jobb, ikkje helseskadeleg. Det betyr ikkje at ein ikkje er sjuk, men det betyr at det er dårleg medisin å vere heime. Då kan ein spørje seg: Skal det då vere slik at ein etter seks månader, som er det Venstre faktisk føreslår, har eit sterkare økonomisk insentiv for å gå over til gradert sjukemelding? Eg meiner svaret på det bør vere ja, og eg håpar Arbeidarpartiet snart innser det.

Presidenten [17:57:10]: Replikskordskiftet er omme.

Sigrid Zurbuchen Heiberg (MDG) [17:57:27]: Akkurat no i Australia er det eit område på størrelse med Frankrike som er under vatn. Det er ein flaum av heilt ufattelege proporsjonar. Me lever i ei tid med mange store og små utfordringar, men den største av desse er utan tvil klima- og naturkrisa. Det er inga nyheit – de veit det alle saman, og de har visst det lenge – denne eksistensielle trusselen mot heile vår framtid. Likevel snakkar fleirtalet her inne om budsjettbalanse og finansielle prognosar som om desse tala aleine avgjer framtida vår. I verdas rikaste land vil ein ha auka forbruk, men kva hjelper solide rekneskap viss planeten brenn? Må-

let om økonomisk vekst er jo galskap når veksten bygges på ein modell som øydelegg livsgrunnlaget for den komande generasjonen.

Perspektivmeldinga manglar perspektiv. Det illustrerer jo godt at det Noreg ikkje treng, er ein gamal statsminister som finansminister. Det trengst desperat ny tenking, ein ny måte å styra samfunnet på, der me set natur og menneske først. Det er ikkje mogleg å sikra norsk velferd fram mot 2060 utan at me klarar å redusera dei menneskeskapte klima- og naturendringane. Jo lenger me ventar, jo meir krevjande og kostbar vert omstillinga, og jo meir øydelegging av norsk natur, byar og bygder vil me sjå.

Klimakampen er ein kamp for livet og for sosial rettferd. Det er dei fattigaste i verda som vert ramma hardest av miljøøydeleggingar og klimaendringar. Tusenvis døyr allereie. Flaumar, brannar og tørke truar no livsgrunnlaget for hundrevis av millionar av folk. I Noreg er mange foreløpig heldige, men òg her mistar ein del hus og heim i ekstremvær, og me ser at høge straumprisar og dyrare mat treffer dei som allereie slit. Dette kan me ikkje akseptera på sikt.

FNs generalsekretær har beskrive det som at ein har opna portane til helvete. Men òg når det er mørke skyer på himmelen, finst det håp. Som land har me eit val: Skal me fortsetja på den motorvegen der me gjev full gass fram mot stormen? Skal me – endå verre – gje ytre høgrefor ei hand på rattet og styra oss mot verre klimakriser, splitting, hat, krig og død? Eller skal me, mens me enno har tid, ta avkøyringa til den hyggjelege landevegen som har fornuftige trafikkreglar, låg fartsgrense og sykkelfelt, til eit samfunn der alle kan leva eit godt liv, men med litt lågare tempo og litt mindre forbruk, og i staden ha meir tid til kvarandre og ta vare på både menneske og miljø? Det er mogleg, men då må me først anerkjenna kvar me er på veg, og ta dei store grepa som trengst.

Det har gått mange år sidan Arbeidarparti-nestor Torbjørn Berntsen så treffande sa:

«Jeg har for lengst mistet trua på det derre 'økonomisk-vekst-samfunnet'. Vi har drekki og eti nok! Kloden har ikke ressurser nok til at alle skal få det som oss!»

Dessverre er sitatet frå Berntsen stadig meir aktuelt. Aldri har me forbrukt så mykje som no. Regjeringa har ikkje eingong oversikt over kor mykje Noreg brukar av ressursane me har fått av naturen. Norsk økonomi burde styrast etter planeten sine tolegrensar, ikkje etter ei snever målstyring som BNP-vekst aleine.

Noreg anno 2025 er ei klimasinke som grev seg stadig lenger ned i fossilgrava. Omstilling vil krevja politisk vilje. Det krev investeringar, det krev ein stat som legg til rette for rettferdig omstilling, men det er mogleg – og det hastar. Då må norske politikarar begynna å tenkja annleis om kva som betyr noko. Me må anerkjenna at fritid,

venskap, familie og natur er meir verdifullt enn stadig fleire dingsar. Det er ikkje rart at fleire er einsame, at fleire slit psykisk. Ungdomen sit og «doom-scroller» på smarttelefonen og lagar barnarbeid mens dei kjenner på framtidsfrykt og meningsløyse. Det må ikkje vera sånn, men dette er resultatet når evig materiell vekst skal vera utgangspunktet for all politikk.

Klimakrisa er skapt av dei rikaste på kloden, og den økonomiske ulikskapen aukar òg her i Noreg. Det er på tide at forureinar betalar, at milliardærane vert skattlagde, og at multinasjonale selskap betaler skatt på inntekt og verdiar skapte i Noreg. Me må jobba for ein global formuesskatt og hindra skatteflukta over landegrensene. Det er heilt nødvendig å ta grep før det skjer ei større forskyving av makt til selskap og dei rikaste i samfunnet, slik me ser konsekvensane av i USA no. Den kollektive velferda og demokratiske institusjonar er under angrep, og det er folk og natur som ber kostnaden.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [18:02:49]: Norge er på mange måter mulighetenes land, og vi har svært gode forutsetninger for å håndtere krevende problemstillinger framover. Det skyldes dels store naturressurser og dels den kristne kulturarven vår. Allerede tidlig på 1800-tallet var Norge et middels velstående land i Europa, med sterke institusjoner som bidro til økonomisk vekst, sosial trygghet og stabilitet. Da kristendommen kom til landet og vi fikk den såkalte kristenretten, gikk vi fra vikingtidens maktsamfunn til et rettssamfunn som ga vern og frihet til kvinner, barn, treller og fattige. Eiendomsretten sikret bøndernes uavhengighet. Reformasjonen la grunnlaget for høy lese- og skriveferdighet, noe som igjen gjorde Norge godt rustet for industrialiseringen på 1800-tallet.

På dette fundamentet vokste velferdsstaten fram gjennom et samspill mellom det offentlige, frivillige organisasjoner og næringslivet. De siste tiårene har EØS-avtalen og en friere verdenshandel gitt oss store fordeler og bidratt til vekst, men skal vi fortsatt ha framgang og utvikling, krever det en kontinuerlig vilje til omstilling og nyskaping.

Etter fire år med rød-grønn regjering er Kristelig Folkeparti enige med resten av ikke-sosialistisk side om at Norge trenger en ny regjering som vil ta tak i utfordringene nettopp perspektivmeldingen viser. Uten nødvendige reformer svekkes vår evne til å håndtere økonomiske endringer og uventede sjokk.

Vi trenger økt verdiskaping som grunnlag for velferden når vi blir flere eldre og færre unge, og når petroleumsinntektene vil avta. Samtidig vet vi at klimaproblemet krever større tiltak. Vi foreslår derfor – sammen med Høyre og Venstre – en skattereform med fjerning av formuesskatten på arbeidende kapital, en omstillings-

plan og en reform for bedre inkludering på arbeidsmarkedet og økt sysselsetting.

Ikke minst vil Kristelig Folkeparti ha en skolereform. Læringsutbyttet er dårligst i Norden, altfor mange leser kritisk dårlig etter endt grunnskole, og søkningen til lærerutdanningen er nå veldig lav. Siden 1996 har Norge brukt mye ressurser på å gjøre norsk grunnskole to år lenger, uten at noen kan vise til økt læring. OECD understreker at læring ikke er avhengig av kvantitet, i form av lange skoledager, men av kvalitet i læringsopplevelsen. Det er altså ingen sammenheng mellom lengden på skoledagen og mer læring på tvers av land i OECD.

Vi trenger en kunnskapsbasert skolepolitikk. Derfor vil Kristelig Folkeparti se til Finland, som har Nordens høyeste læringsutbytte uten at de bruker mer penger på skolen enn det Norge gjør. Vi vil gjøre skoledagene i grunnskolen kortere, ned til finsk nivå, og bruke ressursene som da frigjøres, på å styrke kvaliteten i skolen. Vi kan øke lærerlønnene med 50 000 kr og redusere undervisningstiden med to klokketimer i uka for kontaktlærerne. På den måten vil læreryrket bli mer attraktivt, og lærerne får mer tid til å forberede undervisningen og følge opp hver enkelt elev utenfor klasserommet, akkurat som OECD anbefaler oss å gjøre.

Det er også behov for en stor satsing på flere trykte lærebøker og på skolebibliotekene, for å styrke lesingen og redusere digitale forstyrrelser. Ikke minst foreslår vi – igjen som Finland har det – en førskole med mye frilek for seksåringene og pedagogikk basert på den enkeltes behov og interesse. Det vil gi ungene glede og læring og styrke deres indre motivasjon for læring utover i skoleløpet.

Forslaget vårt til ny skolereform vil bedre elevenes læring, gi livskvalitet og gjøre skolen mer produktiv. Samlet sett er det også interessant at forslaget vil gi en reduksjon på om lag 4 000 årsverk i skolen. I den sammenheng minner vi om at skolen i dag har 12 000 ufaglærte årsverk. De 4 000 årsverkene som blir frigjort, kan gå over i andre jobber og bidra til økt verdiskaping.

Dette er ett eksempel på de reformene vi trenger framover. Det er en vinn-vinn-situasjon, der vi f.eks. i dette tilfellet kan gjøre skolen enda bedre, øke læringsutbyttet og frigjøre flere hender, som vi vet vil være en av de største utfordringene for landet vårt framover.

Statsråd Jens Stoltenberg [18:07:47]: I dagens debatt ser vi at det er bred enighet om de utfordringene perspektivmeldingen trekker opp. Analysene viser hvordan utviklingen vil bli hvis vi ikke møter utfordringene med ny politikk, men vi har vist tidligere at vi klarer å utvikle ny politikk når det kreves i møte med store samfunnsendringer, og jeg har tro på at vi klarer det igjen.

Et første og helt avgjørende grep er at vi må mobilisere mer arbeidskraft. Ledigheten er lav, men vi har

mange utenfor arbeidslivet. Andre land har hatt en bedre utvikling i sysselsettingen enn vi har i Norge. For mange unge havner på helserelaterte ytelser og blir stående utenfor arbeidslivet. I mange innvandrergupper står særlig mange kvinner utenfor jobb.

Pensjonsreformen viste at vi kunne lykkes med å mobilisere mer arbeidskraft med politiske tiltak. Sysselsettingen har økt markant blant dem i sekstiårene – noen har til og med kommet tilbake til sin gamle jobb etter å ha vært borte en periode – og reformen bidro også til færre på uføretrygd i denne aldersgruppen.

Denne regjeringen har innført og lansert flere tiltak for å få flere i jobb. Arbeidsmarkedstiltakene er styrket, studiefinansieringen er endret, og vi gir en ungdomsgaranti.

Likevel må vi være ærlige og si at det trengs mer hvis vi skal få til den mobiliseringen som trengs. Vi må se etter de områdene der det knapt er noe å tjene på å jobbe framfor å stå utenfor. Vi må se på hva som skal til for at en varig helserelatert ytelse ikke skal være svaret på en sammensatt lidelse og et sammensatt problem. Vi må også se på hva som skal til for at arbeidsgiverne tenker det er grei butikk å ta inn hun de vet aldri blir den mest produktive i bedriften. Det må være lønnsomt å jobbe, men det må også bli mer lønnsomt å ansette.

For det andre må vi husholdere med arbeidskraften i offentlig sektor. Det er vår mest verdifulle ressurs, og da plikter vi å bruke den effektivt. Gjør vi ikke det, vil det begrense mulighetene til å utvide velferdsordninger eller ha vekst i næringslivet.

Det løser ikke problemet om vi flytter oppgaver fra det offentlige til det private. En sykepleier på et sykehjem utgjør et årsverk av samfunnets totale beholdning enten han er ansatt i kommunen eller i en privat bedrift.

Samtidig vil jeg advare mot å la forsvaret av offentlige løsninger bli et forsvar av at ting skal gjøres akkurat som i dag, eller kanskje til og med mer ineffektivt. Det er vi som er de sterkeste forsvarerne av et velferdstilbud i offentlig regi, som også må være de sterkeste forkjemperne for mer effektive løsninger. Hvis vi ikke kontinuerlig utfordrer det tilbudet vi er så stolte av, vil vi over tid miste oppslutning om det.

For det tredje vil jeg trekke fram at vi må forme en politikk for produktivitet og verdiskaping i privat sektor. I tiårene bak oss har noe av veksten kommet fordi de som gikk inn i arbeidslivet, var flere enn dem som gikk ut. Slik blir det ikke framover.

Da jeg lanserte initiativet om en bredt sammensatt skattekommisjon, var nettopp hensikten å bidra til at noe av det vi vet er viktig for næringslivet framover, er noe vi kan få til sammen. Jeg merker meg nå at et flertall ønsker en skattereform i neste periode, og det er jeg glad for.

Mye har skjedd siden perspektivmeldingen kom i august. Regjeringen gjør mye for å ivareta Norges interesser og bidra til trygghet i en urolig tid, i en verden med krig og tiltagende handelskonflikter.

For tryggheten for velferdssamfunnet her hjemme er det viktigste likevel å sikre at vi mobiliserer arbeidskraft, bruker arbeidskraften nøysomt i det offentlige og bidrar til produktivitet i bedriftene. Gjør vi dette, kan Norge også i tiårene som kommer, være blant de beste landene i verden.

Presidenten [18:12:29]: Det blir replikkordskifte.

Tina Bru (H) [18:12:45]: Perspektivmeldingen handler jo om de lange linjene, og da Stoltenberg-regjeringen foreslo handlingsregelen i 2001, var regjeringen opptatt av at oljepengene måtte brukes fornuftig og ikke bli en hvilepute som hindret nødvendige reformer. Jeg siterer fra meldingen i 2001, som fortsatt står seg godt i dag:

«Det er ikke likegyldig hvordan bruken av oljeinntekter skjer. Produksjonen i Fastlands-Norge utgjør om lag 4/5 av den samlede produksjonen i norsk økonomi. Det skal derfor ikke stort innteksttap til i resten av økonomien før den økte handlefriheten som petroleumsinntektene gir, er brukt opp. På lang sikt er det således vekstevnen i fastlandsøkonomien som bestemmer velferdsutviklingen i Norge.»

Støre-regjeringen har brukt mye tid på å reversere reformer, altså det motsatte av bedre ressursbruk og økt produktivitet. Jeg lurer på om finansministeren kan nevne tre konkrete reformer regjeringen har gjennomført i sin periode, som gir høyere vekstevne og produktivitet i privat næringsliv.

Statsråd Jens Stoltenberg [18:13:43]: Vi vedtok en liten, men viktig reform i dag ved å forenkle og forbedre innkrevingen betydelig, noe som gjør den mindre byråkratisk, mer elektronisk og mer digital. Det er en fordel for dem som har gjeld, men ikke minst for alle dem som har krav, og for innkrevingsmyndigheter. Det er et lite tiltak, men det er et eksempel på noe som vi har gjort mye av også de siste årene: å digitalisere offentlig sektor, inkludert mange rapporter og skatteinnkreving, som ikke minst næringslivet er tjent med.

Når det gjelder studiefinansiering, har vi lagt om den slik at det nå premieres enda mer å gjøre seg raskere ferdig. Det betyr økt tilgang på arbeidskraft. Mange av tiltakene innenfor arbeidsmarkedet og Nav, mer arbeidstiltak og lønnstilskudd, er også tiltak som bedrer produktiviteten og får fram mer arbeidskraft. Det er viktig for norsk næringsliv.

Tina Bru (H) [18:14:47]: Det har også vært veldig mye diskusjon om skatt og skattenivået her i dag, så jeg har lyst til å trekke fram hva Stoltenberg-regjeringen skrev om skattenivået tilbake i 2001:

«En bør ikke basere den økonomiske politikken på at skatte- og avgiftsnivået skal øke. Snarere bør noe av det handlingsrommet økt innfasing av oljeinntekter gir, over tid benyttes til å redusere skatter og avgifter. Et høyt skattenivå medfører samfunnsøkonomiske kostnader, for eksempel ved at arbeidsstyrken reduseres. I en stadig tettere integrert verden reduseres dessuten mulighetene for å ha et skatte- og avgiftsnivå som avviker mye fra andre land.»

Støre-regjeringen har krevd inn om lag 130 mrd. kr mer i skatt i løpet av sin periode, og har økt det varige skattenivået med 28 mrd. kr, så spørsmålet er: Mener finansministeren det var klokt å øke skattene så mye som Støre-regjeringen har gjort?

Statsråd Jens Stoltenberg [18:15:38]: Alle skatter bidrar til vridninger i økonomien, kanskje med unntak av noen miljøskatter. Alle skatter er en belastning for de som betaler dem, så alle skatter har en kostnad. Spørsmålet er ikke om skatter har en kostnad, spørsmålet er om de kostnadene står i forhold til det vi får igjen, nemlig et av verdens beste velferdssamfunn, utdanning, helse, infrastruktur, forsvar og alle de andre tingene. Da er det faktisk slik at vi får svært mye igjen for de skattene vi betaler her i landet.

En grunn til at jeg var opptatt av at vi skulle få til et bredt skatteforlik, nedsette en bredt sammensatt skattekommisjon, er at jeg er ganske sikker på at vi kan få til en bedre innretning av skattene, at vi kan få til omlegginger som fremmer både sosial rettferdighet og økt produktivitet. Da må partiene driste seg til å være enige om noen av de vanskelige tingene, nemlig å finansiere skattekuttsjonene på områder hvor vi mener at skattene skal ned, men akseptere høyere skatter på andre områder.

Emilie Mehl (Sp) [18:16:55]: Hvis vi skal lykkes med å løse utfordringene i perspektivmeldingen, må vi bruke offentlige penger fornuftig. Helseforetaksmodellen er et skrekkeeksempel på at byråkratiet har est ut, og at folkestyret blir fullstendig umyndiggjort. Nå er det over 300 direktører i det offentlige helsevesenet, og det er under 300 intensivsenger. Bare mens Senterpartiet og Arbeiderpartiet har sittet i regjering og styrt sammen, har helseforetakene foreslått å legge ned rusinstitusjoner, legge ned distriktpsikiatriske sentre og legge ned akuttberedskap ved sykehusene. Det er ikke bra for å nå målene om inkludering i arbeidslivet og mer friskliv i hele landet.

Med den modellen er jo de som faktisk er valgt, altså regjeringen og Stortinget, fullstendig umyndiggjort. Mitt spørsmål er derfor om Arbeiderpartiet vil være med Senterpartiet på å skrote helseforetaksmodellen og ta tilbake demokratisk styring over helseforetakene.

Statsråd Jens Stoltenberg [18:17:59]: Svaret på det spørsmålet er nei – men jeg tror det er viktig at vi skiller mellom et par ting. Før vi innførte den modellen vi har i dag, altså at staten overtok eierskapet og styringen av sykehusene, var sykehusene styrt av 20 ulike eiere i et land med litt over 5 millioner innbyggere, 19 fylker og staten, som også eide noen sykehus. Det ga ikke god styring. Det ga egentlig heller ikke noen ordentlig demokratisk kontroll, for fylkene følte de ikke hadde økonomi eller ressurser til å styre sykehusene. De så mot staten, og staten sa: Det er ikke vårt ansvar, for det er fylkene som eier det.

Det at det er én eier av sykehusene, er jeg helt sikker på at er bedre, og det gir også storting og regjering akkurat så mye kontroll og styring som Stortinget til ethvert tidspunkt vil ha. Det er demokratisk styring. Vi kan være uenige om hva man bruker den demokratiske styringen til, men sist jeg så en evaluering av statlig overtakelse av sykehusene, var det helt åpenbart at det hadde gitt mer helse for hver investerte krone og er en god modell sammenlignet med den vi hadde før.

Emilie Mehl (Sp) [18:19:05]: Det britiske arbeiderpartiet har et helt annet syn på helseforetaksmodellen enn det norske, hvis jeg skal legge dette svaret til grunn. Nå har Keir Starmer i Storbritannia akkurat gått ut og sagt at han vil avskaffe britenes versjon av helseforetaksmodellen. Han sier at vi må bringe ledelsen tilbake til demokratisk kontroll. Han sier at han ikke kan forklare et dobbelt lag av byråkrati for det britiske folk, og han sier noe som jeg er veldig enig i: at pengene heller bør brukes på sykepleiere, leger, operasjoner og legetimer.

I lys av perspektivmeldingen: Hvordan vil finansministeren forsvare det udemokratiske byråkratiet som helseforetaksmodellen utgjør?

Statsråd Jens Stoltenberg [18:19:54]: Jeg kan si mye pent om det britiske arbeiderpartiet, men det er ikke slik at jeg har tenkt å følge dem i ett og alt. Jeg tror vi skal ta våre egne nasjonale beslutninger og bruke vår nasjonale selvråderett til å bestemme hvordan vi selv organiserer helsevesenet her i Norge.

Det er altså slik at det er Stortinget som bestemmer. Det er regjeringen som styrer helseforetakene, og vi kan gripe inn akkurat så mye eller så lite vi vil. Jeg kan vanskelig tenke meg noe mer demokratisk enn at vi bestemmer hvordan vi organiserer, og hvordan sykehusene fi-

nansieres, noe vi gjør gjennom vedtak her i Stortinget. Igjen: Det er fullt mulig å være uenig i enkeltvedtak, men jeg mener det er bedre styring nå enn det var da det var 20 ulike eiere av sykehusene.

Det som er hovedutfordringen, er at det er et veldig voksende behov for helsetjenester, dels fordi vi blir flere eldre – og det er bra – og dels fordi vi får teknologi som gjør at vi kan behandle mer. Det vil være et stort behov for å gjøre mer i helsevesenet i årene som kommer.

Hans Andreas Limi (FrP) [18:21:05]: Perspektivmeldingen peker på et økende inndekningsbehov i offentlige finanser frem mot 2060, og det forventes at statens utgifter – kanskje særlig knyttet til folketrygden – vil øke betydelig. Heldigvis har vi nå – og også et godt stykke frem i tid – en betydelig kontantstrøm fra olje- og gassvirksomheten vår, som i år alene utgjør 643 mrd. kr.

Det vi har sett i denne perioden så langt, er at SV i veldig stor grad har fått lov til å diktere regjeringens olje- og gasspolitikk. Blant annet har man fått gjennomslag for å stoppe utlysningen av 26. konsesjonsrunde. Hvordan vurderer finansministeren konsekvensene av det for det fremtidige handlingsrommet og inndekningsbehovet, og er det egentlig en fornuftig politikk ikke å utnytte de mulighetene vi har til å øke inntektene våre fra gass og olje vi henter på sokkelen?

Statsråd Jens Stoltenberg [18:22:07]: Jeg er trygg på – og har selv praktisert det i mange år – at et samarbeid mellom Arbeiderpartiet, SV og også Senterpartiet har fått til gode løsninger når det gjelder både olje- og gasspolitikken og forvaltningen av de inntektene. Det må noen ganger inngås kompromisser, men alt i alt har denne regjeringen i disse fire årene og forrige gang Arbeiderpartiet satt i ledelsen av en regjering med SV og Senterpartiet, fra 2005 til 2013, gjort det på en god måte.

Det som er viktig, er at vi da setter til side de pengene i pensjonsfondet, sånn at vi kan leve av avkastningen. Det gjør vi i økende grad. Vi har et stort pensjonsfond, bl.a. fordi ikke minst Arbeiderpartiet, med støtte fra mange andre partier på Stortinget, har sørget for at vi har et høyt skattenivå på oljeselskapene, at vi har en stor statlig eierandel der, og at vi har vært villige til å plassere pensjonsfondet i aksjer. Ved mange av disse korsveiene har Fremskrittspartiet stått på feil side.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [18:23:24]: Perspektivmeldingen er tydelig på at vi har en del store utfordringer hvis vi skal opprettholde velferden på dagens nivå. Hvis vi vil ha velferden, er vi nødt til å betale for den. Det er anslått at vi kommer til å mangle 28 000 sykepleiere fram mot 2035.

Hvis vi, når vi nå behandler perspektivmeldingen, tar det perspektivet at vi skruer klokken tilbake til 2013, til da landets statsminister het Jens Stoltenberg, vil man se at man da hadde et høyere skattenivå totalt sett – et skattenivå som, hvis vi hadde gått inn for det i dag, ville kunne betalt for å ansette 28 000 nye sykepleiere. Kan finansminister Stoltenberg forklare hvorfor det skattenivået statsminister Stoltenberg styrte på, ikke hører hjemme i 2025?

Statsråd Jens Stoltenberg [18:24:23]: Jeg tror det i den økonomiske politikken er lurt å ha noen rammer, noen krittstreker, for det gjør at man tvinges til å foreta litt strengere prioriteringer. Det er grunnen til at jeg tror det var riktig at vi i sin tid bestemte at det er Norges Bank som tar seg av rentepolitikken. Det gjorde vi da vi innførte inflasjonsmålet i 2001. Det er også grunnen til at jeg har ment det har vært riktig at Arbeiderpartiet har gått til valg – i både 2005, 2009, 2013 og også etter alt å dømme ved årets valg, gitt at landsmøtet vedtar det som er forslaget til partiprogram – på at man sier at det samlede skatte- og avgiftsnivået skal være uendret.

Vi styrte på det på en strålende måte sammen med SV i åtte år, fra 2005 til 2013. Jeg mener at i et land som har så store olje- og gassinntekter som vi har, er det i seg selv ganske krevende å forklare hvorfor man ikke bruker en større del av de inntektene til betydelige skattekutt. Da tror jeg også det er et mål i seg selv bare å si at det å opprettholde skattenivået er en politisk krevende oppgave.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [18:25:27]: Jeg er helt enig med finansministeren i at det er mye man kan skryte av med den rød-grønne regjeringen. For meg gir det mange gode barndomsminner å høre og huske hvordan den rød-grønne regjeringen var, men mye har skjedd siden da. En av de utfordringene vi står i i dag, handler ikke bare om å finansiere velferden, men også om å sørge for at folk har lyst til å jobbe i den.

Jeg tror det gjør inntrykk på mange når sykepleierne fra tv-serien «Barnesykehuset» får tilsendt kaffe fra seerne fordi de er nødt til å betale for den selv på jobb, for det mangler penger til det. Lærere betaler for sine egne julebord, og det er kutt mange steder i mange av kjerneoppgavene i velferden. Jeg tror ikke det er en god måte å rekruttere folk på til noen av de viktigste yrkene vi har. Er finansministeren med på at vi er nødt til å bruke mer penger på velferden hvis vi også skal sørge for at folk skal jobbe i den?

Statsråd Jens Stoltenberg [18:26:27]: Ja, det mener jeg absolutt, og vi legger opp til at vi skal bruke mer penger – vesentlig mer penger – på velferden i årene som kommer. Ikke bare må vi bruke mer penger på vel-

ferden, vi må også sikre at det er tilgang på arbeidskraft, og at folk vil jobbe i offentlig sektor, ikke minst.

Det er en av grunnene til at vi også må passe oss for å gjøre ting i skattepolitikken som gjør det mindre lønnsomt å jobbe. Vi må legge til rette for at flere ønsker å jobbe. Det er også grunnen til at jeg synes en del av forslagene som har kommet, f.eks. å se på om vi kan bruke skattesystemet til å fremme mer arbeid, er gode og viktige forslag for ikke minst å sikre offentlig sektor. Da må det finansieres, og det er finansieringen av de skattekategoriene som gjør at jeg tror det også er lurt med et skatteforlik.

Sveinung Rotevatn (V) [18:27:27]: Eg synest det var interessant å høyre finansministeren innleie innlegget sitt med bekymring for sysselsetjingsutviklinga. Det er ei bekymring eg deler, og eg synest det er ei bekymring som har kome for lite til uttrykk frå denne regjeringa så langt. Viss vi ser på det vi kan seie er kjernen i arbeidsstyrken – dei som er mellom 25 og 55 år – er vi altså no under EU-snittet. Kvifor er det tilfellet? Vi har låg arbeidsløyse, så svaret er openbert å finne i andre ytingar – helserelaterte trygdeytingar.

Då er spørsmålet: Kva har denne regjeringa gjort, og kva har ho tenkt å gjera? På sjukeløn er det ikkje gjort nokon endringar i det heile – tvert imot går Arbeiderpartiet til val på ikkje å endre den ordninga. Arbeidsavklaringspengeordninga har vorte endra, i retning av at det er enklare å gå inn i ho, og ein kan stå lenger i ho. På pensjon har ein introdusert eit nytt tillegg for å gå av tidleg.

Bekymringa deler vi, men kva i all verda har regjeringa gjort, og kva har ho tenkt å gjere?

Statsråd Jens Stoltenberg [18:28:26]: Først tror jeg vi skal erkjenne at ulike partier i ulike regjeringer har slitt med den oppgaven i mange år, og at vi har hatt problemer med å øke yrkesdeltagelsen så mye vi ønsker. Det har svingt litt, men nivået er ikke der vi ønsker, spesielt ikke for gruppen fra tjue til noen og femti år.

Regjeringen har gjort ting knyttet til arbeidsmarkedstiltak og til å gjøre det mer lønnsomt for bedrifter også å ansette den ikke mest produktive arbeidskraften. Vi har gjort ting knyttet til studiefinansiering, og vi har gjort ting knyttet til f.eks. å forsterke og fornye pensjonsforliket. Det er likevel ingen tvil om at det er behov for å gjøre mer, og jeg ønsker velkommen en åpen og formidelsfri debatt om hvordan vi kan få til mer. Pensjonsreformen er et bevis på at det er mulig, for den har gitt oss betydelig økt yrkesdeltagelse i gruppen 62 år og oppover.

Presidenten [18:29:26]: Replikskordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Christian Tybring-Gjedde (uavh.) [18:29:41]: Denne debatten synes jeg har vært preget av partipolitikk og veldig få perspektiver. Det som gjelder nå, er jo å se fremover – og langt fremover. Da er det to ting som man burde se mye på: Det er arbeidskraften, og det er fødselsratene. Det er de to tingene som er det aller viktigste om vi skal opprettholde velferden i Norge.

Regjeringen sier i perspektivmeldingen at sysselsetningsraten skal øke fra 80,5 pst. til 83 pst. i 2035. Det er ikke dokumentert noe som helst sted, og det er heller ikke begrunnet noe sted. Det er et anslag som tas ut av ingenting. Videre sier regjeringen at fødselsraten skal øke fra 1,5 pst. til 1,7 pst. Det er basert på SSBs beregninger, som i sin rapport ikke sier noen ting om hvorfor det er sånn, de viser bare til andre europeiske land. Så de har altså ingen grunn til å gjøre det.

Det er de to forutsetningene for å kunne opprettholde velferden i Norge.

Videre sier man at hvis man bruker mer i velferd, kan flere komme i jobb – fordi man på ulike måter kan frigjøre arbeidskraft. Det er ikke dokumenterbart. Det er ingen korrelasjon her fordi denne befolkningsveksten sannsynligvis kommer fra innvandring. Fødselsratene i Norge øker ikke sånn over bordet, det kommer gjennom innvandring. Og det er slik i dag at innvandrere generelt sett trenger flere velferdsytelser enn nordmenn flest. Det er statistikken, og det er en sannhet.

Jeg vil komme med en rekke forslag som jeg tror kan øke besparelsene i offentlig sektor. Mitt «guesstimate» vil jeg si er mellom 100 og 150 mrd. kr i året hvis man gjør disse tingene:

- innfører skatteordninger som stimulerer til mer arbeid, aktivitet og investeringsvilje
- innfører flat skatt på inntekt og høyt minstefradrag
- fjerner formuesskatten og øker selskapsskatten eller utbytteskatten
- innfører progressive skattelettelser for antall barnefødsler for folk som er i jobb
- innfører en karensdag ved sykefravær og deretter 80 pst. lønn de påfølgende fraværsdagene
- innfører ansettelsesstopp ved naturlig avgang i offentlig forvaltning – det vil tvinge frem effektivisering i offentlig sektor og frigi arbeidskraft
- legger ned Innovasjon Norge og lar banker og privat kapital vurdere bærekraften i gründerprosjekter
- stanser elektrifiseringen av norsk sokkel
- reduserer alle grønne støtteordninger, inkludert vindkraft og batteriproduksjon
- innfører en bærekraftig innvandringspolitikk

- tar tilbake selvråderetten og ikke lar den styres av EU og andre lands krig og vanstyre
- avlyser alle nye eller utvidede velferdstiltak dersom man ikke parallelt reduserer andre tiltak

Helt til sist: Vi trenger å effektivisere, vi trenger teknologiutvikling. Derfor må vi være ledende på teknologiutvikling, og vi bør ta initiativ i Europa på å være ledende på kunstig intelligens. Det har vi alle forutsetninger for å klare, med alle de ressursene vi har. Det vil gjøre at vi kan få flere folk til å gjøre ulike jobber som vi trenger.

Kari Henriksen hadde her overtatt presidentplassen.

Tina Bru (H) [18:32:44]: Produktivitet, altså evnen vår til å skape større verdier uten å bruke mer ressurser, er selve nøkkelen til fremtidens velferd og trygghet. Derfor har de borgerlige partiene foreslått å opprette en nordisk produktivitetskommisjon. De nordiske landene deler en samfunnsmodell som gjennom historien har gitt høy økonomisk vekst, effektivt næringsliv og lav økonomisk ulikhet. Men nå står vi overfor felles utfordringer. Siden finanskrisen i 2008 har veksten i arbeidsproduktiviteten bremset opp betydelig, både her hjemme og hos våre nærmeste naboer. Hadde produktiviteten vokst like raskt som før, ville hver time vi jobber, skapt 100 kr mer i verdi.

Dette er ikke bare tall, det er verdier som kunne gått til å gi oss høyere lønn, bedre velferd, større investeringer og en tryggere økonomisk framtid. En nordisk produktivitetskommisjon vil gi oss muligheten til å lære av hverandre. Ved å analysere og sammenligne tiltak som fungerer godt, kan vi finne løsninger som øker effektiviteten i offentlig sektor og næringslivet på tvers av landegrensene. Dette kan gi felles gevinster i form av smartere ressursbruk, bedre offentlige tjenester og sterkere konkurransekraft.

Finansminister Jens Stoltenberg var begeistret for tanken om en skattekommisjon som skulle gjøre skattesystemet bedre. Derfor er jeg litt nysgjerrig: Hvorfor vil ikke Arbeiderpartiet være med på en kommisjon med mål om å få mer velferd for pengene og øke produktiviteten? Jeg vil si som finansministeren: Vår invitasjon til en nordisk produktivitetskommisjon står fortsatt åpen.

Presidenten [18:34:15]: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 18 og 19.

Sak nr. 20 [18:34:33]

Interpellasjon fra representanten Mudassar Kapur til digitaliserings- og forvaltningsministeren:

«Statsminister Jonas Gahr Støre la 6. februar fram regjeringens politiske prioriteringer. Statsministeren pekte på byene som et område der regjeringen vil gjøre en ekstra innsats. For å skape bedre vilkår for storbyene og deres innbyggere kreves det en systematisk innsats fra flere statsråder og fra flere forvaltningsnivåer. For å skape en effektiv forvaltning av byene der innbyggernes tjenester settes i sentrum, er digitalisering et viktig virkemiddel. Digitaliseringsstrategien tar opp mange viktige temaer, men Stortinget har fått få konkrete saker i etterkant av at denne ble lagt fram.

Hvilke konkrete forslag vil statsråden fremme for Stortinget, i tide til at Stortinget kan behandle dem før sommeren, som vil bidra til å skape bedre vilkår for byene og deres innbyggere, innenfor det som er særlig relevant for statsrådets portefølje?»

Mudassar Kapur (H) [18:35:46]: Over 80 pst. av Norges befolkning bor i tettsteder, og omtrent 36 pst. bor i en storbykommune med over 100 000 innbyggere. Byene er ikke bare viktige for sine egne innbyggere, men fungerer som motorer for vekst og innovasjon i sin region. Når byene lykkes, skapes det som oftest ringvirkninger også i regionen.

Ett av de viktigste virkemidlene for å skape effektive byer med gode tjenester for innbyggerne er gjennom digitalisering og å legge til rette for nye ideer. Når innbyggerne kan få tilgang til tjenester digitalt, uavhengig av hvor de befinner seg, skaper det en enklere hverdag for folk flest.

Digitalisering av offentlige tjenester er i praksis en desentraliseringreform, ved at tjenestene flyttes nærmere innbyggerne. I vårt alternative budsjett har vi derfor prioritert flere konkrete digitaliseringstiltak. Vi har foreslått å styrke Digitaliseringsdirektoratet for å sikre at offentlige virksomheter lykkes med å hente ut gevinster fra digitalisering på en systematisk måte. Dette er spesielt viktig i byområdene, der komplekse tjenester må samordnes på tvers av forvaltningsnivåer og sektorer.

I 2019 lanserte Solberg-regjeringen Norges aller første digitaliseringsstrategi, med seks klare mål fram mot 2025. Støre-regjeringen har derfor hatt en enkel jobb med – eller i hvert fall et godt utgangspunkt for – å følge opp det som sto i den strategien. Det var derfor litt nedslående å lese Digitaliseringsdirektoratets rapport «Rikets digitale tilstand» i fjor sommer. «Rikets digitale tilstand» er en årlig vurdering av digitaliseringsinnsatsen i offentlig sektor, og resultatet av Støre-regjeringens oppfølging av den forrige digitaliseringsstrategien hadde svært varierende resultater. Bare ett av de seks målene i

digitaliseringsstrategien fikk toppkarakter, og tre av målene vurderes bare som delvis oppnådd. De to siste fikk etter alle praktiske formål strykkarakter.

Digitalisering er en forutsetning for en forenklet, fornyet og forbedret offentlig sektor. Det muliggjør forenklinger for innbyggerne og næringslivet, og ikke minst muliggjør det samspillet mellom det offentlige, innbyggerne og næringslivet. Det er et nødvendig verktøy for effektivisering og omstilling, og det vil muliggjøre at nye bedrifter kan etablere seg innen flere bransjer og ikke minst sørge for mer verdiskaping i næringslivet.

På denne bakgrunn vil jeg derfor spørre: Hvilke konkrete forslag vil statsråden fremme for Stortinget, i tide til at Stortinget kan behandle dem før sommeren, som vil bidra til å skape bedre vilkår for byene og deres innbyggere, innenfor det som er særlig relevant for statsrådets portefølje?

Statsråd Karianne O. Tung [18:39:15]: Jeg er glad for representanten Kapurs engasjement for byer og digitalisering og for at han har merket seg statsministerens uttalelser om prioriteringer knyttet til byene og deres innbyggere i tiden framover. Statsministeren sa at regjeringen vil satse i både by og land, både for å skape større muligheter i by og land og for å bekjempe forskjeller i samfunnet vårt.

Digitalisering er et viktig verktøy for å skape muligheter og utjevne forskjeller i landet og for å håndtere mange av de store samfunnsutfordringene vi står overfor i tiden framover. Mye av digitaliseringspolitikken har indirekte virkning på byer, rett og slett fordi det er der de fleste innbyggerne bor, og også der det er mye næringsvirksomhet.

Regjeringens digitaliseringsstrategi, som ble lagt fram i høst, inneholder over hundre tiltak. Ansvaret for oppfølgingen av konkrete tiltak er spredt på flere departementer, sektorer og forvaltningsnivåer. Det store flertallet av tiltakene krever ikke lovendringer eller budsjettbevilgninger, men der det er nødvendig, vil vi komme tilbake til Stortinget med egne saker.

Vi er nå i gang med å gjennomføre mange viktige digitaliseringstiltak. Vi jobber med gjennomføringen av KI-forordningen, som skal sikre en trygg, innovativ og framtidsrettet KI-utvikling i Norge. Dette skal bidra til økt konkurransekraft for norske bedrifter og vil være positivt for mange av virksomhetene i byene. Jeg sender snart et lovutkast på høring, med sikte på at loven skal gjelde fra sensommeren 2026.

Forordningen om digitale tjenester, Digital Services Act, DSA, pålegger bl.a. de største sosiale mediene å innføre tiltak for å begrense risikoen for valgpåvirkning og spredning av desinformasjon og skadelig innhold for barn. Dette er også relevant for byenes innbyggere. Re-

gjeringen jobber nå med høringsnotat for å gjennomføre DSA i norsk rett.

Bedre utnyttelse av data er viktig om vi skal lykkes med omstilling og effektivisering. Derfor vil jeg komme tilbake til Stortinget i løpet av året med et forslag til ny datadelingslov. Gjennom trygg og effektiv deling av data kan vi legge til rette for mer innovative og smartere løsninger, bl.a. i byene våre, som forbedring av transport-systemer og reduserte utslipp.

Mobil- og bredbåndsnettene bærer stadig mer kritiske tjenester for samfunnet, og er avgjørende for vel-fungerende samfunn over hele landet, inkludert i by-samfunnene våre. Regjeringen styrker den digitale infra-strukturen som bærer alle de digitale tjenestene for samfunnet.

Byene har også en viktig rolle i arbeidet med å nå FN's bærekraftsmål. Vi er nå i slutfasen av vårt arbeid med en ny melding til Stortinget hvor vi rapporterer på bærekraftsarbeidet i Norge. Utvikling av ny teknologi er nøkkelen til framtidens lavutslippssamfunn, noe som vil komme byene til gode.

Regjeringen har økt budsjettinnsatsen og bevilget 2,3 mrd. kr til nye digitaliseringstiltak i 2025. Det er 700 mill. kr mer enn i 2024. Veldig mye av dette vil også komme byene og innbyggerne der til gode. Blant tiltak-ene er 415,6 mill. kr til utbygging av høyhastighetsbred-bånd. Regjeringen sikrer trygge og moderne fellesløs-ninger gjennom å bevilge 400 mill. kr til Altinn og til styrket sikkerhet i fellesløsningene. Vi bevilger også 40 mill. kr til en nasjonal infrastruktur for kunstig intel-ligens og trening av norske og samiske språkmodeller. Videre styrker vi kapasiteten ved norske universiteter med 100 nye studieplasser innen IKT.

Vi skal bygge og trygge hele Norge, inkludert byene, med digitalisering og bruk av teknologi som verktøy.

Mudassar Kapur (H) [18:43:19]: Først vil jeg takke statsråden for svaret og for en rekke gode refleksjoner rundt de problemstillingene vi tar opp i dag. Det er po-sitivt at regjeringen har lagt fram en digitaliseringsstra-tegi, for dette er et område som krever tydelige priorite-ringer og langsiktig planlegging. En strategi er imidler-tid bare verdifull hvis den også følges opp med konkret handling.

I rapporten «Rikets digitale tilstand», som jeg nevnte i mitt første innlegg, avdekkes en urovekkende reali-tet. Bare én av ti offentlige virksomheter rapporterer at de klarer å realisere de forventede gevinstene fra sine di-gitaliseringsprosjekter. Enda mer bekymringsfullt er det at under halvparten av virksomhetene bruker et mini-mum av metoder og verktøy for å realisere slike gevin-ster. Denne andelen er faktisk fallende. Gitt at vi har alle mulige grunner til å kunne tenke at det offentlige kan gå

foran som et godt eksempel, er det en urovekkende ut-vikling. Det betyr jo at vi investerer betydelige ressurser i digitalisering uten å høste fruktene. For innbyggerne i byene betyr det at de ikke får de forbedrede tjenestene de fortjener, og for skattebetalerne betyr det at vi ikke får den effektiviseringen som digitaliseringen skulle gi. Det betyr også noe for næringslivet, særlig i deres sam-spill med det offentlige.

Da Høyre satt i regjering, fikk vi gjennomslag for mye som har gitt innbyggerne bedre tjenester og gjort offentlig sektor mer effektiv. Under Solberg-regjeringen fikk vi gjennomført digital post som et sikkert alternativ til papirpost for utsending av dokumenter og brev som krever et høyere sikkerhetsnivå enn vanlig post, som gjeldsbrev, vitnemål, politiattester og andre formelle dokumenter. Det har både gjort offentlig sektor mer ef-fektiv og gitt innbyggerne en enklere hverdag. Det ble også satset en del på digitalisering av f.eks. byggesaks-søknader og saksbehandling i det offentlige og kommu-nale. Det var en rekke tiltak som jeg ikke nå skal liste opp i sin helhet.

Vi trenger en tilsvarende nytenking innen digitali-sering av offentlige tjenester også framover. Vi trenger ikke nødvendigvis flere strategidokumenter, men kon-krete tiltak som kan behandles i Stortinget, og ikke bare i løpet av året. Gitt at det er stortingsvalg til høsten, vil jeg gjerne være med på å behandle noe interessant innen sommeren.

Byene våre, som huser over en tredjedel av befolk-ningen, fortjener at vi er på lag med dem, og at vi be-handler saker her i Stortinget som gir dem gevinst. Jeg vil derfor spørre statsråden om hun følger opp at det of-fentlige får tatt ut gevinsten som digitaliseringen kan gi oss, for å sikre at innbyggerne får bedre tjenester, og om hun følger opp resultatene i «Rikets digitale tilstand». Hensikten bak mitt spørsmål er først og fremst at det of-fentlige må gå foran som et godt eksempel.

Statsråd Karianne O. Tung [18:46:27]: Jeg er enig med representanten Kapur i at det ennå er potensial igjen for å ta ut mer gevinst av digitaliseringen. Det er klart at vi nå står ved et tidsskille og i en tid da vi er av-hengig av å lykkes med digitaliseringen. Vi blir færre i yrkesaktiv alder i årene framover og flere pensjonister, vi skal nå ambisiøse klimamål, vi skal få ned utslippene, vi skal omstille næringslivet vårt, og ikke minst skal vi sørge for at innbyggerne i dette landet får gode offentli-ge tjenester helt uavhengig av hvor de bor. Derfor pleier jeg å si at digitalisering er det verktøyet vi skal bruke for å møte de utfordringene og for å realisere de mulighete-ne som ligger der.

Resultatene fra «Rikets digitale tilstand» viser at vi har en vei å gå. Noen av resultatene viser også at det var

helt nødvendig av denne regjeringen å opprette det nye Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet, for det har vært for svak styring og koordinering av digitaliseringspolitikken på tvers av de ulike sektorene i landet. Målet for dette departementet og for meg som digitaliseringsminister er nettopp å styrke den styringen og koordineringen på tvers, for å hente ut mer av gevinstene. Blant annet har vi nå bevilget penger til utvikling av en digital fullmaktsløsning, fordi vi ser at de ulike offentlige virksomhetene har utviklet hver sine løsninger. Vi trenger å tenke mer på tvers, mer i fellesskap, sånn at vi bruker ressursene våre mest mulig effektivt.

Jeg vil ikke si at tiden for strategier er forbi, men tiden for handling er nå. Derfor har jeg vært ambisiøs og sagt at 80 pst. av offentlige virksomheter skal ta i bruk kunstig intelligens innen 2025. Det er fordi kunstig intelligens er et av de kraftigste verktøyene vi har for å effektivisere og modernisere offentlig sektor i årene framover, enten det handler om å ta i bruk KI på sykehus for å kunne finne kreft, rense vannet i Oslofjorden eller effektivisere saksbehandlingen. Det viktige er at man ev-

ner å ta i bruk kunstig intelligens på en etisk og forsvarlig måte, at man har god kompetanse til å gjøre riktige vurderinger, og at man alltid har mennesker i førersetet som skal utføre oppgaven når man tar teknologien i bruk.

Vi er på god vei med tydelige bevilgninger og innsats innenfor KI. Det gjelder utvikling av nasjonal infrastruktur, ny datadelingslov, utvikling av språkmodeller, etablering av en ekspertgruppe som skal lage en veileder og oppskrift for hvordan man kan ta i bruk KI-assistenten på best mulig måte, og utvikling av en metodikk for hvordan man skal styre digitaliseringsprosjekter på tvers av de ulike sektorene i årene framover, sånn at man sørger for å prioritere de prosjektene som gir oss størst gevinst for samfunnet.

Presidenten [18:49:30]: Dermed er debatten i sak nr. 20 over.

Det var også siste sak på dagens kart. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så synes ikke, og møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 18.50.

